

3 1761 07974614 5

Ssymank, Paul
Elementary Polish grammar

LaP.Gr
S7745er

Method Gaspey-Otto-Sauer
for the study of modern languages

A decorative geometric ornament consisting of a central vertical line with a small diamond at the bottom, flanked by two curved lines that sweep upwards and outwards, ending in small squares. The entire design is enclosed within a rectangular border.

S s y m a n k

Elementary
Polish Grammar

Julius Groos, Heidelberg

Presented to
The Library
of the
University of Toronto
by
Professor B.M. Shore

LAP. GR
57745el

(METHOD GASPEY-OTTO-SAUER.)

ELEMENTARY OLISH GRAMMAR

BY

PROFESSOR PAUL SSYMANK,
PH. D.

(LONDON.

DAVID NUTT (A. G. Berry), 212 Shaftesbury Avenue, W. C. 2.

DULAU & CO., 34—36 Margaret Street, Cavendish Square W 1.

NEW YORK: BRENTANO'S, Fifth Avenue and 27th Street.

THE INTERNATIONAL NEWS COMPANY, 83 and 85 Duane Street.

G. E. STECHERT & CO., 151—155 West 25th Street.

E. STEIGER & CO., 49 Murray Street.

BOSTON: G. REUSCHEL, 110 Tremont Street.

SCHOENHOF BOOK COMPANY, 128 Tremont Street.

HEIDELBERG.
JULIUS GROOS.

1921.

480421
21. 10. 48

The Gaspey-Otto-Sauer Method has become my sole property by right of purchase. These books are continually revised. All rights, especially those of adaptation and translation into any language, are reserved. Imitations and fraudulent impressions are forbidden by law. Suitable communications always thankfully received.

Heidelberg.

Julius Groos.

PREFACE.

Encouraged by the success of the Polish Grammar of Wladislas Paulus, of which, in 1914, I published a second edition in the German language, I have fulfilled the wishes of the publisher Julius Groos, who requested me to write an English edition of the book. The chief part of it was finished during the European War, in 1917, in a small village near the German front of Verdun, but the work could not be printed before the year 1920.

This Elementary Polish Grammar is intended to facilitate the study of the language for beginners, and will suffice for those who wish to learn the Polish language for practical purposes and even in general for those who desire to read works of Polish literature. They who desire to reach higher aims will naturally be obliged to continue their studies by the help of a scientific grammar, of which there are some very good ones, in German, as, eg., that of Soerensen, entitled: "Polnische Grammatik in systematischer Darstellung" (Leipzig, Verlag von Haberland, 1900).

By going through this Elementary Grammar, learners will soon perceive that Polish can, as well as any other dead or living language, be studied and learned without the assistance of a teacher. To this end a Key of the Exercises has been issued.

At the end of this Preface I feel the obligation to thank those who have helped me in composing a good and correct text, both in English and Polish. I shall always remember with thankfulness the assistance which president Dr. Łęgowski and his daughter, Mrs. Wanda Cybichowska (at Thorn), Mr. Richard Koerth (at Bromberg), Mr. August Otto (at Preussisch-Friedland, formerly at

Posen)¹ and Mr. William G. Priest (in London) afforded me, in giving me valuable advice and in reading the proofs of the Grammar. But though all of us revised them very carefully, a certain number of errata have not been perceived in time and must therefore be collected in a list following the Contents.

All those who employ this book in order to learn the Polish language are begged by me to inform me directly, when finding any errata or other mistakes in my Grammar, which I desire to make a work absolutely reliable.

Goettingen, Theaterstrasse 25.

December 19th 1920.

Professor **Paul Ssymank**, Ph. D.
(formerly at Posen).

---

¹ In the English text I employ the German orthography of the names of the towns in Poland, which formerly belonged to the German Empire or to Austria, as I believe that the Polish names, which now are officially used there, are not yet to be found in the English and American maps.

CONTENTS.

	Page
Introduction: Phonetics	
General Observations	1
The Tonic Accent	1
Pronunciation of Vowels	2
Pronunciation of Consonants	3
Assimilation	5
Double Letters	6
The Modern Polish Alphabet and its Phonetic Value	7
Rules of Orthography	7
Reading Exercise 1, 2	7
<hr style="width: 20%; margin: 10px auto;"/>	
1st Lesson. Gender of Polish Substantives	9
2nd " " " " "	11
3rd " Declension of Substantives	13
4th " Continuation	26
5th " "	27
6th " "	29
7th " Declension of Adjectives with full Termination	30
8th " The Abridged Form of Adjectives	33
9th " Adverbs	34
10th " Degrees of Comparison	36
11th " Prepositions	39
12th " Continuation	42
13th " Cardinal and Ordinal Numbers	43
14th " Pronouns	48
15th " The Other Pronouns	51
16th " Aspects of the Verbs. The Auxiliary Verb <i>być</i> to be	54
17th " The Verb <i>mieć</i> to have	59
18th " The Different Classes of the Polish Verbs	61
19th " The Second Conjugation	65
20th " Continuation	69
21st " "	71
22nd " "	74
23rd " "	76
24th " Imperfective, Perfective and Iterative Verbs	79
25th " The Passive Voice	83
26th " Reflexive Verbs	85
27th " Impersonal Verbs	87

	Page
28th Lesson. Conjunctions	88
29th „ Short Syntax	91
30th „ The Predicate	93
31st „ Continuation	95
32nd „ The Concordance of the Predicate and the Subject	96
33rd „ Transitive and Intransitive Verbs	98
34th „ Continuation	99
35th „ „	101
36th „ The Cases of the Substantives	103
37th „ Verbs Governing the Genitive	105
38th „ The Dative	107
39th „ Adjectives Governing the Dative	109
40th „ Verbs Governing the Dative	110
41st „ Of the Instrumental	113
42nd „ Verbs Governing the Instrumental	115
43rd „ Participle and Infinitive	116

Appendix.

Translation Exercises	119
Polish Exercises	122
Easy Talks (Rozmowy)	132
Polish-English Vocabulary	139
Anglo-Polish Vocabulary	161

ERRATA.

The words without ( ) give the right passage, the words in ( ) the wrong one, which is to be corrected.

p. 41 sentence 16: *na spacer* (*na przechadzkę*). — p. 46 words: *mendel* (*mędel*). — p. 47 sentence 2: *mendel* (*mędel*). — p. 50 sentence 4: *na spacer* (*na przechadzkę*). — p. 57 words: *bojaźń* (*bojużn*). — p. 84 words: *ziemniak* (*ziemiak*). — p. 95 sentence 10: *kłóci* (*kłoci*). — p. 104 words: *goździk* (*goźdik*). — p. 104 words: *żartować* (*zartować*). — p. 109 Ex. 77 sent. 4: *obywatelem* (*obywatelom*). — p. 111 Conv. line first *chciał* (*chcial*). — p. 113 line 7: *Z chóru* (*z choru*). — p. 114 Exerc. 81 sentence 7: *za mną* (*za*). — p. 114 Rozmowa: *zbogacą się* (*bogacą się*). — p. 115 words: *przestać* to cease, *przestac z kim* to have intercourse with one (the second signification is wanting). — p. 117 words: *stanowczy* decided (*decidedly*). — p. 122 line 20: *narzedzia gospodarskie* (*gospodarski*). — p. 123 line 11: *dlatego* (*dla tego*). — p. 123 l. 18: *mendle* (*mędle*). — p. 123 line 25: *ziemniaki* (*ziemiaki*). — p. 125: *Pieśń* (*Pieśn*). — p. 144: *konik* young horse (*herdsman*). — p. 154: *społeczeństwo* [*spółe'tsen-stwo*] (*spółeczeństwo*).

3.

Pronunciation of Vowels.

§ 3. All Polish vowels are open.

§ 4. There are no diphthongs in the Polish language. Each vowel expresses a syllable of its own: *nauka* [na'uka] the doctrine, *kraina* [kra'ina] the country. The only exceptions are to be found in some words of foreign origin as *aureola* [aure'ola] the glory, the halo.

a) Pure Vowels.

§ 5. The phonetic value of these vowels.

α) The proper sound of the open *a* [a] is that of **a** in fat, but so as to approach the phonetic value of the *a* in father. When written, it is expressed by *a*: *lak* [lak] sealing wax; *armata* [ar'mata] the cannon.

β) The proper sound of the open *e* [ε] is approximately that of **e** in met. When written, it is expressed by *e*: *deska* [deska] the board, the plank; *ganek* [ganek] the entrance-hall, the lobby.

Note 1. In books of the past century a closed *e* was expressed by *é*; nowadays there is no longer made any difference between it and the open *e*; but when pronounced, it sounds like the long *e* in there or in the German word "Meer", in dialects even like *i*, as for instance *chleb* [xlib] bread.

γ) The proper sound of the open *i* [i] is that of **i** in sick. When written, it is expressed by *i*: *interes* [in'teres] business.

In the beginning of words, it sounds like the German *ji* or the English *y* in yard: *ile* [ile] how much, how many?

δ) The proper sound of the open *o* [ɔ] is almost that of **o** in note, but without the half uttered *u*, following the English vowel. When written, it is expressed by *o*: *pole* [pole] the field; *polom* [polom] to the fields.

ε) The proper sound of the open *u* [u] is that of **oo** in moon. When written, it is expressed by *u* and *ó*: *bunt* [bunt] the rebellion; *polu* [polu] to the field; *ból* [bul] the pain.

INTRODUCTION.

PHONETICS.

1.

General Observations.

§ 1. In most languages the common orthography corresponds but very imperfectly to the pronunciation of the different sounds. In order to indicate it quite exactly, we add a phonetic transcript to the words mentioned in the following Introduction and the Polish-English Vocabulary. For this purpose, we introduce the extensive alphabet of the "Association phonétique internationale" each of which characters expresses but one and always the same sound.

2.

The Tonic Accent.

§ 2. In our phonetic transcript, the accent ['] before a syllable shows us that it has the stress.

In nearly all Polish words the tonic accent lies on the penultimate: *tak* ['tak] so, thus, yes, *armata* [ar'mata] the cannon.

The tonic accent is displaced on the antepenultimate syllable only in some foreign words, as *gramatyka* [gra'matika] the grammar, *muzyka* ['muzika] music, *Ameryka* [a'merika] America, *religja* [re'ligja] religion, and in the first and second persons of the plural of the past as *byliśmy* ['bilis.mi] we were.

Words of one syllable often lose their tonic accent when closely connected with the preceding word: *daj mi* ['daj mi] give me, *Wielkanoc* [vɛl'kanots] Easter.

2) The proper sound of the open *y* [i] is that of a short German *ü* or *i* in *Bild*. When written, it is expressed by *y*: *tylko* [ˈtɨlkɔ] only; *ryba* [ˈrɨba] the fish; *ryby* [ˈrɨbɨ] the fishes.

Note 2. The soft vowels *e* and *i* mostly give the preceding consonant a soft and liquid resonance, somewhat similar to the German *j* or the French *ll moullé*: *widzieć* [ˈvʲɨdzʲɛtsʲ] to see (see §§ 14, 19).

b) Nasal Vowels.

§ 6. The Polish nasal vowels are not so strongly pronounced as in French. At the end of a word they disappear almost wholly and are spoken nearly as pure vowels. When written, they are expressed by a small crotchet (,) under the vowel.

a corresponds to the French *on* in *pont* and, in a certain degree, to the English *on* in long: *kąt* [ˈkɔ̃t] the corner; *dąb* [ˈdɔ̃b] the oak.

e resembles to the French *in* or *ain* in *pin* and *pain* and, in a certain degree, to the English *en* in length: *bęben* [ˈbɛ̃bɛn] the drum; *ręka* [ˈrɛ̃ka] the hand.

c) Pure Consonants.

§ 7. **Labials:** *p, b, f, w, m.*

These five letters have the same sound as their English equivalents *p, b, f, v, m*, observing, however, that *b* and *w* are pronounced like *p* and *f*, when being at the end of the word: *chleb* = [ˈxlep] bread; *kwiatów* = [ˈkvʲatuf] of the flowers.

§ 8. **Gutturals:** *k, ch, h, g.*

The two letters *k* and *g* are pronounced like their English equivalents.

The letter *h* resembles the English *h* in *harvest*, but in some regions of the Polish territory, as in *Warsaw*, it is pronounced like the *ch* in the German word *Daç*: *herb* [ˈhɛrp and ˈxɛrp] the armours.

The letter *ch* resembles the German *ç* in *Daç*: *dach* [ˈdax] the roof; *chatka* [ˈxatka] the cottage; *chleb* [ˈxlep] bread; *chmura* [ˈxmura] the cloud.

§ 9. Dentals: *t, d*.

The sound of both these consonants is exactly that of English *t* and *d* in turn and done: *tam* ['*tam*] there; *dach* ['*dax*] the roof.

§ 10. Lispings: *s, z*.

These two sounds are pronounced like the English *s* in safe and the English *z* in zone: *sam* ['*sam*] self, *zamek* ['*zamek*] the castle.

§ 11. Lingual: *c*.

It is always pronounced as *ts* in wits: *poco* ['*potsɔ*] for what (purpose)? *cena* ['*tsena*] price.

§ 12. Hissings: *sz; ż, rz; cz; dż*.

The sound *sz* is pronounced as *sh* in shut; *ż* and *rz* correspond to *z* in azure or to the French *j* and *g* in *journal*, *génie*; *cz* sounds like *ch* in charm, and *dż* like *dg* in lodge or to the Italian *gi* in *giorno*: *szeroki* ['*ʃe'rokʲi*] broad; *sztuka* ['*ʃtuka*] art; *żaba* ['*ʒaba*] the frog; *rzeka* ['*ʒekà*] the river; *czas* ['*ʦas*] time; *dżuma* ['*dʒuma*] pestilence, plague.

§ 13. Palatals: *l, n, r, ʃ*.

The sounds *l, n, r* do not differ, in the Polish pronunciation, from *l* in life, *n* in note, *r* in rose or as *rr* in hurry (but never like *r* in northern or arm): *lipa* ['*lipa*] the lime-tree; *noga* ['*nɔga*] the foot; *rano* ['*ranɔ*] in the morning.

Before *k* and *g* the consonant *n* is mostly pronounced as pure *n*, not as *ɲ* in England: *Anglja* ['*anglia*] England, *szklanka* ['*ʃklanka*] the glass.

The consonant *ʃ* sounds as English *ll* in full, dollar or *w* in water; its real phonetic value must be learned by conversation: *ława* ['*łava*] the form, bench; *łza* ['*łza*] the tear; *łono* ['*łɔnɔ*] the lap.

d) Softened Consonants.

§ 14. If you pronounce a group of letters as [*ama* or *imi*], you may easily remark that the *m* of these two groups has not the same phonetic value. In fact, an [*i*] is spoken with the [*m*]. This amalgamation of [*m*] and [*i*] is called *m mouillé* or softened or soft *m*.

In our phonetic transcript it is expressed by *m*, followed by a little *i* without a point [*ɪ*]: [*m_ɪ*].

§ 15. In the Polish language [*m*, *n*, *s*, *z*, *f*, *v*, *b*, *p*, *t*, *d*, *k*, *g*] may be softened (mouillation), not only before [*i*] and [*j*], but also before all vowels and most consonants and at the end of a word: [*n_ɪ*] corresponds nearly exactly to the French *gn* [*ɲ*] in *signifier*; [*s_ɪ*, *z_ɪ*] sound as a letter between [*s*, *z*] and [*ʃ*, *ʒ*], resembling the Norwegian *sj* (in writing expressed by *ś*, *ź* or *si*, *zi*); and *r mouillé* (expressed by *rz*) corresponds nowadays to [*ʒ*].

§ 16. In the Polish writing this change is expressed by the acute [*ʹ*]: *koń* [*kɔn_ɪ*] the horse. This accent is omitted before an [*i*] and substituted by *i* before another vowel: *koni* [*kɔn_ɪi*] of the horses; *konia* [*kɔn_ɪa*] of the horse; *konie* [*kɔn_ɪɛ*] the horses; *koniom* [*kɔnɔm*] to the horses. *kość* — *kości* — *kością* — *kościom* — *kości* — *kościach*.

Remark. In *ś* each of the two letters is spoken: *kość* [*kɔsts*] the bone; *kości* [*kɔsts_ɪ*] of the bone.

e) General Remarks.

§ 17. The consonants *mouillés* (and *l*), *c* [*ts*], *dz* [*dz*], *sz* [*ʃ*], *ż* [*ʒ*], *rz* [*ʒ*], *cz* [*tʃ*], *dż* [*dʒ*], *szcz* [*ʃtʃ*] and *żdż* [*ʒdʒ*] are called soft consonants, the other consonants hard ones.

c [*ts*] and *dz* [*dz*] are partly considered as soft, partly as hard consonants.

Assimilation.

§ 18. If a hard consonant is followed by a soft one, or a voiced by a voiceless or *vice versá*, an assimilation of them takes place. In most cases the first letter is assimilated to the second (I), in some words the second to the first (II). This assimilation is partly shown in writing (a), partly without any exterior sign (b).

I. The first consonant is assimilated to the second one:

a) *tchu* [*tɕu*] of the breath from the nominative *dech*; *lekki* [*lɛkki*] easy instead of *leg-ki*; *gdy* [*ɡdɨ*] when? from *kiedy* [*kɛdɨ*].

b) *zagađka* [za'gatk] the riddle; *młodszy* ['młɔtsɨ] younger; *wstawszy* [fstafʃi] having risen; *krówka* ['krufka] the small cow; *izdebka* [iz'dɛpk] the small room; *prośba* ['prɔʂba] the entreaty, request; *przed tobą* [pʃɛt 'tɔbɔ] before you.

II. The second consonant is assimilated to the first one: *przed* ['pʃɛt] before; *chrzest* ['χʃɛst] baptism; *chrzcić* ['χʃtsitsɨ] to baptize.

§ 19. The vowel *i* and the soft *e* soften the preceding consonant:

w pośle [v'pɔslɛ] in the messenger (nom. *poseł* ['pɔsɛt]); *w Gnieźnie* [v'gnɛʒnɛ] at Gnesen (nom. *Gniezno* ['gnɛʒnɔ] Gnesen); *śpi* [spi] he sleeps (from *spać* ['spatsɨ] to sleep).

rz before *c*, *t*, *n* (*ń*) changes into *r*.¹

<i>ć</i>	„	<i>t</i> , <i>n</i> (<i>ń</i>)	„	„	<i>t</i> .
<i>dź</i>	„	<i>t</i> , <i>n</i> (<i>ń</i>)	„	„	<i>d</i> .
<i>ś</i>	„	<i>t</i>	„	„	<i>s</i> .
<i>ź</i>	„	<i>t</i>	„	„	<i>z</i> .
<i>ń</i>	„	<i>n</i> (<i>ń</i>)	„	„	<i>n</i> .

Examples: *marzec* ['mazɛts] March — *w marcu* ['martsu] in March; *osieł* ['osɛt] the ass — *osta* ['osta] of the ass; *ciąć* [tsɨtɨsɨ] to hew, cut — *tnę* ['tnɛ] I hew.

Exception: In compositions *z* is not softened into *ż*: *zbieg* [zbɛg] the deserter; *rozciąć* ['rɔtsɨtɨsɨ] to cut asunder.

§ 20. The consonants *s* and *z* change into *sz* and *ż* before *sz*, *cz*, *ż* and *dż*: *pyszczek* ['pɨʃtsɛk] diminutive of *pysk* ['pɨsk] the muzzle, mouth; *mózdżek* ['muʒdʒɛk] diminutive of *mózg* ['muzg] the brain.

Exception: *z* in the prefixes is not changed: *zszyc* [zʃitsɨ] to sew together; *rozczarować* ['rɔʃtsa'rovatsɨ] to disabuse.

Double Letters.

§ 21. Double letters are pronounced, as if there were two: *cennik* ['tsennɨk] the price-current; *konno*

¹ The only exception is: *gorzki* ['gɔʃki] bitter — Plur. *gorzcy* ['gɔʃtsɨ].

[*kɔnnɔ*] on horseback; *lekki* [*ˈlɛkki*] easy; *część* [*tʃɛtʃɛ*] I honour; *dżdżyć* [*dʒdʒɨts*] to rain softly.

The Modern Polish Alphabet and its Phonetic Value.

§ 22.	<i>a</i> [<i>a</i>]	<i>ę</i> [<i>ɛ̃</i>]	<i>ć</i> [<i>ɕ</i>]	<i>s</i> [<i>s</i>]
	<i>ą</i> [<i>ɔ̃</i>]	<i>f</i> [<i>f</i>]	<i>m</i> [<i>m</i>]	<i>sz</i> [<i>ʃ</i>]
	<i>b</i> [<i>b</i>]	<i>fi</i> [<i>fʲ</i>]	<i>mi</i> [<i>mʲ</i>]	<i>ś</i> [<i>ɕʲ</i>]
	<i>bi</i> [<i>bʲ</i>]	<i>g</i> [<i>g</i>]	<i>n</i> [<i>n</i>]	<i>t</i> [<i>t</i>]
	<i>c</i> [<i>ts</i>]	<i>h</i> [<i>h</i>] or [<i>χ</i>]	<i>ń</i> [<i>ɲ</i>]	<i>u</i> [<i>u</i>]
	<i>cz</i> [<i>tʃ</i>]	<i>ch</i> [<i>χ</i>]	<i>o</i> [<i>ɔ</i>]	<i>w</i> [<i>v</i>]
	<i>ć</i> [<i>ɕʲ</i>]	<i>i</i> [<i>i</i>]	<i>ó</i> [<i>u</i>]	<i>wi</i> [<i>vʲ</i>]
	<i>d</i> [<i>d</i>]	<i>j</i> [<i>j</i>]	<i>p</i> [<i>p</i>]	<i>y</i> [<i>ɨ</i>]
	<i>dz</i> [<i>dʒ</i>]	<i>k</i> [<i>k</i>]	<i>pi</i> [<i>pʲ</i>]	<i>z</i> [<i>z</i>]
	<i>dź</i> [<i>dʒʲ</i>]	<i>ki</i> [<i>kʲ</i>]	<i>r</i> [<i>r</i>]	<i>ż</i> [<i>ʒ</i>]
	<i>dż</i> [<i>dʒʲ</i>]	<i>l</i> [<i>l</i>]	<i>rz</i> [<i>ʒ</i>]	<i>ź</i> [<i>ʑ</i>]
	<i>e</i> [<i>ɛ</i>]			

Rules of Orthography.

§ 23. When *g* and *k* are followed by an *e*, there is an *i* inserted after them in Polish words: *kiedy* [*ˈkɛdɨ*] when; *ubogie* [*uˈbɔgɛ*] poor (neuter). In most words of foreign origin this change does not take place: *generał* [*ɡɛˈnɛraʃ*] the general.

After *g*, *k* and *l* the sound *i* is, in writing, always expressed by *i*: *gimnazjum* [*ɡimˈnazjum*] the gymnasium; after *cz*, *d*, *dz*, *dź*, *ć*, *r*, *rz*, *sz*, *t*, *ż* every *i* is expressed by *y*: *czysty* [*ɕɨstɨ*] pure.

The termination of the instrumental plural is written *mi*, whereas the first person of the plural of the verb has *my* without any change in pronunciation.

Reading Exercise 1.

Ale, apteka, armata, atoli, kąt, dąb, wąs,

But apothecary's shop cannon but corner oak mustachios,

cela, sen, ledwo, Ewa, sęp, sędzia, ręka, lipa,
cell, dream, hardly, Eva, vulture, judge, hand, lime-tree,

lina, kij, mysz, ryż, wyka, rok, sok, smok, lód.
rope, cane, mouse, rice, vetch, year, juice, dragon, ice.

miód, sól.

honey, salt.

Reading Exercise 2.

Cie cało czarne. Samo siano szare. Ładna
 The whole body (is) black. Itself the hay (is) grey. The pretty
sarna zabita. Brzmi chrząszcz w trzcinnie. Strzelec
 roe (is) killed. Hums the beetle in the reed. The hunter

strzałą skrzydła przeszył. Kto od Boga poczyną,
 with the arrow the wings shot through. Who with God begins,
wszystkiego dokonywa. Kto z Bogiem poczyną, z tym
 everything (he) finishes. Who with God begins, with

Bóg kończy. Kto pod kim dołki kopie,
 this one God finishes. Who under one (whom) a pit digs,

sam w nie wpada. Kiedy idziesz do wilka na
 himself into it (he) falls. When you go to the wolf to a

ucztę, weź psa z sobą.
 banquet, take the dog with you.

First Lesson.

Gender of Polish Substantives.

The Polish language has **no article**. Thus, e. g. the word *ojciec* signifies indifferently the father, a father, father.

There are **three genders** as in English; but this distinction applies in Polish also to inanimate objects.

The gender (*rodzaj*) of substantives may be known either by their signification (*ze znaczenia*) or by their termination (*ze zakończenia*).

Masculine by their signification or natural gender^r are all appellations of men or all persons who are imagined to be masculine as the names of God, the heathenish gods and spirits; e. g. *Bóg* God, *Jehowa* Jehovah, *Jowisz* Jupiter, *Merkury* Mercury. The Polish words of dances and cards are, too, masculine, as *tuz* ace, *niżnik* or *walet* knave, *walc* the waltz.

Masculine by their termination are all substantives ending in a hard consonant: *dom* the house, *nos* the nose, *wóz* the carriage.

Feminine by their signification or natural gender are the names of goddesses, female persons and those conceptions of human reason and imagination which are supposed to be female creatures: *Juno*, *Wenus* Venus, *Minerwa* Minerva, *królowa* the queen.

Feminine by their termination are all nouns ending in a and *i*: *chata* the cottage, *wrona* the crow, *pani* lady, mistress.

Neuter by their signification are the appellations of young people and little animals, the cardinal numbers, the names of vowels or consonants, and all nouns and combinations of words which are used as substantives: *dziecię* the child, *żrebię* the foal, *pisklę* young bird; *pięć*

five; *miękkie e* the soft e; *piękne mi* to "zaraz" that is a fine "in a moment", indeed!

Neuter by their termination are all nouns ending in o, e, ę: *dziato* the cannon, *pole* the field, *imię* the name.

A. Substantives.

Masculine.

mąż the man, husband, pl. *męż-
duch* the spirit, ghost [*żowie*
rzemieślnik the artisan, pl. *rze-
mieślnicy*
podskarbi the treasurer
poprzednik the predecessor
chłop the peasant, fellow, plur.
człowiek man [*chłopi*]

Feminine.

żona the wife, pl. *żony*
kobieta the woman
fortuna Fortune
bogini the goddess
pani lady, mistress (Mrs.).

Masculine are the following names of persons ending in a:

wojewoda the waywode (duke)
poeta the poet
cieśla the carpenter
złodziej the robber
jezuita the Jesuit

dozorca the guard, surveyor
dzierżawca the tenant
radca the councillor
mężczyzna man.

Words.

<i>Józefa</i>	Josepha
<i>ojciec</i>	the father
<i>angielski</i>	English
<i>francuski</i>	French
<i>niemiecki</i>	German
<i>polski</i>	Polish
<i>rosyjski</i>	Russian
<i>grecki</i>	Greek
<i>cnotliwy</i>	virtuous
<i>wielki</i>	great, large
<i>dobry</i>	good
<i>kłótlivy</i>	quarrelsome
<i>leniwy</i>	idle
<i>pilny</i>	diligent, indu- strious
<i>mądry</i>	prudent, wise
<i>okrutny</i>	cruel
<i>ostrożny</i>	cautious
<i>szczęśliwy</i>	happy
<i>piękny</i>	beautiful, fine
<i>pracowity</i>	industrious
<i>ślepy</i>	blind
<i>sławny</i>	celebrated

<i>uprzejmy</i>	courteous, polite
<i>uważny</i>	attentive
<i>mój</i> (fem. <i>moja</i>)	my
<i>ten, ta, to</i>	this (in the mas- culine, femi- nine and neu- ter form)
<i>kto?</i>	who?
<i>co?</i>	what?
<i>nic</i>	nothing
<i>tak</i>	so, thus; yes
<i>nie</i>	no, not
<i>często</i>	often
<i>tam</i>	there
<i>gdzie?</i>	where?
<i>jest</i>	he, she, it is
<i>sa</i>	they are
<i>nazywa się</i>	he is called
<i>i</i>	and, also
<i>a¹</i>	and, but
<i>czy</i> (interrog.)	if, whether?
<i>chleb</i>	the bread
<i>wieśniak</i>	the peasant.

¹ "And" is to be translated by "a", if the following sentence expresses an adversative sense.

Exercise 1.

1. Dozorca nie jest uważny. 2. Fortuna jest ślepa¹. 3. Cieśla nie jest pilny. 4. Jezuita jest mądry. 5. Kobieta jest cnotliwa. 6. Ten mężczyzna jest kłótniwy. 7. Radca jest ostrożny. 8. Zbójca jest okrutny. 9. Chłopi są cnotliwi. 10. Rzemieślnicy są pilni. 11. Żony są pilne, mężowie są często leniwi. 12. Chłop jest często kłótniwy. 13. Dozorca jest ostrożny. 14. Cieśla jest pracowity. 15. Podskarbi jest uważny. 16. Poeta jest często sławny. 17. Chleb jest dobry. 18. Mój poprzednik jest dobry.

Translation 2.

1. The peasant is virtuous and industrious. 2. This woman is happy. 3. The treasurer is cautious. 4. This woman is blind. 5. This great Polish poet is called Mickiewicz. 6. The cautious tenant keeps house (gospodaruje) industriously (Adv. pilnie). 7. The waywode of Posen (poznański) is called Opałęski. 8. My tenant is good. 9. The carpenter is industrious. 10. This surveyor is polite. 11. This [loaf of] bread is large. 12. This man is prudent, (and) this woman is beautiful. 13. This great French poet is called Racine. 14. This fellow is idle. 15. This English poet is celebrated. 16. This diligent and industrious woman is called Josepha. 17. The Greek robber is cruel. 18. What (jak) is called the great German poet? 19. Where is bread? 20. My wife is not quarrelsome.

Conversation (Rozmowa).**Questions.**

Kto jest okrutny?
Kto jest uważny?
Gdzie jest cieśla?
Co jest ślepe?
Kto jest dobry?
Czy² radca jest mądry?
Czy podskarbi jest uprzejmy?

Answers.

Zbójca jest okrutny.
Dozorca jest uważny.
Tam jest cieśla.
Fortuna jest ślepa.
Ojciec jest dobry.
Tak, jest mądry i pilny.
Tak, podskarbi jest uprzejmy.

Second Lesson.**Gender of Polish Substantives.****B. According to their termination.****Masculine nouns.**

<i>głód</i> hunger	<i>bogacz</i> the rich man	<i>przyjaciół</i> the friend
<i>mroz</i> coldness	<i>skarb</i> the treasure	(Genitive <i>przyja-</i>
<i>powóz</i> the carriage	<i>kościół</i> the church	<i>ciela</i>)

¹ The adjective agrees in gender, number and case with the substantive to which it belongs. See Lesson 7.

² *Czy* (if, whether) is a conjunction, which is not to be translated in direct questions.

Feminine nouns.

czapka the cap
cnota virtue
duśza the soul
sztuka art

głowa the head
szkoła the school
szyja the neck

gwiazda the star
prawda truth
woda the water

Neuter nouns.

słońce the sun
zdrowie health (Gen.
zdrówia)
wino the wine

prawo the law
miejsce the room, the
space, the spot
światło the light

ubóstwo poverty
życie life
ciało the body.

Words.

mam I have [has
masz you have, thou
ma he, she, it has
je he, she, it eats
kosztuje he, she, it costs
pije he, she, it drinks
ile? how much (ma-
kapelusz the hat [ny)?
albo or
niż than (after a
comparative)
równie likewise
sześć (marek) six (marks)
sto a hundred
sześćset six hundred
ciepły warm

długi long
krótki short
pełny full
potrzebny necessary
przykry burdensome,
disagreeable
skąpy avaricious
śmiertelny mortal
nieśmiertelny immortal
węgierski Hungarian
włoski Italian
zamknięty shut
znany known
lub or
także also
dla (with Gen.) for.

Exercise 3.

1. Powóz jest zamknięty. 2. Życie jest krótkie, sztuka jest długa. 3. Dusza jest nieśmiertelna. 4. Skarb jest wielki. 5. Pije wino i je chleb. 6. Prawo jest potrzebne. 7. Mróz jest przykry. 8. Powóz kosztuje sześćset marek. 9. Ciało jest śmiertelne. 10. Bogacz jest skąpy. 11. Szkoła jest potrzebna. 12. Znana to prawda. 13. Przyjaciół jest potrzebny również i zdrowie. 14. Czapka kosztuje mniej (less) niż kapelusz.

Translation 4.

1. The school is shut. 2. The church is crowded (pełen or pełny). 3. The cap costs six marks. 4. The disagreeable hunger and the strong (wielki) coldness are not known to the rich man (dative bogaczowi). 5. The surveyor drinks wine and eats bread. 6. A friend is a treasure (skarbem). 7. The soul is immortal. 8. The light is necessary. 9. The cap is fine. 10. Poverty is burdensome. 11. The sun is a star (gwiazdą). 12. I have a hat. 13. The rich man often has no (= not a)

friend (genitive). 14. Life is a school (szkoła). 15. Wine is not necessary for health. 16. My friend is virtuous and diligent. 17. The Hungarian wine is good and costs less (mniej) than the Italian or the French wine[s]. 18. The German wine is also good. 19. My friend drinks German wine. 20. The light is often disagreeable.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Gdzie jest powóz?
Ile kosztuje czapka?
Co jest nieśmiertelne?
Czy mróz jest przykry?
Co pije bogacz?

Kto ma moje wino?
Ile kosztuje wino?

Answers.

Powóz jest tam.
Czapka kosztuje sześć marek.
Dusza jest nieśmiertelna.
Tak, mróz jest przykry.
Bogacz pije wino i wodę (acc.
of woda).
On (he) ma twoje (thy, your) wino.
Wino kosztuje sześć marek.

Third Lesson.

Declension of Substantives.

General remarks.

There are **three** declensions in the Polish language.

a) To the **first** declension there belong:

1. All masculine nouns, ending in a consonant: *pan* the gentleman, sir; *wróg* the enemy; *duch* the spirit, the ghost; *sąd* the court of justice; *stoń* the elephant; *dąb* the oak.
2. All foreign proper nouns: *Cycero*, *Plato*.
3. Polish diminutives of masc. nouns: *ojcunio* the little father; *Stefcio* little Stephen.

b) To the **second** declension there belong:

All neuter nouns, ending in *o*, *e*, *ę*: *działo* the cannon; *jajko* the egg; *zwierzę* the animal.

c) To the **third** declension there belong:

1. The masculine nouns, ending in *a*: *sędzia* the judge; *wojewoda* the voievode.
2. The feminine nouns, ending in *a*, *i* or *a* soft consonant: *duśza* the soul; *pani* the lady, mistress; *pieśń* the song; *twarz* the face, countenance.

3. Polish proper nouns, ending in *o*: *Fredro*, *Jagiełło*, *Chodźko*, *Matejko*.

Besides the usual cases, common with other languages, there are three cases more in the Polish language:

1. the nominative (or *mianownik*), answering to the questions: who? what?
2. the genitive (or *dopełniacz*), answering to the questions: whose? of whom? of what?
3. the dative (or *celownik*), answering to the questions: to whom? to what?
4. the accusative (or *biernik*), answering to the questions: whom? what?
5. the vocative (or *wówołacz*), is used, when a person or thing is spoken to.
6. the instrumental (or *narzędnik*), answering to the questions: by whom? and with what? in the sense of: by what?¹
7. the localis (or *miejsceownik*), answering to the questions: where? in whom? in what?

There are in the modern Polish language two numbers, the singular or *liczba pojedyncza* and the plural or *liczba mnoga*.

Examples of the first declension.

1. Singular *liczba pojedyncza*.

- N. *sąd* the court of justice
 G. *sądu* of the court of justice
 D. *sądowi* to the court of justice
 A. *sąd* the court of justice
 V. *o sądzie* O court of justice
 I. *sądem* by the court of justice
 L. *w sądzie* in the court of justice.

Plural *liczba mnoga*.

- sądy* the courts of justice
sądów of the courts of justice
sądom to the courts of justice
sądy the courts of justice
o sądy O courts of justice
sądami by the courts of justice
w sądach in the courts of justice.

2. Singular *liczba pojedyncza*.

- N. *Cycero* Cicero
 G. *Cycerona* of Cicero
 D. *Cyceronowi* to Cicero
 A. *Cycerona* Cicero
 V. *o Cyceronie* O Cicero!
 I. *Cyceronem* by Cicero
 L. *w Cyceronie* in Cicero.

Plural *liczba mnoga*.

- Cyceronowie* the Ciceros
Cyceronów of the Ciceros
Cyceronom to the Ciceros
Cyceronów the Ciceros
o Cyceronowie O Ciceros
Cyceronami by the Ciceros
w Cyceronach in the Ciceros.

¹ When the preposition 'with' denotes company or being together, it is not rendered by the instrumental alone; the preposition *z* must precede it: *Cyceronem* by Cicero; *z Cyceronem* with Cicero.

3. Singular *liczba pojedyncza*.

N. pan	the gentleman	sokół	the hawk
G. pana		sokoła	
D. panu		sokołowi	
A. pana		sokoła	
V. o panie		sokole	
I. panem		sokołem	
L. w panu.		w sokole.	

Plural *liczba mnoga*.

panowie	the gentlemen	sokoły	the falcons, hawks
panów		sokołów	
panom		sokołom	
panów		sokoły	
o panowie		sokoły	
panami		sokołami	
w panach.		w sokołach.	

4. Singular *liczba pojedyncza*.

N. koń	the horse	pies	the dog
G. konia		psa	
D. koniowi		psu	
A. konia		psa	
V. honiu		psie	
I. koniem		psem	
L. w koniu.		w psie.	

Plural *liczba mnoga*.

konie	the horses	psy	the dogs
koni		psów	
koniom		psom	
konie		psy	
konie		psy	
końmi		psami	
w koniach.		w psach.	

Irregularities of the first declension.

There are some masculine nouns which have an irregular form of declension.

Singular *liczba pojedyncza*.

N. brat	the brother	ksiądz	the priest
G. brata		księdza	
D. bratu		księdzu	
A. brata		księdza	
V. o bracie		o księżu	
I. bratem		księdzem	
L. w bracie.		księdzu.	

Plural *liczba mnoga*.

bracia	the brothers	księża	the priests
	(brethren)		
braci		księży	
braciom		księżom	
braci		księży	
o bracia		księża	
braćmi		księżmi	
w braciach.		w księżach.	

In the following substantives the plural differs completely from the singular:

Singular.

Człowiek	man
rok	the year
szlachcic	the nobleman
dzień	the day (genitive dnia)
tydzień	the week (genitive tygodnia).

Plural.

ludzie	men (see Lesson 6)
lata	the years (e. g. trzy lata three years)
szlachta	the noblemen (nobility)
dni	the days
tygodnie	the weeks.

Examples of the second declension.

Singular *liczba pojedyncza*.

N.A.V. pole	the field	działo	the work
G. pola		działa	
D. polu		działu	
I. polem		działem	
L. w polu.		w dziele.	

zwierzę	the animal	imię	the Christian name
zwierzęcia		imienia	
zwierzęciu		imieniu	
zwierzęciem		imieniem	
w zwierzęciu.		w imieniu.	

Plural *liczba mnoga*.

N.A.V. <i>poła</i>	<i>dzieła</i>	<i>zwierzęta</i>	<i>imiona</i>
G. <i>pół</i>	<i>dzieł</i>	<i>zwierząt</i>	<i>imion</i>
D. <i>połom</i>	<i>dziętom</i>	<i>zwierzętom</i>	<i>imionom</i>
I. <i>połami</i>	<i>dziełami</i>	<i>zwierzętami</i>	<i>imionami</i>
L. <i>w połach.</i>	<i>w dziełach.</i>	<i>w zwierzętach.</i>	<i>imionach.</i>

Irregularities of the second declension.

1. Singular *liczba pojedyncza*.

N.A. <i>ucho</i>	<i>oko</i>
the ear	the eye
G. <i>ucha</i>	<i>oka</i>
D. <i>uchu</i>	<i>oku</i>
V. <i>o ucho</i>	<i>o oko</i>
I. <i>uchem</i>	<i>okiem</i>
L. <i>w uchu.</i>	<i>w oku.</i>

Plural *liczba mnoga*.

<i>uszy</i>	<i>oczy</i> the eyes,
the ears	the skies
<i>uszu, usz</i>	<i>oczcu, ócz</i>
<i>uszm</i>	<i>oczom</i>
<i>o uszy</i>	<i>o oczy</i>
<i>uszami</i>	<i>oczyma, oczami</i>
<i>w uszach.</i>	<i>w oczach.</i>

2. Singular *liczba pojedyncza*.

N.A.V. <i>niebo</i>
the heaven, the sky
G. <i>nieba</i>
D. <i>niebu</i>
I. <i>niebem</i>
L. <i>w niebie.</i>

Plural *liczba mnoga*.

<i>nieba, niebios</i>
the heavens, the skies
<i>niebios</i>
<i>niebiosom</i>
<i>niebiosami</i>
<i>w niebiosach.</i> ¹

Examples of the third declension.

1. Singular *liczba pojedyncza*.

N. <i>para</i>	<i>bania</i>
the steam,	the can, jug
vapour, pair	
G. <i>pary</i>	<i>bani</i>
D. <i>parze</i> ²	<i>bani</i>
A. <i>parę</i>	<i>banie</i>

Plural *liczba mnoga*.

<i>pary</i>	<i>banie</i>
the vapours,	the cans, jugs
the pairs	
<i>par</i>	<i>bań</i>
<i>parom</i>	<i>baniom</i>
<i>pary</i>	<i>banie</i>

¹ Besides this form you find *w niebiesiach* in the elder Polish language, e. g. in the Lord's Prayer.

² Before the *e* of the dative, vocative and localis of all declensions some consonants undergo different changes:

<i>c</i>	} is changed into	<i>cz</i>
<i>d</i>		<i>dź</i>
<i>g</i>		<i>dz</i> or <i>ż</i>
<i>ch</i>		<i>sz</i>
<i>k</i>		<i>c</i> or <i>cz</i>
<i>ł</i>		<i>ł</i>
<i>n</i>		<i>ń</i>
<i>r</i>		<i>rz</i>
<i>s</i>		<i>ś (sz)</i>
<i>t</i>		<i>ć</i>
<i>z</i>		<i>ź</i>

The same change takes place before the *i* of the nominative and the vocative of the plural of the first declension, but only in personal names: *panie* O sir; *bracie* O brother; *w Niemczech* in Germany; *Prusacy* the Prussians.

<i>V. paro</i>	<i>banio</i>	<i>pary</i>	<i>banie</i>
<i>I. parą</i>	<i>banią</i>	<i>parami</i>	<i>baniami</i>
<i>L. w parze.</i>	<i>w bani.</i>	<i>w parach.</i>	<i>w baniach.</i>
2. Singular <i>liczba pojedyncza.</i>		Plural <i>liczba mnoga.</i>	
<i>N. pani</i>	<i>Jagietto</i>	<i>panie</i>	<i>Jagiettowie</i>
	the lady		the ladies
<i>G. pani</i>	<i>Jagietty</i>	<i>pań</i>	<i>Jagiettów</i>
<i>D. pani</i>	<i>Jagiette</i>	<i>paniom</i>	<i>Jagiettom</i>
<i>A. panią</i>	<i>Jagiettę</i>	<i>panie</i>	<i>Jagiettów</i>
<i>V. o pani</i>	<i>o Jagietto</i>	<i>o panie</i>	<i>o Jagiettowie</i>
<i>I. panią</i>	<i>Jagiettą</i>	<i>paniami</i>	<i>Jagiettami</i>
<i>L. w pani.</i>	<i>w Jagielle.</i>	<i>w paniach.</i>	<i>w Jagiettach.</i>

3. Singular <i>liczba pojedyncza.</i>		Plural <i>liczba mnoga.</i>	
<i>N. twarz</i>	<i>broń</i>	<i>twarze</i>	<i>bronie the arms</i>
	the face		the faces
<i>G. twarzy</i>	<i>broni</i>	<i>twarzy</i>	<i>broni</i>
<i>D. twarzy</i>	<i>broni</i>	<i>twarzom</i>	<i>broniom</i>
<i>A. twarz</i>	<i>broń</i>	<i>twarze</i>	<i>bronie</i>
<i>V. twarzy</i>	<i>broni</i>	<i>twarze</i>	<i>bronie</i>
<i>I. twarzą</i>	<i>bronią</i>	<i>twarzami</i>	<i>broniami</i>
<i>L. w twarzy.</i>	<i>w broni.</i>	<i>w twarzach.</i>	<i>w broniach.</i>

Irregularities of the third declension.

Singular <i>liczba pojedyncza.</i>		Plural <i>liczba mnoga.</i>	
<i>N. sędzia</i>	the judge	<i>sędziowie</i>	the judges
<i>G. sędziego (sędzi)</i> ¹		<i>sędziów</i>	
<i>D. sędziemu (sędzi)</i>		<i>sędziom</i>	
<i>A. sędziego (sędzie)</i>		<i>sędziów</i>	
<i>V. o sędzio</i>		<i>o sędziowie</i>	
<i>I. sędzią</i>		<i>sędziami</i>	
<i>L. w sędzim (sędzi).</i>		<i>w sędziach.</i>	

I. Remarks on the First Declension.

a) The genitive of the singular.

A. The ending of the genitive is *u*:

1. In the following words, signifying living creatures: *wół* the ox, *bawół* the buffalo: *wotu*, *bawotu*.

2. In collective nouns, the names of materials and abstract notions: *lud* people, *naród* the nation, *chmiel* the hop, *drób* poultry, *rozum* understanding, *stuch* hearing.

3. In the names of many rivers and towns: *Ren* the Rhine, *Dunaj* the Danube, *Dniepr* the Dnieper *Rzym* Rome.

¹ In the same way are declined: *hrabia* the count, *margrabia* margrave.

4. In the names of the days of the week: *poniedziałek* Monday.

B. The ending of the genitive is *a*:

1. In the names of living creatures (persons and animals): *chłop* the peasant, *lew* the lion (*lwa*).

2. In the names of the months¹, instruments, parts of the body and clothes: *styczeń* January, *ług* the plough, *nos* the nose.

3. In all substantives ending in a softened consonant: *figiel* (*figla*) fun, *pierścień* the ring (*pierścienia*).

C. There are a few words which have a twofold termination in *a* and *u*. In some of them these endings may be used without any difference as in *wóz* the carriage, *zegar* the watch; but in others they denote a different signification of the word: *zbieg* the meeting, the deserter, *zbiega* of the deserter, *zbiegu* of the meeting; *zamek* the castle, the lock, *zamka* of the lock, *zamku* of the castle.

b) The dative of the singular.

Most substantives ending in a hard consonant have the termination *owi*; the nouns of **one** syllable, chiefly when an *e* is inserted in the nominative as in *pies* the dog (gen. *psa*, dat. *psu*), have the termination *u*², and besides them *ojciec* the father, *chłopiec* the boy, *ksiądz* the priest.

c) The accusative of the singular.

This is the same as the **nominative**:

1. in the declension of nouns denoting inanimate objects, in the singular and the plural;
2. in the declension of nouns denoting animals, in the plural.

It is the same as the **genitive**:

¹ With the exception of *luty* February, which has *lutego* in the genitive.

² In those nouns of the first declension which have a consonantal termination, the nominative of the singular corresponds to the root; but if it ends in a group of consonants, which is difficult to be pronounced, an *e* is inserted in the nominative, which letter disappears in the other cases: *ogień* the fire — root: *ogn* — genitive: *ognia* of the fire.

3. in the declension of nouns denoting animals, in the singular;
4. in the declension of nouns denoting persons, in the singular and the plural.

d) The vocative and the localis of the singular.

The masculine nouns ending in the hard consonants *b, d, f, t, m, n, p, r, s, z, w, ż*, have a softening *e* in the vocative: *chłopie* O peasant; whereas those ending in the hard consonants *g, ch, h* and *k*, have *u* in the vocative and the localis: *rok* the year — *roku* O year, *w roku* in the year. **Exceptions** are: *Bóg* God — *Boże*¹ O God, *w Bogu* in God; *syn* the son — *synu* O son, *w synu* in the son. *Lud* people has *u* only in the **vocative**, and the words *dziad* the grandfather, the beggar, *bór* the wood of fir-trees, *dom* the house, *pan* the gentleman, have the same termination only in the localis.

The nouns of the first declension, ending in the soft consonants *b(i), c, ć, cz, dz, dź, j, l, p(i), rz, ś, sz, w(i), ż*, have the termination *u* in the vocative and the localis.

The nouns of persons and animals ending in *iec* take *u* in the localis and *cze* in the vocative: *kupiec* the merchant — *kupcze, w kupcu*; *chłopiec* the boy — *chłopcze, w chłopcu*; *starzec* the old man — *starcze, w starcu*; *krawiec* the tailor — *krawcze, w krawcu*; *szevec* the shoemaker — *szevcze, w szewcu*.

Jezus Chrystus has the Latin form in the vocative: *Jezu Chryste*.

e) The nominative, the genitive, the instrumental and the localis of the plural.

1. The nominative.

The nouns denoting Christian names and those of families, functionaries, dignitaries, and relationships, take the termination *owie*: *Józefowie, Jagiełłowie, oficerowie, senatorowie, ojcowie*.

¹ *ó* and *a* of closed syllables are, in open syllables, mostly changed into *o* and *e*: *Bóg* — gen. *Boga*; *dąb* the oak — gen. *dębu* of the oak.

The rest of the personal nouns have the ending *i*, which changes the preceding hard consonant into a soft one: *anioł* the angel, *anieli*¹ the angels (or *aniotowie*), *chłopi* the peasants. But this rule is subject to the following exception: the personal nouns ending in *c* (save those ending in *ec*), *ć*, *cz*, *sz* and *rz* have the termination *e*: *rodzić* the father — *rodzice* the parents; *rycerz* the knight — *rycerze*; but *kupiec* the merchant — *kupcy*.

Those nouns denoting animals and inanimate objects which end in a hard consonant, have the termination *y*, or, after *g* and *k*, *i* without any change of the preceding consonant: *sokół* the falcon — *sokoły*; *ptak* the bird — *ptaki*; *kościół* the church — *kościoty*.

Those nouns denoting animals and inanimate objects which end in a soft consonant, have *e*: *koń* the horse — *konie*; *miecz* the sword — *miecze*; *przyjaciół* the friend — *przyjaciele*.²

All nouns ending in *anin* lose the termination *in* and take an *e*, which softens the preceding consonant: *chrześcijanin* the Christian — *chrześcijanie*; whereas the nouns in *ans* have an *e* without this change: *ordynans* the orderly — *ordynanse*.

A few words of foreign origin have the termination *a*: *akt* the document — *akta*; *grunt* the ground (estate) — *grunta*.

2. The genitive.

The nouns in *anin* have the termination *an*: *chrześcijanin* the Christian — *chrześcijan*.

Many nouns ending in a soft consonant have *y* (*i*) or *ów* and *y(i)*: *rycerz* the knight — *rycerzy* of the knights; *uczeń* the pupil — *uczni* or *uczniów* of the pupils.

In the names of countries derived from names of nations, the pure root is employed as genitive: *Niemcy* Germany (from *Niemiec* the German), gen. *Niemiec* of Germany.

¹ *a* and *o* are often changed into *e*, when the following hard consonant is softened: *kościół* the church — *w kościele*.

² Gen. plur. *przyjaciół*; dat. *przyjaciółom*; instr. *przyjaciółmi*; loc. *w przyjaciółtach*.

3. The vocative.

It is always the same as the nominative.

4. The instrumental.

Some nouns ending in a soft consonant shorten the termination *ami* into *mi*: *koń* the horse — *końmi*.

5. The localis.

The names of countries derived from names of nations, have the termination *ech* instead of *ach*: *w Niemczech* in Germany, *w Włoszech* in Italy (from *Włochy*), *w Węgrzech* (or *na Węgrzech*) in Hungary (from *Węgry*).

II. Remarks on the Second Declension.**1. Singular.**

The neuter nouns have three cases of the same termination: the nominative, the accusative, and the vocative.

Południe noon, midday, has the ending *owi* in the dative: *południowi*.

The substantives ending in *go*, *ko*, *cho* and *ho* take the termination *u* in the localis: *oko* the eye — *w oku*.

The ending *e* of the localis often causes a softening change of the preceding consonants and vowels: *miasto* the town — *w mieście*. There is no vowel-change in the following words: *jezioro* the lake — *na jeziorze*; *kolano* the knee — *na kolanie*; *pióro* the pen, the feather — *na piórze*; *siano* the hay, *siodło* the saddle, *wiadro* the bucket, *wiosło* the oar.

Czoło the forehead has *na czole* when it means on the forehead, but *na czele* when it means at the head.

2. Plural.

In the word *po-le* the syllable *po* is open, whereas in the genitive of the plural it is closed; therefore the change of the *o* into the closed *ó* takes place in this case.

When in the genitive the termination of a word consists of more consonants, there is an *e* inserted, in order to facilitate the pronunciation: *wiosło* the oar — *wioseł* of the oars.

The nouns ending in *-sko*, which termination gives the word a certain rude sense, have *ów* in the genitive: *chtopisko* (from *chtop*) the churl — *chtopisków*.

A few substantives ending in *e*, have *i* in the genitive: *przystowie* the proverb — *przystowi* of the proverbs.

In the nouns which end in *e*, denoting living creatures, the root ends in *ęć*, in the nouns denoting inanimate objects, in *eń*. In the plural, the former change *ęć* into *ę* (in a closed syllable into *ą*), whereas the latter take *on* instead of *eń*: *zwierzęta*, *zwierząt*, *imiona*.

The substantives in *um* are wholly invariable in the singular, but in the plural they are declined according to the second declension in all cases except the genitive, which takes the ending *ów*: *kolegjum* the staff of teachers — *kolegjum* (gen. sing.); Plural: *kolegja* — *kolegjów*.

III. Remarks on the Third Declension.

Most nouns in *a*, *i*, *ć*, *cz*, *dź*, *l*, *ń*, *rz*, *ś*, *ść*, *w(i)*, *ź* and *ż* are **feminine**. Exceptions: some masculine substantives as: *ptacz* weeping, *gwoźdź* the nail, *niedźwiedź* the bear, *motyl* the butterfly, *koń* the horse, *stoń* the elephant, *ogień* the fire, *dzień* the day, *kamień* the stone, *ołtarz* the altar, *paw* the paw, *nóż* the knife, *wąż* the snake.

Nouns, ending in another soft consonant, as *b(i)*, *c*, *dz*, *dź*, *f(i)*, *j*, *p(i)* and *sz*, are masculine, except the feminine substantives *kolej* the road, the railway, *moc* the power, *noc* the night, *mysz* the mouse.

1. The genitive of the singular.

The termination of this case is expressed by *y* after *c*, *cz*, *rz*, *sz* and all hard consonants except *g* and *k*: *myszy* of the mouse, *nocy* of the night. In all other words the genitive takes the termination *i*: *kolei* of the railway, *rol*i of the field.

2. The dative and the localis of the singular.

Both cases end in *i*: *rol*i to the field, *pani* to the lady; but when there is a hard consonant before the inflection *a*, in *e*, which softens the preceding consonant: *ryba* — *rybie* to the fish; *stuga* — *studze* to the servant; *noga* — *nodze* to the foot; *Polska* — *Polsce* to Poland; *mąka* — *mące* to the flour.

3. The accusative and the vocative of the singular.

The nouns, ending in *i*, have the inflection *e* in the accusative, except *pani* — *panią* the lady, mistress.

The vocative ends in *o* and *i*, except some feminine diminutive nouns in *a*: *pycho* O pride, *pani* O lady, *gosposiu* O dear landlady, hostess, *Zosiu* O little Sophia.

4. The nominative and the genitive of the plural.

a) Nominative. The nouns ending in *a* with a hard consonant preceding it, have the inflection *y*; whereas the rest, ending in *a*, and those in *i*, take *e*.

Those, ending in a soft consonant, have partly *e* (e.g. the nouns in *ew*), partly *i* (which after *c*, *dz*, *cz*, *sz*, *ż*, and *rz* is written *y*): *chorągiew* the standard, the colours — *chorągwie*; *straż* the watch, the guard — *straże*; *dłoń* the hollow of the hand — *dłonie*; *sól* salt — *sole*; *pieczeń* the roast, *kieszeń* the pocket, *odzież* the clothes, *oś* the axis, *sień* the ground-floor, *kolej* the railway, *twarz* the face, *kradzież* the theft, and some other ones.

The masculine nouns in *a* are, in the plural, declined according to the first declension: *poeta* the poet — *poeci*, *poetów* and so on.

b) The genitive corresponds to the root of the word; but there is an *e* inserted if the syllable ends in a group of some consonants which are difficult to be pronounced: *ławka* the bench, the form — *ławek* instead of *ławk*.

The nouns ending in *nia*, *mia*, *la*, *rza* and *ja* and those ending in a soft consonant, have the termination *i* (*y*) in the genitive plural (*ja* has *ij*, *yj*): *kłotnia* the quarrel — *kłotni*; *religja* religion — *religij*; *historja* history — *historyj*; *mysz* the mouse — *myszy*.

A twofold form of the genitive is to be met with in the following nouns: *grobla* the dam, dike — *grobli* or *grobel*; *kropla* the drop — *kropli* or *kropel*; *studnia* the well — *studni* or *studzien*.

Words.

<i>jestem</i>	I am	<i>kocha, lubi</i>	he, she, it loves
<i>jestes</i>	you are, thou art		(likes)
<i>jestesmy</i>	we are	<i>kochają, lubią</i>	they love (like),
<i>jestescie</i>	you are		are fond of
<i>są</i>	they are	<i>pisal, -a, -o</i>	he, she, it wrote

<i>waleczny, -a, -e</i>	brave	<i>tablica</i>	the (black) board
<i>pierwszy, -a, -e</i>	the first	<i>książka</i>	the book
<i>duży</i>	large (a space)	<i>kreda</i>	the chalk
<i>ptak błotny</i>	the wading bird	<i>bagno</i>	the marsh
<i>żółty</i>	yellow	<i>broń</i>	the weapon
<i>sławny</i>	celebrated	<i>pisarz</i>	the clerk, writer
<i>żaden, żadna, -ne</i>	no	<i>ławka, ławka</i>	the bench, form
<i>każdy</i>	each, every	<i>jeziro</i>	the lake
<i>serce</i>	the heart	<i>krzesło</i>	the chair
<i>wiarus</i>	the veteran, brave fellow	<i>akta</i>	the documents
<i>matka</i>	the mother	<i>katedra</i>	the professor's desk, cathedral
<i>siostra</i>	the sister	<i>mowa ojczysta</i>	the mother-tongue
<i>kraj</i>	the land, country	<i>pociecha</i>	the comfort, consolation
<i>sokół</i>	the falcon, hawk	<i>wojna</i>	the war
<i>czapla</i>	the heron	<i>nad</i> (with instr.)	above, over, on, upon
<i>gąbka</i>	the sponge	<i>u</i> (with gen.)	at
<i>profesor</i>	the professor, teacher	<i>według</i> (with gen.)	according to
<i>klasa</i>	the form, class-room	<i>nigdy</i>	never
<i>uczeń</i>	the pupil, apprentice	<i>wiele</i>	much
		<i>na</i> (with loc.)	on.

Exercise 5.

1. W kraju, gdzie wiele bagien, żyją (live) czaple.
 2. Czapla jest ptakiem błotnym.¹ 3. Czaple żyją nad jeziorami.
 4. Czapla jest ptakiem ostrożnym.¹ 5. Czaple jest trudno zastrzelić (to be shot). 6. Moja siostra ma książki w swej (her) mowie ojczystej.² 7. Moja pociecha jest, że (that) ta wojna nie jest długa. 8. Polscy wojewodzi kochają króla kraju swego (their). 9. Książki uczniów są w klasie na ławkach. 10. Król polski Jan Sobjeski polował (chased) często na czaple. 11. Mowa ojczysta jest mową matki, ojca, sióstr i braci. 12. Jan Sobjeski był (was) walecznym i sławnym¹ królem Polski. 13. Akta sędziego (or sędzi) są w pokoju pisarza. 14. Czaple i sokoły są ptakami. 15. Uszy, oczy i cała twarz tego (of this) pana są podobne (resemble) do jego (of his) ojca. 16. Moi przyjaciele żyją w Niemczech.

Translation 6.

1. We are in the class-room. 2. My class-room is large.
 3. In the class-room (there) are benches, a desk, a chair, chalk,

¹ Instrumental of the singular of the adjective.

² Localis of the singular of the adjective.

and a sponge. 4. The teacher is on the chair, and the pupils are on the benches (forms). 5. The desk and a chair are for the teacher. 6. The (black) board and the forms are for the pupils. 7. The teacher has a sponge and the chalk in the professor's desk. 8. The sponge is yellow. 9. The (black) board is large. 10. Give me (daj mi) a weapon. 11. Every father loves his [the] children. 12. The father and the mother are fond of their (= the) children (accusative). 13. The brother loves his [the] sister. 14. My brothers are not fond of books¹. 15. The heron is a bird², which (który) lives (żyje) in the marsh. 16. The books of Cicero are celebrated. 17. The dogs are animals. 18. These gentlemen are brothers of the priest. 19. The Poles love Jagiełło and Jadwiga, the husband of this (tego) king. 20. Give me (some) bread, father! 21. The body of man is mortal, but his (= the) soul is immortal. 22. The old veteran is fond of war (acc.). 23. Every man is fond of his mother-tongue (acc. and the adjective with a). 24. The new castle of the king is large and beautiful. 25. My father and my brother are merchants.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Jakie wino lubisz, słodkie (sweet) czy wytrawne (dry)?

Kto śpiewa pieśń Chopina?

Czy znasz (do you know) ojca twego (your) przyjaciela?

Czy umiesz (do you understand) już pierwszą polską konjugację?

Czy znasz dzieła Adama Mickiewicza?

Answers.

Piję tylko wytrawne.

Córka moja śpiewa pieśń Chopina.

Nie znam (I do not know) ojca mojego (of my) przyjaciela, lecz (but) znam jego (his) wuja.

Nie, panie, nie umiem.

Owszem, mam w domu dzieła tego (of this) poety.

¹ The genitive case must always be employed in all negative sentences instead of the accusative: *nie mam czasu* I have no time.

² The substantive joined with the auxiliary verb to be, as a part of the predicate, mostly takes the termination of the instrumental: *życie jest dobrą szkołą* life is a good school. Adjectives without a substantive, when connected with to be, are employed in the nominative case: *ojciec jest dobry* the father is good.

Fourth Lesson.

Continuation.

Masculine
piekarz the baker
anioł the angel
 duch the ghost, spirit
żyd the Jew
stróż the watchman
Paweł Paul
Rzym Rome
nauczyciel the teacher
żołnierz the soldier.

Feminine
dobroć the bounty,
 kindness
róża the rose
wiara the faith
gałąź the branch
mrówka the ant
towarzyszka the (fe-
 male) companion.

Neuter
pierwszeństwo the
 preference, advan-
 tage
ciało the body
dzieło the work
nazwisko the family
 name.

Words.

naród the nation
list the letter
południe noon, midday
apostół the apostle
niewidzialny invisible
silny vigorous, strong
był, -a, -o he, she, it was
żył, -a, -o he, she, it lived
miał, -a, -o he, she, it had
okrągły round
wobec (with before, over
 the gen.) against
naznaczył he nominated,
 appointed

równy equal
święty holy
dwanaście } twelve
 (acc. *dwunastu*)
w in, into
przed before
wszyscy } all
wszystkie
inny another
jego his
dopomoże (he) will help
ufaj trust, confide
 (imperative).

Exercise 7.

1. Dobroć Boga jest wielka. 2. Wobec Boga wszyscy¹ równi.¹ 3. Bóg jako duch jest niewidzialny. 4. Prawa Boga są mądre¹ i święte.¹ 5. Wiarę w Boga mają wszystkie¹ narody. 6. Ufaj Bogu, a Bóg ci (you) dopomoże. 7. Jezus Chrystus był synem Boga. 8. Chrystus naznaczył dwunastu apostołów. 9. Nazwiska apostołów są znane.¹ 10. Wiara apostołów była wielka i silna. 11. Apostół Paweł żył w Rzymie. 12. Pisał wiele listów. 13. Nazwisko apostoła Pawła jest znane. 14. Apostół Paweł miał pierwszeństwo przed innymi² apostołami. 15. Bracia księdza byli w jego domu. 16. Rycerz jest często na koniu. 17. Konie rycerzy podobają się (please) panu sędziemu. 18. Bronią rycerza na wojnie był miecz. 19. W mieście są domy kupców. 20. Kupcze, gdzie jest dom piekarza? 21. W szkole jest nauczyciel z uczniami. 22. Uczniowie są po (after) południu na polu.

¹ That is the nominative plural of the declension of the adjective. See Lesson 7.

² That is the instrumental plural of the adjective.

Translation 8.

1. Jesus Christ lived in the country of the Jews. 2. He is the king of kings. 3. He appointed St. Paul apostle (instr.). 4. The wife is the companion of man. 5. All angels love God. 6. The name of God is holy. 7. Give me the rose. 8. The rose is fine. 9. Confide (in) the bounty (dat.) of God. 10. The branches of the oak are strong.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Czem (Instr. of *co*) jest anioł?
 Komu (to whom) dał Bóg pierwszeństwo przed człowiekiem?
 Czy duchy są niewidzialne?
 Czy mrówka jest pracowita?
 Kiedy żył Paweł święty w Rzymie?
 Czy ojciec jest w domu?

Answers.

Anioł jest duchem.
 Aniołowi dał Bóg pierwszeństwo przed człowiekiem.
 Tak, duchy są niewidzialne.
 Tak, mrówka jest pracowita.
 On żył w Rzymie w czasie cesarza (Emperor) Nerona.
 Nie, panie, mój ojciec jest na wojnie.

Fifth Lesson.

Continuation.

Words.

dźwięk the sound
proch the powder
monarcha the monarch
głód hunger
cesarz the emperor
rodzice the parents
kula armatnia the cannon-ball
pochlebca the flatterer
stuga the servant

odwaga courage
mur the wall
dzwon the bell
bomba the bomb
dziura the hole
choroba the disease, illness
przyczyna the cause, reason
granat the grenade
siła the power.

towarzyszy he accompanies
 (with the dat.)
pustoszy he ravages
pustoszyli they ravaged,
 destroyed
gardzi (with he despises
robi [instr.] he does, makes
robią they do, make
niesie he bears
rozmaity different
nieszczęśliwy unhappy
sprawiedliwy just

okazał he proved
ulałem I cast, founded
prowadził he led
prowadzili they led
widziałem I saw
miły agreeable, dear
zaraźliwy contagious
niewiadomy unknown
lekki easy
obłudny hypocritical
już already
tam there.

Exercise 9.

1. Dźwięk dzwonu uczniom jest miły. 2. Kto gardzi rodzicami, sobą (himself) gardzi. 3. Kule robią dziury. 4. Wojna nieprzyjaciół była nieszczęśliwa. 5. Wojnie nie ufaj. 6. Ten żołnierz jest nieszczęśliwy. 7. Pochlebca jest obłudny. 8. Przyczyny chorób są rozmaite. 9. Ten monarcha prowadził nieszczęśliwą wojnę. 10. Widziałem sprawiedliwego monarchę. 11. W Polsce pustoszyli nieprzyjaciele rolę panów i chłopów. 12. Aniołowie są sługami Boga a stróżami człowieka. 13. Wojna jest często przyczyną chorób. 14. Monarcha jest na czele¹ żołnierzy. 15. Odwagą i bronią zwycięża (defeats) w wojnie żołnierz nieprzyjaciół.

Translation 10.

1. A bomb is not easy. 2. I already saw a grenade. 3. The cannon-ball makes holes in the wall. 4. The power of the gunpowder is known. 5. I cast a ball. 6. The monarchs made (= led) wars. 7. The bomb destroys the wall. 8. This country is unhappy. 9. The cause of the disease is unknown. 10. Do not trust the flatterers (imperative without to do)! 11. I saw the king and his (jego) wife in the castle. 12. This nation is unhappy. 13. The soldier accompanies the monarch. 14. My brother accompanies the parents. 15. This great Polish poet is called Julius (Juljusz) Słowacki. 16. St. Paul lived at Rome when (gdy) the Emperor Nero (Neron) lived there. 17. The disease of my (mego) brother is not contagious.

Conversation (Rozmowa).**Questions.**

Czy dźwięk ojczystej (gen. sing.) mowy jest miły?
Czy kula armatnia robi dziury w murze?
Jaka była przyczyna tej (of this) wojny?
Jaka była przyczyna jego choroby?

Answers.

Tak, dźwięk ojczystej mowy każdemu (dat. sing.) jest miły.
Tak, kule armatnie robią wielkie dziury w murze.
Niewiem, przyczyny wojny są rozmaite.
Przyczyna jego choroby jest niewiadoma.

---

¹ See the Remarks II 1 page 21.

Sixth Lesson.

Continuation.

The plural of *człowiek* man and *dzieci* the child:

<i>N. V. ludzie</i>	men	<i>dzieci</i>	children
<i>G. ludzi</i>		<i>dzieci</i>	
<i>D. ludziom</i>		<i>dzieciom</i>	
<i>A. ludzi</i>		<i>dzieci</i>	
<i>I. ludźmi</i>		<i>dziećmi</i>	
<i>L. w ludziach.</i>		<i>w dzieciach.</i>	

Words.

<i>dłużnik</i>	the debtor
<i>przodek</i>	the ancestor
<i>ewangelja</i>	the gospel
<i>morze</i>	the ocean, the sea
<i>dym</i>	the smoke
<i>wynalazek</i>	the invention
<i>pismo</i>	the handwriting
<i>budowa</i>	the building
<i>pożytek</i>	the use, profit
<i>czystość</i>	cleanliness
<i>mały</i>	little, small
<i>wesoły</i>	gay, merry
<i>pożyteczny</i>	useful
<i>pogoány</i>	clear, serene
<i>czuły</i>	full of feeling, tender
<i>cudowny</i>	wonderful
<i>szkodliwy</i>	noxious, hurtful
<i>wyborny</i>	excellent, capital
<i>Bydgoszcz</i>	Bromberg
<i>nowy</i>	new
<i>teraz</i>	now

<i>Gniezno</i>	Gnesen
<i>Leszno</i>	Lissa
<i>Inowrocław</i>	(Hohensalza), Inowrocław
<i>Wielkie Księstwo Poznańskie</i>	the grand-duchy of Posen
<i>ryba</i>	(the) fish
<i>nauka</i>	science, instruc- tion, the doc- trine
<i>Poznań</i>	Posen
<i>odbija się</i>	(he, she, it) reflects
<i>szkodzi</i>	(he, she, it) in- jures, hurts
<i>okazuje</i>	(he, she, it) shows
<i>służy</i>	(he, she, it) serves
<i>znajduje się</i>	(he, she, it) is, there is, there are
<i>wiele</i>	(with the
<i>dużo</i>	gen.) much, many
<i>bardzo</i>	very.

Exercise 11.

1. Pismo jest potrzebne. 2. Pożytek nauki jest wielki. 3. Budowa ciała okazuje siłę. 4. Czystość ciała służy zdrowiu. 5. Wielkie Księstwo Poznańskie ma teraz następujące (following) miasta: Poznań, Bydgoszcz, Gniezno, Leszno, Kościan, Buk, Inowrocław. 6. W piśmie świętem znajdują się wyborne nauki. 7. Budowa oka jest cudowna. 8. Dym jest oczom szkodliwy. 9. W Poznaniu są piękne kościoły i nowy zamek: w zamku są pokoje. 10. Ziemia i niebiosy są dziełem Boga. 11. Miasto Rzym jest we Włoszech, w Rzymie jest wiele kościołów. 12. Synu, gdzie są czapki braci? 13. Dzieci, kochajcie (love = imper.) Boga i rodziców. 14. Przed kościołem było dużo ludzi z chorągwiami.

Translation 12.

1. Man is often very unhappy. 2. In this (tem) child [there] is a good heart. 3. The cleanliness of the body is useful. 4. The soul of man reflects itself in his eyes. 5. The colour (kolor) of the hair is different. 6. In the sea there are large and small fishes. 7. He who has a celebrated name, is a debtor to his (swoich) ancestors [gen. plur.]. 8. My brother is at Gnesen, and my father at Bromberg. 9. At Posen there is the castle of the king. 10. The use of handwriting is great. 11. The invention of gunpowder was useful to men. 12. I already saw Gnesen and Lissa. 13. The city of Posen is large. 14. The father of the child is a merchant. 15. Smoke is noxious to the children.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Jaki jest pożytek pisma?
 Jakie są główniejsze (more important) miasta w Księstwie Poznańskim?
 Co oznacza (shows) pogodne czoło?
 Czy jest wam (to you) znane pismo święte (the Holy Scripture)?

Answers.

Pożytek pisma jest wielki.
 Główniejsze miasta są: Poznań, Bydgoszcz, Leszno.
 Pogodne czoło oznacza wesołego i dobrego człowieka.
 Znamy (we know) tylko ewangelje.

Seventh Lesson.

Declension of Adjectives with Full Terminations.

In the Polish language the adjectives are always to be declined and agree in gender, number and case with the noun with which they are coupled.

Examples.

uczeń pilny the diligent pupil
czapka czerwona the red cap
lato piękne the beautiful summer
*lato (jest) piękne*¹ summer is beautiful.

¹ *jest* and *są* may be omitted.

The terminations of the adjectives are:

-y, -a, -e: *dobr-y, dobr-a, dobr-e*,

or after *g* and *k*:

-i, -a, -ie: *wielk-i, wielk-a, wielk-ie*.

Declension of the adjectives.

Singular *liczba pojedyncza*.

N. <i>zły</i> bad (masc.)	<i>zła</i> bad (fem.)	<i>złe</i> bad (neuter)
G. <i>złego</i>	<i>złej</i>	<i>złego</i>
D. <i>złemu</i>	<i>złej</i>	<i>złemu</i>
A. <i>złego</i> (<i>zły</i> ¹)	<i>złą</i>	<i>złe</i>
V. <i>zły</i>	<i>zła</i>	<i>złe</i>
I. <i>złym</i>	<i>złą</i>	<i>złem</i>
L. <i>w złym</i> .	<i>w złej</i> .	<i>w złem</i> .

Plural *liczba mnoga*.

N. <i>zli</i> ² , <i>złe</i> ³ (masc.)	<i>złe</i> (fem. and neuter)-
G. <i>złych</i>	<i>złych</i>
D. <i>złym</i>	<i>złym</i>
A. <i>złych</i> , <i>złe</i> ³	<i>złe</i>
V. <i>zli</i> , <i>złe</i> ³	<i>złe</i>
I. <i>złymi</i> , <i>złemi</i>	<i>złemi</i>
L. <i>w złych</i> .	<i>w złych</i> .

Words.

<i>uczy się</i>	he learns	<i>czytają</i>	they read
<i>umie</i>	he knows	<i>pisze</i>	he writes
<i>także</i>	also, too	<i>oszczędny</i>	economical
<i>pszczota</i>	the bee	<i>czarny</i>	black
<i>prawie</i>	nearly, almost	<i>żartoczny</i>	voracious
<i>otwarty</i>	open	<i>domowy</i>	domestic
<i>troskliwy</i>	careful, anxious	<i>który? która,</i>	what? which (adj.)
<i>stół</i>	the table	<i>-e</i>	
<i>jeszcze</i>	still, yet	<i>powieść</i>	the tale, novel
<i>śpiewa</i>	he sings	<i>wilk</i>	the wolf
<i>pracują</i>	they work	<i>lew</i>	the lion
<i>mówimy</i>	we speak	<i>wół</i>	the ox
<i>mówicie</i>	you speak	<i>gdzie</i>	where
<i>pracuje</i>	he works	<i>wielbłąd</i>	the camel
<i>czyta</i>	he (she, it) reads	<i>królewski</i>	royal.

¹ When accompanied by nouns denoting **inanimate objects**, the accusative form of the adjective does not differ from the nominative.

² The termination *i* of the nominative and the vocative (plur.), which is to be regarded as a soft vowel, softens the preceding sounds.

³ *zli* and *złych* are used when coupled with **personal** nouns, *złe* when coupled with nouns which denote animals and inanimate objects.

Exercise 13.

1. Ojciec jest troskliwy, matka jest oszczędna, dziecię jest dobre. 2. Wilk jest żarłoczny. 3. Pszczoła nie jest leniwa. 4. Prawie każdy ojciec jest pilny i dobry. 5. Nie każde zwierzę domowe jest leniwe. 6. Prawie każda matka jest pilna. 7. Dziecię pisze i uczy się. 8. Stół jest czarny. 9. Uczniowie mają książki na ławce i czytają. 10. W książce ucznia są piękne powieści. 11. Dzieci czytają w książkach o (of) lwach, wielbłądach, koniach, psach i innych zwierzętach. 12. Piękne pismo nauczycielom i wszystkim ludziom się podoba (pleases). 13. Matka jest z (with) wszystkimi dziećmi w kościele. 14. Panu nauczycielowi nie są znane wszystkie imiona uczniów.

Translation 14.

1. The father of the little child is good and industrious, he works in town and also in the castle. 2. The large windows of the beautiful royal castle are open. 3. The bees are industrious animals. 4. I saw the industrious bees. 5. The economical and careful mother knows the use of cleanliness. 6. The oxen of the peasant often are black. 7. (Do) not trust the bad flatterers (dat.)!¹ 8. Trust God and good men. 9. My brother does not yet know the bad (przykry) illness (gen.) of the careful mother. 10. Nearly every pupil in the class of my (mego) brother reads the songs of the Polish poet Adam Mickiewicz.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Czy ojciec jest dobry?

Tak, mój ojciec jest bardzo dobry.

Czy wilki są żarłoczne?

Wszystkie wilki są żarłoczne.

O czym mówicie?

Mówimy o pszczołach, które nie są leniwe.

Gdzie są dzieci?

Dzieci są w szkole.

Czy dzieci są pilne?

Nie wszystkie są pilne.

---

¹ In the Polish language the **negative** form of the present, the past and the imperative is conjugated without the auxiliary verb **to do**: *nie ufaj* do not trust; *nie ufam* I do not trust; *nie ufałem* I did not trust: *czy nie ufałem* did I not trust?

Eighth Lesson.

The Abridged Form of Adjectives.

Some adjectives have, in their masculine form, an **apocopated** or **abridged** termination, when employed predicatively — i.e., after a verb expressed or understood: *zdrów* instead of *zdrowy*. *Ojciec jest dziś niezdrów* my father is not well to-day. But you must always say: *zdrowy człowiek nie potrzebuje lekarza* a healthy man needs no physician.

Words.

<i>zna</i>	he knows	<i>świadomy,</i>	expert (acquain-
<i>znasz</i>	you know	<i>świadom</i>	ted with)
<i>był, -a, -o</i>	he, she, it was	<i>córka</i>	the daughter
<i>dziki</i>	wild	<i>jagnię</i>	the lamb
<i>francuski</i>	French	<i>pióro</i>	the feather,
<i>wierny, -a, -e</i>	faithful		the pen
<i>drogi, -a, -ie</i>	dear	<i>kałamarz</i>	the inkstand
<i>tani, -ia, -ie</i>	cheap	<i>lubi</i>	he likes (loves),
<i>ostatni, -ia, -ie</i>	last		is fond of
<i>albo — albo</i>	either — or	<i>tak</i>	thus, so
<i>biały</i>	white	<i>jak</i>	as
<i>zdrowy,</i>	healthy	<i>tu, tutaj</i>	here
<i>zdrów</i>		<i>zawsze</i>	always
<i>wesoły, wesół</i>	gay, merry	<i>bogaty</i>	rich
<i>podobny</i>	similar	<i>ciężki</i>	heavy (of a
<i>syty, syt</i>	satisfied		weight)
<i>zwierz</i>	the wild beast	<i>na</i>	in, on
<i>łaskawy,</i>	gracious, kind	<i>przy</i> (with loc.)	at
<i>łaskawo</i>		<i>z</i> (with instr.)	with.

Exercise 15.

1. Biały stół był krótki i ciężki; ostatnia ławka była długa i ciężka. 2. Małe jagnię nie jest drogie. 3. Brat nie jest tak dobry jak mała siostra. 4. Zwierzęta domowe są ludziom pożyteczne. 5. Pies jest wierny. 6. Brat był w domu. 7. Córka jest podobna do matki, a syn do ojca. 8. Brat nie zawsze podobny do brata. 9. Jagnięta są na polu, przy jagniętach są dzieci z psem. 10. Na stole są książki, pióra i kałamarz. 11. Piekarz ma taniego konia, bogaci ludzie mają drogie konie. 12. Uczniu, czy znasz królów i cesarzy francuskich?

Translation 16.

1. The great God was and is good. 2. He is the good and faithful father of men. 3. He knows the good men and

the bad ones. 4. This man was still young (= little), but (a) he was already bad. 5. The little lamb was very good. 6. The black dog was very bad. 7. The black dogs are cheap, but these (te) white dogs are very dear. 8. The dogs are faithful animals. 9. I saw a white lamb. 10. The dog accompanies his master. 11. The wolf is a wild beast. 12. Where was the elder sister? — She was in the last house. 13. The child was very young. 14. My father accompanies his (the) young daughter and his (the) young son. 15. My sister is fond of the large city. 16. My father is healthy. 17. This man is merry. 18. A healthy mind (duch) [is] in a healthy body.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Dzień dobry, panu, jak się pan masz?

Dziękuję (I thank), mam się dobrze.

Już dawno pana nie widziałem?

Bardzo rzadko (seldom) wychodzę (go out).

Kto towarzyszy rodzicom do kościoła?

Dziecko towarzyszy rodzicom do kościoła.

Czy masz piękną książkę w domu?

Tu jest piękna książka.

Daj mi ją (it).

Dziękuję panu.

Ninth Lesson.

Adverbs.

In the Polish language the adverbs are original words or derived from substantives or adjectives.

Adjectives are changed into adverbs by taking the termination *o* or *e*¹ instead of their original ending (*-y*, *-a*, *-e*). Which of the two terminations is to be chosen, can only be learnt by practice: *pięknie* (from *piękny*), *drogo* (from *drogi*).

The adverbs are coupled with verbs, adjectives and other adverbs: *pięknie śpiewać* to sing beautifully, *kupić bardzo drogo* to buy very dear.

The verb *być* is followed by an adjective if it means **to be**, by an adverb if it means the manner of doing something: *to (jest) pięknie* that is done in a beautiful way; *to jest piękne* that is beautiful.

¹ This *e* softens the preceding sound in the same way as in the declension of substantives.

Adverbs of different classes.

1. Adverbs of interrogation: *czy, czyli, czyż* if, whether? *kiedy* when? *dokąd* whither?

2. Negative adverbs: *nie* no, *nigdy* never, *nigdzie* nowhere, *przeciwnie* on the contrary.

3. Affirmative adverbs: *tak* thus, so, yes, *zaiste* certainly.

4. Adverbs of place: *tu* here, *tam* there, *wszędzie* everywhere, *stamtąd* from there, *tędy* hereby.

5. Adverbs of time: *wtedy* then, at that time, *teraz* now, *dziś* to-day, *wczoraj* yesterday, *jutro* to-morrow, *zawsze* always, *już* already, *jeszcze* still, yet, *często* often, *rzadko* seldom, rarely.

6. Adverbs of quantity and quality or manner: *bardzo* very, *nader* extremely, exceedingly, *prawie* nearly, almost, *ledwie* scarcely, hardly, *zbyt* too much, *aż* up to, *tyle* so much.

Words.

<i>bądź</i>	be (Imperative)	<i>twój, twoja.</i>	your, thy
<i>będę</i>	I shall be	<i>twoje</i>	
<i>będziesz</i>	you will be	<i>nasz, nasza,</i>	our
<i>będzie</i>	he will be	<i>nasze.</i>	
<i>będziemy</i>	we shall be	<i>wasz, wasza,</i>	your
<i>będziecie</i>	you will be	<i>wasze</i>	
<i>będą</i>	they will be	<i>żaden, żadna,</i>	no (adj.)
<i>śpiewa</i>	he sings	<i>żadne</i>	
<i>śpiewają</i>	they sing	<i>kto?</i>	who?
<i>jeden, jedna,</i>	one	<i>nikt</i>	nobody
<i>jedno</i>		<i>dosyć</i>	enough
<i>ten, ta, to</i>	this	<i>droga</i>	the way
<i>ów, owa, owo</i>	that	<i>żrebię, -ęcia</i>	the colt
<i>sam, sama,</i>	alone, self	<i>głośny</i>	loud
<i>same</i>		<i>rad, rada, rado</i>	glad, gay, friendly
<i>wart, warta,</i>	worth, deserving	<i>zadowolony</i>	content, satisfied
<i>warte</i>		<i>rzadki</i>	rare
<i>wszystek,</i>	all, every	<i>uniwersytet</i>	the university
<i>wszystka, wszystko</i>		<i>pogodny</i>	serene, gay
<i>mój, moja, moje</i>	my	<i>u (with gen.)</i>	at (with).

Exercise 17.

1. Ojciec i matka są dobrzy i dzieciom radzi. 2. Pilne dziecię jest często także dobre. 3. Syn pisze dobrze, a mała córka czyta źle i nie głośno. 4. Nie każdy uczeń zawsze wiele pracuje. 5. Brat wiele i pilnie pracuje. 6. Siostra śpiewa pięknie i głośno. 7. To żrebię będzie moje. 8. Nieprzyjacieli

jest świadomy drogi. 9. Żołnierz służy wiernie swemu monarche. 10. Pies jest wierny swemu panu. 11. Chłopcy są weseli i bawią się (play) wesoło. 12. Wczoraj byłem z rodzicami u sędziego, przyjaciela mego ojca; bardzo długo bawiliśmy (we remained) w domu sędziego. 13. Dziś jest pogodnie.

Translation 18.

1. Who was vicious? — That bad man. 2. My good child, be always industrious, and your mother will always be happy. 3. Every little child can (może) be industrious, but not always happy. 4. Our good father was always content and happy, for (ponieważ) he was gay and healthy. 5. What is beautiful (to) is often dear. 6. My hand will always be rather (dosyć) strong. 7. At Posen there is now a new Polish university. 8. The teacher was not at home (w domu) yesterday, but to-day or (lub) to-morrow, he will be again (znów) in town. 9. My sister sings little and seldom. 10. This gentleman will¹ never be a good teacher. 11. Be always industrious, my friend, and you will be a useful man. 12. The mother of our (naszego) father now lives at Warsaw, she is rarely at Posen.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Kto służy wiernie królowi?
Kto pracuje pilnie?
Kiedy żołnierzowi potrzebna broń?
Gdzie śpiewają tak pięknie?

Answers.

Żołnierz służy wiernie królowi.
Matka moja pracuje pilnie.
Broń potrzebna żołnierzowi na wojnie.
W kościele śpiewają tak pięknie.

Tenth Lesson.

Degrees of Comparison.

In the Polish language there are three degrees of comparison: the positive or *stopień równy*, the comparative or *stopień wyższy* and the superlative or *stopień najwyższy*.

1. The **comparative** of an adjective is formed by adding the termination *-szy*, *-sza*, *-sze* to the root of the word: *nowy* new, *nowszy* newer.

¹ In Polish a "nie" is to be added to the verb, so that there are two negative expressions in this sentence. See Lesson 35.

The following sounds are softened, when preceding the termination *-szy*:

<i>g</i>	is changed into <i>ż</i> :	<i>ubogi</i> poor — <i>uboższy</i>
<i>t</i>	»	» <i>l</i> : <i>stały</i> steadfast — <i>stalszy</i>
<i>n</i>	»	» <i>ń</i> : <i>ukochany</i> beloved — <i>ukochańszy</i>
<i>a</i>	»	» <i>e</i> : <i>biały</i> white — <i>bielszy</i>
<i>o</i>	»	» <i>e</i> : <i>uczony</i> learned — <i>uczeńszy</i>
<i>a</i>	»	» <i>ę</i> : <i>mądry</i> wise — <i>mędrszy</i> .

When the termination of an adjective is preceded by two or more consonants, which are difficult to be pronounced, the comparative is formed by adding *-ejszy* instead of *-szy*: *trudny* difficult — *trudniejszy*; *łatwy* easy — *łatwiejszy*.

The adjectives ending in *-ki*, *-eki* and *-oki*, omit these terminations in the comparative:

<i>głęboki</i> deep, profound — <i>głębszy</i>	<i>daleki</i> wide, far — <i>dalszy</i>
<i>krótki</i> short — <i>krótszy</i>	<i>prędkie</i> quick — <i>prędszy</i>
<i>szeroki</i> broad — <i>szerszy</i>	<i>wysoki</i> high — <i>wyższy</i>
	<i>niski</i> low — <i>niższy</i> .

2. The **superlative** of an adjective is formed by prefixing *naj-* to the comparative: *nowy* new — *nowszy* — *najnowszy*.

3. Irregular comparison.

<i>Dobry</i> good — <i>lepszy</i> — <i>najlepszy</i>
<i>zły</i> bad — <i>gorszy</i> — <i>najgorszy</i>
<i>wielki</i> great — <i>większy</i> — <i>największy</i>
<i>mały</i> little, small — <i>mniej</i> — <i>najmniej</i>
<i>lekki</i> light — <i>lżejszy</i> — <i>najlżejszy</i> .

4. The comparison of adverbs.

The comparative of an adverb is formed by adding the termination *-ej* instead of *-szy* or *-ejszy*, which ending has the faculty of softening the preceding sounds.

The superlative of an adverb is formed by prefixing *naj-* to the comparative.

<i>głęboko</i> deeply — <i>głębiej</i> — <i>najgłębiej</i>
<i>daleko</i> far — <i>dalej</i> — <i>najdalej</i>
<i>wysoko</i> highly — <i>wyżej</i> — <i>najwyżej</i>
<i>nisko</i> low — <i>niżej</i> — <i>najniżej</i>
<i>lekko</i> lightly — <i>lżej</i> — <i>najlżej</i>
<i>miętko</i> softly — <i>miękciej</i> — <i>najmiękciej</i>
<i>wiele</i> (dużo) much — <i>więcej</i> — <i>najwięcej</i> .

5. The comparison of two adjectives or adverbs is expressed in two different ways:

a) In the positive, by inserting the words: *jak* as, *tak* — *jak i* as (or so) — as, *równie* — *jak* as — as: *moje konie są tak piękne jak i twoje* my horses are as beautiful as yours.

b) In the comparative, by using the particles *niż*, *niżeli*, *aniżeli* **than** with the nominative (or, in modern literature, incorrectly also *jak*) or the prepositions *od* (with the genitive) or *nad* (with the accusative):

tyś silniejszy niż (niżeli, aniżeli) mój brat you are stronger than my brother

on większy od mego brata he is taller than my brother

nic droższego nad cnotę nothing is dearer than virtue.

Words.

<i>stryj</i>	the uncle (the brother of the father)	<i>księżyc</i>	the moon
<i>wuj</i>	the uncle (the brother of the mother)	<i>burmistrz</i>	the mayor
<i>tępy</i>	blunt	<i>wieś</i>	the village
<i>dziadek</i>	the grandfather	<i>na wsi</i>	in the country
<i>ciotka</i>	the aunt	<i>próżnyc</i>	is idle
<i>prezydent</i>	the president	<i>ubóstwo</i>	poverty
<i>babka</i>	the grandmother	<i>kruszec</i>	the metal
<i>rzeczpospolita</i>	the republic	<i>żelazo</i>	iron
<i>służący</i>	the servant	<i>im — tem</i>	the — the
<i>obywatel</i>	the citizen	<i>za</i>	too (when coupled with an adjective or adverb: too heavy)
<i>ząb</i>	the tooth	<i>słówek</i>	the nightingale
<i>zło</i>	the evil	<i>gruby</i>	big, fat, coarse.

Exercise 19.

1. Mój stryj jest zdrowy, twoja ciotka jest zdrowsza, nasze dziecko jest najzdrowsze. 2. Służący jest grubszy niż pan. 3. Mój nóż jest tępy, ale twój jest tepszy. 4. Stryj jest szczęśliwszy niż dziadek, babka jest starsza, niż ciotka. 5. Biały ząb jest najzdrowszy. 6. Moja książka jest pożyteczniejsza niż twoja. 7. Żelazo jest najpożyteczniejszym kruszcem. 8. Obywatel jest dobry. 9. Mój służący jest zły. 10. Kościoły są wyższe niż domy. 11. Na wsi są ludzie daleko zdrowsi, niż w miastach. 12. Berlin jest największym miastem Niemiec, w Berlinie mieszka (dwells) prezydent rzeczypospolitej niemieckiej. 13. Choroba jest gorszym złem, niż ubóstwo. 14. Słówek ze wszystkich ptaków najpiękniej śpiewa.

Translation 20.

1. My beautiful book is more useful than yours. 2. The star was beautiful, the moon is more beautiful, and the sun was most beautiful. 3. The better and stronger the wine is, the more dangerous (niebezpieczny). 4. Life is the shortest, eternity (wieczność) the longest. 5. He who (= who) works too much and too heavily (ten) cannot (nie może) be healthy and merry [for a] long [time]; nor can he who is idle be happy [= who is idle, (ten) cannot (także) be happy]. 6. Larger houses are dearer than small [ones]. 7. In the smaller towns the houses are cheaper than in the large [ones]. 8. The largest towns are not always the most beautiful. 9. The handsomest men are not always the healthiest and the best. 10. The life of man is longer than the life of animals. 11. The mayor of our (naszego) town is my (moim) uncle [brother of my mother]; he works more industriously than his (jego) predecessor. 12. Be more industrious than your sister, my son!

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Kto jest smutniejszy, pilna siostra czy leniwy brat?
 Które dzikie zwierzę jest najsilniejsze?
 Co jest lepsze, dobre piwo albo złe wino?
 Gdzie stoi (stands) najgrubsze drzewo?
 Która wieża jest najwyższa?

Answers.

Pilna siostra nie jest smutna, ona (she) jest wesoła.
 Lew jest najsilniejszym zwierzęciem.
 Dobre piwo jest lepsze niż złe wino.
 Ono stoi tam.
 W Ulmie (Ulm) jest najwyższa wieża niemiecka.

Eleventh Lesson.

Prepositions.

1. Prepositions which govern the genitive.

bez without
blisko near
do to, into
podług
według } after, according to
wedle
obok by the side of
poprzek across
dla for, on account of

u at, with
od from
koło, około round, around
wzdłuż along
prócz, oprócz except, besides
z, ze out of, of, from
podczas during
śródo, pośród amidst
względem with regard to

<i>wewnątrz</i> within	<i>zamiast</i> instead of
<i>zewnątrz</i> without, out of	<i>mimo</i> in spite of
	<i>wobec</i> over against, opposite.

2. Prepositions with the dative.

<i>ku</i> towards, to	<i>wbrew</i> straight against
	<i>naprzeciw, przeciwnie</i> against.

3. Prepositions with the genitive and the dative.

<i>naprzeciw</i>	} over against, opposite.
<i>naprzeciwko</i>	

4. Prepositions with the accusative.

<i>przez</i> by, through	<i>o</i> around
<i>za</i> for, after, behind	<i>po</i> after, till.

5. Prepositions with the localis.

<i>przy</i> near, at	<i>o</i> of, on
<i>w, we</i> in	<i>na</i> in.

6. Prepositions with the instrumental.

<i>pod</i> under	<i>z</i> with
<i>nad</i> over	<i>pomiędzy</i> among.

Words.

<i>wiosna</i>	spring	<i>leniwiec</i>	idler
<i>lato</i>	summer	<i>powracam</i>	I return
<i>jesień</i>	autumn	<i>powraca</i>	he, she, it returns
<i>zima</i>	winter	<i>powracają</i>	they return
<i>jaskółka</i>	the swallow	<i>dostałem</i>	I got
<i>ulica</i>	the street	<i>mówił</i>	he said, told
<i>pieniądze</i>	the money	<i>urodził się</i>	he was born
(Plur.)		<i>chcesz?</i>	do you wish?
<i>bocian</i>	the stork	<i>idę</i>	I go
<i>miłość</i>	love	<i>pójdę</i>	I shall go
<i>podarunek</i>	the present	<i>wyszedł</i>	he has gone out
<i>enota</i>	virtue	<i>mieszka</i>	he, she, it dwells
<i>uwaga</i>	attention	<i>mieszkają</i>	they dwell (live)
<i>bruk</i>	the pavement	<i>do domu</i>	home
<i>suknia</i>	the dress	<i>rzeka</i>	the river
<i>pilność</i>	industry	<i>wolę</i>	I had rather
<i>przeważająca</i>	the superior	<i>uczyć się</i>	to learn
<i>siła</i>	power	<i>Paryż</i>	Paris.

Exercise 21.

1. Idę do brata, do domu. 2. Dostałem podarunek od ojca.
 3. Bez uwagi trudno się uczyć. 4. Wyszedł z domu bez butów
 (boots), a powraca zubożony (enriched) do domu. 5. Miłość
 dzieci ku rodzicom i rodziców ku dzieciom jest wielka. 6. Uro-
 dziłem się w Poznaniu, a ty urodziłeś się w Warszawie. 7. Idę po

suknię. 8. Chcesz, a pójdę przeciw przeważającej sile. 9. Bez pilności nauka trudna. 10. Podczas wiosny jest na wsi przyjemniej, niż w mieście. 11. Dom nauczyciela jest naprzeciw kościoła. 12. Pomiedzy uczniami jest więcej pilnych, niż leniwych. 13. W zdrowem ciele zwykle (commonly) i duch zdrowy mieszka. 14. Latem (in summer) są na naszych polach bociany, w zimie niema (there are no) bocianów. 15. Morza są głębsze, niż rzeki. 16. Pójdę na przechadzkę (walk) za miasto. 17. Ojciec powraca z synem z Poznania. 18. Pomiedzy ludźmi są dobrzy i źli. 19. Daj mi chleba zamiast pieniędzy. 20. Podczas wojny ci ludzie mieszkają u swych (their) braci i sióstr w mieście.

Translation 22.

1. The father said to his (swoich) sons: O children, without application, instruction and virtue you will be nothing¹. 2. By working (praca) you may become rich. 3. The swallow returns with the warm spring; with the swallows and the storks the other birds, too, return. 4. In the midst of the town there is the school. 5. Near the school [there] dwells our teacher. 6. Over against the school there is the church. 7. My brother dwells in (przy) Broad Street. 8. This house is near the Warta. 9. This book is not for children. 10. My sister dwells at my uncle's at Lemberg (Lwów). 11. This boy instructs himself (uczy się) without books. 12. The Danube is without the city of Vienna. 13. I saw the monument (pomnik) of the king, it is within the town near the church. 14. I am more fond of spring than of summer. 15. In autumn my good mother will be in Warsaw or in Vienna. 16. Was your aunt at Bromberg in winter (Instr. without preposition)? 17. My grandfather was born at Paris. 18. To-morrow I shall go (pójdę) to town.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Od kogo (whom) dostał brat podarunek?	Brat dostał podarunek od ojca.
Kiedy pójdziesz do szkoły?	Po Nowym Roku pójdę do szkoły.
Jeżeli Bóg z nami, kto (who) przeciw nam?	Nikt nie ¹ może być przeciw nam.
Czem rąbią (they cut down) drzewo?	Drzewo rąbią siekierą (the axe).
Przez co ludzie bogacą się (get rich)?	Przez handel i przemysł.

¹ See p. 36 English sentence Nr. 10.

Twelfth Lesson. Continuation.

7. Prepositions with the instrumental and accusative.

między, pomiędzy among, between
przed before
pod under, below, near or of (with the names of towns, firms &c. [see Translation 24 sentence 10])
nad above, over, on (with the names of rivers)
za behind.

These prepositions govern the accusative when the verb of the sentence conveys an idea of **motion** or **direction** (**whither?**), whereas they are followed by the instrumental if denoting a state of **rest** (**where?**)

8. Prepositions with the localis and the accusative.

na in, on
w, we in, at, into

These two prepositions govern the accusative when the verb of the sentence conveys an idea of **motion** or **direction** (**whither?**), whereas they are followed by the localis if denoting a state of **rest** (**where?**)

o of, on (with the localis)
o for (with the accusative) [e.g. to ask **for**]
po in, on, after (with the localis)
po for (in the sense of to send for with the accusative).

Words.

<i>Alpy</i>	the Alps	<i>bajka</i>	the tale, the fable
<i>góra</i>	the mountain	<i>orzeł</i>	the eagle
<i>las</i>	the wood, the forest	<i>smoła</i>	the tar
<i>zgoda</i>	harmony, unanimity, concord	<i>obłok, chmura</i>	the cloud
<i>krzyż</i>	the cross	<i>Ren</i>	the Rhine
<i>zbawiciel</i>	the Saviour	<i>Wiśła</i>	the Vistula
<i>piekło</i>	Hell	<i>powinien być</i>	is to be
<i>djabł</i>	the devil	<i>stoi</i>	he (she, it) stands
<i>droga</i>	the way, the road	<i>siedzi</i>	he (she, it) is sitting, sits
<i>przedmieście</i>	the suburb	<i>ciągnie</i>	he (she, it) draws, drags
<i>ratusz</i>	the town-hall	<i>stara się</i>	he (she, it) takes pains, endeavours
<i>deszcz</i>	the rain		
<i>nieszczęście</i>	misfortune	<i>trafił</i>	he met, he got
<i>rynna</i>	the gutter(s)	<i>leży</i>	is situated
<i>kumotr</i>	the godfather	<i>ogród</i>	the garden
<i>wioska</i>	the village	<i>drzewo</i>	the tree
<i>mieszkanie</i>	the dwelling	<i>pracować</i>	to work
<i>rodzina</i>	the family	<i>zwykle</i>	generally.

Exercise 23.

1. Pomiedzy miastem, a przedmieściem stoi ratusz. 2. Mój przyjaciel mieszka pod Bukiem, a moi rodzice mieszkają w Boku. 3. Przy bitej (high-) drodze stoi krzyż. 4. Djabły są

w piekle. 5. Poznań leży nad Wartą. 6. Orzeł wzbił się (rose) ponad obłoki. 7. Które miasto leży nad Wisłą? 8. Natura wilka ciągnie do lasu¹. 9. Ludzie mieszkają na górach, ale na najwyższych górach Alp niema mieszkań ludzkich. 10. Pośród rodziny powinna być zgoda. 11. Smoła jest czarna. 12. Mój brat dostał od kumotra podarunek. 13. Wczoraj deszcz padał (fell), dziś jest niebo bez chmur. 14. W lesie są wyższe drzewa niż w ogrodzie. 15. W lasach są dęby, w ogrodach zwykle dębów niema. 16. Zbawiciel umarł (died) na krzyżu; krzyże są na kościołach. 17. Pies jest pod stołem. 18. Dzieci wchodzą (creep) pod stół.

Translation 24.

1. During (= in) the day man is to work, in the night [he is] to sleep (spać). 2. He sues (stara się o [acc.]) for an office (urząd). 3. Behind the town-hall there is the new church. 4. This way leads (prowadzi) behind the suburb. 5. The devil lives [dwells] in Hell, he is invisible as the angels. 6. In the wood there is a cross of the Saviour. 7. Harmony [concord] amongst men is a beautiful virtue. 8. Cracovia (Kraków) is situated on the Vistula, Cologne (Kolonja) is situated on the Rhine. 9. My grandfather dwells in a small village near Warsaw. 10. The apothecary's shop of "The White Eagle" (apteka pod [with instr.]) is behind the church near the town-hall.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Słyszałeś (did you hear) o Ezopie (Aesop) i o jego (his) bajkach?

Dokąd idziesz?

Za co mam zapłacić (pay)?

Czy słyszałeś o śmierci doktora?

Słyszałeś o aptekce pod czarnym łabędziem?

Answers.

Tak, znam je (them) wszystkie.

Idę do domu.

Za moją ciężką pracę.

Słyszałem o tem wielkiem nie-szczęściu.

Tak, panie, jest przy ulicy Zielonej.

Thirteenth Lesson.

Cardinal and Ordinal Numbers.

The numbers are divided into three classes:

1. cardinal numbers *liczebniki główne*
2. ordinal numbers *liczebniki porządkowe*
3. collective numbers *liczebniki zbiorowe*.

¹ It corresponds to the English proverb: 'A wild goose never laid a tame egg'.

Cardinal numbers.

- 1 *jeden, -dna, -dno* one
 2 *dwa, dwa; dwie, dwa* two
 3 *trzej, trzy* three
 4 *czterej, cztery* four
 5 *pięć* five
 6 *sześć* six
 7 *siedem (siedm)* seven
 8 *osiem (ośm)* eight
 9 *dziewięć* nine
 10 *dziesięć* ten
 11 *jedenaste* eleven
 12 *dwanaście* twelve
 13 *trzynaście*
 14 *czternaście*
 15 *piętnaście*
 16 *szesnaście*
 17 *siedemnaście*
 18 *osiemnaście*
 19 *dziewiętnaście*
 20 *dwadzieścia*
 21 *dwadzieścia jeden*
 22 *dwadzieścia dwa &c.*
 30 *trzydzieści*
 31 *trzydzieści jeden &c.*
 40 *czterdzieści*
 50 *pięćdziesiąt*
 60 *sześćdziesiąt*
 70 *siedemdziesiąt*
 80 *osiemdziesiąt*
 90 *dziewięćdziesiąt*
 100 *sto*
 101 *sto jeden &c.*
 200 *dwieście*
 300 *trzysta*
 400 *czterysta*
 500 *pięćset*
 600 *sześćset*
 700 *siedemset*
 800 *osiemset*
 900 *dziewięćset*
 1000 *tysiąc*
 1001 *tysiąc jeden &c.*
 2000 *dwa tysiące*
 3000 *trzy tysiące*
 4000 *cztery tysiące*
 5000 *pięć tysięcy*
 10000 *dziesięć tysięcy*
 100000 *sto tysięcy*
 200000 *dwa kroć sto tysięcy*
 300000 *trzy kroć sto tysięcy*

Ordinal numbers.

- pierwszy, -a, -e* the first
drugi, -ga, -gie (wtóry, -a, -e)
 the second
trzeci, -ia, -e the third
czwarty, -a, -e the fourth
piąty, -a, -e the fifth
szósty the sixth
siódmy
ósmy
dziewiąty
dziesiąty
jedenasty
dwunasty
trzynasty
czternasty
piętnasty
szesnasty
siedemnasty
osiemnasty
dziewiętnasty
dwudziesty
dwudziesty pierwszy
dwudziesty drugi &c.
trzydziesty
trzydziesty pierwszy &c.
czterdziesty
pięćdziesiąty
sześćdziesiąty
siedemdziesiąty
osiemdziesiąty
dziewięćdziesiąty
setny
setny pierwszy &c.
dwóchsetny (dwusetny)
trzechsetny
czterechsetny
pięćsetny
sześćsetny
siedemsetny
osiemsetny
dziewięćsetny
tysiączny
tysiączny (also tysiąc) pierwszy &c.
dwutysięczny and dwutysiącny
trzech tysięczny
czterotysięczny
pięciotysięczny
dziesięciotysięczny
stotysięczny
dwakroć stotysięczny
trzykroć stotysięczny

1 000 000 <i>miljon</i>	<i>miljonowy</i>
10 000 000 <i>dziesięć milionów</i>	<i>dziesięciomiljonowy</i>
milliard <i>miljard</i>	<i>miljardowy</i> .

Rules.

Jeden, jedna, jedno is to be inflected like the singular and the plural of an adjective (acc. sing. fem. *jedną*). *Jedni, jedne* (plur.) the one [— the others].

The declension of the cardinal numbers.

N. <i>dwaj, dwa, dwie, dwa</i>	<i>trzej, trzy</i>	<i>czterej, cztery</i>
G. <i>dwóch (dwiu)</i>	<i>trzech</i>	<i>czterech</i>
D. <i>dwom (dwiu)</i>	<i>trzem</i>	<i>czterem</i>
A. <i>dwóch, dwa, dwie, dwa</i>	<i>trzech, trzy</i>	<i>czterech, cztery</i>
I. <i>dwoma, dwiema, dwoma</i>	<i>trzema</i>	<i>czterema</i>
L. <i>w dwóch.</i>	<i>w trzech.</i>	<i>w czterech.</i>

Dwaj, trzej and *czterej* can only be followed by masculine personal nouns: *dwaj panowie*. When joined to masculine nouns, denoting animals or inanimate things, the second form is to be used: *dwa lwy*.

When the subject of a sentence consists of the cardinal numbers from 2 to 90 or the indefinite numbers *kilka* (some), *wiele* (much), and is followed by a **masculine** personal noun, it stands in the accusative and the predicate in the singular of the neuter form: *pięciu żołnierzy było na ulicy* five soldiers were in the street.

All cardinal numbers from *pięć* to 90 are **neuter** substantives, which are to be followed by the singular of the verb. They govern the genitive, unless they stand in the dative, instrumental or localis:

N. <i>pięć osłów</i> five asses.	A. <i>pięć osłów</i>
G. <i>pięciu osłów</i>	I. <i>pięciu osłami</i>
D. <i>pięciu osłom</i>	L. <i>w pięciu osłach.</i>

The numbers *pięć, sześć* up to *sto* take the termination *u* in all cases, with the exception of the nominative and the accusative when they are followed by a noun, denoting animals or inanimate beings: *dyktowałem dziesięciu pisarzom* I dictated to ten clerks. *Widzę pięć koni* I see five horses. When used without a substantive, they take the termination *om* in the dative, and *oma* in the instrumental: *pięciom, pięcioma*.

The declension of the collective numbers.

N. <i>dwoje</i>	<i>kilkoro</i>
G. <i>dwojga</i>	<i>kilkorga</i>
D. <i>dwojgu</i>	<i>kilkorgu</i>
A. <i>dwoje</i>	<i>kilkoro</i>
I. <i>dwojgiem</i>	<i>kilkorgiem</i>
L. <i>w dwojgu.</i>	<i>w kilkorgu.</i>

These collective numbers are used in order to denote different genders or kinds of things:

dwoje ludzi two men (man and woman)
czworo dzieci four children (boys and girls)
dziesięcioro przykazań the ten Commandments.

Numbers, denoting $1\frac{1}{2}$, $2\frac{1}{2}$ &c., are formed in the following manner: *póttora* $1\frac{1}{2}$, *póttrezecia* $2\frac{1}{2}$, *pótczwarta* $3\frac{1}{2}$, *pótpięta* $4\frac{1}{2}$.

Multiplicative numbers:

1. *jednaki*, -a, -e of the same kind
dwojaki, -a, -e of two kinds
trojaki of three kinds
czworaki of four kinds
2. *dwoisty*, -a, -e twofold
troisty, -a, -e threefold
3. *pojedynczy*, -a, -e single
podwójny, -a, -e double
potrójny treble.

Indefinite numbers (*liczebniki nieoznaczone*): *kilka* some (up to 10), *kilkanaście* some (up to 20), *kilkadziesiąt* some (up to 100); *ile* how much, many? *wiele* much, *tyle* so much (many).

Words.

<i>styczeń</i>	January	<i>ujście</i>	the mouth (of a river)
<i>luty</i> (G. <i>lutego</i>)	February	<i>wiek</i>	the century
<i>marzec</i>	March	<i>mędel</i>	set of fifteen
<i>kwiecień</i>	April	<i>kilometr</i>	a kilometre
<i>maj</i>	May	<i>drzwi</i>	the door
<i>czerwiec</i>	June	<i>godzina</i>	the hour
<i>lipiec</i>	July	<i>tuzin</i>	the dozen
<i>sierpień</i>	August	<i>kopa</i>	the threescore
<i>wrzesień</i>	September	<i>kość</i>	the bone
<i>październik</i>	October	<i>kadłub</i>	the trunk, body
<i>listopad</i>	November	<i>stanowi</i>	is equal to
<i>grudzień</i>	December	<i>na końcu</i>	at the end, at length
<i>Francuz</i>	the Frenchman	<i>liczymy</i>	we count
<i>północ</i>	midnight [tain		
<i>źródło</i>	the source, foun-		

<i>słyszałem</i>	I heard	<i>pół</i>	$\frac{1}{2}$ a half
<i>odkrył</i>	he discovered	<i>trzy czwarte</i>	$\frac{3}{4}$ three quarters
<i>zaczynamy</i>	we begin	<i>młody</i>	young
<i>czy wiesz?</i>	do you know?	<i>stary</i>	old
<i>składa się</i>	(it) consists	<i>próżniak</i>	an idler
<i>jedna czwarta</i>	$\frac{1}{4}$ a fourth, a quarter	<i>przeszło</i>	more than (before numbers)

Exercise 25.

1. Ren ma dwa źródła, a kilka ujęć. 2. Sto lat stanowi wiek. 3. Tylko raz jesteście młodzi. 4. Mędel ma piętnaście, tuzin dwanaście, a kopa sześćdziesiąt sztuk. 5. Czy wiesz, jak daleko stąd do Poznania? — Słyszałem, że przeszło siedemset kilometrów. 6. Kadłub człowieka składa się z pięciudziesięciu ośmiu kości. 7. Kolumb odkrył Amerykę na końcu piętnastego wieku. 8. Pół i jedna czwarta są trzy czwarte. 9. Pięć razy sześć jest trzydzieści. 10. Dziesięć i dwanaście jest dwadzieścia dwa. 11. Trzy i sześć jest dziewięć. 12. Pięć i siedem jest dwanaście. 13. Osiem mniej trzy jest pięć. 14. Mój ojciec urodził się (was born) w roku tysiąc osiemset pięćdziesiątym drugim.¹

Translation 26.

1. In London 'there are (= is) more than 9000 streets. 2. The twenty-first of December is the shortest, the twenty-fourth of June the longest day of the year. 3. Give me threescore or (czyli) sixty pieces. 4. In large towns there are 30000 to hundred thousands of idlers. 5. In December 1910 there lived (mieszkało) in the town [of] Posen 156,696 men; amongst them (z tych) there were 65,467 Germans and 89,428 Poles. 6. We begin the day at midnight and count twelve hours till noon and as many [hours] till midnight. 7. The house has two windows on (z) this side and six windows and two doors on the other side. 8. I am 22 years old (= I have 22 years), my father is 45, my brother 6 and my eldest sister 18 years old. 9. In the year 1870, [there] was the war of the Germans with the French; the French paid (zapłacili) 5 milliards of francs (franków). 10. The last German Emperor is called William II. (Wilhelm).
 11. $6 + 6 = 12.$ $3 + 8 = 11.$ $2 + 10 = 12.$ $4 + 5 = 9.$
 $1 + 7 = 8.$ $7 + 6 = 13.$ $8 + 7 = 15.$ $15 + 30 = 45.$
 $60 + 12 = 72.$ $25 + 14 = 39.$ $18 + 17 = 35.$ $19 + 21 = 40.$

¹ In expressing the **hours** of the days, **dates** and **years**, the **last** two numbers only receive the ordinal form and inflections.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Ile masz dzieci?

Mam czworo dzieci.

Ile kosztuje ta książka?

Kosztuje trzy marki.

Która godzina?

Dwunasta.

Czy już pierwsza biła?

Jeszcze nie biła.

Ile macie książek?

Mamy trzysta sześćdziesiąt tomów (volumes).

Kiedy umarł Cyrus?

W roku pięćset dwudziestym dwięciom [przed Chrystusem].

Ile mamy teraz lat od narodzenia (birth) Chrystusa Pana?

Mamy tysiąc dziewięćset dwa lata od narodzenia Chrystusa.

Fourteenth Lesson.

Pronouns.

Personal pronouns are: *ja* I, *ty* thou, you, *on* he, *ona* she, *ono* it, *my* we, *wy* you, *oni*, *one* they.

They are inflected in the following way:

Singular.

N. *ja* I*ty* (thou) youG. *mnie* of me*ciebie* of youD. *mnie*, *mi* to me*tobie*, *ci* to youA. *mnie*, *mię* me*ciebie*, *cię* youI. *mną* by me*tobą* by youL. *we* *mnie* in me*w tobie* in you.N. *on* he*ona* she*ono* itG. *jego*, *niego*, *go* of him*jej*, *niej* of her*jego*, *niego*, *go* of itD. *jemu*, *niemu*, *mu* to him*jej*, *niej* to her*jemu*, *niemu*, *mu* to itA. *jego*, *niego*, *go* him*ją*, *nią* her*je*, *nie* itI. *nim* by him*nią* by her*niem* by itL. *w nim* in him.*w niej* in her.*w niem* in it.

Plural.

N. *my* we*wy* you*oni*, — *one* theyG. *nas* of us*was* of you*ich*, *nich* of themD. *nam* to us*wam* to you*im*, *nim* to themA. *nas* us*was* you*ich*, *nich*, — *je*, *nie* themI. *nami* by us*wami* by you*nimi*, — *niemi* by themL. *w nas* in us.*w was* in you.*w nich* in them.

Rules.

1. The forms *mnie*, *tobie*, *jego* and *jemu* are employed when there is a stress on them: *komu dajes?* *Tobie* (not *ci*).

2. The same forms are employed when preceded by prepositions: *ku mnie* (not *mi*), *przez ciebie* (not *cię*).

3. When preceded by a preposition, the personal pronoun of the third persons takes an initial *n*: *do niego*, *doń* (instead of *do niego*); *dla niej*, *przez nich*, *za niego* (or shortened *zań*).

4. The reflective pronoun for all genders and numbers is *się*, which, according to circumstances, corresponds to **myself, thyself, himself, herself, itself, ourselves, &c.**: *uczę się* I instruct myself, *uczysz się* you instruct yourself, &c.

It naturally has no nominative form; its declension is as follows:

Gen. siebie of himself &c.

Dat. sobie

Acc. siebie, się

Inst. sobą

Loc. w sobie.

5. The English **you**, when employed as the polite address of a person (in French *vous*, in German *Sie*) is to be expressed by the substantives *pan* Mr., Sir or *pani* Mrs., Madam, My lady and the second¹ or third person of the singular of a verb:

jak się pan masz?
jak się pan ma?
jak się pani masz?
jak się pani ma?

} how do you do?

kto był dziś u pana?
kto był dziś u pani?

} who was at your house?

widziałem syna pana (or: *widziałem pańskiego syna*)

I saw your son

czy pan będziesz (będzie) pisał? shall you write?

Imperfect of *być* (to be).

Masc.	Fem.	Neuter	
<i>byłem</i>	<i>byłam,</i>	<i>byłom</i>	I was
<i>byłeś</i>	<i>byłaś,</i>	<i>byłoś</i>	you were
<i>był</i>	<i>była,</i>	<i>było</i>	he, she, it was
<i>byliśmy</i>	<i>byłyśmy</i>		we were
<i>byliście</i>	<i>byłyście</i>		you were
<i>byli</i>	<i>były</i>		they were.

¹ The second person is used in the familiar language.

Words.

<i>widzi</i>	he, she, it sees	<i>dopomoże</i>	he, she, it will help
<i>widziałem</i>	I saw	<i>dopomoga</i>	they will help
<i>gram</i>	I play	<i>trudny, -na, -ne</i>	difficult
<i>przynosi</i>	he, she, it brings	<i>trudno (adv.)</i>	difficult
<i>rysuję</i>	I draw	<i>szybki, -a, -e</i>	rapid
<i>pójdziemy na</i>	we shall	<i>có łaska</i>	what pleases you
<i>spacer</i>	take a walk	<i>doskonałość</i>	perfection
<i>mówi się</i>	people say, one says	<i>szalony</i>	furious
<i>jedna</i>	he wins	<i>rozkochany</i>	enamoured
<i>cieszę się</i>	I rejoice	<i>uprzejmość</i>	kindness
<i>czytam</i>	I read	<i>kwiat</i>	the flower
<i>czytasz</i>	you read	<i>owoc</i>	the fruit
<i>czyta</i>	he reads	<i>wzrok</i>	the sight, seein

Exercise 27.

1. Rodzice kochają nas. 2. Zajęcie mają szybkie nogi, lecz ich wzrok jest słaby. 3. Nikt nie przynosi kwiaty i owoce do nas do miasta. 4. Pójdziemy na przechadzkę. 5. Uprzejmość jedna przyjaciół. 6. Mówi się: jego i ciebie widziałem, ale: widziałem go, widziałem cię. 7. W sobie rozkochany od siebie zaczyna (begins), w sobie widzi wszelkie doskonałości. 8. Z szalonym trudno mówić. 9. Ile pan sobie życzy (do you wish) za ogolenie (shaving)? — Co łaska. 10. Podaj (pass) mi kałamarz i pióro. 11. Tobie o nich nie mówiłem (I spoke), ale twemu bratu. 12. Pierwszy raz widziałem ją w jego¹ domu.

Translation 28.

1. Spring brings us flowers, autumn brings us fruit [plur.]. 2. I love you, as (bo) you love me. 3. To-day to you — to-morrow to me! 4. Where do you dwell [= dwell you]? 5. Do you dwell [insert przy with loc.] Broad Street or behind the church? 6. How do you do? — I am well [adv.]. 7. I am very glad (cieszyć się). 8. God with us! 9. Everyman for (dla) himself, God for us all! 10. This book is not for you [him, us, you, them]! 11. Give him [us, them] the flower! 12. The flowers are for you [pan or pani], not for us. 13. My brother brings the book to you [pan &c.], not to me.

¹ *Jego* belongs to *domu* and is not a pronoun, depending on the preposition *w*.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Gdzie pan idzie?
 Co pan czyta?
 Czy pójdziecie, panowie, na bal
 (the ball)?
 Komu jesteśmy winni największą
 wdzięczność?
 Byłeś wczoraj u mnie?
 Kto sobie źle życzy (wishes)?
 Kto nam pomoże?

Idę do teatru.
 Czytam powieści Sienkiewicza.
 Nie pójdziemy, gdyż jesteśmy
 chorzy.
 Rodzicom i nauczycielom.
 Nie byłem.
 Nikt sobie źle nie życzy.
 Obcy nam pomogą.

Fifteenth Lesson.

The other Pronouns.

	Singular.			Abbreviated.
Masc.	Fem.	Neuter		
N.V. <i>mój</i> my	<i>moja</i> my	<i>moje</i> my	—	<i>ma me</i>
G. <i>mojego</i>	<i>mojej</i>	<i>mojego</i>	<i>me</i>	<i>mej mego</i>
D. <i>mojemu</i>	<i>mojej</i>	<i>mojemu</i>	<i>memu</i>	<i>mej memu</i>
A. <i>mojego, mój</i>	<i>moją</i>	<i>moje</i>	<i>me</i>	<i>ma me</i>
I. <i>moim</i>	<i>moją</i>	<i>mojem</i>	<i>mym</i>	<i>ma mem</i>
L. <i>w moim</i>	<i>mojej</i>	<i>mojem</i>	<i>w mym</i>	<i>mej mem.</i>

Plural.

N.V. <i>moi</i>	<i>moje</i>	abbreviated: <i>me</i>
G. <i>moich</i>	<i>moich</i>	<i>mych</i>
D. <i>moim</i>	<i>moim</i>	<i>mym, mem</i>
A. <i>moich</i>	<i>moje</i>	<i>mych, me</i>
I. <i>moimi</i>	<i>mojemi</i>	<i>myimi, memi</i>
L. <i>w moich</i>		<i>w mych.</i>

In the same manner are modified and declined:

twój twoja twa twoje, twe thy, your
swój swoja swa swoje, swe his, her, its
nasz nasza nasze our
wasz wasza wasze your.

Rules.

1. The pronoun *swój* often corresponds to my, thy, our, your, their, because it is the possessive pronoun referring to the subject of the sentence without any regard to the gender, person and number of the possessor:

ja mam swój kapelusz I have my hat.
ty masz swoją książkę thou hast (you have) your book.
my mamy swoje książki we have our books.

2. If **his, her, their** do not refer to the subject of the same sentence, they are never to be translated by *swój*, but by *jego* his, *jej* her, *ich* their. They remain always unchanged whatever may be the gender, number and case in which the possessed object is employed:

Uczeń oddał nauczycielowi swój zeszyt.

The pupil gave his copy-book to the teacher.

Chory uczeń prosił brata, aby oddał nauczycielowi jego zeszyt.

The sick pupil asked [his] brother that he might give his book to the teacher (his = of the pupil).

3. N. kto?	who? (he	co?	what?	nikt	nobody	nic	nothing
G. kogo?	[who]	czego?		nikogo		niczego	
D. komu?		czemu?		nikomu		niczemu	
A. kogo?		co?		nikogo		nic	
I. kim?		czem?		nikim		niczem	
L. w kim?		w czym?		w nikim		w niczem.	

4. Singular.

Plural.

który, -a, -e who (rel.), which, what (interrog.)?

którzy, które

jaki, -a, -e what (before a substantive)?

jacy, jakie

taki, -a, -e such

tacy, takie

czyj, -a, -e whose?

czyi, czyje

ten, ta, to this

ci, te

ów, owa, owo (rarely used) that

owi, owe

tamten, tamta, tamto that

tamci, tamte

żaden, żadna, żadne no

żadni, żadne.

All these pronouns are to be declined according to the regular declension of the adjectives.

The genitive of *kto* is never employed as the genitive of the possessor **whose**, which is to be translated by *czyj, czyja, czyje*. It must agree in case, number and gender with the substantive belonging to it: *czyją masz książkę?* whose book have you?

5. In **negative** sentences all pronouns and adverbs take the **negative** form: *nikogo nigdy nigdzie nie widziałem* I never saw anybody anywhere.

Words.

cóż poczniemy? what shall we be-

gin?

wychowanie

education

dawny

former

skoro

as soon as

przebacza

(he) pardons

odstąpili

they left

odwróciła

she turned

stodoła

the barn

cudzy

other people's

pragnie

(property)

he asks, demands

<i>spotkałem</i>	I met	<i>jabłko</i>	the apple
<i>praca</i>	the work	<i>książę</i>	the prince
<i>kram</i>	the shop	<i>krewny</i>	the parent, kins- man
<i>rzecz</i>	the thing	<i>bohater</i>	the hero
<i>kij</i>	the stick, staff	<i>zdanie</i>	the meaning
<i>sąsiad</i>	the neighbour	<i>pusty</i>	empty
<i>myto</i>	the wages, reward	<i>zmęczony</i>	fatigued
<i>straciła</i>	she lost	<i>włościanin</i>	the peasant
<i>obito</i>	one beat (Imperf.)	<i>brona</i>	the harrow
<i>soczysty</i>	sappy, juicy	<i>powszedni</i>	daily
<i>gruszka</i>	the pear	<i>towar</i>	merchandise
<i>oblicze</i>	the figure, face	<i>kosz</i>	the basket.
<i>zboże</i>	the corn		

Exercise 29.

1. Moi krewni mnie odstępili, skoro fortuna odwróciła oblicze ode¹ mnie. 2. Prawdziwy bohater przebacza swoim nieprzyjaciołom. 3. Kto swego nie ma, cudzego pragnie. 4. Jaka płaca, taka praca; jaki pan, taki kram; jacy rodzice, takie dzieci, lecz nie zawsze to prawda. 5. Każdy ma swoje zdanie. 6. Twoja córka straciła swoje rzeczy. 7. Ta gruszka jest soczysta. 8. Za twoje myto kijem cię obito. 9. Zboże naszych sąsiadów jest już w stodole, a moje jeszcze na polu. 10. Skoro zbóż na polach niema, pola są puste i mniej piękne, ale w tym czasie są piękniejsze ogrody, pełne rumianych (reddish) jabłek i soczystych gruszek. 11. W jesieni są włościanie na polu z końmi, pługami i bronami. 12. Pomnik księcia Józefa Poniatowskiego, który utonął (was drowned) w Elsterze, znajduje się w Lipsku (Leipzig).

Translation 30.

1. Yesterday I met in our village an old peasant, who has lived there [for] many (wiele with gen.) years. He returned (wracał) from the field and was much fatigued. He had (miał) a basket full of pears and apples [gen.] on his (= the) back. 2. Whose house and whose field is that? 3. Do not confide (= confide not) in this bad man [dat. without preposition]. 4. From whom have we [got] everything? — We have [got] everything from God. 5. Our Father, which art in Heaven! — Give us our daily bread [gen.]! 6. Which way [instrum.] does he go? — He goes the way to the church. 7. The priest whom I met there is called Józef Królikowski. 8. We were at Prince Czartoryski's, whose castle

¹ *ode mnie* [ode 'mnɛ] instead of *od mnie*, in order to soften the pronunciation.

is very beautiful. 9. Give (dawaj) this book to nobody of (= in) the school, it is not for boys. 10. In the barn which I saw beside (przy with loc.) the house, there is much corn. 11. What corn did you see there (widziałeś)? 12. Whose meaning is better, yours or [that] of your brother? 13. Thaddeus (Tadeusz) Kościuszko and Prince Poniatowski were the last great heroes of the Poles. 14. A monument of Kościuszko, whom the Polish nation (naród) loves still to-day, is (znajduje się) near (przy) the town-hall at Cracovia.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Jacy goście byli na balu?
Co było na podwórzu?
Jakie towary sprzedają (they sell) kupcy?
Czyje te książki?
W kim pokładasz (you put) nadzieję?
Czyja praca jest najpożyteczniejsza?

Answers.

Książę, hrabia i inni panowie.
Wół, koń i pies.
Kupcy sprzedają towary kolonialne (colonial produce).
To książki mych przyjaciół.
W sobie samym.
Praca włościanina.

Sixteenth Lesson.

Aspects of the Verb.

In the conjugation of the Polish verb, there are to be distinguished, as in English, two kinds of verb: the **active** and the **passive voice**.

A feature peculiar to the Polish language is the subdivision of verbs into two or three various aspects. These aspects are different forms of one and the same verb with regard to the time required for the performance of an action.

These three aspects are called: **imperfective**, **perfective** and **iterative**.

The **imperfective aspect** denotes that the action is going on, that it has not altogether ceased, or that it is not going to finish: *czytać* to read, *czyta* he is reading.

The **perfective aspect** shows that the action has been quite completed, or that it will definitely cease. It is easily to be recognised by the prepositional prefix: *przeczytać* to read through, to peruse.

The **iterative aspect**, which is rarely employed, often resembles the imperfective aspect as to signification: *pisywać* to write repeatedly, to be accustomed to write.

There are two roots to be distinguished, from which all forms of the conjugation may be derived: the **present-root** and the **infinitive-root**.

I. The **present-root** embraces the following tenses and moods:

a) The present tense (indicative) with the terminations:

1st person of the singular: *-m*, *-ę* plural: *-my*, *-emy* (*-m*)

2nd » » » *-sz*, *-esz* » *-cie*, *-ecie*

3rd » » » — » *-ą*.

b) The present participle of the active voice with the termination *-ąc*.

c) The imperative with the endings *-(j)*, *-my* and *-cie*.

II. The **infinitive-root** embraces the following moods and tenses:

a) The past tense of the active voice, which takes the termination *-ł*; its form is properly an ancient **past participle** with an **active** signification: *kochałem* I (am he that has) loved. The distinction of the three genders thus becomes evident.

b) The past participle, ending in *-ny* or *-ty*.

c) The invariable participle of the pluperfect (of the active voice), ending in *-szy* or *-wszy*.

The auxiliary verb (*czasownik pomocniczy*) *być* to be.

Infinitive. *Tryb bezokoliczny.*

być to be.

Indicative. *Tryb oznajmujący.*

Present tense. *Czas teraźniejszy.*

Singular.

Plural.

1. *jestem* I am

jestemy we are

2. *jestes* (thou art) you are

jesteście you are

3. *jest* he, she, it is¹

są they are.

¹ *Jest* and *są* are often omitted in sentences: *to wielki pan* that is a great lord (master).

Past tense. *Czas przeszły.*

Singular.

1. *byłem byłam byłom* I was — I have been
2. *byłeś byłaś byłoś* (thou wert) you were — you have been
3. *był była było* he, she, it was — he, she, it has been.

Plural.

1. *byliśmy byłyśmy* we were — we have been
2. *byliście byłyście* you were — you have been
3. *byli były* they were — they have been.

Pluperfect. *Czas zaprzeszły.*¹

Singular.

1. *byłem był, byłam była, byłom było* I had been
2. *byłeś był, byłaś była, byłoś było* &c.

Plural.

1. *byliśmy byli, byłyśmy były*
2. *byliście byli, byłyście były.*

Future. *Czas przyszły.*

Singular.

1. *będę* I shall be
2. *będziesz* you will be
3. *będzie* he, she, it will be

Plural.

- będziemy* we shall be
będziecie you will be
będą they will be.

Imperative. *Tryb rozkazujący.*

- bądź* be!
niech będzie may he be!
bądźmy let us be!
bądźcie be!
niech będą may they be!

- or: *bądźże* be (pray)! &c.
niechże będzie
bądźmyż
bądźcież
niechże będą.

Conditional.² *Tryb warunkowy.*

<i>byłbym</i>	<i>byłabym</i>	<i>byłobym</i> I should be &c.
<i>byłbyś</i>	<i>byłabyś</i>	<i>byłobyś</i>
<i>byłby</i>	<i>byłaby</i>	<i>byłoby</i>
<i>bylibyśmy</i>	<i>byłybyśmy</i>	
<i>bylibyście</i>	<i>byłybyście</i>	
<i>byliby</i>	<i>byłyby.</i>	

¹ The pluperfect is seldom used, it is substituted by the past tense.

² In every sentence the termination *bym* &c. may be placed behind a conjunction or a pronoun, if they precede the verb: *gdy-bym tam był* if I was there.

Conditional of the Past. *Tryb warunkowy przeszły*.¹
byłbym był, byłabym była, byłoby było I should have been &c.

Participles. *Imięstowy*.

będąc and *będący*, -a, -e being²

były, -a, -e been

bywszy having been.

byty only when preceded by prepositions: *nabyty koń* a bought horse.

Note. *bywać* to be repeatedly.

Present.

bywam I often am, I have intercourse

bywasz

bywa

bywamy

bywacie

bywają.

Past.

bywałem, bywałam, bywałom I often was, I had intercourse

bywałeś, bywałaś, bywałoś

bywał, bywała, bywało &c.

Words.

<i>pracują</i>	they work	<i>jutro</i>	to-morrow
<i>wzbogacić się</i>	to get rich	<i>katolik</i>	a Roman Catholic
<i>zadanie</i>	the task	<i>ewangelik</i>	an Evangelical,
<i>sklep</i>	the shop		a Protestant
<i>bezcen</i>	a very low price	<i>wojsko</i>	the army, the
<i>skowronek</i>	the lark		soldiers
<i>Azja</i>	Asia	<i>kolebka</i>	the cradle
<i>bojaźń</i>	the fear	<i>ubożeć</i>	to become poor
<i>ród</i>	the generation,	<i>kos</i>	the blackbird
	family	<i>ani — ani</i>	neither — nor
<i>bieda</i>	the trouble	<i>niepotrzebny</i>	unnecessary
<i>nabyty</i>	bought	<i>odważny</i>	courageous
<i>szlachta</i>	the nobility	<i>gdy</i>	if
<i>Fenicjanin</i>	a Phœnician	<i>że</i>	that (conjunction)
<i>groźny</i>	dreadful	<i>choć</i>	though
<i>ostry, surowy</i>	severe	<i>mądrość</i>	wisdom.
<i>pensja</i>	the pension, salary		

Exercise 31.

1. Człowiek będący w biedzie, nie może być wesół.
2. W niebezpieczeństwie człowiek jest często odważniejszy.
3. Gdyby moi bracia byli pilniejsi w szkole, umieliby (they would know) teraz więcej.
4. Fenicjanie wzbogacili się (got rich) przez handel.
5. Młodzieniec, który nie słucha (listens to) rodziców i nauczycieli, rzadko staje się (becomes) dobrym obywatelem.
6. Wielu ubożeje (gets poor) przez to, że skupuje

¹ This tense is rarely employed.

² The present participle is also used as an adjective: *będący*, -a, -e.

(buy) wiele rzeczy niepotrzebnych, chociaż za bezcen. 7. Azja jest kolebką rodu ludzkiego. 8. To zadanie było trudne. 9. Anieli są niewidzialni. 10. Jutro będziemy my, dzieci i nasi rodzice w kościele, bądźcie tam także. 11. Koń, nabyty przez mego ojca, jest największy i najpiękniejszy ze wszystkich, jakie były na jarmarku. 12. Znam tego pana, bywałem u niego, on ma czworo dzieci, trzech synów i jedną córkę.

Translation 32.

1. Men work, that (aby) they are not poor. 2. If the teacher was severer, you would know (wiedzielibyście) more to-day. 3. Solomon said (powiedział) that the fear of God is the beginning of wisdom. 4. Without work[ing] and industry you will be neither rich nor happy. 5. This rich man was not always happy. 6. We were (= [there] was of us) at school a hundred pupils and we had four teachers. 7. We were what [instr.] you are; you will be what we are.¹ 8. The lark is a small bird which sings more beautifully than the blackbird. 9. Nearly all Poles are [Roman] Catholics, only few are Evangelical [subst.]. In the sixteenth century many Poles were Protestants, and among (= with) them celebrated families of the Polish nobility [such] as the Górkas and the Radziwiłłs. 10. The soldiers will soon be in the streets of our village. 11. The barns were empty when I saw them, the corn was still in the field. 12. Be always diligent at school, my son! 13. They are to (powinni) be always diligent, and they will soon be rich. 14. The tasks often were too difficult.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Która godzina?
Jesteście zadowoleni?
O której godzinie będziecie w kościele?
Będziesz dziś w Saskim ogrodzie?
Co jest przyjemniejsze, lato czy zima?
Jakie było w zeszłym (passed) roku lato?

Answers.

Jest po dziewiątej.
Owszem, jesteśmy zupełnie zadowoleni.
Będziemy w kościele o jedenastej.
Nie, będę w Szwajcarskiej dolinie (Swiss valley).
Lato jest przyjemniejsze, bo ciepłe.
W zeszłym roku lato było dżdżyste (rainy).

¹ An inscription on the wall of a churchyard near Posen.

Seventeenth Lesson.

The Verb *mieć* to have.

Infinitive. *Tryb bezokoliczny.*

Present.

Mieć to have.

Indicative. *Tryb oznajmujący.*

Present. *Czas teraźniejszy.*

man I have

masz thou hast, you have

ma he, she, it has

mamy we have

macie you have

maja they have.

Past. Czas przeszły.

miatēm. miatām,

miates, miatas,

miat, miata,

mieliśmy, miałyśmy

mieliscie, miałyście

mieli. miaty.

miatom I had, I have had

miałś (thou hadst), you had, you have had

miato he, she, it had, has had &c.

Pluperfect. *Czas zaprzeszty.*

miałem być, miałam być, miałom było I had had &c.

Future. *Czas przyszły.*

będzie miał, -ła, -ło (or *mieć będzie*) I shall have

bedziez *miat*, -*ta*, -*to* thou wilt have, you will have

będzie miał, -ła, -ło he, she, it will have

bedziemy mieli, miały we shall have

bedziecie mieli, miaty you will have

beda mieli, miaty they will have.

Imperative. *Tryb rozkazujący.*

miej have!

niech ma may he have!

miejmy let us have!

miejcie may you have!

niech mają may they have!

Conditional Present. *Tryb warunkowy terażniejszy.*

miatbym, miatabym, miatobym I should have &c.

miatbys,   miatabyś,   miatobyś

miatby,	miataby,	miatoby
---------	----------	---------

mielibyśmy, miałybyśmy

mielibyście, miatubyście

mieliby, miatyby.

Conditional Past. *Tryb warunkowy przeszły.*

miałbym był, miałabym była, miałoby było I should have been &c.

Participles. *Imięstowy.*

mając having.

miałwszy having had.

Words.

<i>spokój</i>	repose (subst.)	<i>mieszczanin</i>	the citizen
<i>ubierały się</i>	they dressed	<i>wiedomość</i>	the knowledge
<i>wał</i>	the wall	<i>zaczny</i>	worthy
<i>kłopot</i>	grief	<i>świeży</i>	fresh
<i>chciwy</i>	avaricious	<i>swobodny</i>	free from care,
<i>żniwo</i>	the harvest		careless
<i>majątek</i>	the fortune	<i>zmartwienie</i>	displeasure
<i>wytrwałość</i>	endurance, per-	<i>nieoceniony</i>	inestimable
	severance	<i>gość</i>	the guest
<i>oddać wet za</i>	to repay	<i>dług</i>	the debt
<i>wet</i>		<i>Galicja</i>	Galicia
<i>wolność</i>	freedom	<i>wiele</i> (with gen.)	much, many.

Exercise 33.

1. My mamy wielki kłopot i biedę, a wy' macie dni swobodne i szczęśliwe. 2. Rodzice mają często zmartwienie. 3. Żli ludzie nie mieli, nie mają i nie będą mieli prawdziwych przyjaciół. 4. Mielibyśmy więcej przyjaciół, gdybyśmy byli bogatsi. 5. Miejcie odwagę i wytrwałość, a będziecie szczęśliwi. 6. Dla tego jest wojsko, aby narody miały spokój i wolność. 7. Wy macie zanego wuja, nieoceniony to (this, that) człowiek. 8. Ubierały się długo. 9. Chciwy dwa razy traci (loses). 10. Dziecko miało dwa jabłka a matka pięć jabłek, ile jabłek miały razem?

Translation 34.

1. Men would have less grief [plur.] if they were not avaricious. 2. Many a man would have a larger fortune, if he had been more economical. 3. During all your life have God before your eyes and in your heart. 4. We should have known (wiedzielibyśmy) more if we had had severer teachers. 5. The town has rich citizens. 6. You have no book, he has no pen. 7. If the harvest will be good, the peasant will have much corn in his (= the) barn. 8. My parents had a large house in the town. 9. We had our books in the school. 10. These citizens will soon have a large fortune, they were always industrious and economical. 11. This woman had fresh fruit and fine flowers in her [the] basket. 12. In

the year 1905, Prussia had 3,325,715 Poles, in the year 1910, 3,500,621. 13. This country had 4,967,884 inhabitants, most of them live (żyje) in towns. 14. This town will have perhaps 170,000 inhabitants at the next (przyszły) census (liczenie ludności). It will always have many soldiers, as it is and will always be a strong fortress.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Czy będziecie dziś mieli gości u siebie?

Czy macie wiele pieniędzy?

Czy pan Turowski ma wielkie długie?

Jak długo byliście na wsi?

Ile mieszkańców ma Warszawa?

Answers.

Będą u nas rodzice moi i wuj.

Mamy dwadzieścia pięć marek.

Słyszałem (I heard), że ma długu sześć tysięcy marek.

Dwa tygodnie.

Słyszałem, że ma blisko (nearly) 1,000,000 mieszkańców.

Eighteenth Lesson.

The Different Classes of the Polish Verbs.

In the Polish language there are to be distinguished firstly root-verbs or such verbs of **one** syllable, the stem of which agrees to the root. There are two groups of them, the one ending in a vowel, the other in a consonant.

All of them belong to the **first conjugation**.

The other verbs, the stem of which differs from the root, are called **derived verbs**. They belong to the three other conjugations; the second conjugation embraces all verbs ending in *ać*, the third those ending in *nąć* and the fourth all those ending in *ęć*, *ić* and *yc*.

The first conjugation. First group.

The radical verbs of the first group ending in *ać*, *ęć*, *ić* (*yc*) and *uć*:

dać to give

stać to stand

stać się to become

znać to know

bać się to fear

śmiać to dare, to venture

wrząć to boil

bić to beat

pić to drink

żyć to live

kryć to hide

myć to wash

szyc to sew

czuć to feel

kłuć to pick

kuć to forge

psuć to spoil.

Formation of the tenses.

Present.

Singular.

1. <i>zna-m</i> I know	[know	<i>staj-ę się,</i>	<i>śmie-m,</i>	<i>bij-ę,</i>	<i>czuj-ę</i>
2. <i>zna-sz</i> thou knowst, you		<i>staje-sz się,</i>	<i>śmie-sz,</i>	<i>bije-sz,</i>	<i>czuje-sz</i>
3. <i>zna</i> he, she, it knows		<i>staje się,</i>	<i>śmie,</i>	<i>bij-e,</i>	<i>czuj-e.</i>

Plural.

1. <i>zna-my</i> we know	<i>staje-my się,</i>	<i>śmie-my,</i>	<i>bije-my,</i>	<i>czuj-emy</i>
2. <i>zna-cie</i> you know	<i>staje-cie się,</i>	<i>śmie-cie,</i>	<i>bije-cie,</i>	<i>czuje-cie</i>
3. <i>znaj-a</i> they know	<i>staj-a się,</i>	<i>śmie-j-a,</i>	<i>bij-a,</i>	<i>czuj-a.</i>

Past.

Masculine	Feminine	Neuter
1. <i>zna-łem</i>	<i>zna-łam</i>	<i>zna-tom</i> I knew
2. <i>zna-łeś</i>	<i>zna-łaś</i>	<i>zna-toś</i> you knew
3. <i>zna-ł</i>	<i>zna-ła</i>	<i>zna-to</i> he, she, it knew
-
1. <i>zna-liśmy</i>	<i>zna-tyśmy</i> we knew
2. <i>zna-liście</i>	<i>zna-tyście</i> you knew
3. <i>zna-li</i>	<i>zna-ły</i> they knew.

In the same way the other verbs are to be conjugated: *sta-łem się, śmia-łem¹, bi-łem, czu-łem.*

Pluperfect.

1. *zna-łem być, zna-łam być, zna-łom było* I had known &c.

Future.

1. *znać będę* or *będę znał, znała, znało* I shall know
 2. *będziesz znać* or *będziesz znał* you will know &c.

Imperative.

2. *zna-j* know! *staj się², śmie-j, bi-j, czuj*
 3. *niech zna* may he know! *niech staje się²* &c.
 1. *znaj-my* let us know! *staj-my się², śmie-j-my, bij-my, czuj-my*
 2. *znaj-cie* know! —² *śmie-j-cie, bij-cie, czuj-cie*
 3. *niech znaj-a* may they know!

In the same way: *wrzej, bij, czuj.*

Present participle.

znaj-ąc knowing, *staj-ąc się, śmie-j-ąc, bij-ąc, czuj-ąc*
znaj-ący, -a, -e knowing (adjective) &c.

In the same way: *staj-ąc się, śmie-j-ąc, bij-ąc, czuj-ąc.*

Past participle (active voice).

zna-wszy having recognised.

Past participle (passive voice).

znany, znana, znane known.

¹ Before a **hard** consonant the soft **e** is changed into the hard **a**.

² Instead of these forms the modern language employs expressions, derived from the verb *sta-nąć się*: *sta-nąć się; niech stanie się; stan-omy się; stan-cie się.*

The participles of the other verbs are: *dany* given, *bity* beaten, *pity* drunk, and *czuty* felt, &c.

The present of *dać* is *daje* and agrees in conjugation to *stać się*; its future is *dam* (I shall give), which is conjugated according to *znam*.

The present of *stać* and *bać się* are:

stoje, stoisz, stoi, stoimy, stoicie, stoją

boję się, boisz się &c.

Imperative: *stój* stand! *bój się* fear!

Participle: *stojąc* standing &c.

The conditional.

The conditional is to be derived from the third person of the past tense, by adding the following terminations:

Singular 1st person *bym*

2nd » *byś*

3rd » *by*

Plural: *byśmy*

byście

by.

Masculine   Feminine   Neuter

znałbym   *znałabym*   *znałoby*   I should know

znałbyś   *znałabyś*   *znałobyś*   (thou wouldst know), you would know

znałby   *znałaby*   *znałoby*   he, she, it would know

znałibyśmy   *znałybyśmy*   we should know

znałibyście   *znałybyście*   you would know

znałiby   *znałyby*   they would know.

Words.

bitwa   the battle
elektor   the elector
pobić   to beat
Szwed   the Swede
walka   the struggle, the fight
szwedzki   Swedish
oliveski   of Oliva
dostać   to get
Brandenburgja   Brandenburg
Pomorze   Pomerania
udzielny   independent
Kużyczanin   the Lusatian, the Wend
kuźnia   the forge

Litwin   the Lithuanian
Prusy   Prussia
księstwo   the duchy
rozmaity   different
pokój   peace
Duńczyk   the Dane
rozgrzany   heated
filizanka   the cup
zaczepić   to attack
liczny   numerous
towarzystwo   the trades-union
przemysłowe
krawiec   the tailor
męstwo   the bravery, valour.

Exercise 35.

1. Komu z was jest znana bitwa, w której Wielki Elektor pobił Szwedów? 2. W walce Polski ze Szwedami stał Wielki

Elektor Fryderyk Wilhelm po stronie szwedzkiej. 3. W pokoju oliwskim dostała Brandenburgja od Polski część Pomorza, a Prusy stały się udziałnem księstwem. 4. W państwie niemieckiem żyje mały naród słowiański (Slavic) Łużyczan. 5. Nie pijcie zimnej wody, gdyj jesteście rozgrzani. 6. Rano myjemy twarz i ręce. 7. Ta woda do mycia¹ bardzo zimna, daj mi filiżankę ciepłej wody. 8. Jeżeli się boicie sami iść do domu, damy wam służącego. 9. Wojska stały długi czas naprzeciw siebie, nasz wódz nie śmiał zacząć licniejszego nieprzyjaciela, ale i nieprzyjaciele bali się męztwa naszych żołnierzy.

Translation 36.

1. What town of the ancient [Comparative] kingdom of Poland [adj.] do you know? — I know Lemberg (Lwów) very well; my mother and my two sisters live (= dwell) there [in (przy)] St. Joseph's Street. — Had you not a brother when we were together at school? — Yes, I had, but he lives no longer, he became (zostać with instr.) a soldier and fell (padł) in a battle near Paris in the year 1870. 2. At the divisions (podziałach) of Poland Austria got Galicia, Prussia the countries (ziemia) on the Warta and Vistula, and Russia the other parts (= the rest of the parts). 3. My brother stood before the house for a long time, he was afraid of entering (infin. of wejść). 4. Do not be afraid, my dear child, nobody will beat (uderzy) you. 5. Do not beat these children! 6. To-day I was at my tailor's (= at my tailor); he sewed my coat which I had given him yesterday. 7. We found (znaleźliśmy) the soldier on the bank (brzeg) of the road; he still lived (żył), but we were afraid (obawiać się), that he might not live [past tense] for a long time. 8. Drink (napić się) this Hungarian wine [genitive], it is very good; I was always fond of drinking it, and I believe (uważam) that I shall be always fond of drinking it in future. 9. Did you know my father? — I believe that he still lived when you were with me at the university (uniwersytet). 10. May the Emperor live! that was the war-cry (hasło) of Napoleon's soldiers. 11. At Leipzig, the Prussians, the Russians and the Austrians beat the Emperor Napoleon.

¹ The verbal substantives are derived from the stem of the past participle of the passive voice by annexing the termination *e*. The preceding consonant is to be softened: *myty* — *mycie* washing, to wash (as a substantive), *dany* — *danie* the gift, the dish.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Kto pobił Austrjaków pod Sadową?

Austrjaków pobili pod Sadową Prusacy.

Gdzie leży wioska Sadowa?

Wioska Sadowa leży w Czechach (Bohemia).

Znałeś pana, który był z nami w sklepie?

Nie, panie, tego pana nie znałem.

Co robi (does) kowal w kuźni?

Kowal kuje w kuźni żelazo.

Który krawiec uszył (sewed) twoje ubranie?

Ten krawiec, którego poznaliśmy wczoraj w towarzystwie przemysłowem.

Dla czego ten chłopiec stoi przed sklepem?

Czeka (he waits) na matkę, która jest w sklepie.

Nineteenth Lesson.

The Second Conjugation.

The verbs ending in *ać*, and consisting in more than one syllable, belong to the second conjugation, which is divided into three groups.

Those verbs which keep the *a* of the termination in all tenses belong to the first group. They take an *-m* in the first person of the singular of the present tense, whereas all the other verbs of the second, third and fourth conjugation have the inflection *ę*: *kocham* I love, *kochać* to love.

The verbs of the second group, which have the *a* only in the infinitive stem, and lose it in all tenses of the present-stem and soften the preceding consonants:

<i>b</i>	is changed into	<i>bi</i> ,	<i>g</i>	into	<i>ż</i>
<i>k</i>	»	»	<i>cz</i> ,	<i>p</i>	» <i>pi</i>
<i>r</i>	»	»	<i>rz</i> ,	<i>s</i>	» <i>sz</i>
<i>t</i>	»	»	<i>c</i> ,	<i>z</i>	» <i>ż</i>
<i>zd</i>	»	»	<i>żdż</i> ,	<i>st</i>	» <i>szcz</i> .

I. Group.

Present.

1. *kocha-m* I love

kocha-my we love

2. *kocha-sz* thou lovest, you love

kocha-cie you love

3. *kocha* he, she, it loves

kocha-j-q they love.

Past:

1. *kocha-łem, -am, (-om)* I loved, *kocha-liśmy, -łyśmy* we loved &c.

Pluperfect.

1. *kocha-łem był* I had loved, *kocha-liśmy byli* we had loved &c.

Future.

1. *kocha-ć będę* or *będę kochał* I shall love &c.

Imperative.

kocha-j love!

niech kocha may he love!

kocha-jmy let us love!

kocha-jcie love!

niech kochaj-a may they love!

Present participle (Active voice).

kochaj-ąc, kocha-j-ący, -a, -e loving.

Past participle (Active voice).

pokocha-wszy having got fond of.

Past participle (Passive voice).

kocha-ny, -a, -e loved.

Infinitive.

kocha-ć to love.

II. Group.

Present.

1. <i>pisz-ę</i> I write	<i>pisz-emy</i> we write
2. <i>pisz-esz</i> thou writest, you write	<i>pisz-ecie</i> you write
3. <i>pisz-e</i> he writes	<i>pisz-a</i> they write.

Past.

1. *pisa-łem* I wrote &c.

Pluperfect.

1. *pisa-łem był* I had written &c.

Future.

1. *będę pisa-ł* or *pisać będę* I shall write.

Imperative.

1. —	<i>piszmy</i> let us write!
2. <i>pisz</i> write!	<i>piszcie</i> write! &c.

Present participle (Active voice).

pisz-ąc writing.

Past participle (Active voice).

napisa-wszy having written down.

Past participle (Passive voice).

pisany written.

Infinitive.

pisa-ć to write.

Some Remarks on the Different Tenses.

The imperfective verbs (Lesson 16th) having no participle past of the active voice, the verbs *kochać* and *pisać*, belonging to that class, cannot be used in that participle. But when they are changed into perfective verbs by prefixing some preposition, it may be formed:

pokochać to get fond of — *pokochawszy**napisać* to write down — *napisawszy*.

The perfective verbs have no present, the form of their present tense being used in the sense of the future (Lesson 18th). Therefore: *pokocham* means I shall get fond of, *napiszę* I shall write down. The future tense with *będę* must not be formed at all.

The perfective verbs have no present participle of the active voice.

Words.

Verbs of the first group.

<i>powiadać</i>	to say, to tell
<i>padać</i>	to fall, to rain
<i>wysmiewać</i>	to scoff (at)
<i>śpiewać</i>	to sing.

<i>deptać</i> (imp.)	to tread
<i>udeptać</i> (perf.)	to stamp
<i>chtostać</i>	to whip
<i>utonać</i>	to be drowned (3 rd conjugation)

Verbs of the second group.

<i>rębać</i>	to hew, to cut
<i>plakać</i>	to weep
<i>skakać</i>	to spring
<i>kąpać się</i>	to bathe, to take a bath

<i>kłamać</i> (imp.)	to lie
<i>skłamać</i> (perf.)	to belie
<i>łgać</i>	to lie
<i>karać</i> (imp.)	to reprove, to punish

<i>ukarać</i> (perf.)	to punish
<i>orać</i> (imp.)	to plough
<i>zaorać</i> (perf.)	to plough up
<i>kazać</i> (imp.)	to order
<i>pokazać</i> (perf.)	to show
<i>gwizdać</i>	to whistle

<i>wiór</i>	the chip, splint
<i>rolnik</i>	the countryman, peasant
<i>prawdopodobny</i>	probable
<i>wystużony</i>	old (of soldiers)
<i>pogarda</i>	the contempt, scorn

<i>pogoda</i>	the weather
<i>satyra</i>	the satire
<i>przewrotność</i>	the perversity
<i>Sopoty</i>	Zoppot (near Danzig)

<i>głodny</i>	hungry
<i>tenis</i>	lawn-tennis
<i>pieśń ludowa</i>	the national song
<i>bruzda</i>	the furrow
<i>wyrażać się</i>	to express.

Exercise 37.

1. Polskie przysłowie powiada: Gdzie drzewa rąbią, tam wiory padają. 2. Ojcie, ukarz twego syna, on dziś nauczycielowi skłamał, on często kłamie. 3. Dziecko płacze, gdy je karzą. 4. Brat nauczyciela utonął, kąpiąc się we Wiśle. 5. Religja chrześcijańska każe kochać i nieprzyjaciół. 6. Rolnik orze od samego rana, prawdopodobnie dziś całe pole zaorze. 7. Hannibal byłby pobił Rzymian pod Zamą, gdyby był miał więcej konnicy i wysłużonych żołnierzy. 8. Zamiast: ten człowiek kłamie, wyrażamy się z pogardą: on łże. 9. Krasicki, sławny poeta polski 18-go wieku chłoscze i wyśmiewa w swych satyrach wady i przewrotności ludzkie. 10. Depcesz po kwiatach! 11. Chłopczy gwizdzą, śpiewają i skaczą po lesie.

Translation 38.

1. The Polish Prince Poniatowski was drowned during (podczas) the retreat (odwrót) of the French in the waters of the Elster (Elstera) near Leipzig. A monument with a Polish inscription shows (wskazywać) the place where he died (umarł). 2. As the weather was fine, we took a bath in the Warta. 3. In the air there sang the small birds. 4. In spring (na with acc.) the countryman ploughed up his fields and sowed corn into the furrows. 5. Do not scoff at the old ones [comp.] and the feeble [persons]! 6. My brothers sang national songs which they were very fond of (kochać with acc.). 7. Sing (zaśpiewać) also something; show what you can do (umiesz), and then we shall tell you (powiemy), what we think (myślimy). 8. This celebrated poet himself will sing his songs before a great number of hearers (słuchacz) to-morrow in the evening [instr.]. 9. The teachers punish the pupils who lie. 10. The women wept, when people (= they) told them that their brothers were drowned. 11. Show me the house where your mother dwells.

Conversation (Rozmowa).**Questions.**

Czy kąpałeś się już w morzu?

Czem rolnik orze?

Kiedy zwykle dzieci płaczą?

Pokaż mi swój nowy zegarek!

Dla czego chłopcy depcą po piasku?

Answers.

Kąpałem się tego lata w Sopotach, a moja siostra jeszcze się tam kąpie.

Rolnik orze pługiem.

Dzieci zwykle płaczą, gdy są głodne.

Pokażę ci go jutro, dziś nie mam go przy sobie.

Bo chcą (they will) go udeptać a potem grać w tenisa.

Twentieth Lesson.

Continuation.

The Third Group of the Second Conjugation.

The third conjugation.

The verbs ending in *ować* and *ywać* belong to the third group of the second conjugation. Their present-stem, undergoing an abbreviation, ends in *u*: *panować* has *panu-j-ę* I govern; *pisywać* has *pisu-j-ę* I am in the habit of writing. Most of these verbs express an iterative sense.

Present indicative (Active voice).

1. *pracu-j-ę* I work, *pracu-j-emy* we work &c.

Imperative.

pracu-j work! &c.

Present participle (Active voice).

pracu-j-ąc working &c.

The verbs ending in *nąć* belong to the third conjugation. Though they are not divided into classes, there is a difference between them. Those verbs the termination of which is preceded by a consonant, take *ij* in the imperative, whereas the others only soften the *n* of the stem: *płynąć* to flow: *płyn* (imper.) *pragnąć* to desire: *pragnij*.

Present.

1. (<i>płynę</i> I flow)	(<i>płyniemy</i> we flow)
2. (<i>płyniesz</i> thou flowest, you flow)	(<i>płyniecie</i> you flow)
3. <i>płynie</i> he, she, it flows	<i>płyną</i> they flow.

Imperative.

(*płyn* flow!) (*płyńcie* flow!) (plur.)

Past.

płynąłem I flowed &c.

Words.

<i>podróżować</i>	to travel
<i>obmawiać</i>	} to slander
<i>oczerniać</i>	
<i>rysować</i>	to draw
<i>garbować</i>	to tan
<i>gotować</i>	to cook
<i>pracować</i>	to work

<i>szanować</i>	to honour, to esteem
<i>polować</i>	to hunt
<i>próżnować</i>	to be idle
<i>reparować</i>	to repair, to mend
<i>działać</i>	to act
<i>pić</i>	the beer

<i>kapusta kiszona</i>	the chopped and fermented cabbage, sour-cROUT	<i>salon</i>	the drawing-room
<i>kiszka</i>	the gut, the sausage	<i>czerwony</i>	red
<i>zając</i>	the hare	<i>myśliwy</i>	the huntsman
<i>kiełbasa</i>	the (Cracovian) sausage	<i>malarz</i>	the painter
<i>szklanka</i>	the drinking glass	<i>sarna</i>	the doe
<i>kieliszek</i>	the little glass	<i>bliźni</i>	the fellow-creature
<i>tutejszy</i>	of this place	<i>garbarz</i>	the tanner
<i>pociąg</i>	the train	<i>południowy</i>	southern
<i>pomalować</i>	to paint	<i>barka</i>	the barge, bark
<i>obraz</i>	the picture	<i>statek</i>	the steamer
<i>but</i>	the boot	<i>statek osobowy</i>	the passenger-steamer
<i>sposobność</i>	the opportunity	<i>dobroczyńca</i>	the benefactor
<i>chętny, -e</i>	willing, ready	<i>list</i>	the letter
<i>czysty</i>	clean	<i>skóra</i>	the skin
		<i>uczciwy</i>	righteous, honest
		<i>bawarski</i>	Bavarian.

Exercise 39.

1. Jeżeli nie mam sposobności kąpać się w morzu, kąpię się chętnie w wodzie płynącej; przy naszej wiosce płynie rzeka, mająca czystą wodę. 2. Po Wiśle płynęły barki i inne statki. Statkiem osobowym przyjechał malarz, który nasz salonik pomaluje na czerwono. 3. Brat mój podróżuje po południowych Niemczech, co tydzień pisuje listy. 4. Gdy będę podróżował, będę także często do rodziców pisywał. 5. Ci panowie zawsze pracują, nigdy nie próżnują, jeżeli mają czas wolny od pracy, rysują, malują lub polują. 6. Malarz namalował piękny obraz, teraz rysuje. 7. Nasi bliźni więcej by nas szanowali, gdybyśmy zawsze żyli i działali uczciwie. 8. Garbarz garbuje skóry i pracuje ciężko. 9. Pracujący jest zawsze zdrow i zadowolony.

Translation 40.

1. I knew a gentleman who only hunted and was idle. 2. Pray (módl się) and work, did my father use to say (mawiał). 3. Bad men, chiefly (mianowicie) old women, slander their fellow-creatures. 4. The huntsmen shot two hares and cooked dinner. 5. This man slanders his benefactors, he will never be content. 6. Every nation honours its heroes. 7. (He) who is idle and never works, (ten) will always be poor. 8. Yesterday my shoemaker repaired my boots very rapidly. 9. The Warta flows through Posen. 10. Oh, mother, do you cook a beet-root soup (barszcz)? 11. What have you for supper, waiter? — We have sour-cROUT with Cracovian sausage and flaki (flaki).¹

¹ *Flaki* is a national dish in Poland, prepared of tripes.

— Give me flaki and a glass of Hungarian wine. Or have you Bavarian beer? — No, sir, but the beer of this place is fresh. — I do not like to drink the beer of this place (= I drink not willingly . . .). Give me Hungarian wine [gen.]. But, please, very fast; my train will soon start (odjedzie). 12. After dinner we used to read in our books. 13. He will give [pres. of *podać*] us for breakfast Cracovian sausage with sour-cROUT and a glass of beer or a little glass of *nalewka*¹.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Czy jeszcze długo będziesz próżnował?

Zaraz zacznam (I begin) robotę.

Czy myśliwi zabili dużo zajęcy?

Zabili dwie sarny.

Czy jeszcze polują?

Nie, już po polowaniu.

Czy kucharka gotuje już obiad?

Już ugotowała.

Czy dobrze strzelasz?

Niewiem, gdyż dawno nie miałem broni w rękę.

Co pijasz zwykle?

Pijam czystą wodę i piwo.

Jaka woda jest czystsza, stojąca czy płynąca?

To zależy (depends on) od okoliczności (circumstance).

Twenty-first Lesson.

Continuation.

The Fourth Conjugation.

The verbs of the fourth conjugation ending in *eć*, *ić* (*yć*), are divided into three groups.

Those verbs terminating in *eć* which take an *i* (*y*) at the end of the present-stem belong to the first group; those terminating in *eć* which preserve the *e* in the present-stem belong to the second group, whereas the third group consists in the verbs ending in *ić* (*yć*).

I. Group.

Present (Active voice).

Singular.	Plural.
1. <i>cierpię</i> I suffer	<i>cierpi-my</i>
2. <i>cierpi-sz</i>	<i>cierpi-cie</i>
3. <i>cierpi</i>	<i>cierpi-a</i> .

¹ *Nalewka* is a liquor prepared by pouring brandy on fresh fruit.

Past.

1. *cierpiałem*¹ I suffered *cierpieliliśmy, cierpiałysmy*¹
cierpiąc suffering, *cierp* suffer! *cierpiany* suffered, *cierpieć* to suffer.

II. Group.

Present.

1. <i>siwieję</i> I turn grey	<i>siwiejemy</i>
2. <i>siwiejesz</i>	<i>siwiejecie</i>
3. <i>siwieje</i>	<i>siwieją.</i>

Past.

1. *siwiałem* I turned grey *siwieliśmy, siwiałysmy.*
siwiejąc turning grey, *siwiej* turn grey! *siwieć* to turn grey.

Those verbs of the first group which end in *cieć*, *dzieć*, *mieć* and *sieć*, take before *ę* and *ą*: *c* instead of *ć*, *dz* instead of *dź*, *mn* instead of *mń*, *sz* instead of *ś*:
lecieć to fly: *lecę* I fly, *lecą* they fly.

Irregular verbs of these two groups are: *chcieć* to wish (I will &c.), *umieć* to understand, to know, *wiedzieć* to know.

Present.

1. <i>chcę</i> I will, I wish	<i>umiem</i> I understand	<i>wiem</i> I know
2. <i>chcesz</i>	<i>umiesz</i>	<i>wiesz</i>
3. <i>chce</i>	<i>umie</i>	<i>wie</i>
1. <i>chcemy</i>	<i>umiemy</i>	<i>wiemy</i>
2. <i>chcecie</i>	<i>umiecie</i>	<i>wiecie</i>
3. <i>chcą</i>	<i>umieją.</i>	<i>wiedzą.</i>

Past.

1. *chciałem* I wished, I would, *umiałem* I understood, *wiedziałem* I knew.

Partic.: *chcąc* wishing, *umiejąc* understanding, *wiedząc* knowing.
 Imper.: *chciej*, *umiej*, *wiedz* &c.

Instead of *musieć* to be obliged (I must), people employ more frequently the word *powinienem* (I must, I am to do).

Present.

1. *powinienem, powinnam, (powinnom)* I must, I am to do
2. *powinieneś, powinnaś, (powinnoś)* you must, you are to do
3. *powinien, powinna, powinno* he must, he is to do
1. *powinniśmy, powinnyśmy* we must &c.
2. *powinniście, powinnyście*
3. *powinni, powinny.*

¹ *e* before a hard consonant is changed in *a*.

Words.

<i>patrzeć</i>	to look	<i>włos</i>	the hair
<i>widzieć</i>	to see	<i>odpowiedzieć</i>	to answer
<i>ściana</i>	the wall	<i>wczesny</i>	early
<i>męczennik</i>	the martyr	<i>bawić się</i>	to play
<i>męka</i>	the torment, pain	<i>milczeć</i>	to be silent
<i>zmysł</i>	the sense	<i>głupiec</i>	the fool
<i>musieć</i>	to be obliged	<i>mówić</i>	to speak
<i>wiszieć</i>	to hang	<i>mówienie</i>	speaking, to speak (as a substantive)
<i>brzmieć</i>	to sound	<i>żałować</i>	to regret
<i>ogród</i>	the garden	<i>uważać</i>	to look sharp, to watch
<i>ćwiczyć się</i>	to exercise one- self		
<i>szafa</i>	the cupboard, the wardrobe	<i>zaćmienie</i>	the eclipse of the sun
<i>grzech</i>	the sin	<i>stońca</i>	many a
<i>śpiew</i>	the song, singing	<i>niejeden</i>	ill, sick
<i>łańcuszek</i>	the chain	<i>chory</i>	deaf
<i>wzór</i>	the example	<i>głuchy</i>	the cross.
		<i>krzyż</i>	

Exercise 41.

1. Polskie przysłowie brzmi: Nie pora na róże, gdy płoną lasy.¹ 2. Sam nie wie, czego chce. 3. Chcąc nie chcąc (willing or unwilling), musiałem sprzedać mego pięknego konia, bo miał nogi za słabe na bruk. 4. W starszym wieku włosy siwieją. 5. Uczeń nie uważał, więc nie wiedział, co miał odpowiedzieć. 6. Dzieci powinny kochać rodziców. 7. Powinieneś był wcześniej nauczyć się lekcji, chcąc się bawić z towarzyszami. 8. Suknie wiszą w szafie. 9. Ptaki lecą za morze. 10. Dziecko musi się uczyć. 11. Mądry milczy, jeśli potrzeba, głupcy milczą często, kiedy mówić powinni. 12. Nikt nie żałował, że milczał, niejeden żałował, że mówił. 13. Milcz natychmiast! 14. Ten człowiek nie słyszy dobrze, bo on głuchy. 15. Czapka wisi na ścianie. 16. Patrz na mnie. 17. Siedź spokojnie, jak siedzi twój sąsiad.

Translation 42.

1. The sick man suffers more than the sound one. 2. The suffering Christ must be an example for us. 3. The martyrs often suffered the most cruel torments. 4. The suffering Christ saw an angel in the Garden of Gethsemane (getsemański). 5. Jesus Christ was forced to suffer for (za) the sins of men. 6. While (= when) Jesus Christ was suffering on the cross, men saw an eclipse of the sun. 7. St. Paul wished to suffer

¹ There is no time for the roses, when the woods are burning.

torments as his master Jesus Christ [had done]. 8. You must stay at home. 9. The soldiers were obliged to exercise themselves. 10. Look on (na) me, look into the book, look straight on (= before yourselves). 11. The watch is (= hangs) at a gold chain. 12. Who does not exercise himself in speaking cannot (nie może) speak well and rapidly. 13. This town is situated (= lies) neither on the Warta nor on the Vistula.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Czy słyszysz śpiew słowika?
Czy widziałeś ojca tej pani?
Czy wydziałeś zaćmienie słońca?
Czy umiesz już czytać po grecku?
Dla czego nie odpowiedziałeś mi wcześniej na list?
Znasz przysłowie: co ma wisieć, nie utonie?

Answers.

Tak, słyszę go zdala (from far).
Tak, widziałem go kilka razy i rozmawiałem (I spoke) z nim.
Widziałem już nieraz.
Nie umiem jeszcze, bo jeszcze nie mieliśmy lekcji greckiego.
Nie wiedziałem, gdzie się znajdujesz (you were).
Znam i wiem, co znaczy (means).

Twenty-second Lesson. Continuation.

The Third Group of the Fourth Conjugation.

The verbs of this group end in *ić* and, after *cz*, *rz*, *sz* and *ż*, in *yc*. In those which have an *dź*, *źdź*, *ć*, *czć*, *ś*, *ść* and *ż* before the termination *ić*, these consonants are changed before *e* and *a*, into *dz*, *źdź*, *c*, *czcz*, *sz*, *szcz* and *ż*. For instance, *radzić* has: *radzę*, *radzą*, *radząc* &c.

The termination of the past participle of the passive voice is *ony*: *chwalony* praised.

	Present	Past	Imperative
<i>jeździć</i> to drive, to go on horseback	<i>jeżdżę, jeździsz, jeździ</i>	<i>jeździłem</i>	<i>jeźdź</i>
<i>mówić</i> to speak	<i>mówię, mówisz, mówi</i>	<i>mówiłem</i>	<i>mów</i>
<i>chwalić</i> to praise	<i>chwalę, chwalisz</i>	<i>chwaliłem</i>	<i>chwal</i>
<i>radzić</i> to counsel	<i>radzę, radzisz</i>	<i>radziłem</i>	<i>radź</i>
<i>chodzić</i> to go about	<i>chodzę, chodzisz</i>	<i>chodziłem</i>	<i>chodź</i>
<i>pędzić</i> to drive (rapidly) ¹	<i>pędzę, pędzisz</i>	<i>pędziłem</i>	<i>pędź</i>

¹ e.g., a machine.

	Present	Past	Imperative
<i>służyć</i> to serve	<i>służę, służysz</i>	<i>służyłem</i>	<i>służ</i>
<i>liczyć</i> to count	<i>liczę, liczysz</i>	<i>liczyłem</i>	<i>licz (liczony)</i>
<i>ćwiczyć</i> to exercise	<i>ćwiczę, ćwiczysz</i>	<i>ćwoczyłem</i>	<i>ćwicz (ćwiczony)</i>
<i>wierzyć</i> to believe	<i>wierzę, wierzysz</i>	<i>wierzyłem</i>	<i>wierz.</i>

Words.

<i>świat</i>	the world	<i>rower</i>	the bicycle
<i>grosz</i>	a monet (like a penny)	<i>usługa</i>	the service
<i>stolica</i>	the capital	<i>polecić</i>	to recommend
<i>wielki mistrz</i>	the grand master	<i>zanim, nim</i>	before
<i>zakon krzyżacki, krzyżacy</i>	the Teutonic Order	<i>czynić</i>	to do
(from <i>krzyżak</i>)		<i>posiadać</i>	to possess
<i>Malborg</i>	Marienburg	<i>potrzebować</i>	to need, require
<i>sumienie</i>	the conscience	<i>popętnić</i>	to commit
<i>powóz</i>	the coach	<i>składać się</i>	to consist in
<i>zbrodnia</i>	the crime	<i>lubić</i>	to like, to love
<i>cyklista</i>	the bicyclist	<i>sądzić</i>	to judge
<i>stoń</i>	the elephant	<i>marnować</i>	to dissipate, waste
		<i>porządný</i>	orderly
		<i>cudzy</i>	strange.

Exercise 43.

1. Cyklisty jeżdżą na rowerach, dawniej, gdy rowerów nie miano¹, wszyscy jeździli konno (on horseback) albo powozem. 2. Mówiono mi, że pan potrzebujesz porządnego służącego. śniem panu polecić moje usługi. 3. Słusznie (justly) mówią o nas: cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie. 4. Kto popełnił wielką zbrodnię nie będzie miał nigdy spokojnego sumienia. 5. Sądźcie ludzi nie podług tego, co mówią, lecz podług tego, co czynią. 6. Żyj podług przykazania bożego i chwal Boga. 7. Z większym wojskiem Hannibal mógłby był (could have) się dłużej trzymać (to keep maintain) we Włoszech. 8. Słonie żyją długo. 9. Radzę ci i radziłem liczyć się z groszem.

Translation 44.

1. I served at your father(s), and you serve in our house. 2. Work, and you will always be sound and content. 3. If you are fond of life (*lubić* with acc.), do not waste your time, for life consists in time. 4. The apostles served their master Jesus Christ. 5. They believed that he was the son of God.

¹ *Miano* (abbreviated from *jest miano*) is the neuter of the participle past of the passive voice. Such forms are often used instead of expressions with 'one, people': *chwalono* people praised, one praised = *chwalili*.

6. St. Paul said (= spoke): Jesus Christ lives, and therefore we shall also live. 7. The Blessed Virgin (Matka Boska) was the patroness (patronka) of Marienburg. 8. Marienburg was the capital of the Teutonic Order, when Jagiełło was living (past). 9. King Jagiełło beat the Teutonic Order on the 15th of July [of the year] 1410 at Grunwald or (czyli) Tannenberg. 10. We do not believe (= judge) that our peasants will have much corn in this year. 11. All men praise the fruit, which is very fine in this year (gen. without prep.). 12. Do you speak Polish (po polsku), sir? — Do you speak German, French, English or Russian?

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Co pijasz zwykle?
Po co żyje człowiek na świecie?
Które zwierzęta żyją długo?
Czego żądacie?
Co radzisz mi zrobić?
Kto puka (knocks) do drzwi?
Kto z was umie pływać (to swim)?

Answers.

Pijam czystą, świeżą wodę, bardzo rzadko wino.
Człowiek żyje, aby pracował i był ludziom pożyteczny.
Słonie żyją bardzo długo.
Żądamy, aby uczniowie byli pilni i posłuszni (obedient).
Radzę ci być trochę cierpliwym (patient).
Jakiś gość.
Pływamy wszyscy dobrze.

Twenty-third Lesson. Continuation.

The Root-verbs of the First Conjugation.

The root-verbs of the second group have different consonants at the end of their stem (see lesson 18th). They end in *d*, *t*, *s*, when their infinitive is closed by *ść*

»	»	»	<i>g, k</i>	»	»	»	»	»	»	<i>c</i>
»	»	»	<i>m, n</i>	»	»	»	»	»	»	<i>ć</i>
»	»	»	<i>z</i>	»	»	»	»	»	»	<i>źć.</i>

kleść to lay
kraść to steal
nieść to bear
przenieść (perf.) to put in another place
wieść to lead
prząść to spin
znaleźć to find
iść to go

pójść (perf.) to go to a place
jechać to drive (in a carriage)
pleść to braid
jeść to eat
piec to bake
wlec to drag
rzec to say, to tell
ciec to flow
móc to be able

strzyć to shear, to cut
ciąć to hew, to cut
dmąć to blow, to sound
jąć to seize, to catch

kląć to curse
gryźć to bite
wieźć to drive (in a carriage).

Present	Past	Imperative	Part.
<i>kładę, kładziesz</i>	<i>kładałem</i>	<i>kładź</i>	<i>kładąc</i>
<i>kradnę, kradniesz</i>	<i>kradłem</i>	<i>kradnij</i>	<i>kradnąc</i>
<i>niosę, niesiesz</i>	<i>niosłem</i>	<i>nieś</i>	<i>niosąc</i>
<i>wiodę, wiedziesz</i>	<i>wiodłem</i>	<i>wiedź</i>	<i>wiodąc</i>
<i>przędę, -dziesz</i>	<i>prządłem</i>	<i>prządź</i>	<i>przędąc</i>
<i>znajdę, -dziesz (fut.)</i>	<i>znalazłem</i>	<i>znajdź</i>	—
<i>idę, idziesz</i>	<i>szedłem¹</i>	<i>idź</i>	<i>idąc</i>
	<i>szedłeś</i> you went &c.		
	<i>szedł</i>		
	<i>szliśmy</i>		
	<i>szliście</i>		
	<i>szli</i>		
<i>pójdę (fut.) I shall go there</i>	<i>poszedłem</i>	<i>pójdź</i>	—
<i>jadę, jedziesz</i>	<i>jechałem</i>	<i>jedź</i>	<i>jadąc</i>
<i>plotę, pleciesz</i>	<i>plotłem</i>	<i>pleć</i>	<i>plotąc</i>
<i>jem, jeśz, jedzą</i>	<i>jadłem</i>	<i>jedz</i>	<i>jedząc</i>
<i>piekę, pieczesz, pieką</i>	<i>piekłem</i>	<i>piecz</i>	<i>piekąc</i>
<i>wlokę, wleciesz</i>	<i>wlokłem</i>	<i>wlecz</i>	<i>wlokąc</i>
<i>rzekę, rzeczesz (fut.)</i>	<i>rzekłem</i>	<i>rzeknij</i>	—
<i>ciekę, cieciesz</i>	<i>ciekłem</i>	<i>cieknij</i>	<i>ciekąc</i>
<i>mogę, możesz</i>	<i>mogłem</i>	(without imper.)	<i>mogąc</i>
<i>strzygę, -żesz</i>	<i>strzygłem</i>	<i>strzyż</i>	<i>strzygąc</i>
<i>tnę, tniesz</i>	<i>ciąłem</i>	<i>tnij</i>	<i>tnąc</i>
<i>dmę, dmiesz</i>	<i>dąłem</i>	<i>dmij</i>	<i>dmąc</i>
<i>(imę, imiesz (fut.)</i>	<i>jąłem</i>	<i>imij</i>)	—
<i>klnę, klniesz</i>	<i>kłąłem</i>	<i>klnij</i>	<i>klnąc</i>
<i>gryzę, gryziesz</i>	<i>gryzłem</i>	<i>gryż</i>	<i>gryząc</i>
<i>wiozę, wiesziesz</i>	<i>wiozłem</i>	<i>wieź</i>	<i>wioząc</i>

The composed verbs of *jąć*, *wziąć* to take, *ująć*, *pojąć* to seize, to take, have the following perfective forms in future: *wezmę*, *ujmę*, *pojme*, *weźmiesz*, *pojmniesz*; Imperative: *weź*, *pojmiij*. *Pójść* has in future *pójdę*.

Words.

<i>podyktować</i> (perf.)	to dictate	<i>historja o strachach</i>	the ghost-story
<i>ziemia</i>	the earth, country	<i>placek</i>	the cake ²
<i>rzeźnik</i>	the butcher	<i>fatki(gen. fatak)</i>	the butcher's stall
<i>przykazanie</i>	the commandment	<i>butka</i>	the roll (white bread)

¹ Fem. *sztam*, neuter *sztom* &c.

² The Polish word *keks* (pl. *keksy*) must be translated into English by **biscuit**.

<i>modniarka</i>	the milliner	<i>kawa</i>	the coffee
<i>gospodyni</i>	the hostess	<i>teatr</i>	the theatre
<i>grabią</i>	they rob	<i>szynka</i>	the ham
<i>pocztą</i>	the post-office	<i>pączek</i>	the pancake
<i>uczyć się</i>	to learn	<i>łaciński</i>	Latin [ny]
<i>zjeść (perf.)</i>	to eat up	<i>fenig</i>	the pfennig (pen-
<i>czekolada</i>	the chocolate	<i>dokąd?</i>	whither? (where?)
<i>przędka</i>	the (female) spin-	<i>jedzenie</i>	to eat, eating (as
	ner		a substantive).

Exercise 45.

1. Weź w rękę pióro i pisz, co ci podyktuję. 2. Przędki we wsi przędą całe wieczory i opowiadają sobie historie o strachach. 3. Gdy szedłem do klasy, znalazłem łacińską książkę, a moja siostra znalazła scyzoryk. 4. Dokąd idziesz? — Idę do kościoła, a potem pójdę do szkoły. 5. Poszedł do miasta, do teatru. 6. Żołnierze jedli czarny chleb, dzieci jadły szynkę i kielbasę z bułką, gospodynie jadły pączki i placek i piły kawę. 7. Dziś zjem obiad o dwunastej [godzinie]. 8. Ojciec powiedział: Dzieci, kto chce chleb jeść, musi być pilny i pracowity. 9. Nic nie ma piękniejszego, nie szlachetniejszego jak zawsze uczyć się, ponieważ przez to człowiek staje się coraz doskonalszy, i do Boga podobniejszy. 10. Idąc do rzeźnika, znalazłam pięć fenigów.

Translation 46.

1. We do not live (therefore) in the world that we [may] eat and drink (aby with cond.), but we eat and drink that we [may] live. 2. On (w with acc.) Saturday this peasant will lead (przyprowadzić) oxen and horses to town, he will sell them there. 3. We shall go to church on Sunday. Shall you go with us? 4. We eat cakes and drink coffee or chocolate. 5. The baker bakes bread, cakes, pancakes and rolls. 6. Did you find the Latin books? 7. The butchers from the country (wieś) brought (przynieść) their meat to town and sold it there in the butcher's stall. 8. The robbers steal and rob. 9. The poor man would not steal if he had something to eat. 10. My brother took (zanieść) the letter to the post-office. 11. My sister bore the hat to the milliner(s). 12. We have Ten Commandments, which God gave men (dat.).

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Gdzie kładziesz papier?
Kto nie kradnie?

Answers.

Kładę go zwykle na stół.
Człowiek uczciwy nie kradzie.

Kiedy pójdziesz do kościoła?
 Gdzie twój brat?
 Czy niechcesz jeść i pić?
 Czy można być szczęśliwy bez
 pracy?

Pójdę o godzinie dwunastej.
 Brat jest na wsi.
 Owszem, chce mi się pić i jeść.
 Nie, bo bez pracy życie jest
 nudne (tedious).

Twenty-fourth Lesson.

Imperfective, Perfective and Iterative Verbs.

Most of the simple verbs are imperfective (see Lessons 16th and 19th) and express an action which is not going to finish or which still is lasting, while another action begins: *pisatem list, gdy ojciec wszedł do pokoju* I was writing a letter when my father entered the room.

A verb, preceded by a preposition expresses a completed action and is called perfective. It often changes its signification according to the preposition: *w przeciagu pięciu minut przepisałem na czysto* in five minutes I had done writing a fair copy.

There are some simple verbs which have a perfective sense:

Imperfective

brać to take
siadać to sit down
dawać to give
chwycić to catch, to seize
padać to fall
puszczać to let loose
ruszać to stir, to move
mówić to speak, to say, to tell
wracać to return
stawać się to become, to get
krzyczeć to cry

Perfective

wziąć to take
siąść to sit down
dać to give
chwycić to catch, to seize
paść to fall
puścić to let loose
ruszyć to stir, to move
rzec to speak, to say, to tell
wrócić to return
stać się to become, to get
krzyknąć to cry out, to scream.

A great many verbs ending in *nąć* are also perfective.

The iterative verbs often resemble the imperfective verbs so that it is often questionable to which group they belong. In general the iterative verb is formed by strengthening the radical vowel or by adding the termination *awać*, *ywać* and *ować*: *mówić* to speak, *mawiać* to speak repeatedly; *pisać* to write, *pisywać* to have the habit of writing; *jeść* to eat, *jadać* to be used to eat &c.

Some irregular verbs.

spać to sleep
mrzeć to die
mleć to grind

drzeć to tear
kłuć to sting.

They are conjugated in the following way:

1. <i>śpię</i>	<i>śpij</i>	<i>spatę</i>	<i>wyspany</i>
2. <i>śpisz</i>			
1. <i>mrę</i>	<i>mrzyj</i>	<i>marę</i>	<i>umarły</i>
2. <i>mrzesz</i>			
1. <i>wzmę</i> (fut.)	<i>wę</i>	<i>wziąłem</i>	<i>wzięty</i>
2. <i>wźmiesz</i>			
1. <i>mleję</i>	<i>miel</i>	<i>mięłem</i>	<i>zmielony</i>
2. <i>mielesz</i>			
1. <i>drę</i>	<i>drzyj</i>	<i>darę</i>	<i>darty</i>
2. <i>drzesz</i>			
1. <i>kolę, kłuję</i>	<i>kol</i> and <i>kłuj</i>	<i>kłuję</i>	<i>kłuty.</i>
2. <i>kolesz, kłujesz</i>			

Some verbs ending in *nąć* have a double form. There is an abbreviated infinitive in the verbs: *biedz* (*biec*) to run; *kraść* to steal, *paść* to fall. Double forms are to be found in the verbs: *grząźć* and *grzeznąć* to sink (down); *leźć* (*lec*), *legnąć* to sink down; *rość*, *rosnąć* to grow and *rzec*, *rzeknąć* to say, to speak. To the shortened infinitive the past tense always corresponds: *biegłem*, *padłem* &c., whereas the present is conjugated: *biegnę*, *padnę* (fut.), *rosnę*, *kradnę* (imper. *biegnij* &c.).

Words.

karczma the inn
pieniądze the money
dzień powszedni the week-day
ubranie the dress
reszta the rest
motyl the butterfly
cały whole
suma the sum
odrazu at once
łóżko the bed
Spartanin the Spartan
wolny free, slow
ćwiczenie the exercise
komedia the comedy
uciążliwy troublesome
szybki rapid, swift
dzisiejszy of to-day
na pamięć by heart

może perhaps
jednak yet, still
zadać to set a task
chór the chorus
kuzyn the cousin
łąka the meadow
gazeta the newspaper
opera the opera
prowincjonalny provincial
poleć to fall
wyspać się to sleep enough
udawać to assume the appearance
sypiać to sleep
dziękować to thank
co (with subst.) every
dziennik the daily newspaper.

Exercise 47.

1. Dziś w dzień powszedni biorę stare ubranie, jutro w niedzielę wezmę nowe. 2. Co tydzień brałeś ode mnie po (ever) dziesięć marek, ostatniej niedzieli wzięłeś resztę. 3. Chłopcy chwyтали motyle na łące, ale żadnego nie schwycili. 4. Nie dam ci całej sumy odrazu, lecz będę ci dawał co miesiąc po 100 marek. 5. Uczeń mówił: uczyłem się na pamięć i pisałem dwie godziny; na to rzekł nauczyciel: a jednak nie nauczyłeś się i nie napisałeś, co zadałem. Czy wam dotąd zadawałem za dużo? — Uczniowie odpowiedzieli chórem: Nie, panie nauczycielu. 6. O której godzinie jadasz obiad? Zwykle o pierwszej, dziś zjem o drugiej u mego kuzyna. 7. Będąc w Paryżu, bywaliśmy co dzień w teatrze, ale ani (not) razu nie byliśmy w Wielkiej Operze. Co dzień czytaliśmy gazety, ale nie czytaliśmy żadnej gazety prowincjonalnej. 8. W bitwie pod Termopilami polegli wszyscy Spartanie. 9. Moja siostra rosła dawniej bardzo wolno, teraz rośnie szybciej niż ja. 10. Dla czego jesteś śpiący? — Nie wyspałem się dzisiejszej nocy, bo spałem tylko sześć godzin, a zwykle śpiam ośm godzin.

Translation 48.

1. How did you sleep last (dzisiejszy) night, sir? — Thank you, very well. I had a fine bed in a large room at the garden-side (side of the garden). Everything in the house was quiet, and I slept enough. That was very necessary to me, for my journey from Warsaw to Paris had been very long and tiresome. 2. I wrote (perf.) only this article for this newspaper; but my friend often writes [iter.] for it and other newspapers. 3. In the newspaper of to-day I read that my cousin sang in this opera. 4. I often heard Count Radziwiłł speaking in Berlin. 5. Beside a provincial newspaper I am accustomed to read [iter.] a Berlin newspaper every day. Formerly I also read the Dziennik Berliński, and perhaps I shall soon read it again (znów). 6. My father always gave [iter.] me some money when I went to the theatre. 7. Last night (= yesterday in the evening [instr.]) this lord and this lady slept in the castle of Rogalin (rogaliński), a country-seat of Count Raczyński near Posen, to-day they will sleep in the Roman Hotel at Posen, and to-morrow they will perhaps sleep in the Saxon Hotel at Dresden.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Czy widziałeś jezioro Bodeńskie
(the Lake of Constance)?

Nie, bo nigdy nie byłem w Szwajcarji.

Czy długo pisał ten uczeń swoje
ćwiczenie?

Udawał, że pisze, lecz nic nie napisał.

Czy będziesz bywał na balach w
tym karnawale (carnival)?

Wątpię (I doubt), gdyż mam zamiar ożenić się (to marry).

Co grali wczoraj w teatrze?

Grali komedję Blizińskiego „Stary Kawaler“.

Czy często bywasz w teatrze?

Bardzo rzadko bywam w teatrze, gdyż trudno dostać bilety.

Jaka część kraju przepływa
Warta?

Warta przepływa Wielkie Księstwo Poznańskie.

Czy młynarz miele zboże (corn)?

Nie miele, bo już zmiełł (has done grinding).

Czy jadasz zupę na obiad?

Jadam, ale dziś nie jadłem.

Reading exercise.

Trzebnickcy rycerze.

(The Trebnitzian Knights.)

Za dawnych czasów przyszl raz pod Trzebnicę¹ Tatarzy² z ogromnem wojskiem, domagając się³, aby Polacy przeszli⁴ na ich wiarę. Polacy, choć ich była tylko bardzo mała garstka⁵, nie chcieli na to przystać⁶, ale bili się tak doskonale⁷, że chociaż⁸ zaledwie⁹ jeden z nich był na dziesięciu Tatarów, pobili¹⁰ ich wszystkich. Ale z Polaków jeden jedyny dowódca¹¹ został przy życiu. Święta Jadwiga¹², patronka¹³ Śląska¹⁴, uprosiła¹⁵ tedy¹⁶ u Matki Boskiej¹⁷, że zranionemu¹⁸ dowódcy wróciła zdrowie, a wszystkim za wiarę świętą poległym śmierć na sen zamieniła¹⁹.

Leżą oni wszyscy w ogromnej jaskini pod Trzebnickim kościołem; śpią twardo, ale żyją. Sam jeden dowódca nie śpi: siedząc na kamieniu, odmawia²⁰ różaniec²¹. —

Dawniejszemi czasy²² jaskinia ta nie była bardzo głęboko pod ziemią, a pewna dziewczyna natrafiła²³ raz na wejście²⁴. Weszła, a obaczywszy owych rycerzy, zlekła się²⁵; lecz dowódca kazał jej niczego się nie bać, ostrzegł²⁶ tylko, żeby wychodząc, nie poruszyła²⁷ dzwonu u wejścia wiszącego²⁸.

1. Trzebnica Trebnitz near Breslau. 2. the Tartars. 3. to demand. 4. to turn. 5. a handful (small body). 6. to consent. 7. excellently. 8. though. 9. scarcely. 10. to beat. 11. leader. 12. Hedwig. 13. patroness. 14. Silesia. 15. to prevail upon. 16. then. 17. godly, of God. 18. wounded. 19. to change. 20. to say. 21. rosary. 22. the apocopated form of *czasami*. 23. to come to. 24. entrance (*wejść* to enter). 25. to be frightened. 26. to warn. 27. to touch. 28. to hang.

Płochą²⁹ dziewczyna umyślnie³⁰ go poruszyła, a na dźwięk dzwonu wszyscy wojacy³¹ obudzili się³² ze snu i stanęli pod bronią. —

Dowódca rozgniewany³³ zamknął się³⁴ z wojskiem głębiej w ziemię i odtąd³⁵ nikt jaskini tej znaleźć nie może. —

Ale kiedy będzie wojna o wiarę, dowódca ów sam w dzwon uderzy³⁶ a śpiący rycerze wstaną, będą walczyć³⁷ i zwyciężą. —

29. fickle. 30. on purpose. 31. warrior. 32. they awoke. 33. angry. 34. to shut in oneself. 35. from that time. 36. to beat. 37. to fight.

Twenty-fifth Lesson.

The passive Voice.

The passive form of the past participle is often combined with the verbs *być* (*jestem, byłem, bywam* &c.) or *zostać*, in order to form the passive voice: *jestem znany* I am known, *bywam nagradzany* I am rewarded, *został obrany królem* he was elected king.

This form of the passive voice is rather seldom used. It is usual to convert it into an active form or a form of the reflexive verb (with *się*): *kochają mnie* instead of *jestem kochany*, *dzieli się* instead of *bywa dzielone* it was divided; *słowa dzielą się na pierwiastkowe i pochodne* the verbs are divided into radical and derived verbs.

Instead of the past tense of the passive voice there is often used the ancient neuter form of the passive past participle (without *jest*): *zrobiono (jest)* it has been worked (= people worked).

The conjugation of the passive voice of *znać*.

Present.

<i>jestem</i>	} <i>znany, -a, -e</i> I am known	<i>jestemy</i>	} <i>znani,</i> <i>znane.</i>
<i>jestes</i>		<i> jesteście</i>	
<i>jest</i>		<i>są</i>	

Past.

<i>byłem</i>	} znany, -a, -e I was known	<i>byliśmy</i>	} znani,	
<i>byłeś</i>		<i>byście</i>		} znane.
<i>był</i>		<i>byli</i>		

Future.

będę znany, -a, -e I shall be known &c.

Imperative.

bądź znany be known! &c.

Words.

<i>pszenica</i>	wheat	<i>drukować</i>	to print
<i>groch</i>	the pea	<i>perka, ziemniak</i>	the potato
<i>staty ląd</i>	the continent	<i>usunąć</i>	to put aside
<i>trudność</i>	the difficulty	<i>potrawa</i>	the food, meal
<i>sprzedać</i>	to sell	<i>wymowa</i>	the pronunciation
<i>towar</i>	the merchandise	<i>mierzyć</i>	to measure
<i>żyto</i>	rye	<i>mieszać</i>	to mix, to mingle
<i>owies</i>	oats	<i>wymawiają się</i>	they are pronounced
<i>jęczmień</i>	barley	<i>wybierać</i>	to harvest
<i>przyprawa</i>	the ingredient	<i>(ziemiaki)</i>	
<i>ważyć</i>	to weigh	<i>centnar</i>	the hundred-weight
<i>parobek</i>	the servant, farm-labourer	<i>wielkość</i>	the greatness
<i>łokieć</i>	the yard [riage]	<i>piękność</i>	the beauty
<i>przynieść</i>	to bring (in a cart)	<i>powierzchnia</i>	the surface.
<i>obrać, obierać</i>	to elect, to choose		

Exercise 49.

1. Wszystkie towary sprzedano. 2. Dziś przywieziono z pola dziesięć wozów grochu, jutro przywiozą owies i jęczmień. 3. Już usunięto wszelkie trudności. 4. Do potraw bierze się przyprawa. 5. Groch miesza się z kapustą. 6. Towary mierzą się na łokcie, albo się ważą na centnary i kilogramy, albo się sprzedają podług wielkości i piękności. 7. Książki piszą się, potem się drukują a na koniec się czytają. 8. Pilny jest szanowany. 9. W Polsce królów obierano, Stanisław Poniatowski został obrany królem w roku tysiąc siedemset sześćdziesiątym czwartym (1764).

Translation 50.

1. Rye, barley, wheat and oats were brought (zwieźć) by the servants into the barn. 2. The potatoes are harvested in autumn. 3. Fruit will be sold in town, when being good and fresh (fut.). 4. Peas are sold already in summer. 5. The merchandise is brought to the continent. 6. The army of the Teutonic Order was beaten by King Jagiełło at Grunwald. 7. Your pronunciation of the Polish words will be praised. 8. My pronunciation of the English and French words has always been praised. 9. The surface of Earth is divided into water and continent. 10. All words of the Polish language are written as they are pronounced.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Gdzie ma Warta swoje źródło?

Pod Kromolowem (Kromolowo) w Królestwie Polskiem.

Czem utrzymuje się zdrowie?

Zdrowie utrzymuje się umiarkowaniem (temperance).

Czem się ciało najlepiej uodpornia (to harden)?

Najlepiej się uodpornia fizyczną (corporeal) pracą.

Przez kogo były wybijane pierwsze monety?

Przez Lidyjczyków (the Lydians).

Przez kogo zostali pobici dawni Sasowie (the Saxons)?

Przez Karola Wielkiego.

Przez kogo został obrany królem polskim Stanisław Poniatowski?

Został obrany przez szlachtę polską.

Twenty-sixth Lesson.

Reflexive Verbs.

Those verbs the action of which refers to the subject of the sentence are called reflexive verbs. In the Polish language they are combined, in all persons, with *się* which follows the verb immediately (in English myself &c. — according to the subject):

bronię się I defend myself
bronisz się thou defendst thyself
broni się he defends himself

bronimy się we defend ourselves
bronicie się you defend yourselves
bronią się they defend themselves

uczę się I instruct myself (= I learn)

uczymy się we instruct ourselves

uczysz się thou instructst thyself (thou learnst)

uczycie się you instruct yourselves.

Words.

chwalić się to praise oneself

niegrzeczny ill-bred, naughty

cieszyć się to rejoice

różnić się to differ

przekonać się to convince oneself

robić postępy to advance

dziwić się to wonder [self]

podobać się to please

śmiać się to laugh

przebywać to stay, to sojourn

nazywać się to be called (or named)

uczennica the (maid-)pupil

obrać się to turn

pałasz the sabre

postać the figure, shape

lanca the lance, the spear

przymiot quality

taniec the dance

kopyto the hoof

Piotr Peter

róg the horn

chrześcijanin the Christian

ząb the tooth

zajęcie the occupation

powód the reason, the cause

użyteczność the utility

pobył the stay, abode

mówca the speaker

przeciwnik the adversary

ateński Athenian

podczas during

uodporniać to harden

starać się to take pains.

Exercise 51.

1. Kto się sam chwali, nie bywa chwalony przez innych. 2. Koń broni się kopytami, wół rogami a pies zębami. 3. Nie śmiej się bez powodu, podczas lekcji śmiać się jest niegrzecznie. 4. Cieszymy się bardzo, że ci się twoje zajęcie podoba i że ty się wszystkim podobasz. 5. Ptaki różnią się pomiędzy sobą wielkością, postacią i innym przymiotami. 6. Starajcie się o zdrowie i piękność waszej duszy i waszego ciała. 7. Nie ciesz się z upadku swego przeciwnika. 8. Wiele dzikich narodów maluje się farbami. 9. Obracamy się w tańcu. 10. Ziemia obraca się około słońca.

Translation 52.

1. I can imagine (wyobrazić) how my parents look, though I do not see them now. 2. My pupils [fem.] take pains to advance in science. 3. We take pains to live virtuously and praise God. 4. We wonder that your aunt was in the theatre last night (= yesterday evening [instr.]). 5. Mickiewicz, Słowacki and Krasiński are called the three greatest Polish poets. 6. These Polish dances, chiefly the Cracoviak, please us much. 7. Jesus Christ (= Lord Jesus) did not defend himself when the soldiers beat him. 8. St. Peter and St. Paul stayed at Rome at the time (= za with gen. plur.) of the Emperor Nero (Neron). 9. You know that Henryk Sienkiewicz described (opisać) St. Peter's stay at Rome in his novel: 'Quo Vadis?' (Where do you go?). 10. The Christians did not defend themselves against (przed) the torments; they rejoiced to become martyrs (= that they became martyrs).

Conversation (Rozmowa).**Questions.****Answers.**

Czy uczennica jest pilna?

Uczennica uczy się pilnie i robi dobre postępy.

Czem polepsza się (one improves) byt (existence) człowieka?

Pracą, pilnością i użytecznością.

Gdzie przebywają zające?

W lasach i na polach.

Czem się bronią żołnierze?

Pałaszami i lancami.

Jak się nazywał najslawniejszy mówca ateński?

Najslawniejszy mówca ateński nazywał się Demostenes.

Twenty-seventh Lesson.

Impersonal Verbs.

Some verbs are only used in the third person of the singular, partly with *się*, partly without it.

1. Without *się*:

przystoi it is proper, correct (= I ought); *przystato* it was proper; *przystatoby* it would be proper
grzmi it thunders; *grzmiało*, *zagrzmiało* it thundered;
grzmiałoby it would thunder; *zagrzmi*, *będzie grzmiało* it will thunder
dnieje it dawns; *dniało* it dawned
marznie it freezes; *marzło* it froze; *zamarznie*, *będzie marzło* (*marznąc*) it will freeze.

2. With *się*:

powodzi mi się, *powodziło mi się*, *powiodło mi się*
 I succeed, &c.
chce mi się I like, *chciało mi się* I liked
godzi się it is allowed; *godziło się* it was allowed
śni mi się (with dat.) I dream; *śniło mi się* I dreamt
udaje mi się I succeed; *udało mi się* I succeeded
zdaje się it seems; *zdawało się* it seemed
zdarza się it happens; *zdarzało się* it happened
tyczy się it concerns; *tyczyło się* it concerned.

3. The three obsolete infinitives *stychać*, *widzieć* and *czuć*, combined with *jest* or without it, are used in the sense of: one hears, one sees, it smells.

Words.

<i>spalić</i>	to burn	<i>skromność</i>	modesty
<i>zwyciężyć</i>	to conquer, van-	<i>grzeszyć</i>	to sin
<i>skakać</i>	to spring [quish	<i>spokojny</i>	quiet
<i>błyskać się</i>	to lighten	<i>rząd</i> ,	the reign.
<i>dotrzymać</i>	to hold	<i>panowanie</i>	government.

Exercise 53.

1. Młodzieńcom przystoi skromność. 2. Grzmiało przeszłej nocy. grzmi i błyska się jeszcze. 3. Mojemu bratu śniło się wczoraj o lwach. 4. Nie tyczyło się mego brata, ale tyczyło się jego przyjaciela. 5. Nie godzi się grzeszyć. 6. Im chciało się tańczyć i skakać, a nie pracować. 7. Mojej siostrze śniło się

o pięknych sukniach. 8. Wszystkim się zdawało, że Wojski (a family name) wciąż (perpetually) gra jeszcze, a to echo (echo) grało. 9. Zdarzyło mi się wczoraj, że widziałem aeroplan (aeroplane) i balon sterowy (steerable balloon) w powietrzu. 10. To się w Berlinie i w Paryżu teraz często zdarza.

Translation 54.

1. It is proper for children to behave themselves (zachować się) quietly when their parents are speaking. 2. It would finally be correct for you to keep your word. 3. The government succeeded in conquering its enemies. 4. I dreamt last night (yesterday evening) that our house was burnt down. 5. Do you like to go to the theatre to-day or to-morrow? 6. People were not permitted (= it was not permitted) to see (obejrzeć) the castle [gen.] of the king.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Czy grzmiało wczoraj?

Zdaje się, że nie.

Czy panowanie tego króla było szczęśliwe?

O ile (as far as) mi się zdaje: tak.

Czy często śni ci się o tem, co czytałeś?

Śni mi się często nawet o niebywałych (not existing) rzeczach.

Jak wam się w drodze powodziło?

Dobrze, tylko deszcz często padał.

Czy strzelcowi się powiodło za-
bić dzika?

Nie, nie powiodło mu się.

Twenty-eighth Lesson.

Conjunctions.

The conjunctions are words without any declension which combine the sentences together. They are divided into different groups:

a) Combining conjunctions:

i, a and

też, także also, too

nie tylko — ale not only

tudzież likewise.

— but also

b) Explaining conjunctions:

jako to, to jest, i to that is
czyli or

częścią — częścią partly —
partly

mianowicie namely

już to — już to, to — to

zwłaszcza chiefly

sometimes — sometimes.

c) Excluding conjunctions:

albo — *albo* either — or   *a, ale, lecz, zaś* but, however
czy — *czy* whether — or   *więc, przeto* therefore.

d) Adversative conjunctions:

jednak nevertheless   *ani — ani* neither — nor.

e) Temporal conjunctions:

oraz at the same time, at   *dalej* further
 once   *znowu, znów* again
    potem thereon.

f) Concessive conjunctions:

aczkolwiek, chociaż, jakkolwiek although, though.

g) Conditional conjunctions:

jeśli, jeżeli, gdyby if, when   *choćby* even if it should
chyba że it would be that   be that.

h) Causal conjunctions:

bo, bowiem, albowiem for   *gdyż, ponieważ* because,
że, iż that   as¹.

i) Temporal conjunctions:

kiedy (corresponding to   *gdy, jak* as, when
wtedy then in the super-   *jak tylko, skoro* as soon as
 ordinate sentence) when   *ledwie że* scarcely when.

k) Interrogative conjunctions:

wszak, wszakże is it not (isn't it)? indeed.

l) Comparative conjunctions:

czem — tem, im — tem   *niż, aniżeli* than
 the — the   *jak — tak* as — as.

Words.

<i>bóbr</i>	the beaver, castor	<i>nora</i>	the hole
<i>rodzinami</i>	by families	<i>nurek</i>	the diver
<i>parami</i>	by pairs	<i>zdolny</i>	clever
<i>Bolesław</i>	Boleslaw	<i>niezgrabny</i>	unfit, awkward
<i>sława</i>	the glory	<i>pływak</i>	the swimmer
<i>zręczny</i>	clever	<i>stami</i>	by hundreds

¹ *Ponieważ* is to be used as the first word of a new sentence, whereas the other conjunctions must be placed at the beginning of the concluding sentence: *bowiem* is to follow a word or a group of words: *Ponieważ jestem znużony, nie wyjdę z domu* as I am tired, I do not go out. *Znużony jestem, nie mogłem bowiem spać* I am tired, for I could not sleep.

<i>piła</i>	the saw	<i>skórka</i>	the (little) skin
<i>żądza</i>	the desire, the lust	<i>osobny</i>	personal,
<i>Wołyń</i>	Volhynia	<i>własność</i>	the property
<i>nadbrzeżny</i>	situated on the shore	<i>wypoczywać</i>	to repose oneself
<i>respektować</i>	to esteem, to va- lue, respect	<i>szukać</i>	to seek
<i>dzień zimowy</i>	a winter-day	<i>zbliżać się</i>	to approach
<i>wycabić</i>	to allure	<i>zapas</i>	the stock, provision
<i>połów ryb</i>	fishing, fishery	<i>kora</i>	the bark
<i>rozpraszać się</i>	to be dispersed	<i>pączek</i>	the bud
<i>kołnierz</i>	the collar	<i>połów</i>	the catch
<i>futro</i>	the fur	<i>wypchany</i>	stuffed
		<i>pora roku</i>	the season
		<i>chód</i>	the gait.

Exercise 55.

1. Bobry żyją rodzinami w Ameryce Północnej. 2. Przebywają głównie nad rzekami i jeziorami. 3. Każdy z nich jest wybornym budowniczym, zręcznym pływakiem i nurkiem. 4. Chód jego jest niezgrabny. 5. Stami żyją nad jeziorami Kanady, w cichych lasach i daleko od mieszkań ludzkich. 6. W Rosji również znajdują się bobry; żyją tylko parami w norach nadbrzeżnych, szczególnie na Wołyniu. 7. Ostrych zębów używają zamiast piły i noża. 8. Skórka bobra jest bardzo droga, bogaci panowie używają tych skórek na kołnierze i futer.

Translation 56.

1. As soon as autumn approaches, beavers gather provisions. Every family has its personal property, and every [property] is respected. In winter [instr. without any prep.] however, beavers repose themselves from (po) [their] work. A serene winter-day allures them into the open air (na dwór), they seek fresh bark and buds and divert themselves in catching fish. In (= with) spring they disperse themselves again into (po) the woods, only the young ones and their mothers stay at home. — 2. People hear the thunder of cannon, it smells of powder [instr.].

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Czy widziałeś bobra?
Czy czytałeś coś o Bolesławie
Chrobrym?
Gdzie się kąpiesz latem?

Answers.

Widziałem, ale wypchanego.
Owszem czytałem, gdyż sława
jego jest wielka.
Kąpię się najchętniej w jeziorze,
ale często i w stawie.

Gdzie lubisz spędzać lato?
Ile sztuk zwierzyny zabiłeś w tej
porze roku?

Na wsi w domu mego wuja.
Okolo 100 sztuk rozmaitej zwie-
rzyny.

Twenty-ninth Lesson.

Short Syntax.

A sentence is an idea expressed by words: *książka jest użyteczna* the book is useful.

In every sentence there are two parts to be distinguished:

a) The subject or that person or thing which is spoken of.

b) The predicate or what is said of that person or thing.

Single words as *koń*, *użyteczny* are no sentence; they form a sentence only by their referring to each other.

This combination of the subject and the predicate is effected by the auxiliary verb *być* (to be): *ojciec jest dobry* the father is good, or by the verb of the predicate itself: *ojciec pisze* the father writes.

The subject and the predicate are the chief original parts of a sentence, whereas all other parts of it refer to them: *mój kochany ojciec przywiózł mi z Warszawy zajmującą książkę* my beloved father brought me an interesting book from Warsaw.

A sentence, expressing a complete idea without the help of another sentence is called principal sentence (*zdanie główne*).

A sentence which only serves as the supplement of another one, is called subordinate proposition (*zdanie poboczne*): *nie mogę dziś przyjść, ponieważ jestem chory* I cannot come to-day, because I am ill.

The subject is generally a substantive (*rzeczownik*): *uczeń gra* the pupil plays; or sometimes an adjective (*przymiotnik*): *skąpy utyskuje zawsze* the avaricious (man) always complains; or another word (an infinitive &c.), used as a substantive: *lepiej słuchać, niż cierpieć* obeying is better than suffering.

The subject answering to the questions: who? what? *kto? co?* is always used in the nominative.

The noun of the predicate, when consisting of a substantive, stands in the nominative or, generally, the instrumental: *jestem nauczycielem* I am a teacher; when consisting of an adjective, it stands in the nominative. Adjectives may also stand in the instrumental, when used as a substantive or when combined with a substantive¹: *okazał się surowym* he proved himself to be a severe (master).

Words.

<i>astronom</i>	the astronomer	<i>brakować</i>	to be missing
<i>wytrawny</i>	acerb; acid	<i>elementarny</i>	elementary
<i>zmarły</i>	dead	<i>kulisty</i>	globular
<i>sąsiedzki</i>	neighbouring	<i>błądzić</i>	to err
<i>państwo</i>	the state	<i>świątynia</i>	the temple
<i>zgoda</i>	concord	<i>delficki</i>	Delphian
<i>wyryty</i>	engraved	<i>jeiłnej myśli</i>	of one mind
<i>ślusarz</i>	the locksmith	<i>zbawiony</i>	blessed
<i>wszechmocny</i>	almighty	<i>uparty</i>	capricious.

Exercise 57.

1. Kopernik był sławnym astronomem. 2. Wino wytrawne jest zdrowsze niż słodkie. 3. Człowiek śmiertelny ma duszę nieśmiertelną. 4. Bóg jest wszechmocny. 5. Delficka świątynia była sławna. 6. Mój zmarły brat był dobrym człowiekiem. 7. Ten ślusarz jest pilnym rzemieślnikiem. 8. Sąsiedzkie państwa powinny żyć w zgodzie. 9. Król Stefan Batory nie umiał po polsku. 10. Poznaj siebie samego-było wyryte na świątyni delfickiej. 11. Głuchy często błądzi. 12. Błądzić może każdy człowiek, ale w błędzie trwa tylko uparty, a czasem i pycha (pride) nie pozwala przyznać się (to avow) do błędu.

Translation 58.

1. The ancient Greeks were brave. 2. Russia and Germany were neighbouring countries. 3. This child resembles (jest podobne do with the gen.) my sister. 4. Earth is globular. 5. Mickiewicz is the greatest poet of Poland. 6. Good health is a treasure. 7. Locksmiths are useful artisans. 8. He learns [the] Polish [language] with difficulty (trudność). 9. We are of one mind. 10. My brother is a peasant, my cousins are teachers.

¹ See Lesson 30th.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Czy tamci rzemieślnicy są do-
brzy?

Gdzie się urodził Kopernik?

Czy znasz się na muzyce?

Czy ten kowal jest pilny?

Jakie wino jest zdrowsze, słod-
kie czy wytrawne?

Kto był twoim pierwszym nau-
czycielem?

Answers.

Nie ze wszystkim, dużo im jesz-
cze brakuje.

Kopernik urodził się w Toruniu.

Uczę się jej dopiero na stare
lata.

Nigdy nie był i nie będzie.

Wytrawne wino jest zawsze
zdrowsze.

Moim pierwszym nauczycielem
był nauczyciel elementarny.

Thirtieth Lesson.

The Predicate.

The most natural case of the predicate in all languages is the nominative. Those verbs, however, which express the idea of being or becoming govern the instrumental in the Polish language: *mój ojciec jest oficerem, a siostra nauczycielką* my father is an officer, and my sister a teacher.

The instrumental, therefore, stands after the following verbs: *stać się, zostać* to become; *pokazać, okazać się* to show oneself; *urodzić się* to be born; *umrzeć* to die; *zdawać, wydawać się* to seem; *nazywać się* to be called.

There is but one exception: **proper nouns** stand in the nominative after *nazywać się*.

The verbs *być, stać się, zostać* govern the instrumental of the adjective, when used in the infinitive: *być dobrym* (but: *jestem dobry*).

A substantive, when used as the noun of a predicate, stands in the **nominative** when forming a scientific definition: *koń jest zwierzę ssące* the horse is a mammiferous animal.

Words.

<i>radca</i>	the councillor
<i>żebrak</i>	the beggar
<i>kaleka</i>	the cripple
<i>członek</i>	the member
<i>mizerny</i>	miserable
<i>wierszokleta</i>	the verse-maker

<i>konsul</i>	the consul
<i>łokietek</i>	the dwarf
<i>łaska</i>	the favour, grace
<i>niestały</i>	inconstant
<i>podporucznik</i>	the lieutenant
<i>kapitan</i>	the captain

<i>przypadek</i>	the chance, accident	<i>jesienny</i>	autumnal
<i>ogłosić się</i>	to proclaim	<i>nieskończony</i>	endless, infinite
<i>niedawno</i>	a short time ago	<i>odważyć się</i>	to dare
<i>pocziwy</i>	honest, good	<i>nieostrożny</i>	improvident, incautious.
<i>społeczeństwo</i>	society		

Exercise 59.

1. Mój brat został niedawno księdzem. 2. Słowo stało się ciałem. 3. Wyjechał bogaczem, powrócił żebrakiem. 4. Ten król nazywał się Władysław Łokietek. 5. Ten pan nie jest poetą, lecz mizernym wierszokletą. 6. Mój stryj był radcą, a przedtem był nauczycielem. 7. Orła nazywają królem ptaków. 8. Bonaparte ogłosił się konsulem. 9. Nie chcę być złym człowiekiem, wolę być ubogim, a pocziwym. 10. Ten człowiek będzie pożytecznym członkiem ludzkiego społeczeństwa. Wolę być biednym niż kaleką. 11. Bolesław Chrobry był sławnym królem polskim. 12. Posągi Bolesława Chrobrego i ojca jego Mieczysława znajdują się w tumie poznańskim.

Translation 60.

1. The art of writing is not easy and nevertheless very old. 2. The favour of the great [ones] is inconstant as the autumnal weather. 3. The love of God is endless. 4. This incautious man became the victim (ofiara) of an accident. 5. This lieutenant became a captain. 6. Nobody becomes rich and happy without work and industry. 7. Not every man who says: O Lord! will be blessed. 8. The cruel Nero(n) was murdered.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Kto jest zawsze wesoły i zadowolony?

Pilny i pracowity człowiek jest po większej części wesoły i zadowolony.

Który z tych panów jest twoim nauczycielem?

Pan stojący obok mnie jest moim nauczycielem.

Kto się odważyłby nazwać doskonałym?

Zarozumiały (self-conceited) człowiek nazywa się zwykle doskonałym.

Gdzieś był dnia wczorajszego?

Wyjechałem na wieś i bawiłem się wesoło.

Jakie mamy zmysły (senses)?

Mamy wzrok, słuch, smak, powonienie, dotyk.

Thirty-first Lesson.

Continuation.

The predicate of a sentence, being a verb, must correspond to the subject as to the person and the number and, in the past tense, also as to the gender.

a) The personal pronouns are not in use, being expressed by the termination of the verb; with the only exception, when a contrast is to be shown: *piszę* I write; *ja pracuję, a ty śpisz* I work, and you sleep.

b) When two different pronouns form the subject, the pronoun of the first person is to be preferred to that of the second one, and the pronoun of the second person to that of the third one: *ja i ty jesteście poczciwi* I and you are honest.

Words:

<i>macocha</i>	the stepmother	<i>księżstwo</i>	the prince and his wife
<i>zostać</i>	to remain		
<i>dziewczę</i>	the maid. girl	<i>zaprosić</i>	to invite
<i>wygrać</i>	to win	<i>niełitościwy</i>	merciless
<i>kłócić się</i>	to quarrel	<i>przykładać się</i>	to apply to
<i>najmować</i>	to hire	<i>do czego</i>	
<i>pożegnanie</i>	the leave, fare-well	<i>rozrzutny</i>	prodigal
<i>parobek</i>	the servant, farm-labourer	<i>urzędnik</i>	the functionary
		<i>poważać</i>	to esteem
<i>uroczyste święto</i>	the holiday	<i>dziewka</i>	the maid-servant
<i>wujostwo</i>	uncle and aunt	<i>niezadowolony</i>	discontented
		<i>przeciwny</i>	opposed.

Exercise 61.

1. Ojciec idzie do kościoła, a siostry były już w kościele.
 2. Brat pisze, a siostry pisały. 3. Kościół święty jest matką, a nie macochą. 4. Ja szedłem na spacer, a ona szła do ogrodu. 5. Ja idę do szkoły, a ty idziesz do kościoła. 6. My byliśmy dziś weseli, a wy byliście smutni i niezadowoleni.
 7. Ja i on jesteśmy rozrzutni; ty i siostra byliście oszczędni.
 8. Mąż i żona byli temu przeciwni. 9. Mąż i żona są smutni, dawniej byli nadto weseli i bawili się jak najlepiej (in the best way). 10. To dziewczę kłóci się często. 11. Tamten parobek jest niełitościwy. 12. Ojciec i matka wyjechali bez pożegnania.
 13. Na pożegnanie wyższego urzędnika zostali zaproszeni liczni mieszkańcy miasta i okolicy. 14. Wszyscy chętnie przybyli, bo ten urzędnik był ogólnie poważany.

Translation 62.

1. I go to school, and you go to church. 2. (It was) you [that] won this time, not I, nor my brother. 3. We sewed, and you sang. 4. You took a walk; I remained at home and was obliged to work. 5. You wrote, and they read. 6. The man-servant and the maid-servant would be merry and content if they had bread and money. 7. My father and my mother would have written to us, if they knew, that we are in distress. 8. The teacher and the female-teacher instructed the good and industrious children.

Conversation (Rozmowa).

Questions.   Answers.

Czy dzieci pójdą do szkoły?	Nie, nie pójdą, bo dziś jest uroczyste święto.
Czy brat i siostra byli pilni?	Oboje byli pilni i przykładali się chętnie do nauk.
Czy wujostwo odwiedzili was?	Nie, jutro będą u nas, gdyż zapowiedzieli (to announce) wizytę (visit).
Czy księstwo byli na balu?	Byli i bawili się doskonale.

Thirty-second Lesson.

The Concordance of the Predicate
and the Subject
as to the Number and Gender.

When a sentence has more than one subject, there is a difference between the denominations of persons and those of animals and inanimate objects. Persons of masculine or feminine gender, as well as collective nouns, when combined together, take the masculine form of the verb or the adjective: *ojciec i matka odjechali* my father and my mother went away; *księstwo byli na balu* the prince and the princess were at ball.

When a sentence has some subjects denominating animals and inanimate objects, the verb or the adjective of the predicate take the form of the neuter gender (plur.) unless the predicate corresponds to the nearest subject.

The adjective may follow or precede the substantive: *wysoki dom* and *dom wysoki*.

Two words forming a fixed notion, cannot alter their position: *Zielone Świątki* Whitsuntide, *Wielkie Księstwo Poznańskie* grand-duchy of Posen.

As to the position of the different parts of a sentence, there are no fixed rules in the Polish language.

In the past and the second future the verb always corresponds to the subject as to the gender: *brat pisał* the brother wrote; *siostra grała* the sister played.

Words.

<i>pożądany</i>	wished for	<i>sosna</i>	the pine-tree
<i>obora</i>	the stable (for cattle)		(<i>pinus silvestris</i>)
<i>stajnia</i>	the stable (for horses)	<i>świerk</i>	the pine-tree
			(<i>picea vulgaris</i>)
<i>sklepienie</i>	the vault, store	<i>jodła</i>	the fir-tree
<i>zawalić się</i>	to fall down		(<i>abies picea</i>)
<i>strumyk</i>	the rivulet	<i>kolebka</i>	} the cradle
<i>niezbędny</i>	indispensable	<i>kołyska</i>	
<i>zepsuć</i>	to be spoiled	<i>ścinać, ściąć</i>	to cut off
<i>szafa</i>	the cupboard	<i>wielbłąd</i>	the camel
<i>ruchomy</i>	movable	<i>złować</i>	to catch
<i>pilnować</i>	to watch	<i>Moskwa</i>	Moscow
<i>ryczeć</i>	to roar	<i>konieczny</i>	necessary
<i>uprawiony</i>	cultivated	<i>pruski</i>	Prussian
<i>muł</i>	the mule	<i>spóźnić się</i>	to be late.

Exercise 63.

1. Owce, krowy, konie są dla ludzi bardzo pożyteczne; nauka, zdrowie i rozum pożądane. 2. Sklepienie kościoła zawaliło się. 3. W moim ogrodzie ścięto jodłę, świerk i kilka sosen. 4. Do nauki koniecznie potrzebna jest książka, pióro i papier. 5. Uczniowie uczyli się w szkole, a potem poszli do domu. 6. Nie wszyscy uczniowie pracowali, niektórzy próżnowali, niektórzy się bawili. 7. Wielbłądy i muły bywają używane do ciężkiej pracy. 8. Żrebię jest w stajni, cielę w oborze. 9. Kołyska jest dla dziecka niezbędna. 10. Chłopcy chwyтали w strumyku ryby i raki, ryb nie złowili, ale kilka raków przynieśli do domu, a matka je ugotowała.

Translation 64.

1. The beautiful Wanda will play and dance. 2. We should be able to dance instantly if we had music. 3. The child would be more quiet, if it was healthier. 4. Cows and sheep give much milk. 5. The sofa, the cupboard, the chair

are movable. 6. The fork, the knife and the spoon are indispensable (to us). 7. These oxen are already old and will be sold. 8. The merchant departed for Moscow yesterday; his wife went with him. 9. The Prussian soldiers beat the army of the Austrians at Sadowa (1866). 10. The fir-trees, the pines and the wood-pines are coniferous trees (drzewa iglaste).

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Siostry, czy byliście dziś w szkole?

Czy będziecie grali?

Czy wszyscy uczniowie pracowali?

Jak długo zostanie ojciec w Moskwie?

Czy będziecie dziś na koncercie?

Ilu mieszkańców ma Wielkie Księstwo Poznańskie?

Answers.

Byliśmy, aleśmy się spóźniły.

Moglibyśmy zaraz zagrać, lecz niema instrumentów.

Nie, niektórzy próżnowali, a niektórzy się bawili.

Zostanie przez całe święta Wielkiejnocy (Easter).

Będziecie, jeżeli nam dasz pieniądze.

Wielkie Księstwo Poznańskie ma przeszło dwa miliony mieszkańców.

Thirty-third Lesson.

Transitive and Intransitive Verbs.

All verbs are divided into transitive verbs, which govern the accusative, and intransitive ones, which cannot be followed by an accusative, forming the object: *kochaj rodziców* love (your) parents! *ludzie chodzą* men walk.

Words.

<i>metr</i>	the metre	<i>pocieszny</i>	funny
<i>podwórze</i>	the court	<i>dojrzewać</i>	to ripen
<i>pełzać</i>	to creep	<i>martwy</i>	stiff
<i>słownik</i>	the dictionary	<i>żóraw</i>	the crane (the bird)
<i>gdakać</i>	to cackle	<i>siedzieć</i>	to sit down
<i>gadać</i>	to chatter	<i>odlecieć, odla-</i>	to go, to fly away
<i>chodzić</i>	to go, walk	<i>tywać</i>	
<i>prędko</i>	fast, rapidly	<i>krzak</i>	the shrub
<i>jeździć konno</i>	to go on horse-	<i>sroka</i>	the magpie
	back	<i>ułożony</i>	composed
<i>czuoronożny</i>	quadrupedal	<i>lód</i>	the ice.

Exercise 65.

1. Kury i kaczki chodzą po podwórzu, ludzie chodzą po mieście, ryby pływają w wodzie, a robaki pełzają po ziemi.

2. Słowiki śpiewają w krzakach i na wysokich drzewach. 3. Dnia 12go kwietnia roku 1903-go spadły w Niemczech i w Wielkiem Księstwie Poznańskiem wielkie śniegi, a kóło Kalisza pociągi utknęły (to stick fast) w śniegu, który był wysoki na trzy metry. 4. Słowniki leżą na stole. 5. Byłem niedawno w Warszawie, ale niedługo tam zabawiłem. 6. Powinieneś uważać, co nauczyciele mówią. 7. Kura gdać, gęś gęga. 8. W lipcu dojrzewają zboża, jak żyto, pszenica i jęczmień. 9. Bydło, konie i owce należą do zwierząt czworonożnych. gęsi i kury do ptaków.

Translation 66.

1. In winter [instr. without prep.] everything has become stiff; everywhere [there is] snow and ice; the ice is very hard. 2. In spring nightingales sing in the woods. 3. Man walks on two feet, the quadrupedal animals on four, and birds on two. 4. The funny monkey sits on the bear. 5. Animals live either on earth or in water or in the air. 6. Not every bird can fly (latać), but every fish can swim. 7. One swallow does not bring (zwiastuje) [us] spring. 8. The soldiers go on horseback, the peasants drive in carriages. 9. Fruit are ripening in summer and in autumn. 10. When it gets colder with us, cranes go into warmer countries.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Jak się zowią zmysły?
Które ptaki zostają u nas na zimę?
Które natomiast (on the contrary) opuszczają nas na jesień i wracają na wiosnę?
Gdzieś był dnia wczoraj-zego?
Gdzie jest słownik?
Przez kogo słownik polsko-niemiecki został ułożony?

Answers.

Wzrok, słuch, czucie, smak i powonienie.
Wróble, wrony i sroki.
Słowiki, dzikie kaczki, gęsi, bociany i żorawie.
Wyjechałem na wieś do mego przyjaciela na polowanie.
Leży na stole.
Przez Łukaszewskiego i Mosbacha.

Thirty-fourth Lesson.

Continuation.

Transitive verbs, connected with the negative word *nie*, do not govern the accusative, but the genitive.

In a negative sentence the conjunction 'and' is always expressed by *ani*: *moję powiedzieć prawdę; nie*

mogę powiedzieć prawdy; znam brata i siostrę; nie znam brata ani siostry.

The negative word *nie* always precedes the verb.

The pronoun *nic*, when connected with *nie*, is never changed into the genitive: *nic nie dał* he gave nothing.

Words.

<i>stworzyć</i>	to create	<i>trucizna</i>	the poison
<i>stwórca</i>	the creator	<i>wypracować</i>	to compose
<i>pożegnać</i>	to bid farewell	<i>dorobić się</i>	to acquire, to get
<i>zbawić</i>	to release	<i>ogłędność</i>	the circum- spection
<i>Zbawiciel</i>	the Saviour	<i>jaki?</i>	what? (e.g. what man?)
<i>doświadczony</i>	tried	<i>klejnot</i>	the jewels
<i>ufać</i>	to trust, to con- fide	<i>wystawiać na</i>	to expose (to)
<i>opanować</i>	to subdue	<i>pazur</i>	the claw
<i>zburzyć</i>	to destroy	<i>zarówno</i>	equally (adv.)
<i>odkryć</i>	to discover	<i>opera</i>	the opera
<i>wykopać</i>	to dig out	<i>nieposłuszny</i>	disobedient.
<i>narodowy</i>	national		

Exercise 67.

1. Pisuję co dwa tygodnie list do rodziców. Zwykle mam w niedzielę czas, aby list napisać, ale wczoraj nie napisałem ani połowy listu, bo nie miałem czasu go dokończyć. 2. Nie ma ani prawej ani lewej ręki. 3. Nie widziałem dzikich zwierząt. 4. Nie kupiłem greckiej książki, lecz kupiłem cztery angielskie. 5. Szewc nie zrobił butów, ani trzewików. 6. Nie wszystkie zwierzęta mają ostre pazury i zęby. 7. Pan Bóg stworzył pierwszych ludzi na świecie: Adama i Ewę. 8. Chrystus zbawił rodzaj ludzki i dlatego nazywamy go Zbawicielem. 9. Sokrates wypił truciznę, a potem nauczał (to teach) jeszcze swoich uczniów, nakoniec pożegnał wszystkich. 10. Nie ufaj pochlebcom, ale ufaj staremu doświadczonemu przyjacielowi. 11. Stwórca jest wszechmocny. 12. W polskim teatrze grano dziś sławną operę narodową Stanisława Moniuskiego, pod tytułem (title) *Halka*. Widziałem ją już w teatrze warszawskim.

Translation 68.

1. This author composed no useful book. 2. My brother wrote no long letter. 3. The maid-servant did not finish her work. 4. The severe teachers punish the idle and disobedient children. 5. He got no jewels, but he always was a brave man. 6. Not every pupil loves his teacher and his benefactors. 7. Here I knew no functionary, but I knew some merchants

and artisans. 8. Buy this house! — I should buy it if I had money. 9. The peasant dug out much money in his field. 10. The teacher believed the good and industrious pupils, but he did not believe the lazy ones. 11. A bicyclist who goes (pędzić) too fast exposes himself and other men to great perils. 12. After the battle of Raławice in which the Russians beat Thaddeus Kościuszko, the Polish nation had no hope of vanquishing their enemies.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Gdzie widziałeś zającą, orla i kuropatwę?	Widziałem je w polu.
Kiedy odkrył Kolumb Amerykę?	Kolumb odkrył Amerykę w piętnastym wieku.
Kogo kochasz bardziej, ojca czy matkę?	Kocham zarówno matkę jak i ojca.
Jakim sposobem dorobił się tamtem rzemieślnik majątku?	Dorobił się majątku pracą, oszczędnością i oględnością.
Kto zgubił wczoraj pieniądze?	Mówią, że nasz sąsiad zgubił około cztery tysiące rubli.
Czy ten szewc robi dobre buty?	Nie zawsze, czasem daje słabą skórę.
▼ Czy ufa kto (anybody) fałszywemu przyjacielowi?	Takiemu nikt nie ufa.

Thirty-fifth Lesson.

Continuation.

In the Polish language, all verbs may be connected, not only with *nie*, but also with a second and even with a third or fourth negation, without changing the negative sense of the sentence: *nie nigdy i nigdzie nie widział* he never saw anything anywhere.

The verb *być* to be, when connected with *nie*, may be used in the impersonal form in the past tense. In the present tense it is often substituted by *nieć*: *nie ma tu nikogo* there is nobody here, *nie było tu nikogo, nikt tu nie był* there was nobody here.

The pronoun *no* is often to be translated by *nie*: *nie ma książki* he has no book.

Words.

jarmark	the fair	nagroda.	the reward
obietac	to promise	zapłata	
porządný	orderly, regular	ostrý, surowý	severe

<i>żądać</i>	to demand
<i>przemysł</i>	the trade
<i>niemożliwy</i>	impossible
<i>sierota</i>	the orphan

<i>zbyt, zanadto</i>	too, too much
<i>pojutrze</i>	the day after to-morrow
<i>wychodzić</i>	to go out.

Exercise 69.

1. Ten człowiek robi wiele, ale nigdy nic nie robi, nigdy nic nie skończy. 2. Leniwy człowiek nic nie pisze, nic nie czyta i dlatego nic nie umie. 3. Nigdy nic nie miał i nigdy nic nie dał. 4. Kto nigdy nie wychodzi, nigdzie nie bywa, ten też nic nie wie. 5. Nie może dać ubogiemu, kto nic nie ma. 6. Ten kupiec nic na jarmarku nie sprzedaje. 7. Oni ani głową, ani rękoma nie pracują. 8. Nie ufajmy zbyt ludziom. 9. Żądamy obiecaną zapłatę. 10. Żaden kraj nie ma większych miast i więcej fabryk niż Anglja, ale i w Niemczech kwitnie przemysł fabryczny.

Translation 70.

1. He brought nothing, had nothing, saw nothing, (and) said nothing. 2. A father demands from his children nothing [that is] impossible [Gen.]. 3. In this year there is a severe winter, but there is no snow. 4. In spring [instr. without prep.] there are beautiful days, but the nights are generally cold. 5. We saw nothing anywhere. 6. There was in the town a good and regular school, but there were no industrious and orderly pupils. 7. To-morrow there will still be schooling (nauka), but the day after to-morrow there will be no lessons. 8. We have no brothers or sisters. 9. Children who have neither a father nor a mother are called orphans.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Answers.

Czy żołnierze byli w kościele?	Nie było żołnierzy dziś nawet w mieście.
Czy jest dziś nauka?	Niema.
Czy będzie jutro pogoda?	Podług mego zdania, nie będzie jutro pogody.
Czy była siostra w kościele?	Nie, siostry nie było w kościele.
Czy będą jeszcze lepsze czasy po wojnie europejskiej?	Prawdopodobnie lepszych czasów nie będzie.
Czy ludzie wierzą jego słowom?	Nie, nie wierzą nikomu.

Reading Exercise.

Chleb kamienny¹ w Oliwie.

Jest klasztor nad morzem o milę² od Gdańska, zakonu cysterskiego³, we wsi Oliwie. W tym to kościele między

1. stony. 2. the mile. 3. Cistercian.

wielu ozdobami⁴ znajdował się na stronie prawej za szkłem⁵ chleb w kamień zamieniony⁶. A to z tej przyczyny:

Roku Pańskiego⁷ 1217-go, gdy około Gdańska wielki głód ludzi trapił⁸, pobożny opat⁹ oliwski kazał ustawicznie¹⁰ piec chleb i zgłodniałym¹¹ ludziom rozdawać¹². Zdarzyło się¹³, że jeden z ubogich¹⁴ wziął bochen¹⁵ chleba i wyszedłszy z klasztoru, wrócił się i skłamał¹⁶, że dopiero¹⁷ pierwszy raz przyszedł, otrzymał¹⁸ drugi.

Aż gdy powraca¹⁹ do Gdańska, zachodzi²⁰ mu drogą poważna²¹ bardzo matrona²², piastująca²³ na ręku śliczne²⁴ dzieciątko²⁵, która go prosi, aby jej na posiłek²⁶ użyzył²⁷ chleba. Rzecze ów ubogi: „Ja sam nie mam chleba!“ Na to matrona: „A toć²⁸ masz za pazuchą²⁹ bochenek“³⁰. Odpowiada ubogi: „to kamień, nie chleb“; a to mówiąc palcem go dotykał.

Więc ona rzekła: „Niechże będzie kamień!“ I natychmiast zniknęła³¹. Postąpiwszy³² o sto kroków³³ ów kłamca³⁴ i nielitościwy człowiek wyjął ów chleb, a obaczy, że kamień, a w nim znak palca jego. Zaczem³⁵ struchlały³⁶ i skruszony³⁷, a oświecony od Boga, co to za matrona była, wrócił się do klasztoru oliwskiego, kłamstwo³⁸ swoje wyznał³⁹ i rzecz całą opowiedział, na którą to pamiątkę chleb ten przez długie lata pokazywali.

4. costly object. 5. szkło the glass. 6. to change. 7. of our Lord (anno Domini). 8. to torment. 9. the abbot. 10. perpetually. 11. starving. 12. to distribute. 13. to happen. 14. poor. 15. the loaf. 16. to lie. 17. but. 18. to get. 19. to return. 20. to encounter. 21. venerable. 22. the matron. 23. to bear. 24. pretty. 25. little child. 26. food, refreshment. 27. to give. 28. yet. 29. bosom, bosom-pocket. 30. a loaf of bread. 31. to disappear. 32. to go on. 33. the step. 34. the liar. 35. after which. 36. to be terrified. 37. repentant. 38. the lie. 39. to avow.

Thirty-sixth Lesson.

The Cases of the Substantive.

The Genitive.

The genitive is, in the Polish language, very often used in different ways.

It answers to the question *czyj?* whose? *Kapelusz mego brata* the hat of my brother. The genitive is used:

1. As the genitive of quality (in Latin: *genitivus qualitatis*), in order to express a certain quality (in

English of): *człowiek wielkiego wzrostu* a man of huge shape.

2. As genitive of dividing (genitivus partitivus), in order to express the whole, from which a part is taken: *kopa jaj* a threescore of eggs; *pułk wojska* a regiment of soldiers. This genitive is mostly preceded by words as: *część* the part, *trochę* a little quantity. *Przynieś trochę wody* bring a little quantity of water (= some water).

This genitive generally follows the verbs which express the action of using, communicating, giving and desiring, when referring to a part, not to the whole: *chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj* give us our daily bread.

Words.

<i>wsypać, wlać</i>	to pour in	<i>plótno</i>	the linen
<i>pieprz</i>	the pepper	<i>miednica</i>	the washing-basin
<i>cynamon</i>	the cinnamon	<i>współuczeń</i>	the school-fellow
<i>goździk</i>	the clove	<i>baranina</i>	the mutton
<i>życzyć</i>	to wish, to desire	<i>kurczę</i>	the chicken
<i>honor</i>	the honour	<i>kałamarz</i>	the inkstand
<i>ryż</i>	the rice	<i>podać</i>	to pass, to give
<i>karp</i>	the carp	<i>cielęcina</i>	the veal
<i>cytryna</i>	the lemon	<i>napić się</i>	to quench
<i>arak</i>	the arrack	<i>piерze</i>	the feathers
<i>ołów</i>	the lead	<i>wdowa</i>	the widow
<i>szczupak</i>	the pike	<i>ukrajać</i>	to cut
<i>ukroić</i>	to cut	<i>Wacław</i>	Wenceslaus
<i>najeść się,</i>	to eat one's fill (of)	<i>Stanisław</i> (di-	Stanislaus
<i>najadać się</i>		minutive <i>Stas</i>)	
<i>wołowina</i>	the beef	<i>zartować</i>	to joke.

Exercise 71.

1. Dobry człowiek życzy każdemu zdrowia i szczęścia.
2. Bogaci pragną honorów.
3. Kucharka nakupiła dzisiaj mięsa: wołowiny, cielęciny, baraniny, kiełbas i kurcząt.
4. Przynieś wody na miednicę, wlej atramentu do kałamarza.
5. Pan dał wszystkie pieniądze służącemu, który kupił szczupaka, dwa karpie i funt ryżu.
6. Ten pan kupił soli i dwie kopy jaj.
7. Każ przynieść wody, cukru, araku, cytryn i wina.
8. Rodzice dają dzieciom zwykle dobre wychowanie.
9. Ten młody człowiek dostał od stryja pieniędzy, nową czapkę i pożyteczną książkę.
10. Pieprz, cynamon, goździki pochodzą z obcych krajów.
11. Żartując spytał się wuj Stasia: „Co jest cięższe, Stasiu, funt pieprza, czy funt ołowiu?”

Translation 72.

1. The son of the poor widow will get money, [also] paper, pens, and [also] a pretty new book from his benefactor. 2. Man needs [the other] man. 3. I do not want you nor your help. 4. I should want a Polish dictionary. 5. Pass me the whole [loaf of] bread, I will cut the bread for you. 6. My sister ate her fill of pears, apples and plums, therefore she is not willing to eat bread [gen.]. 7. He quenched [his thirst by] beer and wine [gen.]. 8. Our friend sent us corn and potatoes as (w) a present [loc.]. 9. I wished him good health and a long life. 10. In every moment (co chwilę) he wishes other things (coś innego). 11. The school-fellow of Wenceslaus is of a taller build (wzrost), but he is younger.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Kto dał wino?

Czy najedliście się gruszek?

Dlaczego nie daliście dziecku jeść?

Czy rzeźnik miał dziś kielbasę na sprzedaż?

Kto kupił tego wielkiego szczupaka?

Answers.

Ten sam, który dał nam wczoraj piwo.

Najedliśmy się nie tylko gruszek, ale i śliwek.

Nie chce jeść i chce co chwilę coś innego.

Owszem miał, lecz nikt nie chciał kupić kielbasy, tylko wszyscy kupowali szynkę.

Służący, który kupił wszystkie ryby.

Thirty-seventh Lesson.

Verbs Governing the Genitive.

All verbs the root-syllable of which is preceded by the prepositions *od* and *do*, govern the genitive.

The genitive is to be used in adverbial expressions, answering to the question *kiedy?* when? — *przeszłego roku* last year.

When the space of time in which an action is done or was done is to be expressed, the preposition *w* with the localis must be used: *w jednym dniu* in one day.

Those nouns, denominating holidays and week-days, are combined in adverbial expressions with *w* or *na* (with the accusative): *w niedzielę* on Sunday, *na Nowy Rok* on New Year's Day.

Words.

<i>dotrzymać słowa</i>	to keep one's word	<i>dorabiać się majątku</i>	to get a fortune
<i>dokończyć</i>	to finish	<i>słuszny</i>	fair, equitable
<i>doczekać się</i>	to live to see	<i>domyślać się</i>	to presume
<i>nareszcie</i>	finally	<i>wymagać</i>	to demand
<i>dobywać</i>	to storm	<i>rzecz nie-słuszna</i>	unfairness, injustice
<i>doglądać</i>	to inspect, to control	<i>Szczepan</i>	Stephen
<i>pożar</i>	the conflagration	<i>odstąpić</i>	to renounce
<i>winszować</i>	to congratulate	<i>dojechać</i>	to reach
<i>dowiedzieć się</i>	to know, to experience, to learn (= to be told)	<i>oblężenie</i>	the siege
<i>nowina</i>	the news [back]	<i>tegi</i>	severe
<i>dosiadać konia</i>	to mount on horse-	<i>oburzać</i>	to raise, to revolt
<i>plecy</i> (plur.)	the back	<i>nałapać</i>	to catch
		<i>poczynąć</i>	to begin [finish]
		<i>dokonywać</i>	to get ready, to
		<i>zmienić</i>	to change.

Exercise 73.

1. Rzemieślnik dotrzymał słowa i dokończył swojej roboty. 2. Doczekaliśmy się nareszcie pogody pięknej i ciepłej. 3. Nieprzyjaciół dobywał miasta, ale odstąpił od oblężenia fortecy. 4. Urzędnicy i nauczyciele rzadko dorabiają się majątku. 5. Mój przyjaciel nałapał ryb. 6. Przeszłego roku była tęga zima. 7. Przyszłego roku pojedziemy do Krakowa i Poznania. 8. Przeszłej nocy był pożar. 9. W niedzielę nie przystoi pracować. 10. Na święty Szczepan i na święty Jan każdy sobie pan, bo wtedy służba (the servants) zmienia pana i jest kilka dni bez pana. 11. W zimie dni są najkrótsze a noce najdłuższe, w lecie przeciwnie. 12. Kto od Boga poczyną, wszystkiego dokonywa. 13. Młodemu przystoi dosiadać konia. 14. Mądry łatwo się wszystkiego domyśla, stąd przysłowie polskie: mądrej głowie dość dwie słowie.¹

Translation 74.

1. People (= one) may demand only fair things (rzecz słuszna); for unfairness revolts men. 2. I learned this news from my brother. 3. One must control lazy workmen. 4. She could not await the wedding of her sister. 5. Last month we always had fine weather. 6. In this school-year I had no chance (szczęście). 7. Rome was not built (zbudować) in one day. 8. On every Wednesday [there] comes the post from Cracovia. 9. On New Year's Day, all men congratulate one another (so-

¹ *dwie słowie* is the form of the ancient dualis.

bie). 10. From Lemberg one can reach Cracovia in four hours. 11. On New Year's Day, he wished my parents everything [that is] good [gen.]. 12. The wedding will not take place (= be) on the eleventh, but on the twelfth of this month.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

W którym roku została odkryta
Ameryka i przez kogo?

W którym dniu zaczynamy
naukę?

W którym miesiącu bywa naj-
cieplej?

Kto święci sobotę?

W którym miesiącu zaczęłeś się
uczyć po polsku?

Którego dnia przyjdiesz do
mnie?

Którego dnia przyjadą (arrive)
nasi rodzice?

Answers.

Ameryka została odkryta w roku
tysiąc czterysta dziewięćdzie-
siątym drugim (1492) przez
Kolumba.

Dnia 1 go września.

W lipcu bywa najcieplej.

Sobotę święcą Żydzi.

W maju.

Prawdopodobnie w środę.

Nasi rodzice przyjadą w sobotę.

Thirty-eighth Lesson.

The Dative.

The dative answers to the questions *komu? czemu?*

The dative of the reflexive pronoun *sobie*, which often corresponds to the Latin *dativus ethicus*, cannot always be translated: *niech sobie mówi, co chce* may he speak what he likes; *jest to sobie prostak* that is a simple man.

In the same way the dative of other pronouns is used in the Polish language: *masz ci, masz tobie* there you have it.

Words.

<i>policzek</i>	the cheek
<i>zabawka</i>	the toy
<i>chwala</i>	the praise
<i>krak</i>	the raven
<i>cześć</i>	the honour
<i>zastuga</i>	the merit
<i>ptaszek</i>	the little bird
<i>uszanowanie</i>	the esteem
<i>skłonić się</i>	to bow to
<i>podawać</i>	to pass (give)
<i>witać, przywitać</i>	to greet

<i>obyć się (bez czego)</i>	to do without
<i>całować</i>	to kiss
<i>kłuć</i>	to sting
<i>wykłuć</i>	to cut out
<i>spotykać</i>	to meet
<i>przełożony</i>	the superior
<i>sposobność</i>	the chance, the opportunity
<i>być winnym</i>	to owe
<i>poziomka</i>	the strawberry.

Exercise 75.

1. Uczeń odpowiada pytającemu go nauczycielowi. 2. Brat kupił swemu pilnemu bratu książkę. 3. Rodzice dali grzecznym dzieciom zabawki. 4. Siostra darowała swemu ukochanemu bratu białego ptaszka. 5. Głupiemu nie trzeba odpowiadać. 6. Niech będzie Panu Bogu cześć i chwała. 7. Dałem my książkę, aby ją zaniósł księdzu, a on ją oddał swemu bratu, ten zaś ojcu. 8. Nie ufaj pięknej twarzy, ale cnocie i zasłudze. 9. Kruk krukowi oka nie wykole. 10. Obywatele oddali cześć zasłudze i towarzyszyli licznie zmarłemu współobywatelowi (fellow-citizen) do grobu. 11. Polak, spotykając znajomego, mówi: witam pana. Ale mówi się także: witać się z kim.

Translation 76.

1. People (= we) owe esteem to all superiors. 2. People owe thankfulness to benefactors and the parents. 3. Let them say (= may they speak) what they like; we shall do what is necessary. 4. The children kiss their parent's hands (= the hands to the parents). 5. One shakes hands with the guest (= gives the hand to the guest) and greets him. 6. The servant bowed to [his graceful] master and gave him [dat.] the letter. 7. The teacher gives his diligent pupil [dat.] a reward. 8. The peasant brought milk and eggs to my mother. 9. We could not do without his help (pomoc). 10. When the Poles greet their relations or bid them [dat.] farewell, they kiss one another (się).

Conversation (Rozmowa).**Questions.**

Któremu kupcowi oddałeś pieniądze?

Co kupiłeś sobie?

Czyś przywitał gości?

Kto przyniósł te zabawki?

Kiedy oddasz pieniądze?

Co za wino przynieśliście nam?

Czem pani mogę służyć?

Answers.

Mieszkającemu naprzeciwko nas.

Kupiłem sobie futro i buty.

Przywitałem ich, podając każdemu rękę, lecz nie całowałem się z nimi.

Brat kupił je i przyniósł.

Oddam je przy najbliższej sposobności.

Przynieśliśmy wam reńskie wino.

Poziomkami, jeśli można prosić.

Thirty-ninth Lesson.

Adjectives Governing the Dative.

The following Polish adjectives govern the dative¹:

<i>miły</i> dear	<i>przyjemny</i> agreeable
<i>podległy</i> inferior	<i>równy</i> equal
<i>podobny</i> similar	<i>rad</i> fond, <i>być rad</i> to be fond of
<i>pomocny</i> serviceable	<i>straszny</i> terrible
<i>potrzebny</i> necessary	<i>uślužny</i> complaisant, kind
<i>powolny</i> docile	<i>wdzięczny</i> thankful
<i>posłuszny</i> obedient	<i>winię</i> indebted
<i>pożądany</i> wished-for	<i>właściwy</i> peculiar
<i>pożyteczny</i> useful	<i>wierny</i> faithful
<i>przychylny</i> attached	<i>wrodzony</i> innate
<i>przyjazny</i> friendly	<i>życzliwy</i> benevolent
<i>przykry</i> burdensome, disagreeable	<i>wspólny</i> in common, mutual.

Words.

<i>zwierzchność</i> the authority, the	<i>pożądać</i> to desire, to covet
magistrates	
<i>napomnienie</i> the exhortation	<i>sen</i> the sleep
<i>Serb</i> the Serb	<i>rozumny</i> intelligent
<i>Turek</i> the Turk	<i>oświecony</i> enlightened
<i>podstoli</i> Lord High Ste-	<i>wada</i> the fault
ward	<i>roślina</i> the plant
<i>rodzaj</i> the gender, gene-	<i>nieprzychylny</i> disinclined
ration, family	<i>przymiot</i> the quality.

Exercise 77.

1. Tamten wielki wódz był miły Bogu i ludziom, wierny swemu monarsze, straszny nieprzyjaciołom kraju. 2. Serbowie byli długi czas podlegli Turkom. 3. Uczeń powolny i posłuszny radom i napomnieniom zwierzchności szkolnej, życzliwy dla swych współuczni jest miły i pożądany każdemu dobrze myślącemu. 4. Młodzieniec, przykry dla starszych i nieprzychylny dla swych rodziców, może się stać szkodliwym obywatelom. 5. Sen podobny jest śmierci. 6. Niektóre wady i przymioty wspólne są całemu rodzajowi ludzkiemu. 7. Pan podstoli rad był każdemu w swoim domu. 8. Mrozy wiosenne są dla roślin szkodliwe. 9. Pies jest wierny swemu panu.

Translation 78.

1. An enlightened man helps and serves (= is useful and serviceable to) not only himself, but also other people. 2. The intelligent man obeys (= is obedient to) the laws and the magistrates, is faithful to God and his faith, is burdensome to

¹ Instead of the dative you often find *dla* or *do*.

nobody, and benevolent and kind to everybody. 3. He paid money to him whom he is indebted to. 4. He was faithful to his king till his death. 5. Man resembles (= is similar to) man. 6. The sisters of my father resemble (= are similar to) their brothers. 7. Before (wobec) the law all men are equal to one another. 8. My uncle and my aunt always are fond of [their] guests.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Co jest koniecznie potrzebne każdemu człowiekowi?
Które zwierzę jest podobne człowiekowi?
Czy dobry chrześcijanin szkodzi bliżniemu rozmyślnie?
Które zwierzę jest najwierniejsze?
Czy sen podobny do śmierci?

Answers.

Przedewszystkiem cnota i nauka są każdemu potrzebne.
Małpa.
Nie, przeciwnie, nawet każdemu dopomaga.
Najwierniejszym zwierzęciem jest pies.
Tak, sen podobny do śmierci.

Fortieth Lesson.

Verbs Governing the Dative.

The following verbs govern the dative:

dać to give
donosić to announce
dogodzić to comply with
dokuczyć to press hard
dopomagać to help
podlegać to obey
poruczać to confide, to entrust to
uwalniać to diminish
powierzyć to entrust to

dziwić się to wonder at
obiecywać to promise
zazdrościć to envy
pochlebiać to flatter
wierzyć to believe
wyrównać to equal, to resemble
zaufać to trust
życzyć to wish
folgować to be indulgent.

Words.

czeladnik the journeyman
wszechmocność the almightiness
brzytwa the razor
hufiec the troop, band
wyprawa the campaign
los the destiny, fate
szydło the awl
ułomność the weakness
rozmowa the conversation
podpić, podchnieć sobie to drink a glass too much
lękać się to be afraid
golić to shave

przystuchiwać to listen
się
sprzyjać to be favourable
błogosławić to bless
(with dat.)
błogosławieństwo the blessing
zdotać to be able
spieszyć to hasten
grozić to threaten
tajemnica the secret
żeglarz the mariner.

Exercise 79.

1. Liczne hufce towarzyszyły wodzowi do końca wyprawy.
 2. Wszechmocności Boskiej żadna sztuka wyrównać nie zdoła.
 3. Nie wszystkim los sprzyja; jednym szydła gołą, drugim i brzytwy nie chcą. 4. Czeladnik podchmielił sobie i nie folgował choremu uczniowi, dokuczał mu, nie pozwolił przysłuchiwać się rozmowom. 5. Kolumb nie lękał się niebezpieczeństw, które mu groziły. 6. Nie powierzaj nikomu tajemnicy. 7. Nie ufaj światu temu, ani rozumowi swemu. 8. Wszystkim dogodzić trudno. 9. Jeżeliś komu co obiecał, dotrzymaj słowa, bo skoro raz słowa nie dotrzymasz, nikt ci wierzyć nie będzie. 10. Ostatnie słowa księcia Józefa Poniatowskiego były: „Bóg mi powierzył honor Polaków, Bogo go odдам.“

Translation 80.

1. You must (trzeba) believe the teacher and obey the superiors. 2. Answer every man who asks you (= every asking [man]), but do not order other people. 3. One [we] shall give alms to the beggar. 4. The dying mother blessed her children and confided them to the kindness of the almighty God. 5. If you give [anything] to the poor and the sick, you obey the godly commandments. 6. Promise me that you will help your brother. 7. Cain envied Abel (dat.) [on account] of the godly blessing and slew him.

Conversation (Rozmowa).**Questions.**

Skąd to pochodzi, że wasz kuzyn jest tak smutny?

Czyście obiecali książkę mojemu synowi?

Dokąd tak spieszycie?

Czy wiatr sprzyjał żeglarzom?

Czy dogodziliście rodzicom?

Dokąd udał się nieprzyjaciół?

Answers.

Brat dokuczał mu i nie chciał mu dopomagać w pracy.

Obiecaliśmy i damy mu ją na przyszły tydzień.

Spieszymy do domu, aby pomagać dzieciom w naukach.

Tak, sprzyjał im bardzo.

Owszem, zawsze im dogadzamy.

Udał się do Krakowa.

Reading exercise.**Kościół wiejski.**

Daleko słyhać wiejski dzwon kościelny.
 Zadzwonił¹ — zewsząd² lud spieszy przez pola.
 Było to święto³ — był to dzień niedzielny;
 Dziś pług spoczywa⁴, zieleni się rola.

1. to ring. 2. from all parts. 3. the holiday. 4. to repose.

Dziewice⁵ ołtarz⁶ przystroiły⁷ w kwiaty,
 Zabrzmiała⁸ młodzież do śpiewu⁹ gotowa¹⁰;
 Wyszedł¹¹ ksiądz ze mszą, pochylony¹² laty —
 Tłumi¹³ się coraz¹⁴ pieśń ludu niknąca¹⁵,
 Ucichła . . . . Księdza tylko, słyhać słowa,
 Cichy szmer¹⁶ brzozy, co o szyby trąca —
 Niekiedy dzwonek jękliwy¹⁷ uderzy,
 Niekiedy starzec księdzu odpowiada¹⁸ —
 Swiergocą¹⁹ wróble — i pod szczytem wieży
 Pierzchnie²⁰ jaskółka i w gzymsy zapada²¹.

Juljusz Słowacki.

Kościół parafjalny²² stoi we środku²³ wioski²⁴, oceniają go stuletnie²⁵ lipy i brzozy. Dawniej otaczał go cmentarz, ale od wielu lat nie chowają umarłych²⁶ przy kościele, lecz na nowym, dużym cmentarzu poza²⁷ wioską.

W pobliżu²⁸ kościoła znajduje się plebanja²⁹ i mieszkanie księży wikarych³⁰, opodal³¹ szkoła i mieszkanie organisty³².

Nad kościołem wznosi się³³ wieża, a w niej dzwony kościelne. Przy każdej uroczystości³⁴ rozlega³⁵ się ich głos ponad³⁶ pola i sioła³⁷ jako zwiastun³⁸ wesela i radości, ale nieraz też smutku³⁹ i żalu, bo kościół to ognisko⁴⁰, około którego obraca⁴¹ się całe życie parafjalne.

Nowonarodzone⁴² dziecię niosą chrzestni⁴³ do kościoła, aby je ksiądz ochrzcił⁴⁴ i przez chrzest⁴⁵ przyjął w poczet⁴⁶ wiernych chrystusowych⁴⁷. Dorastający⁴⁸ chłopcy i dziewczęta chodzą do kościoła na naukę, aby się utwierdzić⁴⁹ w zasadach wiary, poznać prawdy religji swej, zawarte⁵⁰ w katechizmie⁵¹ i przygotować się⁵² do sakramentu⁵³ ołtarza.

A gdy wyrosną⁵⁴ na dziewice i młodzieńców, staną przed ołtarzem, aby sobie ślubować⁵⁵ miłość dożgonną⁵⁶, a ksiądz,

5. the maid. 6. the altar. 7. to adorn, to trim. 8. to sound. 9. singing. 10. ready. 11. to come. 12. bowed (*laty* instead of *latami*). 13. to smother. 14. from time to time. 15. disappear. 16. the whizzing. 17. mourning. 18. to answer. 19. to twitter. 20. to fly away. 21. to disappear. 22. the parish-church. 23. in the midst. 24. the village. 25. a hundred years old. 26. the dead. 27. behind. 28. near. 29. the parsonage (house). 30. the vicar. 31. not far from. 32. the organist. 33. to arise. 34. the ceremony. 35. to sound. 36. above. 37. the village. 38. the announcer. 39. the grief. 40. focus. 41. to move. 42. new-born. 43. the godfather. 44. to baptize. 45. the baptism. 46. the rank. 47. of Christ. 48. to grow up. 49. to strengthen. 50. contained. 51. catechism. 52. to prepare oneself. 53. the sacrament. 54. to grow up. 55. to avow. 56. for life.

poświęciwszy⁵⁷ ślubne obrączki⁵⁸ i związawszy⁵⁹ stulą⁶⁰ ich ręce, udziela im sakramentu małżeństwa i błogosławi na drogę żywota.

Ale oto żałobny orszak zapełnia⁶¹ wewnątrz⁶² kościoła. Na katafalku⁶³ ustawiają⁶⁴ trumnę, a w niej spoczywa⁶⁵ ciało zasłużonego⁶⁶ męża z parafji. Księża odprawiają⁶⁷ msze święte i śpiewają żałobne requiem. Z choru rozlega⁶⁸ się śpiew, ksiądz pokropi⁶⁹ zwłoki⁷⁰ wodą święconą, a przyjaciele zanoszą je na wieczny⁷¹ odpoczynek.

Krzyż z wieży kościelnej patrzy wieki całe na wioski i zagrody⁷² dokoła⁷³ niego, gdzie pokolenia⁷⁴ za pokoleniami pracują na swej roli i modlą się u stóp⁷⁵ jego, a blask jego nieustannie⁷⁶ wskazuje⁷⁷ im drogę do nieba.

57. to consecrate. 58. wedding-ring. 59. to bind together. 60. the stole. 61. to fill. 62. the interior. 63. the bier. 64. to place. 65. to repose. 66. meritorious. 67. to read. 68. to resound. 69. to sprinkle. 70. the corpse. 71. eternal. 72. the farm. 73. around. 74. the generation. 75. the foot. 76. incessantly. 77. to show.

Forty-first Lesson.

Of the Instrumental.

The instrumental (without the preposition 'with') answers to the question: with what? *czem?* by what instrument? in what manner? in what way?

The instrumental is used in adverbial expressions:

a) When they denominate the manner or the place:

płynąc morzem to be on sea, *wyrywkami* (na *wyrywki*) out of turn, *manowcami* on wrong ways.

b) In temporal expressions of a general character:

dnem i nocą by day and night; *czasem* sometimes, *tymczasem* meanwhile.

Words.

<i>Alpy</i>	the Alps	<i>nierzęd</i>	the disorder
<i>śmiać</i>	bold	<i>podnieść</i>	to rise
<i>żuć</i>	to chew	<i>rozstać się</i>	to separate
<i>trawić</i>	to digest	<i>oddychać</i>	to breathe
<i>kara cielesna</i>	corporal punishment	<i>zbogacić się</i>	to get rich
		(perf.)	
<i>wzbijać się</i>	to rise aloft	<i>łatwo przy-</i>	is easy
<i>miarka</i>	the measure	<i>chodzi</i>	
<i>bezczynność</i>	the idleness	<i>lot</i>	the flight

<i>ginąć</i>	to perish	<i>wskórać</i>	to effect
<i>krzywda</i>	the wrong	<i>widelec</i>	the fork
<i>rozmowa</i>	the conversation	<i>Laponja</i>	Laponia
<i>złośliwość</i>	the wickedness	<i>niepodobny</i>	unlike, impossible
<i>obcowanie</i>	the intercourse	<i>czworaki</i>	four-fold
<i>proza</i>	the prose	<i>wiersz</i>	the verse.

Exercise 81.

1. Śmiałym lotem wzbiła się orzeł w obłoki. 2. Proza niepodobna, a przynajmniej trudno pisać o niczem, wierszem to bardzo łatwo przychodzi. 3. Pracujemy ręką i głową, mówimy ustami, oddychamy płucami, żujemy zębami, trawimy żołądkiem. 4. Handlem słynie Anglja, pięknoscia natury Szwajcarja, skałami i lasami Szwecja i Laponja. 5. Można czworakim sposobem podróżować: iść pieszo, jechać wozem, okrętem płynąć, jechać koleją. 6. Kara cielesna jest czasem krzywda. 7. Na Alpach w Splügen pisał Mickiewicz takie słowa do Maryli¹: „Nigdy, więc nigdy z tobą rozstać się nie mogę, Morzem płyniesz i lądem idziesz za mra w drogę.“

Translation 82.

1. By conversation and intercourse people (= one) soon can learn a language. 2. By love and goodness you (= one) effect more than by wrath and wickedness. 3. With what measure you measure [to] others, with that you will be measured (= it will be measured [to] you). 4. By idleness and disorder [there] perish towns and nations. 5. This town got rich by commerce and industry. 6. Nobody will get rich by wrong. 7. He works day and night. 8. We eat with the knife and the fork.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Którą ręką lepiej pisać?
Któż tam jedzie w jednego konia?
Czem bogacą się miasta?
Czem palimy w piecu?

Answers.

Prawą lepiej pisać niż lewą.
Szlacheć Dobrzyński jedzie w jednego konia.
Handlem i przemysłem bogacą się miasta.
Dzewem, węglem, koksem (coke) a w niektórych wioskach i słomą.

¹ *Maryla* is the diminutive form of *Marja*, whom the poet loved exceedingly, though he had no hope of winning her.

Forty-second Lesson.

Verbs Governing the Instrumental.

The verbs *stać się*, *zostać* to become, *nazywać* to call, to name, *nazywać się* to be called, *być* to be (see Lesson 29th and 30th) govern the instrumental.

The verbs *zrobić kogo czem* to make one something (e.g. king), *obrać* to elect, *rządzić* to govern, *pachnąć czem* to smell of, *trudnić się* to occupy oneself (with), *cieszyć się* to rejoice at, &c., are also followed by the instrumental.

The preposition **with** is only to be translated by *z* when expressing a being together of persons or a circumstance which accompanies the action: *z rodzicami* with the parents, *ze łzami* with tears (in one's eyes).

Words.

<i>oręż</i>	the sword	<i>nasmarować</i>	to smear
<i>bok</i>	the side	<i>trud</i>	[<i>zić</i> the pains
<i>zawierać</i>	to shut	<i>zwódzić, zawod-</i>	to deceive
<i>znajomość</i>	the acquaintance	<i>hasło</i>	the watchword
<i>bliźni</i>	the fellow-creature	<i>pluć krewią</i>	to spit blood
<i>złożyć się</i>	to wager	<i>dziegieć</i>	the birch-tar
<i>rzeczownik</i>	the substantive	<i>maść</i>	the unguent, the
<i>przypadek</i>	the case		colour (of horses)
<i>zawiaďować</i>	to administer	<i>za granicą</i>	abroad
<i>przestępować</i>	to transgress	<i>grzeczność</i>	politeness
<i>trącić</i>	to smell	<i>pogardzać,</i>	to despise
<i>mędrzec</i>	the wise man	<i>gardzić</i>	
<i>miłośnik</i>	the lover	<i>pojechać</i>	to travel
<i>grunt</i>	the ground	<i>przestać</i>	to cease
<i>świadczyć się</i>	to assure	<i>poddany</i>	the subject.

Exercise 83.

1. Załóż się ze mną! 2. Orężem zdobywali krzyżacy ziemię starych Prusaków. 3. Dzieci poszły z rodzicami na spacer a potem uczyły się z nauczycielem. 4. Z kim kto przestaje, takim się staje. 5. Miłość ojczyzny była hasłem naszych ojców. 6. Słowa rządzą różnymi przypadkami rzeczowników. 7. Król włada poddanymi, urzędnik zawiaduje krajem. 8. Kto bliźnim gardzi, ten przestępuje przykazanie boskie. 9. Ten człowiek trąci dziegieciem. 10. Uczni Grecy aż do czasów Pytagorasa nazywali się mędrkami, pierwszy Pytagoras obrał sobie skromniejszy tytuł i nazwał się miłośnikiem mądrości czyli filozofem (philosopher). 11. Skromność jest rośliną, która tylko

na szlachetnym rośnie gruncie, mówią Niemcy. 12. Niektórym grzeczność z trudnością przychodzi (is to learn). 13. Znajomości za granicą często zawodzą. 14. Chory pluje krwią. 15. Świadczył się słowem honoru. 16. Choremu bok nasmarowano maścią.

Translation 84.

1. The animals live on grass, herbs, roots, leaves, corn and flesh. 2. The youngest brother learnt [it together] with his (= the) sister. 3. He has intercourse with virtuous men. 4. When eleven years old (= with eleven years) I went to the grammar-school (gimnazjum), when twenty-three years old (= with 23 years) to the university. 5. With much (wielki) pains I finished the work. 6. People elected him director (dyrektor). 7. The kings govern nations. 8. The rich men must not despise their fellow-creatures. 9. We travelled with our brother Stephan to our aunt(s) to Wieliczka near Cracovia. 10. At Warsaw we made the acquaintance of (= with) some rich gentlemen.

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Kto był z wami w kościele?
Jeżeli Bóg z nami, kto przeciwko nam?
Kto zrobił szlachcicem tego walecznego żołnierza?
Czem będzie syn pana?
Jak ta osoba jest względem ciebie?

Answers.

Rodzice byli z nami w kościele.
Nikt nie może być przeciw nam.
Król zrobił go szlachcicem.
Będzie cieślą albo stolarzem.
Jest ona względem mnie jak matka.

Forty-third Lesson.

Participles and Infinitive.

The past participle of the passive voice is always to be altered: *w zdobytem mieście* in the taken town.

The past participle of the active voice, which can only be derived from perfective verbs, can never be altered: *niewiasta usiadłszy opowiadała* the woman, having sat down, said.

The present participle of the active voice is partly variable, partly invariable.

It must be invariable when being used instead of a subordinate sentence or in the sense of a verb: *goście*

milcząc jedli the guests ate silently (= being silent); *wieśniacy, wracając z miasta, opisywali swe wrażenia* the peasants, returning from town, communicated their impressions.

When being the attribute of a substantive, this participle corresponds to it as to gender, number and case: *stońce jasno świecące* the brightly shining sun, *obudziłem śpiącego* I awakened the sleeping man; *leżeli krwią opryskani i dogorywający* they lay, bathed with blood and expiring.

The verbs *czuć* to feel, *styszeć* to hear and *widzieć* to see are in the Polish language followed by the **variable** present participle: *widzę go idącego* I see him going.

The English **without**, followed by the gerund, is also to be expressed by a present participle: *nie wdając się z nim* without engaging oneself with him.

Instead of the English gerund, preceded by a preposition, a verbal substantive is to be used in the Polish language: *przy oglądaniu* at seeing, *do widzenia* (in French: *au revoir*) until we may meet again.

Words.

<i>zaczepka</i>	the quarrel
<i>potęga</i>	the power
<i>pobojowisko</i>	the battlefield
<i>zemsta</i>	the revenge
<i>cieśnina</i>	the straits
<i>trud</i>	the pains, hard-
	ship
<i>unikac</i>	to avoid
<i>stanowczy</i>	decidedly
<i>obrażać</i>	to offend
<i>przywitać</i>	to greet
<i>smucić się</i>	to mourn
<i>przeprowadzić się</i>	to pass over, to
	cross
<i>Pers</i>	the Persian
<i>przekonać się</i>	to persuade one-
	self
<i>obwarować się</i>	to fortify oneself
<i>wypisywać na</i>	to write on a pa-
<i>karcie</i>	per
<i>odmawiać</i>	to refuse

<i>wsparcie</i>	the support
<i>mieć w zapasie</i>	to have in store
<i>potwierdzić</i>	to confirm
<i>jałowica</i>	the young cow
<i>wynająć</i>	to let (a room)
<i>sekretnarz</i>	the secretary
<i>rozmawiać</i>	to entertain
<i>obecny</i>	present
<i>moralność</i>	morality
<i>odznaczać się</i>	to distinguish
	oneself
<i>upominać</i>	to exhort
<i>przechodzić</i>	to pass
<i>spotkać</i>	to meet
<i>żegnać się</i>	to bid farewell
<i>zobaczyć się</i>	to see each other
	again
<i>japoński</i>	Japanese
<i>upijać się</i>	to get drunk
<i>wynajęcie</i>	letting
<i>sprzedaż</i>	the sale.

Exercise 85.

1. Ciągnać do miasta, uderzyli na nieprzyjaciół. 2. Aleksander Wielki, przebywszy cieśninę Hellespontu, zwyciężył Persów. 3. Kościuszko nigdy nie odmawiał potrzebującym swego wsparcia. 4. Pszczoły, własny ul napełniwszy, o innym nie myślą. 5. Cezar, dyktując różne listy sekretarzom, rozmawiał jeszcze z obecnymi przyjaciółmi. 6. Pewien poeta, stojąc na jednej nodze, po kilka wierszy na karcie wypisywał. 7. Człowiek, chcący być wzorem dla innych, powinien się sam moralnością odznaczać, inaczej przez nikogo nie będzie chwalony. 8. Przechodząc koło chaty wiejskiej, słyszałem dziecię płaczące i matkę upominającą je. 9. Obrażony szuka zemsty. 10. Żegnając się z kim, z którym mamy się wkrótce spotkać, wołamy: do widzenia. 11. Najprostszemu człowiekowi trudno się bez czytania i pisania obyć (to get on). 12. Widzimy rodziców idających z braćmi moimi i siostrami na ulicy Szkolnej.

Translation 86.

1. Having passed the river, he was safe. 2. Having fortified himself, he esteemed himself safe. 3. People need many hours, in order to go round (obejść) the Japanese town [of] Jeddo. 4. The Islanders (Islandczyk) never pass [add obok with gen.] the Geysir without looking (zajrzeć do) into the source. 5. If you wish to preserve your teeth [sound], eat no hot food and drink no cold drinks. 6. One must have seven lies in store, in order to confirm one. 7. The elephant can drink ten quarts of arrack (arak) without getting drunk. 8. Once people saw this young woman fetching rolls (bułka) and milk in the morning. 9. Having seen (obejrzyć) the battlefield, he was sad that so much blood had flown (popłynąć). 10. There is no just judge who punishes a man without having heard him (wysłuchać). 11. This shop is to be let (= to [do] letting). 12. This house is to be sold (= for [na] sale).

Conversation (Rozmowa).

Questions.

Nie mógłże się po polsku nauczyć, mieszkając kilka lat w Polsce?

Coście robili, wróciwszy ze spaceru?

Gdzie zgubił książkę?

Co zrobili dzieci, nie dostawszy nic na śniadanie?

Answers.

Z powodu niechęci (aversion) do języka nie nauczył się nawet kilku wyrazów.

Skończyliśmy swoje lekcje.

Idąc do szkoły, zgubił książkę.

Skarzyły się (to complain) zaraz ojcu.

Appendix.

Translation Exercises.

The Winter-Corn¹.

When summer is finishing [itself] and harvest is beginning, (to) the peasant ploughs the bare² fields with the plough and spreads many grains³ into the long furrows. After a short time [there] grow small grass-leaves⁴ out of the ground (ziemia) and the whole field resembles (= is similar to) a green meadow. In winter snow covers the tender⁵ little plants and shelters them from freezing⁶.

When spring is beginning and snow is melting away (tajeć), the small blades⁷ of rye and wheat continue growing, and at (u) their point⁸ [there] soon appear (= show themselves) ears, which get yellow in the heat of summer. As soon as the corn is ripe (dojrzeje), there come the reapers⁹ and cut it with the scythe¹⁰. Young workwomen¹¹ bind¹² the blades into sheaves and put them together into large shocks¹³. When the blades are dry¹⁴, they are thrashed¹⁵ by a thrashing machine¹⁶ [still] in the field; only the poor peasant thrashes his corn with flails¹⁷ at home on the floor¹⁸. The grains, won¹⁹ [by it], are gathered into large sacks and brought into the barns²⁰ or sent to the miller[s]²¹ into the mill²². There [from it] fine white meal is ground²³, from which the baker bakes bread and cake for men.

1. ozimina. 2. goły. 3. ziarno. 4. listek trawy. 5. watty. 6. zmarznięcie. 7. źdźbło. 8. czubek. 9. kośnik, żeniec. 10. kośa. 11. robotnica. 12. wiązać. 13. mendel, kopa. 14. suchy. 15. młócić. 16. młóckarnia parowa. 17. cep. 18. boisko, klepisko. 19. wymłócone. 20. śpichrz, gumno. 21. młynarz. 22. młyn. 23. mleć (3rd pers. pres. *mleć*).

At My Uncle's Farm¹.

Near the capital my uncle (= my mother's brother) has a large farm. [After] having gone (ujechać) by the railway

1. wieś, posiadłość wiejska.

as far as (= to) the third station² of the main-line³ leading to the south, you wander for about a quarter of an hour⁴ on the high-road, planted⁵ with cherry-trees. Then you make a bend⁶ to the right and come [passing] through a small oak-wood, into a large village. From the village-street there leads an avenue⁷ planted with horse-chestnut-trees⁸ to the large door, which shuts⁹ the court-yard¹⁰ from outside (na zewnątrz).

[On] entering¹¹ the court-yard, you (= one) behold, on the left, the simple, but nobly¹² looking mansion¹³ in which my uncle dwells with his family. By the side of this house there are (= stand) different farm-offices¹⁴, sheds¹⁵ for wood¹⁵ and coal¹⁵ and servants' rooms¹⁶. Opposite the entrance-door¹⁷ there stands (= rises) the house of one story¹⁸ of the farmer. Somewhat farther to the right, there are (= stand) the different stables and coach-houses¹⁹ the superior stories of which (= over which the superior stories) contain (= have) the barns (poddasze) for corn and hay. Beside these buildings there is a second door, leading into the fields. Near it there are two small houses, where (there) live the workmen, coming every year from the old (compar. of dawning) kingdom of Poland²⁰ or from Galicia.

In the midst of the court-yard, there is the large dung-heap²¹, on which a flock of poultry (gromada kur) are playing. Behind it, in a waterpool, there are swimming ducks and geese. Near the house of the farmer you see a large garden where plenty²² of apple-trees, pear-trees, plum-trees and cherry-trees are growing [sing.]. Beside the orchard there is a large kitchen-garden²³ and a flower-garden²⁴, and before the mansion a fine park with shady old oaks and lime-trees and a small pond²⁵ with beautiful swans²⁶ on it.

2. stacja. 3. linja główna. 4. około kwadransu. 5. obsadzić. 6. zwracać się. 7. aleja. 8. kasztan. 9. zamykać. 10. podwórze. 11. wchodzić na. 12. nobliwy. 13. dwór. 14. zabudowania gospodarskie. 15. drwalnia i skład na węgle. 16. czeladnia. 17. brama wchodowa. 18. jednopiętrowy. 19. wozownia. 20. Królestwo Polskie. 21. kupa nawozu. 22. mnóstwo. 23. ogród warzywny. 24. kwietnik. 25. staw. 26. łabędź.

John Sobjeski.

At the foot¹ of the Carpathians², where the Bug has its source, in the old castle³ of Olesko, John Sobjeski was born in the year 1629 during an uncommonly violent⁴ thunderstorm.

Theophila, the granddaughter⁵ of the famous hetman Żółkiewski, was his mother. His father James (Jakób) Sobjeski

1. u podnóża. 2. Karpaty. 3. zamek, gród. 4. silny. 5. wnuczka.

left the education⁶ of his two sons Mark (Marek) and John to a skilful⁷ man, Stanisław Orchowski. "You may chiefly effect⁸ that the two brothers love (= loved) each other, that the younger esteems(-ed) the elder, that the elder is [was] fond of the younger," he wrote in a letter. Then James Sobjeski said to the teacher: "I do not wish that my sons grow up [in] too delicate⁹ (adj.) [a manner], their stomachs are to be accustomed to stout¹⁰ food [plur.], as they will have it in war [plur.] — if God will (da)! My sons are to hear the holy mass every day! If they should not obey warnings¹¹ and exhortations¹², which [gen.] I expect¹³, Mr. Orchowski is to tell me immediately; I shall know what [then is] to [be] do[ne] — I have a cane, under which youth grows well!"

The two brothers learned to fence¹⁴, to dance¹⁵, to go on horseback¹⁶, to play music and to speak seven languages. In the year 1644 they went to Paris. At their departure, their father gave them the following exhortation: "My children," said he, "accomplish¹⁷ yourselves in everything, except in dancing (= in the dances), for you will be taught it by the Tartars (= for you will learn them from the Tartars)". At that time, it was a custom¹⁸ in Poland to call the frequent struggles with the Tartars "Tartar-dances". The first appearance¹⁹ of John was in the battle of Beresteczko, in which he was heavily wounded; his brother Mark was taken prisoner²⁰ in the battle of Batów by the Tartars and murdered according to the order of the khan²¹. His mother, who in spite of her Spartan mind²² was fully grieved²³, went to Italy for ever.

In the year 1663 John Sobjeski married²⁴ Mary Casimira (Marja Kazimira) d'Arquion, the widow of John Zamojski, wojewoda of Sandomir (sandomirski). The battle of Podhajce against the Turks, which lasted sixteen days (= the sixteen-day²⁵ battle) founded²⁶ the glory of Sobjeski, and the glorious²⁷ victory of Chocim, which was paid by the lives of 40,000 Turks (= which cost²⁸ the lives to 40,000 Turks) was the chief reason²⁹ of Sobjeski's being elected (= election)³⁰ king [instr.].

6. wychowanie. 7. doświadczony. 8. zwać. 9. rozpieszczony
10. prosty. 11. przestroga. 12. napomnienie. 13. spodziewać się
14. potykanie się bronią. 15. tańczenie. 16. jeździć konno. 17. wydoko-
nalić się. 18. w zwyczaju. 19. występ. 20. pojmany. 21. chan
22. usposobienie. 23. przygnębiony. 24. ożenić się. 25. szesnasto-
dniowy. 26. ustalić. 27. świetny. 28. pozbawić. 29. główny powód
30. elekcja, wybór.

Polish Exercises¹.

Podwórze włościanina.

Zamożny włościanin czyli gospodarz ma obszerne, zwykle czworoboczne podwórze. Po jednej stronie znajduje się dom mieszkalny, otoczony ogrodem warzywnym i sadem. Naprzeciw domu jest stodoła i wozownia, po lewej stronie stajnia z śpichlerzem, po prawej obora, chlewy i kurniki.

W stajni znajdują się konie, a w osobnej przegrodzie źrebięta. Na śpichrze leżą różne zboża, siew koniczyny i otręby na paszę. W oborze stoją uwiązane rzędami krowy, woły i cielęta. Pastuch nakłada im siana, koniczyny lub sieczki, którą przynosi z sieczkarni. Tę samą paszę dostają i konie, ale do sieczki dodaje się otrębów lub owsa. Ten obrok wysypuje się do żłobu, który jest zwykle z cementu i ma dwa przedziały, w jednym znajduje się napój, w drugim suchy obrok.

W chlewach są świny i to maciory z prosiętami i tuczniaki. W kurniku pełno wszelkiego drobiu jak kur, gęsi, kaczek, czasem także indyków i perliczek.

Stodoła jest zimą napelniona zbożem, latem próżna. Do wozowni wsuwają się powozy i wozy gospodarskie, jeżeli nie są używane, aby nie mokły na deszczu lub nie rozsychały się na słońcu. Tam też znajdują się różne narzędzia gospodarskie, jak pługi, brony, siewniki, grabie konne.

Żniwo.

Przepióreczka się odzywa,
Rozpoczęli ludzie żniwa:
Brzęczą sierpy, brzęczą kosy,
Ciężkie ziarnem lecą kłosy.

A ode wsi słyhać śpiewki:
Spieszą chłopcy, spieszą dziewczki,
Niosą grabie, w pole dążą,
Za żeńcami snopy zwiążą.

Co powiążą ciężkie snopy,
To składają je na kopy,
Dobra ziemia, łaska Boża,
Będzie chlebek z tego zboża. *Marja Konopnicka.*

¹ All unknown words are to be found in the Polish-English vocabulary at the end of the book.

Ze wszystkich zbóż najwcześniej u nas dojrzewa żyto, po niem jęczmień, pszenica, groch, a na końcu owies. Skoro z dojrzałego zboża rozlegał się głos przepiórki: pójďte żąć, pójďte żąć, matki i ojcowie nasi brali sierpy i udawali się:

Do tych pól malowanych zbożem rozmaitem,

Wyłaczanych pszenicą, posrebrzanych żytem.

I rozpoczynały się żniwa.

Ale te czasy, gdy zboża sierpem żęto, dawno minęły, bo takie sprzątanie zadługo trwało, a w żniwa o pośpiech chodzi, dopóki słońce dogrzewa i pogoda trwa, aby zboże zwieźć sucho do stodół. Dla tego większe obszary cięto kosami, ale dziś i kosy zastąpiono żniwiarkami, wiązałkami i kosiarkami. Żniwiarki są to maszyny do cięcia zbóż wyższych, a jeżeli one zarazem wiążą, nazywają się wiązałkami; do niższych zbóż, koniczyny i traw używają się kosiarki. Ale jeżeli zboże od deszczów i wiatrów się pokładło, trzeba je ciąć kosami i kłaść na pokosy.

Za kośnikami idą dziewczyny, wiążą zboże w snopy i ustawiają w kopy lub mendle, gdy wyschnie, zwozi się je do stodół, albo w sterty czyli stogi.

Do młócenia używają dziś tylko mniejsi właściciele cepów, więksi młócarń konnych lub parowych.

Po zbożu pozostaje na polu tylko ściernisko, ale i to pokrywa się wkrótce zielenią, jeżeli w zbożu zasiana była koniczyna.

Po zbożach przychodzi kolej na rośliny okopowe jak ziemniaki, marchew, brukiew i buraki.

Trzy ścieżki.

Trzy ścieżki idą z chaty

Na dolę i niedolę.

Ta jedna idzie przed się,

Gdzie orzą pańskie pole,

Ta druga idzie w lewo,

Gdzie biała karczma stoi,

A trzecia na ten ementarz,

Gdzie leżą wszyscy swoi.

Od znojnjej pracy potu

Na jednej stoi rosa;

Na drugiej — z ojca, matki,

Śmieje się dziatwa bosa;

Na trzeciej konik polny

W poranki strzyże parne,

I brzoza biała płacze,
 I krzyże stoją czarne . . .
 Po drózkach¹ onych² chodzą
 W siermięgach ludzie bladzi . . . . .
 A któż im wskaże taką,
 Co w ducha świat prowadzi? . . .

Marja Konopnicka.

Gęsi.

Gęsi, iż Rzym uwolniły,
 Wielbione były.
 A że się to i w nocy i krzyczeniem działo,
 Ujęte chwałą
 Szły na radę i stanęło,
 Aby zacząć nowe dzieło:
 W krzyczeniu się nie szczędzić,
 Lisy z lasu wypędzić.
 Więc wspaniałe, a żwawe
 Poszły w nocy i wrzawę
 W lesie zrobiły,
 Lisy zbudziły:
 A te, gdy z jamy wypadły,
 Zgryzły gęsi i zjadły.

Ignacy Krasicki.

Śpiew ułanów.

Jak wspaniała nasza postać,
 Jak się błyszczy w słońcu stal,
 Koń rwie ziemię, niechce dostać,
 Pójdiesz koniu, pójdiesz w dal.
 Taki los wypadł nam,
 Dzisiaj tu, a jutro tam.
 Nie płacz dziewczę, nie płacz wiele,
 Tylko jedną łezkę³ zroń,
 Pójdźcie, drodzy przyjaciele,
 Niech uściskam⁴ waszą dłoń!
 Taki los wypadł nam,
 Dzisiaj tu, a jutro tam.
 Czyż nie mamy żyć wesoło,
 Wszak nie wiemy, gdzie nasz grób;
 Jedna kulka świśnie w czoło,
 I o ziemię runie trup.

¹ Diminutive of *droga*. — ² In the popular language = *tych*.
 — ³ Diminutive of *łza*. — ⁴ = *uściskamy*.

Taki los wypadł nam,
Dzisiaj tu, a jutro tam.

Pieśń legionów polskich.

Jeszcze Polska nie zginęła,
Póki my żyjemy,
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.
Marsz, marsz, Dąbrowski¹,
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.
Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami;
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.
Marsz, marsz, Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.
Jak Czarniecki² do Poznania
Po szwedzkim zaborze
Dla Ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.
Marsz, marsz Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.
Mówił ojciec do swej Basi,
Cały zapłakany:
Słuchaj, Basiu, pono nasi
Biją w tarabany.
Marsz, marsz, Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Józef Wybicki.

¹ Dąbrowski was a Polish general, who, at the time of Napoleon Ist, organized in Italy the Polish legion, which joined the French army. — (*Złączym, &c.* instead of *złączymy, &c.*)

² Czarniecki was a celebrated Polish chief (*hetman*) who lived at the time of the Polsko-Swedish wars of the seventeenth century and became known in all Europe by his brilliant victory over his enemies on the Danish islands.

Włoska kraina.

Włoska kraina przed wszystkiemi słynie,
Błękitne niebo we włoskiej krainie;

W mej ojczystej lubej stronie,

Blade niebo, ciemne błonie

Taką wonią tchnie,

Że te piękne włoskie kraje,

Cytrynowe wonne gaje

Nie zczarują mnie.

Z dalekiej strony do włoskiej krainy

Przychodzę święte łą skropić ruiny,

Lecz mej ziemi każdy kątek

Tyle świętych ma pamiątek,

Z jej zamierzchłych dni,

Że na wielkim świata grobie

Chciałbym płakać, ale w sobie

Nie znajduję łzy.

Cicho z wiatrami pieśń jakowaś płynie . . .

Czarowne, mówią, pieśni w tej krainie:

Może z dawnych lat zbłąkana

Rzewna nuta Krakowiana

Słyszeć się tu da.

I w mem oku łzy już rosną . . .

Rybak zaczął pieśń miłosną,

Cofnęła się łą.

Auзоńskie róże! Auзоńskie dziewice,

Wdzięk wasz zachwyca, a palą źrenice;

Lecz kto raz już na tym świecie

Liljowe marzył kwiecie,

W młodocianym śnie,

Ten podziwiać, uczyć może

Obcą piękność, obcą różę,

Ale kochać — nie!

Ty więc zachodni wietrzyku pieszczony,

Co słodko wiejesz w me ojczyste strony,

Roznieś drżące po dolinach,

Po mogiłach, po ruinach

Echo żalów tych:

Może czułe powitane

Przyniesie mi łzy w zamianę

Od współbraci mych.

Grób Potockiej¹.

W kraju wiosny, pomiędzy rozkosznymi sady,
 Uwiędłaś, młoda róžo! Bo przeszłości chwile,
 Ulatując od ciebie jak złote motyle,
 Rzuciły w głębi serca pamiątek owady.

Tam na północ, ku Polsce, świecą gwiazd gromady,
 Dla czegoż na tej drodze błyszczą się ich tyle?
 Czy wzrok twój ognia pełen, nim zgasnął w mogile,
 Tam, wiecznie lecąc, jasne powypalał ślady?

Polko! i ja dni skończę w samotnej żałobie;
 Tu niech mi garstkę ziemi dłoń przyjazna rzuci!
 Podróżni często przy twym rozmawiają grobie,

I mnie wtenczas dźwięk mowy rodzinnej ocuci,
 I wieszcz samotną piosnkę dumając o tobie,
 Ujrzy bliską mogiłę i dla mnie zanuci.²

Adam Mickiewicz.

Dzwony.

A gdy skołał w czarnej chacie
 Jasieńko miły,
 Poszła matka prosić dzwonów,
 By mu dzwoniły.
 Mój synaczek, mój rodzony
 W trumience leży,

¹ Not far from the palace of the khans, in the Crimea, there is a mound, formed after the oriental fashion with a round cupola. The inhabitants of those regions tell the traveller that this monument was erected by Kerim-Girai for a slave-girl, whom he loved exceedingly, and who is said to have been a Pole, a member of the family of Potocki.

² Translation. The Grave of the Potocka. In the land of spring, amongst delightful gardens, you faded away, O young rose, for the moments of the Past, soaring away like golden butterflies, threw the insects of Remembrance into the bottom of your heart. There, towards the north, towards Poland there glitter large numbers of stars! . . . Why do so many of them glitter on that road? Did your fiery eye, before being extinguished in the grave, hurrying there for ever, burn those light traces in the skies? O Polish girl, I, too, shall finish my days in lonely sadness; here a friendly hand may throw some earth on me! Wanderers often entertain one another, standing close to your grave; and I, too, shall be awakened by the sound of my mother-tongue, and when a poet will dream a lonely song of you, he will look at the grave near at hand and sing a sweet song for me, too.

O zagrajcież wy mu, dzwony,
Z tej białej wieży!
Niechaj idzie głos bijący
O jasne słońce,
Przez te pola, przez te lasy,
Z wiatrem szumiące.
Ale dzwony twarde serca,
Zimną pierś miały.
Będziem jemu dzwonić, matko,
Za talar biały. —
I wróciła narzekając
Do pustej chaty,
Przetrząsnęła wszystkie kąty
I zgrzebne szaty.
I nic więcej nie znalazła,
Prócz onej świty,
Którą syna trup czerniały
Leżał nakryty.
Nieszczęśliwaś moja dola,
Jasieńku miły,
Chybaż tobie łyż te moje
Będą dzwoniły.
Chyba moje narzekanie
Bić będzie z rosą,
Kiedy ciebie na mogiłki
Z chaty wyniosą?
I wynieśli za próg czarny
Trumienkę lichą,
A za synem poszła matka
Ścieżyną cichą.
I nie grały jemu dzwony
Z wysokiej wieży,
Jeno szumiął las zielony
I wietrzyk świeży.
Jeno dzwonki te liljowe,
Co w borze rosna,
Żeby dzwonić chłopskim trumnom
W drogę żalosną. *Marja Konopnicka.*

Modlitwa Pańska. (The Lord's Prayer.)

Ojciec nasz, któryś jest w niebiesiech, święć się imię Twoje, przyjdź królestwo Twoje, bądź wola Twoja, jako w niebie, tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj i odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom. I nie wódz nas na pokuszenie, ale nas zbaw ode złego. Amen.

(Albowiem Twoje jest królestwo i moc i chwała na wieki wieków. Amen.)

Pozdrowienie anielskie. (Ave Mary.)

Zdrowaś Marjo, łaskiś pełna, Pan z Tobą! Błogosławionaś Ty między niewiastami i błogosławion¹ owoc żywota Twojego, Jezus. Święta Marjo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi, teraz i w godzinę śmierci naszej. Amen.

Skład apostołski. (Apostolic Credo.)

Wierzę w Boga Ojca wszechmogącego, stwózcę nieba i ziemi i w Jezusa Chrystusa, Syna jego jedyne, pana naszego, który się począł z Ducha świętego, narodził się z Marji Panny, umęczon¹ pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowan¹, umarł i pogrzebion, zstąpił do piekieł, trzeciego dnia zmartwychwstał, wstąpił na niebiosy, siedzi na prawicy Boga Ojca wszechmogącego, stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych. Wierzę w Ducha świętego, święty kościół powszechny, świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie i żywot wieczny. Amen.

Dziesięcioro przykazań bożych. (The Ten Commandments.)

Jam jest Pan Bóg twój, którym cię wywiódł z ziemi egipskiej z domu niewoli.

1. Nie będziesz miał bogów cudzych przede mną.
2. Nie będziesz brał imienia Pana Boga twego nadaremno.
3. Pamiętaj, abyś dzień święty święcił.
4. Czcij ojca twego i matkę twoją.
5. Nie zabijaj.
6. Nie cudzołóż.
7. Nie kradnij.
8. Nie mów przeciw bliźniemu twemu fałszywego świadectwa.

¹ *błogosławiony, umęczony, ukrzyżowany, pogrzebiony.*

9. Nie pożądam żony bliźniego twego.

10. Ani domu, ani wołu, ani sługi, ani służebnicy, ani żadnej rzeczy, która jego jest.

Będziesz miłował Pana Boga twego ze wszystkiego serca twego i z całej duszy twojej, a bliźniego twego, jak siebie samego.

Listy.

Otwarcie interesu. (Opening of a business.)

Lwów, data stempla pocztowego.

Niniejszem mam zaszczyt donieść W.P. jak najuprzejmiej, iż w końcu grudnia r. b. otwieram przy ulicy Sobjeskiego pod nr. 12 magazyn pierwszorzędnej garderoby męskiej na miarę.

Mając w tym zawodzie długoletnie doświadczenie i gruntowną praktykę, postanowiłem służyć Szanownym Odbiorcom towarem pierwszorzędnej jakości w połączeniu z modnym krojem i wzorowem wykonaniem, tuszę sobie przeto że sprostam najwybredniejszym wymaganiom swoich klientów.

Zanosząc uniżoną prośbę o łaskawe poparcie mego przedsiębiorstwa, pozostaję

z poważaniem

A. Ziętkiewicz.¹

Lemberg, date of the post-office-stamp.

¹ In the following I have the honour of communicating to you most politely that, at the end of December of the present (r. b. = roku bieżącego) year, I shall open in Sobjeski Street Nr. 12 a shop of first-class wardrobe after measure for gentlemen.

Having an experience of many years and a well-grounded practice in that profession, I made up my mind to serve my honoured customers with merchandise of first class quality, of modern cut and of unobjectionable performance, I flatter myself with being able to fulfill the most exquisite wishes of my customers.

Addressing to you the humble begging of assisting my enterprise, I remain

Yours most respectfully

A. Ziętkiewicz.

Prośba o kredyt. (Suit for credit.)

Poznań, dnia 20-go sierpnia r. 1920.

Szanowny (or Wielmożny) Panie!

W ostatnim czasie otrzymałem poważne zlecenia, wchodzące w zakres mego interesu, jak np. dostawę materiałów

budowlanych dla budującej się cukrowni w Gnieźnie i dwóch kamienic w Bydgoszczy. Potrzeba mi na wykonanie tych zleceń gotówki w wysokości marek 200 000, z której sam posiadam tylko połowę. Ponieważ jednak w mojem przedsiębiorstwie i posiadłości umieściłem kapitał znacznie większy, dający zupełne zabezpieczenie, zapytuję się Szanownego Pana, czyby mi nie zechciał otworzyć w banku Swoim stałego kredytu aż do 100 000 marek i na jakich warunkach.

W oczekiwaniu łaskawej odpowiedzi załączam wyrazy szacunku i pozostaję

z poważaniem

St. Wróblewski.²

2

Posen, August 20th 1920.

(Dear) Sir,

In the last time I got important commissions belonging to the extent of my business as e.g. the delivery of building-materials for the building of a sugar-house at Guesen and of two houses at Bromberg. I want for delivering these commissions up to 200 000 marks, of which sum I possess only the half. But as in my enterprise and in my possession I invested a considerably larger capital, which grants a full security, I ask you if you would not lodge me with your bank fixed credit up to 100 000 marks and on what conditions.

Waiting for your kind answer, I add the expression of my esteem and remain

Yours most respectfully

St. Wróblewski.

Rewers. (Reciprocal bond.)

Poświadczam niniejszem, że otrzymałem od p. Kasprzaka gotówkę pożyczkę w wysokości marek 560 (pięćset sześćdziesiąt marek). Od sumy tej obowiązuję się płacić 5 procent od sta i zwrócić takową za trzymiesięcznem wypowiedzeniem ze strony wierzyciela.

Gdańsk, dnia 14-go listopada 1919.

J. Stachowiak.³

³ I acknowledge in the following that I received from Mr. Kasprzak a loaned sum of 560 (five hundred and sixty) marks in ready money in cash. I engage myself to pay 5 per cent of this sum and to repay the same sum after a recalling of three months from the side of the creditor.

Danzig, November 14th 1919.

J. Stachowiak.

Zaproszenie. (Invitation.)

Kwidzyna, 3-go czerwca 1919.

Kochany Panie Doktorze!

Bądź Pan łaskaw odwiedzić nas pojutrze wieczorem. Na dzień ten zapowiedział swe przybycie pan prof. Rutowski, który radby Pana poznać.

Załączając uprzejme ukłony dla Szanownej małżonki i dla Pana samego, piszę się życzliwy

Stanisław.⁴

4

Marienwerder, June 3rd 1919.

Dear Doctor,

Be so kind as to come to see us in the evening after to-morrow. For that day professor Rutowski who would like to make your acquaintance, announced his visit.

Adding polite compliments for your esteemed wife and for yourself,

Yours most affectionately

Stanisław.

Easy Talks (*Rozmowy*).

I.

A walk.

Jaką porę roku przekłada pan nad inne?

Lato, bo ono jest najprzyjemniejszą porą roku.

Na wiosnę bywa zazwyczaj jeszcze bardzo zimno.

Zupełnie nie lubię zimy.

Nie tylko pan sam.

Zimą wszystko zamiera, a dni są bardzo nudne.

Prawda, lecz można iść do teatru.

Latem, gdy dni są przyjemne, można chodzić do ogrodu.

Dodać należy, że w tej porze roku bardzo wesoło na wsi.

Which season do you prefer to the others?

Summer is the most agreeable season.

In spring it is still very cold, usually.

I do not like winter at all.

You are not alone in that.

In winter everything dies away, and the days are very tedious.

To be sure, but you may go to the play.

In summer, when the days are pleasant, you may go into the garden.

You must still add that in this season there is much merry-making in the country.

Pan ma rację, latem są wszędzie przyjemne spacer-y.

Wszędzie znaleźć można przy-jemne towarzystwo.

Czy widział pan podczas spa-ceru mnóstwo robotników, udających się na robotę do Niemiec?

Owszem widziałem, są to ro-botnicy żniwani którzy przy-noszą dużo pieniędzy do swej ojczyzny.

You are (quite) right, in sum-mer you find pleasant walks everywhere.

You may find agreeable com-pany everywhere.

Did you see, when walking, that large number of work-men who went to work in Germany?

Certainly, I saw them; they are harvest-men. They bring much money back into their native country.

II.

About weather.

Jaka dziś pogoda?

Nieładna.

Mamy zatem niepogodę?

Tak, panie, pada deszcz i wieje silny wiatr.

Czy zeszłej nocy padało?

Nie wiem.

Gdzie mój parasol? Muszę wyjść.

Niech pan zaczeka, aż prze-stanie padać.

Sądzę, że nieprędko przesta-nie padać.

A mnie się zdaje, że już prze-stało padać.

Tem lepiej.

Radzę panu obuć buty.

Dlaczego?

Ponieważ na ulicy błoto.

Jednakowoż zaczyna się wy-pogadzać.

Tak, widzę nawet tęczę.

What weather have we to-day?

It is not fine weather.

Then we have bad weather?

Yes, sir, it is raining, and a strong storm is blowing.

Did it rain last night?

I do not know.

Where is my umbrella? I must go out.

Wait, sir, till the rain is over.

I believe it will not soon cease raining.

But I believe it has already ceased raining.

So much the better.

I advise you to put on your boots.

Why, then?

It is very dirty in the street.

The weather is already clear-ing up.

Yes, sir, I even see a rain-bow.

To oznaka pięknej pogody.

Słońce zachodzi.

Noc.

Czy dziś zimno?

Tak, nawet bardzo zimno.

Tej nocy będzie bardzo marzło.

Niechętnie wychodzę, gdy
marznie.

Mgła opada na ziemię pod po-
stacią rosy.

Dziś będziemy mieli piękną
pogodę.

That is a sign of beautiful
weather.

The sun is setting.

It is night.

Is it cold to-day?

It is very cold indeed.

To-night it will freeze very hard.

I do not like to go out when
it is freezing.

The fog falls on earth as dew.

To-day we shall have fine
weather.

III.

About music.

Co pan sądzi o tej symfonji?

Jak się panu podoba ta muzyka?

Znajduję ją bardzo piękną.

Czy pan słyszy tamte oboje,
flety i fagoty?

Owszem, wyróżniają się bardzo
z pomiędzy smyczkowych in-
strumentów.

Galerja już zapełniona.

W łóżach również siedzi dużo
pań.

Nigdy nie widziałem tak napel-
nionej w każdej części sali.

Rzeczywiście, dziś nadzwyczaj
dużo widzów.

A tak, bo koncerty symfoniczne
z występującym solistą mają
siłę przyciągającą.

What do you think of this
symphony?

How do you find this music?

I find it very beautiful.

Do you hear those hautboys,
flutes and bassoons?

They distinguish themselves ve-
ry much among the stringed
instruments.

The upper gallery is already
crowded.

And in the boxes there are
also many ladies.

I never saw a hall so crowded
in every part.

Indeed, there are to-day un-
commonly many spectators.

The symphonical concerts are
well filled when a solo-singer
makes his appearance.

IV.

On a voyage.

Czy pan Rosjanin?

Nie, panie, jestem Niemcem.

Czy pan wraca do Bremen?

Are you a Russian?

No, sir, I am a German.

Do you return to Bremen?

Tak, panie.

Czy pan ma wielu pasażerów?

Jest ich z dwunastu.

Czy pański okręt obszerny?

Owszem, kajuty są bardzo wygodne.

Ile pan żąda za mój przejazd?

Czy z całym utrzymaniem?

Tak, panie.

W takim razie zapłaci mi pan sto marek.

To co inni płać, zapłać panu także.

Yes, sir.

Have you many passengers?

There are about twelve.

Have you a spacious ship?

The cabins are very comfortable.

How much do you ask for my passage?

With full board?

Yes, sir.

In this case you pay me one hundred marks.

What the other persons pay you, I shall pay you too.

V.

About health.

Dzień dobry panu, jak się pan miewa?

Jestem zdrow, Bogu dzięki!

Nie widziałem pana dawno u siebie!

Rzadko wychodzę.

Kiedy mię pan raczy odwiedzić?

W przyszłą niedzielę.

Rano czy popołudniu?

Po obiedzie.

Będę zatem oczekiwał pana.

(Bądź pan zdrow!) Żegnam pana!

Dlaczego nie przyprowadził pan swego brata?

To było niemożliwe, panie!

Dlaczego?

Ponieważ jest chory.

Co pan mówi? Chory?

Tak, panie!

A co mu jest?

Good day, sir, how do you do?

I feel (quite) well, thank Heaven (God)!

I have not seen you for a long time at my house!

I seldom go out.

When shall you like to come to see me?

On Sunday next.

In the morning or in the afternoon?

After dinner.

Then I shall wait for you.

Good-bye, sir!

Why did you not bring your brother with you?

It was impossible, sir!

Why, then?

Because he is ill.

What do you tell me? He is ill?

Yes, sir!

And what ails him?

Ma febrę.	He is in a fever.
Czy dawno?	Since when?
Od wczoraj.	Since yesterday.
Proszę go pozdrowić odemnie!	Be so kind as to present him with my compliments.
Proszę, niech mu pan powie, że boleję nad jego chorobą.	Tell him that I am sorry to hear of his illness.
Dziękuję, uczynię to.	I thank you, I shall do so.
Jakże ze zdrowiem pańskiej matki?	And how is your mother?
Czuje się bardzo zdrową.	She feels very well.
Cieszy mię to.	I am glad to hear it.
Czuję się obowiązany do wdzięczności za pańską dobroć.	I am very much obliged to you for your kindness.
Do widzenia! (Bądź pan zdrów!)	Good-bye! Farewell!
Żegnam Pana!	

VI.

On relationship.

Proszę, objaśnij mi pan rozmaite stopnie powinowactwa!	Explain the different degrees of relationship to me, please!
W tej chwili panu służę!	I will do so instantly.
Dziadkiem nazywam ojca mego ojca albo mej matki.	Grandfather I call my father's or my mother's father.
Babka jest matką mego ojca lub mej matki.	Grandmother is my father's or my mother's mother.
Teść jest ojcem mojej żony.	My father-in-law is my wife's father.
Teściowa jest matką mojej żony.	My mother-in-law is my wife's mother.
Stryj jest bratem mego ojca, wuj zaś bratem mojej matki.	My uncle is my father's brother (stryj) or my mother's brother (wuj).
Bratanek jest synem mego brata, siostrzeniec zaś synem mojej siostry.	My nephew is my brother's son (bratanek) or my sister's son (siostrzeniec).
Siostrzenica jest jej córką.	My niece is her daughter.
Szwagier jest mężem mojej siostry.	My brother-in-law is the husband of my sister.
Bratowa jest żoną mego brata.	My sister-in-law is the wife of my brother.

VII.

On travelling.

Ile mil mamy stąd do najbliższej wioski?

Osiem!

Czy droga dobra?

Nie osobliwa, trzeba przejeżdżać przez lasy i rzeki.

Czy droga bezpieczna?

Owszem, niema żadnego niebezpieczeństwa, ani we dnie, ani w nocy.

Czy możemy w tem miasteczku przenocować?

Tak' jest, panowie znajdują tam dobre pokoje i dobrą pościel.

Zsiądziemy zatem.

Niech pan każe nasze konie zaprowadzić do stajni!

Zobaczmy teraz, czem nas pan może ugościć na kolację.

Wszystkiem czem panowie raczą rozkazać.

Proszę, niech pan nam zatem da polskiej kiełbasy z kapustą!

Więcej nic?

No, proszę jeszcze po szklanę dobrego piwa!

Zadowoleni panowie z kolacji?

Zupełnie, lecz i pana zadowolnić musimy.

Ile płacimy?

Rachunek niewielki. Wynosi piętnaście marek.

Niech pan nas każe jutro wcześniej obudzić.

How many miles is it from here to the next village?

It is eight miles.

Is the way good?

Not especially, you must pass through forests and across rivers.

Is the way dangerous?

There is no danger at all — neither by day nor by night.

May we pass the night in this little town?

Yes, gentlemen, you will find there beautiful rooms and good beds.

Then we will alight.

Order our horses to be led into the stable, please!

Let us see now what you can give us for supper!

All that you will order!

Please then, give us some Polish sausage with chopped and fermented cabbage!

Don't you like anything else?

Give us a glass of good beer, please!

Are you satisfied with your supper?

Certainly, but we must satisfy you too!

What did our supper cost us?

The bill is not exorbitant. It amounts to fifteen marks.

Order us to be early awakened to-morrow, please!

Dobrze, dobranoc panom,
przyjemnego snu!

Dzień dobry panom. Jak panno-
wie spali tej nocy?

Bardzo mocno, ponieważ byli-
śmy zmęczeni.

Kiedy panowie raczą zjeść śnia-
danie?

Życzylibyśmy sobie natych-
miast.

Pańska herbata wyborna.

Kiedy panowie odjadą?

Zaraz po śniadaniu. — Dziś
wieczorem musimy być w
Gnieźnie.

Gnesen niedaleko, z Kłecka
będzie jeszcze dobra godzina.

Do widzenia w przyszłym roku!

Szczęśliwej drogi!

Well, good night, gentlemen,
may you sleep well!

Good morning, gentlemen! How
did you sleep this night?

We slept soundly, as we were
fatigued.

At what o'clock do you wish
to breakfast?

We wish to do so immediately.

Your tea is excellent.

When shall you depart?

Immediately after breakfast. —

We must arrive at Gnesen
(Gniezno) this evening.

Gnesen is not far; from Kłecko
you will have a drive of
somewhat more than an
hour.

Good-bye till next year!

A happy journey!

Proverbs. *Przysłowia.*

1. Człowiek strzela, a Pan Bóg kulę nosi. — Man pro-
poses, and God disposes. 2. Co się odwlecze, to nie uciecze.
— Forbearance is no acquittance. 3. Jabłko od jabłoni daleko
nie odleci. — He is a chip of the old block. 4. Cicha woda
brzegi rwie. — Still waters run deep. 5. Bez pracy niema
kołaczy. — No pains, no gains. 6. Kiedy trwoga, to do Boga.
— He that would learn to pray, let him go to sea. 7. Natura
ciągnie wilka do lasu. — A wild goose never laid a tame egg.
8. Każdy początek trudny. — Beginnings are always difficult.
9. Kto rano wstaje, temu Pan Bog daje. — The early bird
catches the worm. 10. Próżniactwo wszelkiego złego początek.
— Idleness is the root of all evil. 11. Nie wszystko złoto, co
się świeci. — All is not gold that glitters. 12. Mądry Polak
po szkodzie. — Adversity makes a man wise, though not rich.
13. Śpiewać darmo boli gardło. — No longer pipe, no longer
dance.

Polish-English Vocabulary.

A.

a ['a] ah (interjection); and, but
aby ['abɨ] that (conj.)
aczkolwiek [atʃ'kɔlvɛk] although
adwokat [ad'vɔkat] lawyer
akt ['akt] document
albo ['albo] or; *albo — albo*
 either — or
ale ['alɛ] but
Alpy ['alpɨ] Alps
Alzacja [al'zatsja] Alsatia
Alzarczyk [al'zatʃik] Alsatian
 (subst.)
angielski [an'gɛlski] English
ani — ani ['ani] neither — nor
anioł ['anɔł] angel
apostół [a'pɔstɔł] apostle
apteka [ap'tɛka] apothecary's shop
aptekarz [ap'tɛkaz] apothecary
arak ['arak] arrack
armata [ar'mata] cannon
Austria [austrja] Austria (subst.)
Austriak ['austrjak] Austrian
astronom [as'trɔnɔm] astronomer
ateński [a'tɛn'ski] Athenian (adj.)
atrament [a'tramɛnt] ink
Auzuński [au'zɔn'ski] Ausonian.
 Italian (adj.)
aż [aʒ] to, till
Azja ['azja] Asia.

B.

baba ['baba], *babka* ['bapka]
 grandmother
bać się ['batɕ, sɛ] to fear
bagno ['bagnɔ] marsh
bajka ['bajka] tale, fable
bal ['bal] ball (festivity)
bania [ban'a] the can, jug
baranina [bara'nina] mutton
bardzo ['bardʒɔ] very

barka ['barka] barge, bark
barszcz [barʃtʃ] soup of beet-roots
Basia ['basja] diminutive of
Barbara
bawarski [ba'varski] Bavarian
 (adj.)
bawić się ['bavits, sɛ] to play
bez ['bez] without (prep.)
bezcen ['bestɛn] a very low price
bezczynność [bɛʒ'tʃɪnnɔstɕ, sɪ]
 idleness
biały ['bati] white
bić ['bitɕ, sɪ] to strike, to beat
biec [bɛts] to run
bieda ['bɛda] trouble, need
bitwa ['bitva] battle
blady ['bladi] pale
blądzić ['btɔdʒitɕ, sɪ] to err
błękitny [bɛkitni] blue
blisko ['blisko] near (prep.)
bliźni ['blizni] the fellow-crea-
 ture
błogosławić [btɔgɔslavitsɕ, sɪ] to bless
błogosławieństwo [btɔgɔslav'ɛn-
 stvɔ] blessing (subst.)
łonie ['btɔnɛ] meadow
łotny ['btɔtni] see *ptak*
blyskać ['btikatɕ, sɪ] to lighten
blyszczec [btɨʃtɕɛtɕ, sɪ] to glitter
bo ['bo] for, as
bóbr ['bubr] beaver, castor
bocian ['botɕan] stork
Bóg ['bug] God, god
bogacz ['bɔgatɕ] rich man
bogaty [bɔ'gati] rich
bogini [bɔ'gini] goddess
bohater [bɔ'hater] hero
bojaźń ['bojazni] fear (subst.)
bok ['bok] side
ból ['bul] pain, ache
Bolesław [bɔ'lestav] Boleslas
bomba ['bɔmba] bomb

bór ['bur] forest
boski ['boski], *boży* ['boʒi] of God, godly
brać ['brat_s] to take
brakować ['bra'kovat_s] to be missing
Brandenburgja [brandən'burgja] Brandenburg
brat ['brat] brother
broda ['brɔda] beard
broń ['brɔn] weapon
brona ['brɔna] harrow
brudny ['brudni] dirty
bruk ['bruk] pavement
brukiew ['bruk_{ɛv}] turnip
bruzda ['bruzda] furrow
brzęczeń [bʒɛtʃɛt_s] to sound
brzeg ['bʒɛg] edge, bank
brzmieć ['bʒm_{ɛt}_s] to sound
brzoza ['bʒɔza] birch-tree
brzytwa ['bʒitva] razor
budowa [bu'dɔva] building
budzić ['budʒit_s] to awaken
buk ['buk] beech
Buk ['buk] Buk (name of a town)
bukowy las [bu'kov_i las] beech-wood
bułka ['bułka] roll (white bread)
buraka [bu'raka] beet-root
burmistrz ['burmistʃ] mayor
but ['but] boot
buzia ['buz_a] kiss (subst.)
być ['bit_s], *bywać* ['bivat_s] to be (to have intercourse)
Bydgoszcz ['bidʒɔʃtʃ] Bromberg (town)
bydło ['bidłɔ] cattle.

C.

całować [tsa'łovat_s] to kiss
cały ['tsałi] whole
cement ['tsement] cement
centnar ['tsentnar] hundred-weight
cep ['tsep] flail
cesarz ['tsesaz] emperor
chata ['χata] cottage
chciwy [χtʃiwi] avaricious
chętny ['χɛtni] willing, ready
chleb ['χlɛb] bread (dim. *chlebka*)
chlew ['χlɛv] (pig-)sty
chłop ['χtɔp] peasant, man, fellow
chłopiec ['χtɔpiɛtʃ] boy

chłopski ['χtɔpski] of a peasant
chłostać ['χtɔstat_s] to whip
chmura ['χmura] cloud
chociaż ['χɔtʃaz], *choć* ['χɔtʃ] though, although
chód ['χud] gait
chodźć ['χɔdʒit_s] to go about (chodzi o it is the question)
chór ['χur] chorus
choroba [χɔ'rɔba] disease, illness
chory ['χɔri] ill, sick
chować ['χɔvat_s] to bury
chrobry ['χrɔbri] brave
chrześcijanin [χʃɛstʃijanin] Christian (subst.)
chwala ['χvał_a] praise (subst.)
chwalić ['χvalit_s] to praise
chwycić ['χvitat_s] to catch, to seize
chyba ['χiba] yet, however
ciąć ['tʃɛt_s] to hew, to cut (subst. *cięcie*)
ciało ['tʃałɔ] body
ciasto ['tʃastka] cake
cichy ['tʃixi] noiseless, gentle (adv. *cicho*)
ciec [tʃɛts] to flow
cielę ['tʃɛlɛ] calf
cielęcina [tʃɛlɛ'tʃina] veal
ciemny ['tʃɛmni] dark
ciepły ['tʃɛpti] warm
cierpieć ['tʃɛrpiɛt_s] to suffer
cierpliwość [tʃɛr'plivɔst_s] patience
cierpliwy [tʃɛr'plivi] patient
cieśla ['tʃɛslɔ] carpenter
cieśnina [tʃɛsɛ'nina] straits
cieszyć się [tʃɛʃit_s sɛ] to rejoice [weight]
ciężki ['tʃɛʃki] heavy (of a
ciotka ['tʃɔtkɔ] aunt
cmentarz [tsmentaz] cemetery
cnota ['tsnota] virtue
cnotliwy [tsnot'liwi] virtuous
co ['tʃɔ] what? — (with subst.) every
codzienny [tsɔ'dʒɛnni] daily
cofnąć się ['tʃɔfnɔt_s sɛ] to give
córka ['tsurka] daughter [way
cudowny [tsu'dɔwni] wonderful
cudzy ['tsudʒi] other people's (e. g. property), strange
cukierki [tsu'kɛrki] confect, sweets

ćwiczyć [tʃvʲitʃʲɪsʲ] to exercise
(ćwiczenie subst.)
cyklista [tsɨ'klista] bicyclist
cynamon [tsɨ'namon] cinnamon
cytryna [tsɨ'trina] lemon
cytrynowy [tsɨ'trɨnɔvɨ] of lemon
czapka [tʃapka] cap
czapla [tʃapla] heron
czarny [tʃarnɨ] black
czarowny [tʃar'ɔvni] enchanting
czas [tʃas] time
czcić [tʃtʃɪtʃɪsʲ] to honour
Czech [tʃɛx] Bohemian (subst.)
Czechy [tʃɛxɨ] Bohemia
czekać [tʃɛkatʃɪsʲ] to wait
czekolada [tʃɛkɔ'lada] chocolate
czeladnik [tʃɛla'dnɨk] journeyman
czerwiec [tʃɛrvʲɛts] June
czerwony [tʃɛr'vɔnɨ] red
cześć [tʃɛstʃɪsʲ] honour
część [tʃɛstʃɪsʲ] part (subst.)
często [tʃɛstɔ] often [tain
częstować [tʃɛstɔ'vatʃɪsʲ] to enter-
członek [tʃtʃɔnek] member
człowiek [tʃtʃɔrɛk] (pl. ludzie)
man
czoło [tʃɔɔ] forehead
cztery [tʃtɛrɨ] four
czuć [tʃutʃɪsʲ] to feel (czucie subst.)
czuły [tʃutɨ] full of feeling.
tender
czwartek [tʃvartɛk] Thursday
czworaki [tʃvɔ'raki] fourfold
czworoboczny [tʃvɔrɔ'botʃnɨ] of
four sides
czworonożny [tʃvɔrɔ'nɔʒnɨ] qua-
drupedal
czy [tʃɨ] if, whether?
czyj, -a, -e [tʃɨj] whose?
czyli [tʃɨli] or
czynić [tʃɨnʲɪtʃɪsʲ] to do
czystość [tʃɨstɔstʃɪsʲ] cleanliness
czysty [tʃɨstɨ] clean
czytać [tʃɨtʃatʃɪsʲ] to read.

D.

dąb [dɔb] oak
Dąbrowa [dɔ'brɔva] Dombrowa
(name)
dac [dʲatʃɪsʲ], **dawać** [dʲavatʃɪsʲ]
to give
dąć [dɔtʃɪsʲ] to blow, sound
daleki [dal] w dal at a distance

daleki [da'leki] far [remit
darować [da'rvatʃɪsʲ] to give, to
dawny [dʲavni] former
dążyć [dɔʒɨtʃɪsʲ] to strive
dębina [dɛ'bina] wood of oaks
deptać [dɛptatʃɪsʲ] to tread
deska [dɛska] plank
deszcz [dɛstʃ] rain
djabek [dʲjabɛk] devil
dla [dla] for, on account of (prep.)
dłoń [dɔnɨ] palm of the hand
dług [dɔug] debt
długi [dɔugɨ] long (adv. długo)
dłużnik [dɔugnik] debtor
do [dɔ] to, into (prep.)
dobroć [dɔbrɔtʃɪsʲ] bounty, kindness
dobroczynca [dɔbrɔ'tʃɨnʲtsa] bene-
factor
dobry [dɔbrɨ] good
dobywać [dɔ'bɨvatʃɪsʲ] to storm
docekać [dɔ'tʃɛkatʃɪsʲ] to live to see
dodać [dɔdatʃɪsʲ] to add
doglądać [dɔ'glɔdatʃɪsʲ] to in-
spect, to control
dogodzić [dɔ'godʒɨtʃɪsʲ] to comply
with
dogrzewać [dɔ'gʒɛvatʃɪsʲ] to warm
dojechać [dɔ'jɛxatʃɪsʲ] to reach
dojrzewać [dɔj'ʒɛvatʃɪsʲ] to ripen
(dojrzały ripe [adj.])
dokąd [dɔkɔd] whither (where)?
dokończyć [dɔ'kɔntʃɨtʃɪsʲ] to finish
dokonywać [dɔ'kɔnʲvatʃɪsʲ] to get
ready, to finish
dola [dɔla] happiness
dolina [dɔ'lina] valley
dom [dɔm] house
domowy [dɔ'mɔvɨ] domestic
domyslać się [dɔ'mɨsʲlatʃɪsʲ sʲɛ]
to presume
donosić [dɔ'nɔstʃɪsʲ] to announce
dopiero [dɔ'pɛrɔ] only, no sooner
than
dopóki [dɔ'pɔki] as long as
dopomagać [dɔpɔ'magatʃɪsʲ] to help
dorastać [dɔ'rastatʃɪsʲ] to grow
(slowly)
dorobić [dɔ'rɔbʲɪtʃɪsʲ] to earn
dość [dɔstʃɪsʲ], **dosyć** enough
dosiadac konia [dɔ'sɨdatʃɪsʲ 'kɔnɔ]
to mount on horseback
doskonałość [dɔskɔ'natʃɪsʲ] per-
fection

dostać [ˈdostat̪ɐ] to get
doskonały [ˈdɔskɔˈnat̪ɨ] perfect
doświadczony [ˈdɔˈsʲvatsɔnɨ] tried
dosyć [ˈdɔsɨt̪ɐ] enough (= *dość*)
dotrzymać słowa [ˈdɔˈtʃɨmat̪ɐ, ˈsɔva] to hold one's word
dotknąć, dotykać [ˈdɔtknɔt̪ɐ, ˈdɔˈtɨkat̪ɐ] to touch
dotykanie [ˈdɔtɨˈkan̪ɐ] touch (subst.)
dowiedzieć się [ˈdɔˈvʲɛdzɛt̪ɐ, s̪ɛ] to know, to experience, to learn (= to be told)
dozorca [ˈdɔˈzɔrtsa] surveyor (guard)
droga [ˈdrɔga] way, road
drogi [ˈdrɔgɨ] dear
drukować [ˈdrukɔvat̪ɐ] to print
drzeć [ˈdʒɛt̪ɐ] to tear
drzeć [ˈdrʃɛt̪ɐ] to tremble
drzewo [ˈdʒɛvɔ] tree, wood
drzwi [ˈdʒvi] door
duch [ˈdux] spirit, ghost
Duńczyk [ˈduntʃɨk] Dane
duśza [ˈduʂa] soul
dużo (adv.) [ˈduʒɔ] much
duży [ˈduʒɨ] large (a space)
dwór [ˈdvur] court
dworzec [ˈdvɔʒɛts] station
dym [ˈdɨm] smoke
dziad [dz̪ad̪], *dziadek* [ˈdz̪adɛk] grandfather
działać [dz̪aˈlat̪ɐ] to act
działo [ˈdz̪aˈɫɔ] cannon
dziatwa [ˈdz̪atva] children
dzieło [ˈdz̪ɛˈɫɔ] work
dziecię [ˈdz̪ɛt̪ɐ, s̪ɛ] child (plur. *dzieci*)
diegieć [ˈdz̪ɛgʲɛt̪ɐ, s̪ɐ] birch-tar
dziękować [dz̪ɛˈkɔvat̪ɐ, s̪ɐ] to thank
dzień [ˈdz̪ɛn̪ɐ] (pl. *dni*) day. — *dzień powszedni* week-day
dziennik [ˈdz̪ɛnnɨk] daily newspaper
dzierżawca [dz̪ɛrˈʒaftsa] tenant
dziewczę [ˈdz̪ɛvtʃɛ] maid, girl
dziewczyna [dz̪ɛvˈtʃɨna] maid, girl
dziewica [dz̪ɛˈvɨtsa] virgin
dziewka [ˈdz̪ɛfka] girl, maid
dziki [ˈdz̪ɨki] wild
dzis [ˈdz̪ɨs̪ɐ], *dzisiaj* [ˈdz̪ɨs̪aj] to-day

dzisiejszy [dz̪ɨs̪ɛjʃɨ] of to-day
dziura [ˈdʒura] hole
dziwić się [ˈdʒɨvɨt̪ɐ, s̪ɛ] to wonder
dźwięk [ˈdʒvʲɛk] sound
dzwon [ˈdʒvɔn] bell
dzwonić [ˈdʒvɔnɨt̪ɐ, s̪ɐ] to ring the bell, to sound.

E.

echo [ˈɛxɔ] echo
elektor [ɛˈlɛktɔr] elector
elementarny [ɛlɛmɛnˈtarnɨ] elementary
ewangelik [ɛvanˈɡɛlɨk] Evangelic, Protestant
ewangelja [ɛvanˈɡɛlja] gospel.

F.

fabryka [faˈbrika] manufactory
fałszywy [falˈʃɨvɨ] false
Fenicjanin [fɛnɨˈtʃɨan̪ɨn̪ɐ] Phoenician
fenig [ˈfɛnɨg] pfennig (penny)
fiolet [fɨˈvʲɔtɛk] violet
filiżanka [fɨlɨˈʒanka] cup
folgować [fɔlgɔvat̪ɐ, s̪ɐ] to be indulgent
forteca [fɔrˈtɛtsa] fortress
fortuna [fɔrˈtuna] fortune
Fortuna [fɔrˈtuna] Fortuna
francuski [franˈtʃuski] French
Francuz [ˈfrantsuz] Frenchman
Francja [ˈfrantsja] France
funt [ˈfunt] pound
futro [ˈfutɔ] fur.

G.

gąbka [ˈgɔpka] sponge
gaj [ˈgaj] grove
gałąź [ˈgaˈɫɔʒ̪ɐ] branch
Galicja [gaˈlɨtsja] Galicia
garbarz [ˈgarbaz̪ɐ] tanner
garbować [garˈbɔvat̪ɐ, s̪ɐ] to tan
gardzić [ˈgardʒɨt̪ɐ, s̪ɐ] to despise
gazeta [gaˈʒɛta] newspaper
gdakać [ˈgdakat̪ɐ, s̪ɐ] to cackle
Gdańsk [ˈgdansk̪ɐ] Danzig (town)
gdy [ˈgdɨ] if, when
gdzie [ˈgdʒɛ] where
gęgać [ˈgɛgat̪ɐ, s̪ɐ] to chatter
gęś [ˈgɛs̪ɐ] goose
ginąć [ˈgɨnɔt̪ɐ, s̪ɐ] to perish
głęboki [glɛˈbɔkɨ] deep

głód [głud] hunger
głodny [głodni] hungry
głos [głos] voice
głośny [głosni] loud
głowa [głowa] head
głuchy [głuxi] deaf
głupiec [głupets] fool
Gniezno [gn,ezno] Gnesen (town)
godzina [go'dzina] hour
golić [golits,] to shave
góra [gura] mountain
gorący [go'rōtsi] hot
gość [gost,s,] guest
gospodarski [gospo'darski] of the
 landlord, of the peasant
gospodarz [gos'podaʒ] landlord,
 peasant
gospodyni [gospo'dini] hostess
gotować [go'tovats,] to cook
goździk [goz'dzik] clove
grabia [grab,a] rake; — *konna*
[konna] horse-rake
grać [grats,] to play
granat [granat] grenade
granica [granitsa] frontier; *za*
granicą abroad
grecki [gretski] Greek (adj.)
grób [grub] grave, tomb
groch [grox] pea
grozić [grozits,] to threaten
groźny [grozni] dreadful, ter-
 rible
gruby [grubi] big, fat, coarse
grudzień [grudz,ɛn,] December
gruszka [gruska] pear
gryźć [grits,] to bite
grzech [gʒɛx] sin
grzeczność [gʒɛtʃnost,s,] poli-
 teness
grzeszyć [gʒɛʃits,] to sin
gwiazda [gʷazda] star
gwizdać [gʷizdat,s,] to whistle
gwoździć [gʷuzdʒ,ɛ] nail.

H.

handel [handɛl] trade, commerce
hasło [hasło] watchword
herbata [her'bata] tea
historja [hi'storja] history;
historja o strachach ghost-story
honor [honor] honour
hufec [huf,ɛts] band, troop.

I.

i [i] and
ile [ile] how much (many)?
im — *tem* the — the
imię [im,ɛ] Christian name
Inowrocław [inó'vratʂaf] Ino-
 wracław (Hohensalza)
inny [innɪ] another
interes [in'teres] business
iść [ists,] to go
iż [iʒ] that (conj.).

J.

ja [ja] I
jabłko [jabłko] apple
jabłoń [jabłɔn,] apple-tree
jąć [jōts,] to seize, to catch
jagnię [jagn,ɛ] lamb
jaje [jaje] egg
jak [jak] as
jaki [jaki] what? (before a sub-
 stantive)
jakość [jakost,s,] quality
jakowy [ja'kovi] whatever
jałowica [jałó'vitsa] young cow
Japonja [ja'pɔn,a] Japan
jarmark [jarmark] fair
jaskinia [ja'skina] the hollow
jaskółka [ja'skułka] swallow
jasny [jasni] bright, glorious
jatki [jatkɪ] the butcher's stall
jechać [jɛxats,] to go in a car-
 riage
jęczmień [jɛtʃm,ɛn,] barley
jeden [jɛdɛn] one
jednakowoż [jɛdna'kɔvɔʒ], *jednak*
 yet, still
jeny [jɛno] only
jeść [jɛst,s,] to eat
jesień [jɛs,ɛn,] autumn
jesienny [jɛ'sennɪ] autumnal
jeszcze [jɛʃtʃɛ] still, yet
jeździć [jɛʒdizits,] to drive, to
 go on horseback
jeżeli [jɛ'ʒɛli] if, when
jezioro [jɛ'zɔɔ] lake
jezuita [jɛzu'ita] Jesuit
język [jɛʒik] tongue, language
jodła [jodła] fir-tree
Józefa [jɔ'sɛfa] Josepha
jutro [jutro] to-morrow
już [juʒ] already.

K.

kaczka ['katʃka] duck
kadłub ['kadłub] trunk, body
kaleka [ka'leka] cripple
kałamarz [ka'tamaʒ] inkstand
kamień ['kamɛnɨ] stone
kapać ['kɔpatɕ] to bathe, to take a bath
kapelusz [ka'peluʃ] hat
kąpiel ['kɔpɛl] bath
kapitan [ka'pitan] captain
kapusta [ka'pusta] cabbage; *kapusta kiszona* [ki'sɔna] chopped and fermented cabbage
kara ['kara] punishment; — *cielesna* corporeal punishment
karać ['karatɕ] to reprove, punish
karczma ['kartʃma] inn
karp ['karp] carp
kąt ['kɔt] (dim. *kątek*) corner
katedra [ka'tedra] cathedral; professor's desk
katolik [ka'tolik] (Roman) Catholic
kawa ['kava] coffee
kazać ['kazatɕ] to order
każdy ['kazɔdɨ] every
kiedy ['kɛdɨ] when
kiełbasa [kɛt'basa] (Cracovian) sausage
kieliszek [kɛ'liʃɛk] the little glass
kij ['kij] stick, staff
Kijów ['kijuf] Kief (town)
kilka ['kilka] some
kilometr [ki'lɔmetr] kilometre
kiszka [kiʃka] gut, sausage
kląć ['klɔtɕ] to curse
klasa ['klasa] form, class
klasztór ['klaʃtɔr] convent
klejnoty [klej'nɔtɨ] jewels
kłamać ['kɫamatɕ] to lie
kłaskać ['kɫastɕ] to lay
kłóć see *kłuć* [kɫutɕ] to sting
kłócić się ['kɫutɕiɛɕ sɛ] to quarrel
klópot ['kɫɔpɔt] grief
łoś ['kɫɔs] ear (of corn)
kłótniwy [kɫut'livɨ] quarrelsome
kłuć ['kɫutɕ] to sting
kobieta [kɔ'bɛta] woman
kochać ['kɔxatɕ] to love

kolebka [kɔ'leпка] cradle
kolej ['kɔlej] turn (*przychodzi kolej na* it is the turn of . . .)
kolej żelazna ['kɔlej ʒɛ'lazna] railway
kołnierz [kol'nɛʒ] collar
kóło ['kɔtɔ] round, around (prep.)
kołyska [kɔ'tɨska] cradle
komedja [kɔ'mɛdja] comedy
koń ['konɨ] horse
koniczna [kɔ'nɨtsna] (see *siew*)
koniec ['konɛts] end (*na końcu* at length)
konieczny [kɔ'nɛtʃni] necessary
konik ['konik] herdsman [of horses]
konjugacja [konɨgatsja] conjugation
konnica [kon'nitsa] cavalry
konny ['konɨ] provided with a horse
konsul ['konsul] consul
kopa ['kɔpa] threescore
kopyto [kɔ'pɨtɔ] hoof
kora ['kɔra] bark (of a tree)
kos ['kos] blackbird
kosa ['kɔsa] scythe
kość [kɔstɕ] bone
Kościan ['kɔstɕanɨ] Kosten (town)
kościelny [kɔs'tɕelnɨ] of the church
kościół ['kɔstɕul] (the Roman Catholic) church
kosiarka [kɔ'sarka] harvest-woman
kośnik ['kɔsɨnik] harvest-man
kosz ['kɔʃ] basket
kowal ['kɔval] smith
kraina [kra'ina] country
kraj ['kraj] country, land
Kraków ['krakuf] Cracovia
Krakowiana [krakɔ'viana] Cracovian lady
kram [kram] shop
kraść [krastɕ] to steal
krawiec ['kravɛts] tailor
kreda ['kreda] chalk
krewny ['krevɨ] blood
krewny [krevɨ] parent, kinsman
król ['krul] king
królewski [kru'lefski] royal

królowa ['kru'lova] queen
krótki ['krutk'i] short (*wkrótce* soon)
krowa ['krova] cow
kruk ['kruk] raven
kruszec ['krufets] metal
kryć ['krüt,s] to hide
krzak ['křak] shrub
krzesło ['křestł] chair
krzyczeć, krzyknąć ['křitjet,s, 'křiknät,s] to cry (subst. *krzyczenie*)
krzyk ['křik] cry
krzywda ['křivda] wrong (subst.)
krzyż ['křiz] cross (subst.)
krzyżak ['křizak] knight of the Teutonic Order
ksiądz ['k,s,ɔdz] priest
książę ['k,s,ɔgɛ] prince
książka ['k,s,ɔřka] book
księżstwo ['kř,ɛstvɔ] duchy; prince and princess
księżyc ['k,s,ɛgits] moon
kto ['kto] who?
który ['kturi] 1) interrog. pron. what? which? (adj.), 2) rel. pron. who, which
ku ['ku] towards, to (prep.)
kuć ['kut,s] to forge
kucharka [ku'χarka] female-cook
kucharz ['kuχaz] cook (subst.)
kuchnia ['kuχ,na] kitchen
kula ['kula] ball; *kula armatnia* cannon-ball (dim. *kulka*)
kulisty [ku'listi] globular
kumotr ['kumotr] godfather
kupić ['kupit,s] to buy
kupiec ['kupets] merchant
kurczę ['kurtř] chicken
kurnik ['kur,nik] fowl-house
kuropatwa [kuro'patvɔ] partridge
kuzyn ['kuzin] cousin
kuźnia ['kuz,na] forge (subst.)
kwiat ['k,v,at] flower
kwiecie ['k,v,et,s,ɛ] blossom
kwiecień [kv,et,s,ɛn] April
kwitnąć ['kvitnät,s] to bloom.

L.

ląd ['lɔd], *stały ląd* ['stat'i 'lɔd] continent
lanca ['lantsa] lance, spear
Laponja [la'pon,ja] Lapponia

las ['las] wood, forest
lata ['lata] s. *lato*
latać ['latat,s] see *lecieć*
lato ['lato] summer; *lata* years (pl. of rok)
lecieć ['let,s,et,s] to fly (of a bird)
lecz ['lets] but
legjon ['legjon] legion
lękać się ['lɛkat,s,s,ɛ] to be afraid
lekarz ['lekař] physician
lekcja ['lektřja] lesson
lekki ['lekk'i] easy
leniwiec [le'niv,ets] idler
leniwy [le'niv,i] idle
leszcz ['leřts] bream (fish)
Leszno ['leřno] Lissa (town)
lew ['lev] lion
lewy ['levi] left (e. g. hand)
leżeć ['ležet,s] to be situated, to lie
lichy ['liχi] miserable
liczyć ['litřit,s] to count
liczny ['litřni] numerous
liljowy [lil'jov,i] of lilies
lin ['lin] tench (fish)
lipa ['lipa] lime-tree
lipiec ['lip,ets] July
lis ['lis] fox
list ['list] letter
listopad [li'stopad] November
listowy [li'stov,i] postman; epistolary (adj.)
Litwa ['litva] Lithuania
Litwin ['litvin] Lithuanian
lód ['lud] ice
los ['los] fate, destiny
lot ['lot] flight (of a bird)
lub ['lub] or
lubić ['lubit,s] to love, to like
luby ['lubi] beloved
lud ['lud] people
ludny ['ludni] populous
ludzie ['ludz,ɛ] men (pl. of *człowiek*)
luty ['lut'i] February
Lwów ['lvuf] Lemberg.

Ł.

łabędź ['labɛdž] swan
łaciński [ła't,sin,ski] Latin (adj.)
łąka ['lɔka] meadow
łańcuszek [lantsufek] chain
łapa ['łapa] paw, claw

łaska [ˈłaska] favour, grace
 łaskawy [ˈłaˈskavɨ], łaskaw
 [ˈłaskaf] gracious, kind
 łatwy [ˈłatvɨ] easy
 ława [ˈlava], ławka [ˈławka]
 bench, form
 łać [ˈłatɕ, s.] to lie
 łódź [ˈlud͡z, s.] boat
 Łódź [ˈlud͡z, s.] Lodz (town)
 łokieć [ˈłokɛt͡s, s.] yard
 łokietek [ˈłɔˈkɛtɛk] dwarf
 łono [ˈłɔnɔ] lap
 łóżko [ˈłuʃkɔ] bed
 Łużyczanin [ˈłuʒiˈtʃanin] Lu-
 satian, Wend
 łza [ˈtʂa] tear (subst.).

M.

macocha [maˈtʂɔxa] stepmother
 mądry [ˈmɔdri] prudent, wise
 mądrość [ˈmɔdrɔʂt͡s, s.] wisdom
 maj [ˈmaj] May
 majątek [maˈjɔtɛk] fortune (pos-
 session)
 mąka [ˈmɔka] flour
 malarz [ˈmalaz] painter
 Malborg [ˈmalbɔrk] Marienburg
 malina [maˈlina] rasp-berry
 malować [maˈlɔvat͡s, s.] to paint
 małpa [ˈmałpa] ape
 mały [ˈmałi] little, small [riage
 małżeństwo [małˈʒɛnstvɔ] mar-
 marchew [ˈmarʂɛv] carrot
 marnować [marˈnɔvat͡s, s.] to dis-
 sipate, waste
 marsz [ˈmars] onwards
 martwy [ˈmarˈvɨ -tʃi] stiff
 marzec [ˈmazɛts] March
 marznąć [ˈmaznɔt͡s, s.] to freeze
 marzyć [ˈmazit͡s, s.] to dream
 maść [ˈmas, t͡s, s.] unguent; colour
 (of horses)
 maszyna [maˈʃina] machine
 masło [ˈmasłɔ] butter
 materia [maˈterja] material, matter
 matka [ˈmatka] mother
 mąż [ˈmɔʒ] man, husband
 mendel [ˈmendɛl] set of fifteen
 męczennik [mɛˈtʃɛnnɨk] martyr
 męka [ˈmɛka] torment, pain
 męski [ˈmɛʂki] for man, of men
 męstwo [ˈmɛstvɔ] bravery, valour
 męczyzna [mɛʃˈtʃizna] man

miara [ˈmɪara], miarka [ˈmɪarka]
 measure
 miasto [ˈmɪastɔ] town
 mieć [ˈmɛt͡s, s.] to have [basin
 miednica [mɛˈdɲitsa] washing-
 między [miˈɛd͡zi] among, between
 mierzyć [mɛˈʒit͡s, s.] to measure
 miejsce [ˈmɛjst͡sɛ] spot, space, room
 miesiąc [ˈmɛsɔt͡s] month
 mięso [ˈmɛsɔ] meat
 mieszać [mɛˈʂat͡s, s.] to mix, mingle
 mieszczanin [mɛˈʃʦanin] citizen
 mieszkanie [mɛˈʃkanɛ] dwelling
 mieszkalny [mɛˈʃkalny] dwel-
 ling (adj.)
 milczeć [ˈmilt͡ʂɛt͡s, s.] to be silent
 miłość [ˈmɪlɔʂt͡s, s.] love
 miłosny [miˈlɔʂnɨ] of love
 miły [ˈmiłi] agreeable, dear
 mimo [ˈmimɔ] in spite of (prep.)
 minąć [ˈminɔt͡s, s.] to go away
 minuta [miˈnuta] minute
 mizerny [miˈʒɛrnɨ] miserable
 mlec [ˈmlɛts] to grind (subst.
 młócenie)
 mleko [ˈmleko] milk
 młockarnia [młɔtsˈkarnɪa] thrash-
 ing-machine
 młodociany [młɔdɔˈt͡sɪanɨ] young
 młody [ˈmłɔdɨ] young
 młodzienc [młɔˈdzɛnɛts] youth,
 young man
 młodzież [ˈmłɔdzɛʒ] youth (age)
 młynarz [ˈmłɪnaz] miller
 moc [ˈmɔts] power
 móc [ˈmut͡s] to be able
 modlić się [ˈmɔdlit͡s, sɛ] to pray
 modniarka [mɔdˈnarka] milliner
 mogiła [moˈgɪła] (dim. mogiłka)
 tomb, grave
 mój [ˈmɔj], moja, moje my
 moknąć [ˈmɔknɔt͡s, s.] to get wet
 monarcha [mɔˈnarxa] monarch
 moralność [mɔˈralnɔʂt͡s, s.] morality
 morze [ˈmɔʒɛ] ocean, sea
 most [ˈmɔst] bridge
 motyl [ˈmotɨl] butterfly
 mowa [ˈmɔva] language, speech
 (tongue); mowa ojczysta mother-
 tongue
 mówca [ˈmuʃtsa] speaker
 mówić [ˈmuʋit͡s, s.] to speak
 może [ˈmɔʒɛ] perhaps

mrówka [ˈmrufka] ant
mróz [ˈmruz] coldness
mrzec [ˈmʒet͡sɨ] to die
msza [ˈmʂa] mass (divine-service)
muł [ˈmut͡s] mule
mur [ˈmur] wall
musieć [ˈmusɛt͡sɨ] to be obliged
my [ˈmɨ] we
myć [ˈmɨt͡sɨ] to wash
myśl [ˈmɨsʲl] thought (subst.)
myśliwy [ˈmɨsʲˈlivɨ] huntsman
mysz [ˈmɨʃ] mouse
myto [ˈmɨt͡o] wages, reward.

N.

na [ˈna] to, in, into
nabyty [ˈnabɨtɨ] bought
naczelnik [ˈnaʧɛlnɨk] chief
nad [ˈnad] over, above; on (prep.)
nadbrzeżny [ˈnadˈbʒɛʒnɨ] situated
 on the shore
nagi [ˈnagɨ] naked
nagroda [ˈnagrɔda] reward
najmować [ˈnajˈmɔvat͡sɨ] to hire
nakładać [ˈnakʲladat͡sɨ] to present
nakryć [ˈnakrɨt͡sɨ] to cover
nałapać [ˈnaʲlapat͡sɨ] to catch
namiętność [ˈnamʲɛtnɔʃt͡sɨ] passion
napętnić [ˈnapɛtɨnɨt͡sɨ] to fill
napić [ˈnapɨt͡sɨ] to quench
napomnienie [ˈnapɔˈmɨnʲɛnʲɛ] ex-
 hortation
napój [ˈnapuj] beverage
naprzeciw [ˈnapʃɛt͡sɨɨ] against,
 over against, opposite
nareszcie [ˈnaˈrɛʃt͡sɨɛ] finally
naród [ˈnarud] nation
narodowy [ˈnarɔˈdɔvɨ] national
narzędzie [ˈnarʲʒɛdzɛ] instrument
narzekać [ˈnarʲʒekat͡sɨ] to complain
nasz [ˈnaʃ] our
natychmiast [ˈnatɨxmʲast] at once
nauczyciel [ˈnaɨˈt͡ʃɨt͡sɨɛl] teacher
nauka [ˈnaˈuka] science, in-
 struction, doctrine
nazwisko [ˈnazˈvɨsko] family name
nazywać się [ˈnazɨvat͡sɨ sɨɛ] to
 be called
ni [ˈnɨ] — *ni* neither — nor
nic [ˈnɨt͡sɨ] nothing
nie [ˈnɛ] no, not
niebezpieczeństwo [ˈnɛbɛʃpɛˈt͡ʃɛnʲ-
 stro] danger

niebo [ˈnɛbɔ] sky, heaven
niedawno [ˈnɛˈdavno] a short
 time ago
niedola [ˈnɛˈdɔla] unhappiness
niedziela [ˈnɛˈdzɛla] Sunday
niedzielny [ˈnɛˈdzɛlnɨ] of Sunday
niegrzeczny [ˈnɛgʒɛt͡ʃnɨ] naughty
niejeden [ˈnɛˈjɛdɛn] many a
niekiedy [ˈnɛˈkɛdɨ] now and then
niełitościwy [ˈnɛlɨtɔʃˈt͡sɨvɨ] mer-
 ciless, unmerciful
Niemcy [ˈnɛmʲt͡sɨ] the Germans;
 Germany
Niemiec [ˈnɛmʲɛt͡sɨ] the German
niemiecki [ˈnɛˈmʲɛtskɨ] German
 (adj.)
niemożliwy [ˈnɛmɔʒˈlivɨ] impos-
 sible
nieoceniony [ˈnɛɔtsɛnˈonɨ] inesti-
 mable
niepodobny [ˈnɛpɔˈdobnɨ] unlike,
 impossible
nieposłuszny [ˈnɛpɔˈst͡ʃnɨ] dis-
 obedient
niepotrzebny [ˈnɛpɔt͡ʃɛbnɨ] un-
 necessary
nieprzychylny [ˈnɛpʃɨˈχɨlnɨ] dis-
 inclined
nieprzyjaciół [ˈnɛpʃɨˈjat͡sɨɛl]
 enemy
nie raz [ˈnɛraz] sometimes
nieład [ˈnɛʒɔd] disorder
nieść [ˈnɛʃt͡sɨ] to bear
niestuszny [ˈnɛˈst͡ʃnɨ] unfair
nieśmiertelny [ˈnɛsˈmʲɛrˈtɛlnɨ] im-
 mortal
niestały [ˈnɛˈstatɨ] inconstant
nieskończony [ˈnɛˈskɔnʲt͡ʃnɨ] end-
 less
nieszczęście [ˈnɛʃʧɛʃt͡sɨɛ] mis-
 fortune
nieszczęśliwy [ˈnɛʃʧɛʃˈlivɨ] un-
 happy
niewiadomy [ˈnɛvˈaˈdomɨ] un-
 known
niewidzialny [ˈnɛvɨˈdzɨalnɨ] in-
 visible
niezbędny [ˈnɛzˈbɛdnɨ] indis-
 pensable
nieostrożny [ˈnɛɔˈstrɔʒnɨ] impro-
 vident, incautious
niezgrabny [ˈnɛzˈgrabnɨ] unlit.
 awkward

niezadowolony [nɛzadɔvɔ'lnɨ] discontented, unsatisfied
 niezwycięzony [nɛzvit,sɛʒɔnɨ] not vanquished
 nigdy ['nigdɨ] never
 nikt ['nikt] nobody
 niniejszy [nɛ'nɛʃʃɨ] this, following
 nim ['nim] before
 niski ['niskɨ] low (adj.)
 niż ['niʒ] than (after a comparative)
 no ['no] from *jeno* only
 noc ['nɔts] night
 noga ['nɔga] leg
 nora ['nɔra] hole (subst.)
 nos ['nos] nose
 nowina [nɔ'vina] news (subst.)
 nowy ['nowɨ] new
 nóż ['nuʒ] knife
 nudny ['nudɨ] tedious
 nurek ['nurek] diver
 nuta ['nuta] note (music).

O.

o ['ɔ] around, of, on (prep.)
 oba ['ɔba] both
 obaczyć [ɔ'batʃɨs,] to see
 obcować [ɔ'bɔvat,s,] to have intercourse (*obcowanie* subst.)
 obcy [ɔ'bɨsɨ] foreign
 obecny [ɔ'bɛtsnɨ] present
 obejść się [ɔ'bɛjst,s, s,ɛ] to do without
 obiad [ɔ'b,ad] dinner
 obiecać [ɔ'bɛtsat,s,] to promise (*obiecować*)
 oblężenie [ɔblɛ'ʒɛn,ɛ] the siege
 oblicze [ɔb'litʃɛ] figure, face
 obłok [ɔ'błɔk] cloud
 obłudny [ɔb'łudnɨ] hypocritical
 obmawiać [ɔb'mav,at,s,] to slander
 obora [ɔ'bɔra] stable for cattle
 obok [ɔ'bɔk] by the side of (prep.)
 obrać [ɔ'brat,s,], obierać [ɔbɛ'rat,s,] to elect, choose
 obracać się [ɔbra'tsat,s, s,ɛ] to turn
 obrażać [ɔ'brazat,s,] to offend
 obraz [ɔ'brɔʒ] picture
 obrok [ɔ'brɔk] food
 obszar [ɔ'pʃar] space, field
 obszerny [ɔp'ʃɛrnɨ] spacious, large

oburzać [ɔ'bugat,s,] to raise, to revolt
 obyć się (bez czego) [ɔ'bɨt,s, s,ɛ] to do without
 obywatel [ɔbɨ'vatɛl] citizen
 ocieniać [ɔ't,sɛn,at,s,] to shade
 oczerniać [ɔ'tʃɛrn,at,s,] to slander
 od [ɔ't] from
 odbierać [ɔd'bɛrat,s,] to take away
 oddychać [ɔd'dɨxat,s,] to breathe
 odkryć [ɔ'tkrɨt,s,] to discover
 odmawiać [ɔd'mav,at,s,] to refuse
 odpoczynek [ɔt'pɔtʃɨnek] repose
 odpowiedzieć [ɔtpɔ'vɛdz,ɛt,s,] to answer
 odstąpić [ɔdstɔp,ɨt,s,] to renounce
 odtąd [ɔ'ttād] from there
 odwaga [ɔd'vaga] courage
 odważać się [ɔd'vazat,s, s,ɛ] to dare
 odważny [ɔd'vɔʒnɨ] courageous
 odwrócić [ɔd'vrut,sɨt,s,] to return
 odznaczać się [ɔd'znatʃat,s, s,ɛ] to distinguish oneself
 odzywać się [ɔd'zɨvat,s, s,ɛ] to answer
 ogień [ɔ'gɛn,] fire
 oględność [ɔ'glɛdnɔst,s,] circum-spection [claim
 ogłosić się [ɔ'głɔsɨt,s, s,ɛ] to pro-
 ogólnie [ɔ'gólnɛ] commonly
 ogród [ɔ'grud] garden
 ojciec [ɔjɨt,s,ɛts] father
 ojczyzna [ɔj'tʃɨzna] home, native country
 ojczysty [ɔj'tʃɨstɨ] of the home
 oko [ɔ'kɔ] (pl. *oczy*) eye
 okolica [ɔ'kolitsa] environs
 okoliczność [ɔkɔ'litʃnɔst,s,] cir-cumstance
 około [ɔ'kɔtɔ] round, around (prep.)
 okrągły [ɔ'krɔgłɨ] round
 okrutny [ɔ'krutnɨ] cruel
 ołów [ɔ'luf] lead (metal)
 ołtarz [ɔ'ttaʒ] altar
 on [ɔ'n] he
 opanować [ɔpa'nɔvat,s,] to subdue
 opera [ɔ'pera] opera [late
 opowiedzieć [ɔpɔ'vɛdz,ɛt,s,] to re-
 oprócz [ɔ'prutʃ] except, besides
 opuścić [ɔ'pustʃɨt,s,] to leave
 orać [ɔ'rat,s,] to plough
 oręż [ɔ'rɛʒ] sword

orzeł [ˈɔʐɛł] eagle
osioł [ˈɔɕɔł] ass
ośm [ɔs.m] eight
osoba [ˈɔsɔba] person
osobny [ɔˈsobnɨ] personal, separate
ostatni [ɔˈstatnɨ] last
ostrożny [ɔˈstroʒnɨ] cautious
ostry [ˈɔstri] severe
oświecony [ɔs.vɛˈtsonɨ] enlightened
oszczędny [ɔʃˈtʃɛdnɨ] economical
otaczać [ɔˈtatʃat.s.] to surround
oto [ˈɔtɔ] look
otoczony [ɔtɔˈtʃɛnɨ] surrounded
otręb [ˈɔtrɛb] bran
otwarty [ɔˈtwartɨ] open
otworzyć [ɔˈtvɔʐɨt.s.], *otwierać* [ɔtˈvɛrat.s.] to open (*otwarcie* subst.)
ów [ˈuf], *owa*, *owo* that
owca [ˈɔtsa] sheep
owczarz [ˈɔftʃaʒ] shepherd
owies [ˈɔvɛs] oats
owoc [ˈɔvɔts] fruit
owszem [ˈɔʃɛm] certainly.

P.

paneczek [ˈpɔtʃɛk] pancake; bud
padać [ˈpadat.s.] to fall, to rain
palec [ˈpalets] finger
palić [ˈpalit.s.] to burn
pałasz [ˈpałas] sabre
pamiątka [paˈmɔtkɑ] remembrance
pamięć [paˈmɛt.s.] remembrance;
na — by heart
pan [ˈpan] gentleman, mister (Mr.)
pani [ˈpani] lady, mistress (Mrs.)
panna [ˈpanna] Miss
panować [panɔˈvat.s.] to reign
panowanie [panɔˈvanɛ] reign, government
panński [ˈpanʃki] of the gentleman; your
państwo [panˈstvɔ] state, empire: Mr. and Mrs.
parny [ˈparnɨ] sultry
parowy [paˈrɔvɨ] driven by steam
papier [ˈpapɛr] paper
para [ˈpara] steam, vapour
para [ˈpara] pair
parasol [paˈrasɔł] umbrella
parasolka [paraˈsɔlka] parasol

parobek [paˈrɔbɛk] servant
Paryż [ˈparɨʒ] Paris
Paryżanin [parɨˈʒan.in] Parisian (subst.)
pasterz [ˈpastɛʒ], *pastuch* [ˈpastux] herd's man
pasza [ˈpaʃa] food
patrzeć [ˈpatʃɛt.s.] to look
Paweł [ˈpavɛł] Paul
październik [paʒˈdzɛrnik] October
pazur [ˈpazur] claw, [pidly]
pedzić [ˈpɛdzit.s.] to drive (rapidly)
pełny [ˈpɛlnɨ] full
pełzać [ˈpɛłzat.s.] to creep
pensja [ˈpensʲɔ] pension, salary
perka [ˈperka] potato
perliczka [perˈlitʃka] guinea-fowl
Pers [ˈpers] the Persian
pewny [ˈpɛvnɨ] sure, certain
piasek [ˈpʲasɛk] sand
pić [ˈpʲit.s.], *pijać* to drink
piec [ˈpɛts] to bake
piec [ˈpɛts] stove
pieć [ˈpɛt.s.] five
pieczeń [ˈpɛtʃɛn] roasted meat
piekarz [ˈpɛkaʒ] baker
piękny [ˈpɛknɨ] beautiful, fine
piekło [pɛˈkɔ] hell (Hell)
piękność [ˈpɛknɔʃt.s.] beauty
pieniądze [pɛˈnɔdʒɛ] money
pieprz [ˈpɛpʃ] pepper
piers [ˈpɛrs.] breast
piersień [pɛrˈstɛn] ring (subst.)
pierwszy [ˈpɛrfʃɨ] first
preferencja [pɛrˈfɛnʃɛ] preference, advantage
pies [ˈpɛs] dog
pieszczony [pɛˈʃtʃɔnɨ] spoiled
pieśń [ˈpɛs.n.] song; *pieśń ludowa* national song
pila [ˈpʲɪɔ] saw (subst.)
pilność [ˈpʲɪnɔʃt.s.] industry
pilnować [pʲɪˈnɔvat.s.] to watch
pilny [ˈpʲɪlnɨ] diligent, industrious
pióro [ˈpʲurɔ] feather, pen
Piotr [ˈpʲɔtr] Peter
pisać [ˈpʲɪʃat.s.] to write
pisarz [ˈpʲɪʃɨ] clerk, writer, author
pismo [ˈpʲɪsmɔ] hand-writing
piwo [ˈpʲivɔ] beer

piénica [pjo'nitsa] ale-house
 placek ['platsék] cake
 pleban ['pleban] vicar (subst.)
 pleć ['plet,s,] to weed
 plecy ['pletsi] back (subst.)
 pleść ['plest,s,] to braid
 płacić ['płat,s,it,s,] to pay
 płakać ['ptakat,s,] to weep
 płótno ['plutno] linen
 plug ['plug] plough
 płynąć ['plinót,s,] to flow, to swim
 pływak ['ptivak] swimmer
 po ['po] after, till. (prep.)
 pobić ['pobit,s,] to beat
 pobożowisko [poboj'v,isko] battle-field
 pobyt ['pobit] stay, abode
 pochlebca [po'xleptsa] flatterer
 pochlebiać [po'xleb,at,s,] to flatter
 pociąg ['pot,ag] train
 pociecha [po'ts,exa] comfort, consolation
 pocieszny [po'ts,esn] funny
 poczciwy [po'tst,iv] honest
 poczta ['potsta] post-office
 poczynać [po'tsinat,s,] to begin
 pod ['pod] under, below, near, at (prep.)
 podać ['podat,s,], podawać [po'davat,s,] to pass, to give
 podarunek [po'darunek] present (subst.)
 podczas ['pottfas] during (prep.)
 poddany [pod'dani] subject (subst.)
 podle ['pdle] by the side of (prep.)
 podlegać [pod'legat,s,] to obey
 podległy [po'dlegt] submissive
 podług [podlug] after, according to (prep.)
 podły ['podti] miserable
 podnieść [podn,est,s,] to rise
 probać się [po'dbat,s, s,ē] to please
 podobny [po'dobni], podobien [po'doben] similar
 podporucznik [potpo'rutfnik] lieutenant
 podróżować [podru'zvat,s,] to travel
 podskarbi [pot'skarbi] treasurer
 podstoli [pot'stoli] Lord High Steward

podwórze [po'dvuzē] court
 podyktować [podikt'ovat,s,] to dictate
 podział ['podzat] division
 podziwiać [po'dziv,at,s,] to admire
 poeta [po'eta] poet
 poganin [po'ganin] heathen
 pogarda [po'garda] contempt, scorn (subst.)
 pogoda [po'goda] weather
 pogodny [po'godni] serene, clear
 pojechać [po'jexat,s,] to travel
 pójść [pujst,s,] to go to a place
 pokazać [po'kazat,s,] to show
 póki ['puki] as long as
 pokładać się [pokladat,s, s,ē] to be pressed down
 pokój ['pokuj] room; peace
 pokora [po'kora] humility
 pokrywać się [po'krivat,s, s,ē] to be covered
 Polak ['polak] the Pole
 pole ['pole] field
 polecić [po'let,st,s,] to recommend
 polec [polets] to fall
 pół [put] half
 policzek [po'litsek] cheek
 północ ['pulnots] midnight
 polny ['polni] of the field
 polowanie [polo'van,ē] chase
 polów ryb [po'luf rib] fishing
 polować [po'lvat,s,] to hunt
 Polska ['polska] Poland
 polski ['polski] Polish
 połowa [po'łwa] half
 południe [po'łudn,ē] noon, midday
 południowy [połud'n,ovi] southern
 pomalować [poma'lvat,s,] to paint
 pomiędzy [po'm,edzi] among (prep.)
 pomocny [po'motsni] serviceable
 Pomorze [po'moze] Pomerania
 pono ['pono] it is said to
 popełnić [po'petnit,s,] to commit
 poprawić się [po'pravit,s, s,ē] to become better
 poprzednik [po'psednik] predecessor
 poprzek ['popsek] across
 pora ['pora] season
 poranek [po'ranek] morning
 poruczać [po'rutfat,s,] to confide, to entrust

porządný [pɔ'zɔdnɨ] orderly
 posag ['posag] dowry
 posąg ['posɔg] statue
 posiadać [posɔdat.s.] to possess
 posłuszny [pɔ'słusznɨ] obedient
 pośpiech ['pos.pɛx] hurry (subst.)
 posrebrzany [posrɛ'bzanɨ] silvery
 pośród ['pos.rud] amidst (prep.)
 postać ['postat.s.] figure, shape
 postępować [pɔstɛ'pɔvat.s.], po-
 stąpić [pɔ'stɔpit.s.] to advance
 poświęcić [pɔ's.vɛl.sɨt.s.] to sanc-
 pot ['pɔt] sweat [tify
 potęga [pɔ'tɛga] power
 potrawa [pɔ'trava] meal, food
 potrzebny [pɔ'tɛbnɨ] necessary
 potrzebować [pɔtɛ'bɔvat.s.] to
 need
 poważać [pɔ'vazat.s.] to esteem
 powiadać [pɔ'vɔdat.s.] to say, tell
 powiat ['pɔvat] district
 powiązać [pɔ'vɔzat.s.] to tie
 powierzchnia [pɔ'vɛfɨn.a] surface
 powierzyć [pɔ'vɛrɨt.s.] to entrust
 powieść ['pɔvɛst.s.] tale, novel
 powitać [pɔ'vitat.s.] to welcome
 powód ['pɔvut] cause, reason
 powonienie [pɔvɔ'nɛnɛ] scent
 powóz ['pɔruz] coach, carriage
 powszedni [pɔ'fɛdnɨ] daily
 prężyć [pɔ'zɛt.s.] to desire,
 to covet
 prężyć [pɔzɔ'danɨ] wished for
 pożar ['pɔzar] conflagration
 pożegnać [pɔ'zɛgnat.s.] to bid
 farewell
 pożegnanie [pɔzɛg'nɔnɛ] leave,
 farewell (subst.)
 poziomka [pɔ'zɔmka] strawberry
 poznać ['pɔznat.s.] to recognize
 Poznań ['pɔznɔn] Posen (town)
 pozostać [pɔ'zɔstat.s.] to remain
 pozwolenie [pɔzɔvɔ'lɛnɛ] permis-
 sion
 pożytek [pɔ'žitɛk] use, profit
 pożyteczny [pɔzɨ'tɛtɨnɨ] useful
 prac ['prat.s.] to wash
 praca ['pratsa] work (subst.)
 pracować [pra'tɔvat.s.] to work
 (verb)
 pracowity [pratsɔ'vitɨ] indu-
 praczka [pratɨska] washer-woman
 prawda ['prɔvda] truth

prawdopodobny [pravɔpɔ'dɔbnɨ]
 probable
 prawie ['pravɛ] nearly, almost
 prawo ['prɔvɔ] law
 prawy ['pravɨ] right (e.g. hand)
 prędko ['prɛtkɔ] quickly [man
 prezydujący [prezɨdu'jɔtsɨ] chair-
 proboszcz ['prɔbɔstɨ] priest
 proch ['prɔx] powder
 prócz ['prutɨ] except, besides
 profesor [prɔ'fɛsɔr] professor,
 teacher
 próg ['prug] threshold
 prosić ['prɔsɨt.s.] to beg
 prosty ['prɔstɨ] direct, simple
 prowadzić [prɔ'vadɨt.s.] to lead
 prowincjonalny [prɔvɨntsɨjɔ'nalnɨ]
 provincial
 proza ['prɔza] prose
 próżniak ['pruɨznɔk] idler
 próżny ['pruɨznɨ] idle, lazy
 próżnować [pruɨ'novat.s.] to be
 idle
 pruski ['pruski] Prussian (adj.)
 Prusy ['prusɨ] Prussia
 prządka ['psɔtka] (female) spin-
 ner
 prząść ['psɔst.s.] to spin
 przebywać [psɛ'bɨvat.s.] to stay,
 to sojourn
 przechadzka [psɛ'xɔdzka] walk
 przechodzić [psɛ'xɔdzɨt.s.] to pass
 przeciwko [psɛ'tɨɨfkɔ] against
 przeciwnik [psɛ'tɨɨvɨnik] adver-
 sary
 przeciwny [psɛ'tɨɨvɨnɨ] opposed
 przed ['psɛd] before
 przedmieście [psɛd'mɛst.sɛ] sub-
 urb
 przedział [psɛ'dzɔt] part
 przegląd wojsk ['psɛglɔd vojsk]
 parade, show
 przegroda [psɛ'groda] partition,
 wall
 przekonać się [psɛ'konat.s. sɛ]
 to convince oneself [(subst.)
 przetożony [psɛtɔ'zɔnɨ] superior
 przemoc ['psɛmɔts] superior pow-
 er, superiority
 przejść ['psɛjst.s.] to pass
 przemysł ['psɛmɨst] industry, trade
 przenieść ['psɛnɛst.s.] to put in
 another place

przepióreczka [pʃep,u'rɛtʃka] quail
 przeprowadzić się [pʃe'prav,ɪt,s, s,ɛ] to pass over, to cross
 przesada [pʃe'sada] exaggeration
 przestać [pʃɛstat,s,] to stop
 przestępować [pʃɛstɛ'pɔvat,s,] to transgress
 przeszedł [pʃɛʃtʲi] passed
 przeszło [pʃɛʃtʲo] more than
 przetrząsnąć [pʃɛ'tʃɔsnɔt,s,] to search, to examine
 przewód [pʃɛvud] leading, command (subst.) [versity
 przewrotność [pʃɛ'vɔtnɔst,s,] per-
 przez [pʃɛz] by, through
 przodek [pʃɔdek] ancestor
 przy [pʃi] near, at
 przybywać [pʃibivat,s,] to stay, to sojourn
 przychodzić [pʃixɔdʒit,s,] to come
 przychylny [pʃixilnɪ] well disposed [reason
 przyczyna [pʃitʃina] cause,
 przyjąć [pʃijɔt,s,] to accept
 przyjaciel [pʃijats,ɛl] friend
 przyjaciółka [pʃiját,sutka] (female) friend
 przyjazny [pʃijaznɪ] friendly
 przyjemny [pʃijemni] agreeable
 przykazanie [pʃikázan,ɛ] commandment
 przykład [pʃikład] example
 przykładzać się [pʃikładat,s, s,ɛ] to apply to
 przykry [pʃikri] burdensome, disagreeable
 przymiot [pʃimɔt] quality
 przynieść [pʃin,ɛst,s,] to bring
 przynosić [pʃinɔst,s,] to bring
 przypadek [pʃipadek] chance, accident, case [dient
 przyprawa [pʃiprava] ingre-
 przysłowie [pʃi'stɔvɛ] proverb
 przysłuchiwać się [pʃi'stu'xivat,s, s,ɛ] to listen
 przywieźć [pʃiv,ɛst,s,] to go by (in a carriage)
 przywitać [pʃi'vitat,s,] to greet
 psuć [pʃut,s,] to spoil
 pszczoła [pʃtʃɔła] bee
 pszenica [pʃɛ'nitsa] wheat
 ptak [pʃtak] bird

ptak błotny [pʃtak 'błɔtnɪ] wading bird; — przelotny [pʃe'lotni] bird of passage
 ptaszek [pʃtaʃek] little bird
 puszczać, puścić [pʃutʃat,s, pʃutʃit,s,] to let loose
 pusty [pʃutʲi] empty, deserted
 pytać [pʃitat,s,] to ask
 pytanie [pʃit'an,ɛ] question.

R.

rabac [rɔbat,s,] to hew, to cut
 rad [rad] glad, friendly, fond of
 rada [rada] advice, remedy
 radca [radtsa] councillor
 radość [radɔst,s,] pleasure
 radzić [radʒit,s,] to counsel
 raj [raj] paradise
 rak [rak] crawfish
 ramię [ram,ɛ] shoulder
 rana [rana] wound (subst.)
 rano [rano] morning
 ratować [ratɔvat,s,] to save, to free (subst. ratowanie)
 ratusz [ratʃ] town-hall
 raz, odrazu [raz, ɔd'razu] at once; razem together
 ręka [rɛka] hand
 rękawiczka [rɛka'vitʃka] glove
 religja [religja] religion
 Ren [ren] Rhine
 reński [renski] Rhenish
 reparować [repa'rovat,s,] to repair, to mend
 respektować [respek'tɔvat,s,] to esteem, to respect
 reszta [rɛʃta] the rest
 robak [robak] worm
 robić [rob,ɪt,s,] to make, to work; — postępy to advance
 robota [rɔ'bota] work (subst.)
 robotnik [rɔ'botnik] workman
 ród [rud] generation, family
 rodzaj [rodzaj] gender, . generation, family
 rodzeństwo [rodze'n,stvo] brother and sister
 rodzice [rɔ'dzɪtɛ] parents
 rodzina [rɔ'dzina] family
 rodzony [rodzon,ɪ] borne (part.)
 róg [rug] horn
 Rosjanin [ro'sjan,in] Russian (subst.)

rok ['rɔk] year (pl. — lata)
 rola ['rɔla] field [man
 rolnik ['rolnik] peasant, country-
 rosa ['rɔsa] dew
 rość ['rɔs,t,s] to grow
 rosnać ['rɔsnɔt,s] to grow
 rozstać się ['rɔsstat,s, s,ɛ] to
 separate
 rosyjski ['rɔ'sijski] Russian (adj.)
 rower ['rɔvɛr] bicycle
 równy ['ruvni] (adv. równie)
 equal, likewise
 róża ['ruza] rose
 rożen ['rɔzɛn] spit, broach
 rozgrzany ['rɔz'gzan] heated
 rozkochany ['rɔskɔ'xan] ena-
 moured
 rozłączyć ['rɔs'tɔtʃɨt,s] to separate
 rozlegać się ['rɔz'legat,s, s,ɛ] to
 be heard
 roślina ['rɔs,'lina] plant (rośliny
 okopowe crops to be hoed)
 rozmaity ['rɔz'maiti] different
 rozmawiać ['rɔz'mav'at,s] to en-
 tertain
 rozmowa ['rɔz'mɔva] conversation
 rozmyślnie ['rɔz'mis'lnɔ] on pur-
 pose
 różnić się ['ruzn'it,s, siɛ] to differ
 roznieść ['rɔzn'et,s] to disperse
 różny ['ruzni] different
 rozpocząć, rozpoczynać ['rɔs'pɔ-
 tʃɔt,s] to begin
 rozpraszać się ['rɔs'prafat,s, s,ɛ]
 to be dispersed
 rozrzutny ['rɔz'zutni] prodigal
 rozstrzelać ['rɔs'stʃelat,s] to shoot
 rozsycać ['rɔs'sixat,s] to get dry
 rozum ['rɔzum] intellect
 rozumny ['rɔ'zumni] intelligent
 ruchomy ['ru'xɔmi] movable
 ruina ['ru'ina] ruin
 Rumuńczyk ['ru'muntʃik] Rou-
 manian (subst.)
 runąć ['runɔt,s] to fall
 ruszyć ['ru'ʃɨt,s] to stir, to move
 rwać ['rvat,s] to tear, to rush
 ryba ['riba] fish
 rybak ['ribak] fisherman
 rycerz ['ritʃɛz] knight
 ryczeć ['ritʃet,s] to roar
 rynna ['rinna] gutters
 rysować ['rɨ'sɔvat,s] to draw

ryż ['rɨʒ] rice
 rząd ['ʒɔd] reign, government
 rzadki ['ʒatk,i] rare
 rzadkość ['ʒatkɔst,s] rarity
 rzec ['ʒet,s] to say, to, tell
 rzecz ['ʒet] thing, cause
 rzeczownik ['ʒɛ'tʃɔvnik] substan-
 tive [public
 rzeczpospolita [ʒet'pɔs'polita] re-
 rzeka ['ʒɛka] river
 rzemieślnik ['ʒɛ'mɛs'lnik] artisan
 rzewny ['ʒɛvni] melancholy
 rzeźnik ['ʒɛz'nik] butcher
 Rzym ['ʒim] Rome
 Rzymianin [ʒi'm'an'in] Roman
 (subst.)
 rzymski ['ʒimsk,i] Roman (adj.).

S.

sad ['sad] orchard
 sąd ['sɔd] judgment, court of
 Justice
 sądzić ['sādʒɨt,s] to judge
 salon ['salɔn] drawing room
 sam ['sam] alone, self
 samodzielny [samɔ'dʒɛlni] inde-
 pendent
 sarna ['sarna] doe
 sąsiad ['sɔs'ad] neighbour
 sąsiedzi ['sɔ'sɛtsk,i] neighbouring
 satyra [sa'tira] satire
 ściana ['stʃana] wall [field
 ściernisko [tʃɛr'niskɔ] stubble-
 ścieżka [stʃɛjka] (ścieżyna) path
 ścinać [stʃɨnat,s], ścinać to cut off
 scyzoryk [stʃi'zɔrik] scissors
 sędzia ['sɛdz,a] judge
 sen ['sen] sleep (subst.)
 ser ['ser] cheese
 Serb ['serb] Serb
 serce ['sertsɛ] heart
 sekretarz [sɛ'kretʃ] secretary
 serdeczny [sɛr'dɛtʃni] hearty
 siadać ['sɪdat,s] to sit down
 siano ['sɪanɔ] hay
 sieczkarnia [sɛtʃ'karn,a] chopped
 straw-machine
 siedzieć ['sɛdzɛt,s] to sit down
 siedem ['sɛdem] seven
 siedziba [sɛ'dʒiba] residence, seat
 siermiega [sɛ'r'mɛga] coat
 sierota [sɛ'rɔta] orphan
 sierp ['sɛrp] sickle

- sierpień* ['sɛrpɛn,] August
siew ['sɛv] *koniczny* [kɔ,nitʃn,i] seed of clover
siewnik ['sɛvnik] sowing-machine
siła ['sila] power
siłny ['silni] vigorous, strong
siostra ['sɔstra] sister
skakać ['skakat,s,] to spring
skąpy ['skɔpi] avaricious
skarb ['skarɔ] treasure
skarga ['skarga] complaint (subst.)
sklep ['sklep] shop
sklepienie [sklɛ'pɛnɛ] vault, store
składać ['składat,s,] się to consist in
skłamać ['skłamat,s,] to belie
skłonić się ['skłɔnit,s, s,ɛ] to bow to
skonąć ['skonat,s,] to die, to give up one's ghost
skóra ['skura] skin, leather
skórka (little) skin
skoro ['skɔɔ] as soon as
skowronek [skɔ'vrɔnek] lark
skromność ['skromnoʃt,s,] modesty
skromny ['skromni] modest
skropić ['skropit,s,] to sprinkle
Śląsk ['slɔʃk] Silesia
Ślązak ['slɔzak] Silesian (subst.)
ślepy ['slɛpi] blind
słaby ['slaby] weak
sława ['slava] glory
sławny ['slavni] celebrated
śliwka ['sliʃka] plum
słodki ['stɔkɛi] sweet
słoma ['stɔma] straw
stoń ['stɔn,] elephant
stońce ['stɔntʃɛ] sun
Stowak ['stɔvak] Slovak
stowianin [stɔ'vanin] Slav (nation)
stowiański [stɔ'van,ski] slavish
stówek ['stɔvik] nightingale
stownik ['stɔrnɛk] dictionary
słowo ['stɔvɔ] word
stuchać ['stuxat,s,] to hear
stuga ['stuga], *stужący* [stɔ'ʒɔtsi] servant
stuch ['stux] faculty of hearing
stusarz ['slusaz] locksmith
stuszeny ['stufni] fair, equitable
stужący [stɔ'ʒɔtsi] servant
stужyc ['stɔʒit,s,] to serve
stychać ['stixat,s,] to hear
stynąć ['stinɔt,s,] to be celebrated, to distinguish oneself
styszeć ['stifet,s,] to hear
smak ['smak] taste
śmiać się ['smat,s, s,ɛ] to laugh
śmiały ['smati] bold
śmieć ['smiet,s,] to dare, to venture
śmierć ['smert,s,] death
śmiertelny [smɛr'telni] mortal
smoła ['smɔla] tar
smucić się ['smut,sit,s, s,ɛ] to mourn
smutny ['smutni] sad
śnieg ['snɛg] snow
snop ['snɔp] sheaf
sobota [sɔ'bɔta] Saturday
soczysty [sɔ'tʃisti] sappy, juicy
sokół ['sokul] falcon, hawk
sól ['sul] salt
Sopoty [sɔ'pɔti] Zoppot (near Danzig)
sosna ['sɔsna] pine-tree
spać ['spat,s,] to sleep
spacer ['spatser] walk [(subst.)
Spartanin [spar'tanin] Spartan
spędzać ['spɛdʒat,s,] to pass
spichlerz ['spixlɛʒ], *spichrz* ['s,pixʃ] ware-house
spieszyć ['spɛʃit,s,] to hurry, to hasten
śpiew ['s,pɛv] song (dim. *śpiwka*)
śpiewać ['s,pɛvat,s,] to sing
spodnie ['spɔdnɛ] trousers
spokój ['spɔkuj] repose, peace
spokojny [spɔ'kɔjni] quiet
spółeczeństwo [spulɛ'tʃɛn,stvɔ] society
sposobność [spɔ'sɔbnoʃt,s,] opportunity, chance
spotkać ['spotkat,s,], *spotykać* [spɔ'tikat,s,] to meet
spóźnić ['spuʒnit,s,] to be late
sprawiedliwy [spravɛd'liʃi] just
sprzątać ['spʃɔtat,s,] to put in order (subst. *sprzątanie*)
sprzedać ['spʃɛdat,s,] to sell (subst. *sprzedaż*)
sprzyjać ['spʃijat,s,] to be favourable
srebro ['srebro] silver

śród ['sɾud] amidst (prep.)
 środa ['sɾoda] Wednesday
 sroka ['sɾoka] magpie
 stać, stawać ['stat,s, 'stavat,s,]
 to stand; stać się to become
 stajnia ['stajn,a] stable for horses
 stal ['stal] steel
 stały ['stałi] firm
 stały ląd ['stałi lɔd] continent
 stanąć ['stanɔt,s,] to resolve
 Stanisław ['sta'nisław] Stanislas
 stanowczy ['sta'noftʃi] decided
 starać się ['starat,s, sɛ] to take
 pains
 stary ['stari] old
 starzec ['stazets] old man
 statek ['statek] steamer; statek
 osobowy passenger-steamer
 sterta ['sterta] stack, heap
 stodoła ['stɔdɔla] barn
 stóg ['stug] stack
 stół ['stuł] table
 stolarz ['stɔlarz] joiner
 stolica ['stɔlitsa] capital (subst.)
 chief-town
 straszny ['strasni] terrible
 strona ['strɔna] side
 stróż ['struʒ] watchman
 strumyk ['strumik] rivulet
 stryj ['strij] uncle (brother of
 the father)
 strzelać ['stʃelat,s,] to shoot
 strzelec ['stʃelets] hunter
 strzyc ['stʃits] to shear, cut
 twórca ['stvurtsa] creator
 stworzyć ['stvɔʒit,s,] to create
 styczeń ['stɪtʃɛn,] January
 suchy ['suxi] dry (adj.)
 suknia ['sukna] dress (subst.)
 suma ['suma] sum
 sumienie [su'mɛn,ɛ] conscience
 surowy [su'rovɪ] severe
 świadomy [sɛ'vɔdɔmɪ] expert,
 acquainted (with)
 świat ['svat] world
 światło ['svatłɔ] light (subst.)
 świątynia [sɛ'vɔtɪn,a] temple
 świerk ['sɛ'vɛrk] pine-tree
 święty ['sɛ'vɛti] holy
 święto uroczyste [sɛ'vɛtɔ uɾɔ-
 tɪʃtɛ] holiday
 świeży ['sɛ'vɛʒi] fresh
 świstać [sɛ'visnɔt,s,] to whistle

świt ['sɛ'vit] dawn of day
 swobodny [svɔ'bɔdnɪ] free of care,
 careless
 syn ['sin] son (dim. synaczek)
 sypiać ['sɪp,at,s,] to sleep
 syty ['sɪti], syt ['sɪt] satisfied
 szabla ['ʃabla] sabre
 szafa ['ʃafa] cupboard, wardrobe
 szalony [ʃa'lonɪ] furious
 szanować [ʃa'novat,s,] to honour,
 to esteem
 szary ['ʃari] grey
 szata ['ʃata] dress, vestment
 zczędzić ['ʃtʃɛdʒit,s,] to spare
 Szczepan ['ʃtʃɛpan] Stephen
 szczery ['ʃtʃeri] sincere
 szczęśliwy [ʃtʃɛs'livɪ] happy
 szczupak ['ʃtʃupak] pike (fish)
 szczyt ['ʃtʃɪt] top
 szewc ['ʃɛfts] shoemaker
 szkalować [ʃka'lovat,s,] to slander
 szklanka [ʃklanka] drinking glass
 szkodliwy [ʃkɔd'livɪ] noxious,
 hurtful
 szkoła ['ʃkɔla] school
 szlachetny [ʃla'xetnɪ] noble
 szlachta [ʃtaxta] nobility
 sztuka ['ʃtuka] art, piece
 szukać ['ʃukat,s,] to seek
 szumieć ['ʃum,ɛt,s,] to roar
 szwaczka [ʃvatʃka] seamstress
 Szwajcaria [ʃvajtʃarja] Switzer-
 land
 Szwecja [ʃvɛtsja] Sweden
 Szwed [ʃvɛd] Swede
 szwedzki [ʃvɛtski] Swedish
 szybki [ʃɪpki] rapid, swift
 szyć [ʃɪt,s,] to sew
 szydło [ʃɪdłɔ] awl
 szyja [ʃɪja] neck
 szynka [ʃinka] ham.

T.

tablica [ta'blitsa] the (black) board
 tajemnica [tajem'n,itsa] secret
 (subst.)
 tak ['tak] so, thus, yes
 taki ['taki] such
 także ['takʃɛ] also, too
 talar ['talar] thaler (German
 tam ['tam] there [dollar]
 tańczyć [tan'tʃɪt,s,] to dance
 tani ['tanɪ] cheap

taniec ['tan,ɛts] dance (subst.)
taraban [ta'raban] drum
targ ['targ] trade, market
technąć ['tɛxnɔt,s,] to breathe
teatr ['teatr] theatre
tęgi ['tɛg,i] severe
ten ['ten] *ta*, to this
tenis ['tenis] tennis
tępy ['tɛp,i] blunt
teraz ['teraz] now
teść ['tɛst,s,] father-in-law
też ['tɛʃ] also
tłumacz ['tłumatʃ] interpreter,
 translator [lation
tłumaczenie [tłuma'tʃɛn,ɛ] trans-
Toruń ['torun,] Thorn (town)
towar ['tovar] merchandise
towarzystwo [tova'gistvo] union,
 club; *towarzystwo przemysłowe*
 trades-union
towarzysz [to'vaʒiʃ] companion
towarzyszka [tova'ʒiʃka] the (fe-
 male) companion
towarzyszyć [tova'ʒiʃit,s,] to ac-
 company
trącać ['trɔtsat,s,] to beat
trawa ['trava] grass
trawić ['trav,ɪt,s,] to digest
troskliwy [trɔs'klivi] careful,
 anxious
trud ['trud] pains
trudność ['trudnɔst,s,] difficulty
trudny ['trudni] difficult, heavy
trumna ['trumna] coffin (dim.
trumienka)
trup ['trup] body [berry
truskawka [tru'skafka] straw-
trwać ['trvat,s,] to last
trzeba ['tʃɛba] it is necessary
Trzebnica [tʃɛb'nitsa] Trebnitz
 (town)
trzewik ['tʃɛvik] shoe
tu ['tu], *tutaj* ['tutaj] here
Turek ['turek] Turk
tutejszy [tu'tɛjʃi] of this place
 here
tuzin ['tuz,in] dozen
twardy ['tvardi] firm, steady
twarz ['tvaʒ] face
twój ['tvuj] your
ty ['ti] you [week
tydzień ['tɪdzɛn,] (pl. *tygodnie*)
tyłe ['tiłɛ] so many

tyśiąc ['tis,ɔts] thousand
tytuł ['titul] title.

U.

u ['u] at, with (prep.)
ubierać [ub'erat,s,] to dress
ubóstwo [u'bustvo] poverty
ubożec [u'bɔʒɛt,s,] to become poor
ubranie [u'bran,ɛ] dress (subst.)
ucho ['uxɔ] (pl. *uszy*) ear
uciążliwy [ut,s,ɔ'slivi] trouble-
 some
ucichnąć [u't,s,ɪxnɔt,s,] to become
 quiet
ucieszny [u't,s,ɛfni] gay
uciskać [u't,s,iskat,s,] to oppress
uczcić ['utʃit,s,] to honour
uczciwy [u'tʃt,s,ivi] honest, righ-
 teous
uczeń ['utʃɛn,] pupil, apprentice
uczennica [utʃɛn'nitsa] (maid)
 pupil
uczony [u'tʃɔni] learned
uczyć ['utʃit,s,] to instruct, to
 teach
uczyć się ['utʃit,s, s,ɛ] to learn
udać się ['udat,s, s,ɛ], *udawać*
się [u'davat,s, s,ɛ] to render
udeptać [u'dɛptat,s,] to stamp
uderzyć [u'dɛʒit,s,] to beat
udzielić [u'dʒɛlit,s,] to afford
udzielny [u'dʒɛlni] independent
ufać ['ufat,s,] to trust, to confide
ugotować [ugo'tawat,s,] to cook
ująć ['ujɔt,s,] to take, to seize
ujście ['ujst,s,ɛ] mouth (of a river)
ukarać [u'karat,s,] to punish
ukłonić się [u'kɔn,ɪt,s, s,ɛ] to salute
ukroić [u'krɔit,s,], *ukrajać* to cut
ul ['ul] bee-hive
ułan ['ulan] uhlan
ulica [u'litsa] street
ułomność [u'łɔmnɔst,s,] weakness
uniknąć [unikat,s,] to avoid
uniwersytet [uni'versitet] uni-
 versity [harden
uodporniać [uot'pornat,s,] to
upał ['upał] heat (subst.)
uparty [u'parti] capricious
upominać [upo'minat,s,] to exhort
uprawiony [upra'vɔni] cultivated
uprzejmość [u'pʃejmoʃt,s,] kind-
 ness

uprzejmy [up'sejmĩ] courteous, polite

urzędnik [u'zɛdnik] functionary

usługa [u'stuga] service

uślužny [u'služnĩ] kind, complaisant

ustawiać [u'stavat,s] to put up

usunąć [u'sunõt,s] to put aside

uszanowanie [uřano'van,ɛ] esteem (subst.)

utonać [u'tonõt,s] to be drowned

uwaga [u'vaga] attention

uważać [u'važat,s] to look sharp, to watch

uważny [u'važnĩ] attentive

uwiązany [uv,õ'zanĩ] fastened

uśłaczac [u'vłatřat,s] to diminish

uwolnić [u'volnĩt,s] to free

uzda [u'zda] bridle

użyteczność [užĩtetřnost,s] utility

używać [u'živat,s] to use.

W.

w [v], *we* [vɛ] in

Wacław [vatslav] Wenceslas

wada [vada] fault

wakacje [va'katsje] pl. holidays

waleczny [va'letřnĩ] brave

wał [vat] wall

walka [valka] struggle, fight (subst.)

Warszawa [var'sava] Warsaw

warszawski [var'safsk,i] of

Warsaw

wart [vart] worth, deserving

Warta [varta] Warta (river)

warunek [va'runek] condition

warzywny [va'živni] in: ogród

warzywny kitchen-garden

ważyć [vazĩt,s] to weigh

wbrew [vbrev] straight against

wczesny [vřesnĩ] early

wczoraj [řtřoraj] yesterday

wdowa [vdova] widow

wdzięczny [vdžetřnĩ] thankful

wdzięk [vdžɛk] thanks

wędką [vɛtka] fishing-hook

wedle [vedle], *według* [vedtug] after, according to (prep.)

węgiel [vɛgɛl] coal

węgierski [vɛ'gɛřshi] Hungarian (adj.)

węgrzyn [vɛgžĩn] Hungarian wine

wesele [ve'sɛle] wedding

wesoły [vɛ'sořĩ], *wesół* [vɛsut] gay, merry

wewnątrz [vɛvnõtř] within (prep.)

wiać [v'at,s] to blow (pres. *wieje*)

wiadomość [va'dmɔřt,s] knowledge

wiara [v'ara] faith

wiarus [v'arur] veteran, brave fellow

wiatr [vatř] wind (subst.)

wiązanka [v,õ'zatka] binding-machine

widelec [vi'dɛlets] fork

widzieć [vidžet,s] to see

więc [v'ɛts] therefore

wieczór [v'etřur] evening

Wiedeń [v'ɛden] Vienna (capital of Austria)

wiedzieć [v'ɛdžet,s] to know

wiejski [v'ɛjski] of the village

wiek [v'ɛk] century

wielbić [v'ɛlbĩts] to praise

wielbłąd [v'ɛlbłɔd] camel

wiele [v'ɛle] much (many)

wielki [v'ɛlk,i] great

wielki mistrz [m'ĩřtř] grand master

Wielkie Księstwo Poznańskie [v'ɛlk,ɛ'ksɛřstvɔpɔž'nan'sk,ɛ] grand-duchy of Posen

Wielkopolska [v'ɛlkɔ'pɔlska] Great Poland

wielkość [v'ɛlkɔřt,s] greatness

wielmożny [v'ɛłmɔžnĩ] graceful

wierny [v'ɛrnĩ] faithful

wiersz [v'ɛřř] verse

wierszokłeta [v'ɛřřɔ'klɛta] verse-maker

wierzba [v'ɛžba] willow

wierzyć [v'ɛžĩt,s] to believe

wieś [vɛs] village; *na wsi* — in the country

wieść [v'ɛřt,s] to lead

wieśniak [v'ɛřn,ak] peasant

wietrzyk [v'etřik] little wind

wieża [v'ɛžza] tower

wieźć [v'ɛřt,s] to drive in a carriage

wikary [vi'kari] vicar

wilk [v'ilk] wolf

wina ['vina] guilt
winien ['v, in, en], *winny* ['v, inni] indebted
wino ['vino] wine
winszować [v'in'svat, s,] to congratulate
wiosenny [v'o'sennĩ] of spring, vernal
wioska ['v,oska] village
wiosna ['v,osna] spring (season)
Wista ['v,ista] Vistula
wiór ['v,ur] chip, splint
wisiec ['v, is, et, s,] to hang
witać ['v, itat, s,] to greet
wlec ['vlets] to drag
właściciel [vlas, 't, s, it, s, el] owner
właściwy [vlas, 't, s, i, v, i] peculiar
własność ['vlasnost, t, s,] property
Włochy ['vtoχi] Italy; *we Włoszech* in Italy
włos ['vlos] hair
włościanin [vlos, 't, s, an, in] peasant
włoski ['vloski] Italian (adj.)
wobec ['robets] over against, before (prep.)
woda ['voda] water
wódz ['vudz] chief, leader (subst.)
wodzić ['vod, z, it, s,] to lead
wojewoda [voje'voda] voievode (duke)
wojna ['vojna] war
wojsko ['vojsko] army (the soldiers)
wolność ['volnost, t, s,] freedom
wolny ['volni] free, slow
wół ['vut] ox
wołowina [vot'o'vina] beef
Wołyń ['volin,] Wolhynia
woń ['von,] smell (subst.)
wonny ['vonnĩ] fragrant
wóz ['vuz] waggon
wozownia [v'o'zovna] coach-house
wróbel ['vrubel] sparrow
wrócić ['vrut, s, it, s,], *wracać* ['vrat, s, t, s,] to return
wrodzony [vro'dzoni] innate
wróg ['vrug] enemy
wrona ['vrana] crow (bird)
wrzesień ['vzes, en,] September
wskazać ['fskazat, s,] to show
wskórać ['fskurat, s,] to effect
wspaniałe [fspa'ni, ni] splendid
wsparcie [fspart, s, ε] support (subst.)

współbrat ['fspułbrat] fellow creature
wspólny ['fspulni] mutual, in-common
współuczeń [fspu'tut, sen,] school-fellow
wspomnienie [fspo'mn, en, ε] remembrance
wsuwać ['fsuvat, s,] to move
wsypać ['fsipat, s,] to pour
wszak ['fsak] however
wszechmocność [fsɛχ'motsnost, t, s,] almightiness
wszechmocny [fsɛχ'motsni] almighty
wszystek ['fsistek] all, every
wuj ['vuj] uncle (brother of the mother)
wujostwo [vu'jostvo] uncle and aunt
wyborny [vĩ'bornĩ] excellent, capital
wychodzić [vĩ'χodz, it, s,] to go out
wychować [vĩ'χarat, s,] to educate
wychowanie [vĩ'χovan, ε] education
wycieczka [vĩ't, s, et, s, ka] excursion
wygrać ['vigrat, s,] to win, gain
wykuć ['riktut, s,] to cut out
wymagać [vĩ'magat, s,] to demand
wymowa [vĩ'mova] pronunciation
wynająć [vĩ'najõt, s,] to let (a room)
wynalazek [vĩna'lazek] invention
wynieść [vĩn, ε, st, s,] to bring from a place, to fetch
wypaść [vĩ'padat, s,], *wypaść* ['vipast, s,] to fall from
wypchany [vĩ'pχanĩ] stuffed
wypełnić [vĩ'pɛtn, it, s,] to fill up
wypędzić [vĩ'pɛdz, it, s,] to expel
wypoczywać [vĩ'põt'fivat, s,] to repose oneself
wyprawa [vĩ'prawa] campaign
wyrażać się [vĩ'razat, s,] to express
wyrównać [vĩ'ruvat, s,] to equal, to resemble
wyryty [vĩ'rĩti] engraved
wyschnąć ['vĩsχnõt, s,] to dry up
wysłuszony [vĩstlu'zonĩ] old (of soldiers)
wyśmiewać [vĩ's, ni, evat, s,] to scoff (at)
wysoki [vĩ'soki] high

wyspać [ˈvʲɪspatʲsʲ] to sleep enough
 wytrawny [vʲiˈtravn̩] acerb, acid
 wytrwałość [vʲitrˈvatʲɔstʲsʲ] endurance, perseverance
 wywabić [vʲiˈvabitʲsʲ] to allure
 wyzłacany [vʲizłatʲsan̩] gilded
 względem [ˈvzglɛdɛm] with regard to (prep.)
 wzdłuż [ˈvzdłuż] along (prep.)
 wzbogacić [vzboˈgatʲɪtʲsʲ] to get rich
 wziąć [ˈvzɨtʲsʲ] to take
 wzór [ˈvzur] example
 wzrok [ˈvzrɔk] sight, seeing (subst.).

Z.

z [z], ze [ˈzɛ] out of, of, from (prep. with gen.); with (prep. with instr.)
 za [za] too (adv.); during (prep. with gen.); for, after, behind (prep. with gen. or instr.)
 ząb [ˈzɔb] tooth
 zabawa [zaˈbara] play
 zabawka [zaˈbafka] toy
 zabić [ˈzabitʲsʲ] to kill
 zabór [ˈzabur] land taken by
 zachodni [zaˈχɔdni] western
 zachwycać [zaˈχvʲitsatʲsʲ] to touch
 zacny [ˈzatsn̩] worthy
 zacząć [ˈzatʲɕtʲsʲ] to begin
 zaczepka [zaˈtʲɕpka] quarrel (subst.)
 zacząć [zaˈtʲɕpitʲsʲ] to attack
 zaćmienie słońca [zatʲsmʲɛnʲɛ slɔ̃tsa] eclipse of the sun
 zadać [ˈzadatʲsʲ] to set a task
 zadanie [zaˈdanɛ] task
 zadowolony [zadɔvˈlon̩] content, satisfied
 zagrać [ˈzagrɔtʲsʲ] to play
 zając [ˈzajɔtsʲ] hare
 zajęcie [zaˈjɛtʲsʲɛ] occupation
 zakon krzyżacki [ˈzakon kʲiˈʒatski] the Teutonic Order
 zakonnik [zaˈkonnʲik] monk
 założyć się [zaˈtɔʒʲitʲsʲ sʲɛ] to wager
 zamek [ˈzamek] castle, lock (of a door)
 zamiana [zaˈmana] exchange
 zamiast [ˈzamiast] instead of (prep.)

zamierzchy [zaˈmʲɛʒχʲi] ancient
 zamknięty [zamˈkn̩ɛtʲi] shut (part.)
 zamożny [zaˈmɔʒn̩] rather rich
 zanim [ˈzanʲim] before (conj.)
 zorać [zaˈɔratʲsʲ] to plough up
 zapas [ˈzapas] stock, provision
 zapewne [zaˈpɛvnɛ] to be sure
 zapłakany [zapłatˈkan̩] full of tears
 zapłata [zaˈplata] payment
 zaprosić [zaˈprɔsʲitʲsʲ] to invite
 zaraźliwy [zarazˈlivʲi] contagious
 zasada [zaˈsada] principle
 zasługa [zasˈtuga] merit
 zaścianek [zasˈtʲsʲanek] hamlet
 zasiać [ˈzasatʲsʲ] to sow
 zastąpić [zaˈstɔpʲitʲsʲ] to substitute
 zaufać [zaˈufatʲsʲ] trust
 zawać się [zaˈvalʲitʲsʲ sʲɛ] to fall down
 zawiadować [zarˈaˈdɔvatʲsʲ] to administer
 zawierać [zaˈvʲɛratʲsʲ] to shut
 zawsze [ˈzafʲɛ] always
 zawodzić [zaˈvɔdzʲitʲsʲ] to deceive
 zazdrościć [zazˈdrostʲɪtʲsʲ] to envy
 zbawić [ˈzbavitʲsʲ] to release
 zbawiciel [zbaˈvʲitʲsʲɛl] Saviour
 zbłąkany [zbłɔ̃ˈkan̩] gone astray
 zbliżać [ˈzbliʒatʲsʲ] to approach
 zbgacić się [zboˈgatʲɪtʲsʲ sʲɛ] to get rich
 zbójca [zbuʲjtsa] robber
 zboże [ˈzbrʲɛ] corn
 zbrodnia [zbrɔdn̩a] crime
 zbudzić [ˈzbudzʲitʲsʲ] to awaken
 zburzyć [zbuˈrʲitʲsʲ] to destroy
 zbyt [ˈzbʲit] too, too much
 (z)czarować [stʲaˈrɔvatʲsʲ] to enchant
 (z)czerniały [stʲɛrˈn̩ati] got black (adj.)
 zdanie [ˈzdanɛ] meaning, opinion
 zdołać [ˈzdɔlatʲsʲ] to be able
 zdolny [ˈzdoln̩] clever
 zdrow [ˈzdruɕ], zdrowy [ˈzdrovʲi] healthy
 zdrowie [ˈzdrovʲɛ] health
 zegar [ˈzɛgar] clock
 zemsta [ˈzemsta] revenge (subst.)
 zepsuć [ˈzɛpsutʲsʲ] to be spoiled

zewonątrz [ʹzɛvɔ̃tʃ] without (prep.)
zewszad [ʹzɛvʃɔ̃d] from all sides
zginąć [ʹzgʲɪnɔ̃t.s.] to perish
zgoda [ʹzgɔda] harmony, unanimity, concord
zgryźć [ʹzgrʲɪst.s.] to crack
zgrzebny [ʹzgʲɛbnʲ] made of tow
zgubic [ʹzgubʲɪt.s.] to lose
ziarno [ʹzʲarɔ] grain
zieleńić się [ʹzɛʹlɛnʲɪt.s.s.ɛ̃] to be covered with verdure (subst. *zielenie*)
zielony [ʹzɛʹlɔnʲ] green
Zielone Świątki [ʹzɛʹlɔnɛʹs.v.ɔ̃tkʲɪ] Whitsuntide
ziemia [ʹzɛmʲa] earth, country
ziemniak [ʹzɛmʲnʲak] potato
zima [ʹzɪma] winter
zimny [ʹzɪmnʲ] cold
zjeść [ʹzjɛst.s.] to eat enough
zło [ʹzɫɔ] evil (subst.)
złączyć się [ʹzɫɔtʃʲɪt.s.] to join
złotliwość [ʹzɫɔsʹlʲɪvɔst.s.] wickedness
złoto [ʹzɫɔtɔ] gold
złoty [ʹzɫɔtʲ] of gold
złotić [ʹzɫɔvʲɪt.s.] to gild
zły [ʹzɫʲ] ill, evil, bad (adj.)
zmarły [ʹzmarʲtʲ] dead
zmartwienie [ʹzmarʹtvʲɛnʲɛ.] displeasure
zmęczony [ʹzmɛʹtʃɔnʲ] fatigued
zmienić [ʹzmɛnʲɪt.s.] to change
zmysł [ʹzmʲɪstʲ] sense
znać [ʹznat.s.] to know
znajdować się [ʹznajʹdɔvat.s.s.ɛ̃] to be found
znajomość [ʹznʲaʹjomɔst.s.] acquaintance
znaleźć [ʹznʲalɛst.s.] to find
znany [ʹznʲanʲ] known
znojny [ʹznojnʲ] hard, trying
zobaczyć się [ʹzɔʹbatʃʲɪt.s.s.ɛ̃] to see each other again
zostać [ʹzɔstat.s.] to remain, become
żrebię [ʹzʲɛbʲɛ̃] colt
zręczny [ʹzrɛʲtʃnʲ] clever
żrenica [ʹzʲrɛʹnʲɪtsʲa] pupil of the eye
zrobić [ʹzʲrobʲɪt.s.] to work, to make
źródło [ʹzʲrudʲɫɔ] fountain, source
zupełny [ʹzuʹpɛlnʲ] complete
zwać [ʹzvʲat.s.] to call

zwiastun [ʹzvʲastun] announcer, herald
związać [ʹzvʲɔzat.s.] to bind
zwierz [ʹzvʲɛʒ] wild beast
zwierzchność [ʹzvʲɤʲxnɔst.s.] authority, magistrates
zwierzę [ʹzvʲɛʒɛ̃] animal
zwieźć [ʹzvʲɛst.s.] see *wieźć*
zwozić [ʹzvɔdzʲɪt.s.] see *zawodzić*
zwycięski [ʹzvʲɪʹt.s.ɛ̃skʲɪ] victorious
zwycięstwo [ʹzvʲɪʹt.s.ɛ̃stʲvɔ] victory
zwyciężyć [ʹzvʲɪʹt.s.ɛ̃ʒʲɪt.s.] to conquer, to vanquish
zwykły [ʹzvʲɪkʲɫʲ] general (adj., *zwykłe* adv.).

Ż.

żaba [ʹʒaba] frog
żąć [ʹʒɔt.s.] to cut, to harvest
żałować [ʹʒaʹɫɔvat.s.] to regret
żądać [ʹʒɔ̃dat.s.] to demand
żaden [ʹʒʲadɛn] no (adj.)
żądza [ʹʒɔ̃dʒa] desire, lust (subst.)
żal [ʹʒal] regret
żałosny [ʹʒaʹɫɔsnʲ] sad; *droga żałosna* funeral march
żarłoczny [ʹʒarʹɫɔtʃnʲ] voracious
żartować [ʹʒarʹtɔvat.s.] to joke
że [ʹʒɛ] that
żebrak [ʹʒɛbrʲak] beggar
żeglarz [ʹʒɛglʲaʒ] mariner
żegnać się [ʹʒɛgnʲat.s.s.ɛ̃] to bid farewell
żelazo [ʹʒɛʹlazɔ] iron
żeniec [ʹʒɛnʲɛts] reaper
żłób [ʹʒɫub] crib
żnąć [ʹʒnɔ̃t.s.] to cut, to mow
żniwiarka [ʹʒnʲɪvʲarka] harvesting machine
żniwiarz [ʹʒnʲɪvʲaʒ] harvest-workman
żniwo [ʹʒnʲɪvɔ] harvest
żołądek [ʹʒɔʹɫɔdek] stomach
żołnierz [ʹʒɔ̃tnʲɛʒ] soldier
żółty [ʹʒultʲ] yellow
żona [ʹʒɔna] wife
żonaty [ʹʒɔʹnatʲ] having a wife, married
żóraw [ʹʒurʲavʲ] crane (bird)
żuć [ʹʒut.s.] to chew
żwawy [ʹʒvʲavʲ] quick, nimble
żyć [ʹʒʲɪt.s.] to live
życie [ʹʒʲɪt.s.ɛ̃] life

życzliwy [ʒitʃ'livʲ] benevolent
życzyć [ʒitʃ'it.s.] to wish, to desire
żyd [ʒid] Jew

żyto [ʒito] rye
żywić [ʒivit.s.] to nourish, to feed, to support.

Anglo-Polish Vocabulary.

A.

able, to be *móc*
 abode *pobyt*
 accident *przypadek*
 according to *podług, według, wedle*
 (on) account (of) *dla*
 acerb *wytrawny*
 acid *wytrawny*
 across *poprzek*
 act (to) *działać*
 advance (to) *robić postępy*
 advantage *pierwszeństwo*
 adversary *przeciwnik*
 after *podług, według, wedle, za, po*
 against *naprzeciw, przeciwko, wbrew*

agreeable *miły*
 all *wszyscy, wszystkie*
 almighty *wszechmocny*
 almost *prawie*
 Alps *Alpy*
 already *już*
 also *także*
 always *zawsze*
 amidst *śródo, pośródo*
 among (po) *między*
 and *i, a*
 angel *anioł*
 animal *zwierzę*
 answer (to) *odpowiedzieć*
 ant *mrówka*
 anxious *troskliwy*
 apostle *apostoł*
 apple *jabłko*
 apple-tree *jabłoń*
 apply (to) *przykładać się*
 apprentice *uczeń*
 approach (to) *zbliżać się*
 April *kwiecień*
 acquainted (with) *świadomy*
 army *wojsko*
 around *kóło, około; o*

art *sztuka*
 artisan *rzemieślnik*
 as *jak*
 Asia *Azja*
 astronomer *astronom*
 at *u, w*
 Athenian *ateński* (adj.)
 attack (to) *zaczepić*
 attention *uwaga*
 attentive *uważny*
 August *sierpień* (month)
 aunt *ciotka*
 Austrian *Austrjak* (subst.)
 autumn *jesień*
 autumnal *jesienny*
 avaricious *skąpy, chciwy*
 awkward *niezgrabny.*

B.

bad *zły*
 bake (to) *piec*
 baker *piekarz*
 bark (of a tree) *kora*
 barge, bark *barka*
 barley *jęczmień*
 barn *stodoła*
 basket *kosz*
 bathe (to) *kąpać*
 battle *bitwa*
 Bavarian *bawarski* (adj.)
 bear (beast) *niedźwiedź*
 bear (to) *nieść*
 beat (to) *pobić*
 beautiful *piękny*
 beauty *piękność*
 beaver *bóbr*
 become (to) *stać się, stawać się*
 bed *łóżko*
 bee *pszczółka*
 beer *piwo*
 before *przed* (prep.); *zanim, nim* (conj.)
 beggar *żebrak*
 behind *za*

belie (to) *skłamać*
 believe (to) *wierzyć*
 bell *dzwon*
 below *pod*
 bench *ławka, ławka*
 benefactor *dobroczyńca*
 besides *prócz, oprócz*
 between *między, pomiędzy*
 bicycle *rower*
 bicyclist *cyklista*
 big (fat) *gruby*
 black *czarny*
 blackbird *kos*
 blade (of an ear) *żdźbło, liść*
 blessed *zbawiony*
 blind *ślepy*
 blow (to) *dać*
 blunt *tępy*
 board (black) *tablica*
 body *ciało, kadłub*
 bomb *bomba*
 bone *kość*
 book *książka*
 boot *but*
 bounty *dobroć*
 braid (to) *pleść*
 Brandenburg *Brandenburgja*
 branch *gałąź*
 brave *waleczny*
 bravery *męstwo*
 broad *szeroki*
 Bromberg *Bydgoszcz*
 brother *brat* (pl. *bracia*)
 bud *pączek*
 building *budowa*
 burdensome *przykry*
 burn (to) *(s)paścić*
 butcher *rzeźnik*
 butterfly *motyl*
 by *przez.*

C.

cabbage *kapusta*
 cake *placek*
 called (to be) *nazywać się*
 can (jug) *bania*
 cane *kij*
 cannon-ball *kula armatnia*
 cap *czapka*
 capital (chief-town) *stolica* (subst.)
 capricious *uparty*
 captain *kapitan*
 careful *troskliwy*

careless *swobodny*
 carpenter *cieśla*
 carriage *powóz*
 castor *bóbr*
 catch (to) *jąć; chwytac, chwycić*
 cathedral *katedra*
 Catholic *katolik*
 cause (reason) *przyczyna, powód*
 cautious *ostrożny*
 celebrated *ślawny*
 centnar *hundred-weight*
 century *wiek*
 chain *łańcuszek*
 chair *krzesło*
 chalk *kreda*
 chance *przypadek*
 cheap *tani*
 cherry *wiśnia; cherry-tree drzewo*
     wiśniowe
 chief *naczelnik*
 child *dziecko, dziecię*
 children *dzieci*
 chip *wiór*
 chocolate *czekolada*
 choose (to) *ubrać, obierać*
 chorus *chór*
 Christian *chrześcijanin* (subst.)
 church *kościół*
 citizen *obywatel, mieszczanin*
 class *klasa*
 clean *czysty*
 cleanliness *czystość*
 clear *pogodny* (weather)
 clerk *pisarz*
 clever *zdolny, zręczny*
 cloud *obłok, chmura*
 coach *powóz*
 coarse *gruby*
 coffee *kawa*
 coldness *mróz*
 collar *kołnierz*
 colt *żrebię*
 comedy *komedja*
 comfort *pociecha*
 commandment *przykazanie*
 commit (to) *popętnić*
 companion (female companion)
     towarzyszka
 concord *zgoda*
 conquer (to) *zwyciężyć*
 conscience *sumienie*
 conscious *świadomy*
 consist in (to) *składać się*

consolation *pociecha*
 consul *konsul*
 contagious *zaraźliwy*
 contempt *pogarda*
 content *zadowolony*
 continent *stały ląd*
 convince (to) *przekonać*
 cook (to) *gotować*
 corn *zboże*
 count (to) *liczyć*
 councillor *radca*
 counsel (to) *radzić*
 country *kraj*; in the country
     na wsi
 countryman *rolnik*
 courage *odwaga*
 courageous *odważny*
 court *dwór*; court of justice *sąd*
 courteous *uprzejmy*
 cousin *kuzyn*
 crime *zbrodnia*
 cripple *kaleka*
 cross *krzyż*
 cruel *okrutny*
 cry (to) *krzyczeć, krzyknąć*
 cup *filiżanka*
 cupboard *szafa*
 cut (to) *rąbać*.

D.

daily *powszedni*
 dance *taniec* (subst.)
 Dane *Duńczyk*
 dare (to) *śmieć, odważyć się*
 daughter *córka*
 day *dzień*
 dead *zmarły*
 deaf *głuchy*
 dear *miły, drogi*
 debt *dług*
 debtor *dłużnik*
 December *grudzień*
 deep *głęboki*
 deserving *wart*
 desire *żądza* (subst.)
 desk (professor's) *katedra*
 devil *djabł*
 dictate (to) *podyktować*
 differ (to) *różnić się*
 different *rozmaity*
 difficult *trudny* (adv. *trudno*)
 difficulty *trudność*
 diligent *pilny*

disagreeable *przykry*
 discontented *niezadowolony*
 disease *choroba*
 displeasure *zmartwienie*
 dissipate (to) *marnować*
 diver *nurek*
 do (to) *czynić*
 doctrine *nauka*
 document *akt* (pl. *akta*)
 doe *sarna*
 dog *pies*
 domestic *domowy*
 door *drzwi*
 dozen *tuzin*
 drag (to) *wlec*
 draw (to) *rysować*
 drawing-room *salonik*
 dreadful *groźny*
 dress *suknia, ubranie*
 drink *pić*
 drive (to) (— rapidly) *pędzić*;
     jechać (in a carriage)
 drowned (to be) *utonąć*
 during *podczas* (prep.)
 duchy *księstwo*
 dwarf *łokietek*
 dwelling *mieszkanie*.

E.

each *każdy*
 eagle *orzeł*
 ear *ucho* (pl. *uszy*); *kłos* (of corn)
 early *wczesny*
 earth *ziemia*
 easy *lekki*
 eat (to) *jeść*
 eclipse (of the sun) *zaćmienie*
     słońca
 economical *oszczędny*
 education *wychowanie*
 either — or *albo — albo*
 elect (to) *obrać, obierać*
 elector *elektor*
 elementary *elementarny*
 emperor *cesarz*
 empty *pusty*
 enamoured *rozkochany*
 endurance *wytrwałość*
 endless *nieskończony*
 English *angielski*
 engraved *wyryty*
 enough *dosyć*
 equal *równy*

err (to) *błądzić*
 esteem (to) *respektować; poważać*
 Evangelic *ewangelik*
 every *każdy, wszystek*, co (with
 subst.)
 evil *zło* (subst.)
 example *wzór*
 exercise (to) *ćwiczyć* (verb)
 excellent *wyborny*
 except *prócz, oprócz*
 expert *świadomy*
 express *wyrażać się*
 eye *oko* (pl. *oczy*).

F.

fable *bajka*
 face *oblicze*
 fall (to) *padać, paść; polec*
 family *rodzina*
 faith *wiara*
 faithful *wierny*
 falcon *sokół*
 far *daleki*
 farewell *pożegnanie*
 farmer *dzierżawca*
 farm-labourer *parobek*
 father *ojciec*
 fatigued *zmęczony*
 favour *łaska*
 fear *bojaźń* (subst.); *bać się* (verb)
 feather *pióro*
 February *luty*
 feel *czuć*
 fellow *chłop*
 fellow-creature *bliźni*
 field *pole*
 fight *walka* (subst.)
 figure *postać* (= shape)
 find (to) *znaleźć*
 fine *piękny*
 fish *ryba*
 fishing, fishery *połów ryb*
 flatterer *pochlebca*
 flow (to) *ciec*
 flower *kwiat*
 food *potrawa* (subst.)
 fool *głupiec*
 for (prep.) *dla*
 forest *las*
 forge *kuźnia* (subst.)
 form (= class) *klasa*; (= bench)
ławka, ławka
 former *dawny* (adj.)

Fortune *fortuna; majątek* (= possession)
 (a) fourth (subst.) *czwartą część*
 free *wolny*
 freedom *wolność*
 French *francuski*
 Frenchman *Francuz*
 fresh *świeży*
 friend *przyjaciel*
 from *od; z*
 fruit *owoc*
 full *pełny*
 functionary *urzędnik*
 fur *futro*
 furious *szalony*
 furrow *bruzda*.

G.

gait *chód*
 Galicia *Galicja*
 gather (to) *zbierać*
 garden *ogród*
 gay *wesoły; rad pogodny* (weather)
 general *zwykły* (adj.)
 generation *ród*
 gentleman *pan*
 German *niemiecki* (adj.)
 get *dostać*
 ghost *duch*
 girl *dziewczę*
 give (to) *dać, dawać*
 glad *rad*
 glass (drinking —) *szklanka; little*
glass kieliszek
 globular *kulisty*
 glory *śława*
 Gnesen *Gniezno*
 go (to) *iść; to go about chodzić;*
to go on horseback jeździć;
to go to a place pójść
 goddess *bogini*
 godfather *kumotr*
 good *dobry*
 gospel *ewangelja*
 government *rząd, panowanie*
 grace *łaska*
 gracious *łaskawy (łaskawy), wiel-*
możny
 grandfather *dziadek*
 grandmother *babka*
 great *wielki*
 greatness *wielkość*
 Greek *grecki* (adj.)

grenade (ammunition) *granat*
 grief *kłopot*
 guest *gość*
 gut *kiszka*.

H.

hair *włos*
 half *pół*
 ham *szynka*
 handwriting *pismo*
 hang (to) *wiszieć*
 happy *szczęśliwy*
 harden (to) *uodporniać*
 harrow *brona*
 harvest *żniwo*
 hawk *sokół*
 head *głowa*
 health *zdrowie*
 healthy *zdrowy, zdrowo*
 heart *serce*
 heated *rozgrzany*
 heaven *niebo* (pl. *nieba, niebios*)
 heavy *ciężki* (of a weight)
 hell *piekło*
 here *tu, tutaj*
 hero *bohater*
 heron *czapla*
 hew (to) *rąbać; ciąć*
 high *wysoki*; high-road *szosa*
 hire (to) *najmować*
 hold (to) *dotrzymać*
 hole *dziura, nora*
 holiday *uroczyste święto*
 holy *święty*
 honest *poczcący, uczciwy*
 honour (to) *szanować*
 hoof *kopyto*
 horn *róg*
 horse *koń*
 hostess *gospodyni*
 hour *godzina*
 how *jak*, how much (many)? *ile*
 Hungarian *węgierski* (adj.)
 hunger *głód*
 hungry *głodny*
 hunt *polować*
 huntsman *myśliwy*
 hurtful *szkodliwy*
 husband *mąż*
 hypocritical *obłudny*.

I.

I *ja*
 idle *leniwy*; to be idle *próżnować*
 idler *leniwiec, próżniak*
 if *gdy*
 illness *choroba*
 immortal *nieśmiertelny*
 improvident *nieostrożny*
 in, into *w, na*
 inconstant *niestały*
 independent *udzielny*
 industry *pilność*
 industrious *pilny, pracowity*
 inestimable *nieoceniony*
 ingredient *przyprawa*
 instand *kałamarz*
 inn *karczma*
 instead (of) *zamiast*
 instruction *nauka*
 invention *wynalazek*
 invisible *niewidzialny*
 invite (to) *zaprosić*
 iron *żelazo*
 Italian *włoski* (adj.).

J.

January *styczeń*
 Jew *żyd*
 Jesuit *jezuita*
 John *Jan*
 Joseph *Józef*
 journey *podróż*
 judge (to) *sądzić*
 jug *bania*
 juicy *soczysty*
 July *lipiec*
 June *czerwiec*
 just (adj.) *sprawiedliwy*
 justice *sprawiedliwość*; court of
 justice *sąd*.

K.

kilometre *kilometr*
 kind *łaskawy* (*łaskaw*)
 kindness *dobroć, uprzejmość*
 kinsman *krewny*
 know (to) *znać*
 knowledge *wiedomość*
 known *znany*.

L.

lady *pani*
 lake *jezioro*

lamb *jagnię*
 lance *lanca*
 land *kraj*
 large *duży* (of a space)
 lark *skowronek*
 last *ostatni*
 Latin *łaciński* (adj.)
 laugh (to) *śmiać się*
 law *prawo*
 lay (to) *kłaść*
 lead (to) *wieść*
 learn (to) *uczyć się*
 leave (subst.) *pożegnanie*
 let (to) — loose *puszczać, puścić*
 letter *list*
 lie (to) *kłamać, łgać*
 lieutenant *podporucznik*
 life *życie*
 lighten (to) *błyskać*
 like (to) *lubić*
 likewise *równie* (adv.)
 lion *lew*
 Lissa *Leszno* (town)
 Lithuanian *Litwin*
 little *mały*
 live (to) *żyć*
 locksmith *ślusarz*
 long *długi*
 look (to) *patrzeć*
 loud *głośny*
 love *miłość* (subst.); *lubić* (verb)
 Lusatian *Łużycczanin*.

M.

maid *dziewczę*
 man *mężczyzna, człowiek* (pl. *ludzie*) (husband =) *mąż*
 many *wiele*; how many *ile*
 many a *niejeden*
 March *marzec*
 Marienburg *Malborg*
 master *mistrz*; grand-master *wielki mistrz*
 marsh *bagno*
 martyr *męczennik*
 May *maj*
 mayor *burmistrz*
 meadow *łąka*
 meal *potrawa*
 meaning *zдание*
 measure (to) *mierzyć*
 member *członek*
 merchandise *towar*

merciless *niełitościwy*
 merry *wesoły, rad*
 metal *kruszec*
 midday *południe*
 midnight *północ*
 milliner *modniarka*
 mingle (to) *mieszać*
 miserable *mizerny*
 misfortune *nieszczęście*
 missing (to be —) *brakować*
 mistress (Mrs.) *pani*
 mix (to) *mieszać*
 modesty *skromność*
 monarch *monarcha*
 money *pieniądze*
 monkey *matka*
 moon *księżyc*
 morrow (to-) *jutro*
 mortal *śmiertelny*
 mother *matka*
 mountain *góra*
 mouth *usta*; (of a river) *ujście*
 move (to) *ruszać, ruszyć*
 much *wiele, dużo*; how much? *ile*
 my *mój, moja, moje*.

N.

name (family name) *nazwisko*;
 Christian name *imię*
 nation *naród*
 naughty *niegrzeczny*
 near *blisko*; przy
 nearly *prawie*
 necessary *potrzebny*
 neck *szyja*
 need (to) *potrzebować*
 neighbour *sąsiad*
 neighbouring *sąsiedzki*
 neither — nor *ani — ani*
 never *nigdy*
 newspaper *gazeta*; daily news-
 paper *dziennik*
 nightingale *słówek*
 nobility *szlachta*
 nobleman *szlachcic* (pl. *szlachta*)
 no *nie*; żaden (pron.)
 nobody *nikt*
 noon *południe*
 not *nie*
 nothing *nic*
 November *listopad*
 noxious *szkodliwy*
 numerous *liczny*.

O.

oak *dąb*; oak-wood *dębina*
 oats *owies*
 obliged (to be —) *musieć*
 occupation *zajęcie*
 ocean *morze*
 October *październik*
 of *o*
 often *często*
 old *stary*; *wystłużony* (of soldiers)
 open *otwarty*
 opera *opera*
 opportunity *okazja, sposobność*
 opposed *przeciwny*
 or *albo, lub*
 orchard *sad*
 order (to) *kazać* (verb)
 Order *zakon*; Teutonic Order
     zakon krzyżacki (*krzyżacki*
     from *krzyżak*)
 orderly *porządny*
 over *nad*; over against *wobec*;
     naprzeciw, naprzeciwko
 other *inny*
 our *nasz*
 ox *wół*.

P.

pains (take —) (to) *starać się*
 paint (to) *pomalować*
 pair *para*
 painter *malarz*
 pancake *pączek*
 parent (kinsman) *krewny*
 parents *rodzice* (father and mother)
 Paris *Paryż*
 Paul *Pawel*
 pavement *bruk*
 pea *groch*
 peace *pokój*
 pear *gruszka*
 pear-tree *gruszkowe drzewo*
 peasant *chłop, włościanin, rolnik*
 pen *pióro*
 pension *pensja*
 perfection *doskonłość*
 perhaps *może*
 perseverance *wytrwałość*
 personal *osobny*
 perversity *przewrotność*
 Peter *Piotr*
 Phoenician *Fenicjanin*
 picture *obraz*

play (to) *bawić się*
 please (to) *podobać się*
 plough (to) *orać*; plough up *zaorać*
 plum *śliwka*; plum-tree *śliwa*,
     śliwowe drzewo
 poet *poeta*
 Polish *polski*
 polite *uprzejmy*
 Pomerania *Pomorze*
 poor *biedny*; to become poor
     ubożać
 Posen *Poznań*
 post-office *poczta*
 possess (to) *posiadać*
 potato *perka, ziemniak*
 poverty *ubóstwo*
 powder *proch*
 power *siła*
 praise (to) *chwalić*
 predecessor *poprzednik*
 present *podarunek*
 preference *pierwszeństwo*
 priest *ksiądz*
 prince *książę*
 print (to) *drukować*
 probable *prawdopodobny*
 proclaim (to) *ogłosić się*
 prodigal *rozrzutny*
 professor *profesor*
 profit *pożytek*
 profound *głęboki*
 pronunciation *wymowa*
 property *własność*
 Protestant *ewangelik*
 provincial *prowinjonalny*
 provision *zapas*
 prudent *mądry*
 Prussia *Prusy*
 punish (to) *karać, ukarać*
 pupil *uczeń*; (maid-pupil) *uczen-
     nica*
 put aside *usunąć*.

Q.

quality *przymiot*
 quarrel *kłócić*
 quarrelsome *kłótniwy*
 quarter *czwarta*
 quiet *spokojny*.

R.

rain *deszcz* (subst.), *padać* (verb)
 rapid *szybki*

rare *rzadki*
 ready *chętny*
 reason (cause) *powód, przyczyna*
 recommend (to) *polecić*
 red *czerwony*
 regard (with — to) *względem*
     (prepos.)
 regret (to) *żałować*
 reign *rząd, panowanie* (subst.)
 rejoice (to) *cieszyć się*
 remain (to) *zostać*
 repair (to) *reparować*
 repay (to) *oddać wet za wet*
 repose *spokój* (subst.), *wypoczywać*
 reprove (to) *karać* [(verb)
 rest *reszta*
 return (to) *wracać, wrócić*
 reward *myto* (subst.)
 Rhenish *reński*
 Rhine *Ren*
 rich *bogaty*; to get rich *wzbo-
     gacić się*
 rich man *bogacz*
 righteous *uczciwy*
 river *rzeka*
 road *droga*
 robber *złodźca*
 roll (white bread) *bułka*
 Rome *Rzym*
 rose *róża*
 round *okrągły* (adj.); *koło, około*
     (prepos.)
 royal *królewski*
 Russian *rosyjski* (adj.), *Rosjanin*
     (subst.)
 rye *żyto*.

S.

sabre *pałasz*
 salary *pensja*
 sappy *soczysty*
 satire *satyra*
 satisfied *syty* (*syt*); *zadowolony*
 sausage *kiszka, kiełbasa*; Craco-
     vian *sausage kiełbasa krakowska*
 Saviour *Zbawiciel*
 saw *piła* (subst.)
 say (to) *powiadać; rzec*
 school *szkoła*
 science *nauka*
 scoff (at) *wyśmiewać* (verb)
 scorn *pagarda* (subst.)
 sea *morze*

season *pora roku*
 seek (to) *szukać*
 see (to) *widzieć*
 sell (to) *sprzedać*
 sense *zmysł*
 September *wrzesień*
 serene *pogodny*
 servant *śługa, służący*
 serve (to) *służyć*
 service *usługa*
 severe *ostry, surowy*
 sew (to) *szyc*
 shady *cienisty*
 shape *postać*
 sheaf *kłos*
 shear (to) *strzyc*
 shelter (to) *chronić*
 shop *kram, sklep*
 short *krótki*
 show (to) *pokazać*
 shut *zamknięty* (partic.)
 sick *chory*
 side *strona*; by the side of *obok*
 sight *wzrok*
 silent (to be) *milczeć*
 similar *podobny* (*podobien*)
 sin *grzech* (subst.), *grzeszyć* (verb)
 sing (to) *śpiewać*
 sister *siostra*
 sit (to — down) *siadać, siąść*
 situated on the shore *nadbrzeżny*
 skin *skóra*
 slander (to) *obmawiać, oczerniać*
 sleep (to) *spać*
 slow *wolny*
 small *mały*.
 smoke *dym* (subst.)
 so *tak*
 sojourn (to) *przebywać*
 society *spółeczeństwo*
 sofa *kanapa*
 soft *miękki*
 soldier *żołnierz*
 song *śpiew, pieśń*; national song
     pieśń narodowa
 soon *wkrótce*; as soon as *skoro*
 soul *duśza*
 sound *dźwięk* (subst.), *brzmieć*
 source *źródło* [(verb)
 southern *południowy*
 space *miejsce*
 Spartan *Spartanin*
 speak (to) *mówić*

speaker *mówca*
 spear *lanca*
 spin (to) *prząść*
 spinner (female —) *przędka*
 spirit *duch*
 spite (in — of) *mimo*
 splint *wiór*
 sponge *gąbka*
 spot *miejsce*
 spring *wiosna* (season); *skakać*
     (verb)
 staff *kij*
 stamp (to) *udeptać*
 stand (to) *stać*
 star *gwiazda*
 state *państwo*
 stay (abode) *pobyt*; *przebywać* (verb)
 steal (to) *kraść*
 steam *para*
 steamer *statek*
 stepmother *macocha*
 stick *kij*
 still *jednak*
 still (= yet) *jeszcze*
 stock *zapas*
 stork *bocian*
 strange *cudzy*
 street *ulica*
 struggle *walka*
 strong *silny*
 suburb *przedmieście*
 such *taki*
 sum *suma*
 summer *lato*
 sun *słońce*
 surface *powierzchnia*
 surveyor *dozorca*
 swallow *jaskółka* (bird)
 swimmer *pływak*
 Swede *Szwed*
 Swedish *szwedcki* (*szwedzki*).

T.

table *stół*
 tailor *krawiec*
 take (to) *brać*; *wziąć*
 tale *powieść*; *bajka*
 tan (to) *garbować*
 tanner *garbarz*
 tar *smoła*
 task *zadanie*
 teacher *nauczyciel*, *profesor*
 tell (to) *powiadać*; *rzec*

temple *świątynia*
 tenant *dzierżawca*
 tender *czuły*
 tennis (lawn-tennis) *tenis*
 than *niż*
 thank (to) *dziękować*
 that *ów* (adj.); *że* (conj.)
 the — the *im* — *tem*
 theatre *teatr*
 there *tam*
 they *oni*, *one*
 thing *rzecz*
 this *ten*, *ta*, *to*
 though *choć*
 threescore *kopa*
 thunderstorm *burza*
 thus *tak*
 tiresome *uciążliwy*
 tongue (mother —) *mowa ojczysta*
 to (prep.) *do*; *ku*
 to-day *dziś*, *dzisiaj*; of to-day
     dzisiejszy
 too (= also) *także*; *za* (e. g. *za*
     drogo too dear)
 tooth *ząb*
 torment *męka*
 town *miaśo*
 town-hall *ratusz*
 trades-union *towarzystwo prze-*
     mysłowe
 train *pociąg*
 travel *podróżować*
 tread (to) *deptać*
 treasure *skarb*
 treasurer *podskarbi*
 tree *drzewo*
 trouble *bieda* (subst.)
 troublesome *uciążliwy*
 truth *prawda*
 turn (to) *obrać się*.

U.

unanimity *zgoda*
 under *pod*
 unhappy *nieszczęśliwy*
 university *uniwersytet*
 uncle *stryj* (the father's brother);
     wuj (the mother's brother)
 unknown *niewiadomy*
 unnecessary *niepotrzebny*
 use (subst.) *pożytek*
 useful *pożyteczny*
 utility *użyteczność*.

V.

valour *męstwo*
 value (to) *respektować*
 vanquish (to) *zwyciężyć*
 vapour *para*
 venture (to) *śmiec*
 verse-maker *wierszokleta*
 very *bardzo*
 veteran *wiarus*
 Vienna *Wiedeń (Austria)*
 vigorous *silny*
 village *wieś, wioska*
 virtue *cnota*
 virtuous *cnotliwy*
 Vistula *Wiśła*
 voievode *wojewoda*
 Volhynia *Wołyn*
 voracious *żartoczny*.

W.

wages *myto*
 walk *przechadzka, spacer*
 wall *mur, wał, ściana*
 war *wojna*
 wardrobe *szafa*
 warm *ciepły*
 waste (to) *marnować*
 watch (to) *uważać*
 watchman *stróż*
 water *woda*
 way *droga*
 we *my*
 weapon *broń*
 weather *pogoda*
 wedding *wesele*
 week *tydzień (pl. tygodnie)*
 week-day *dzień powszedni*
 weep (to) *plakać*
 weigh (to) *ważyć*
 what *co (neuter); jaki (adj.)*
 wheat *pszenica*
 where *gdzie*
 which *który? (adj.)*
 whip (to) *chłostać*

whistle (to) *gwizdać (verb)*
 white *biały*
 whither *dokąd*
 who? *kto? który (relat. pron)*
 whole *cały*
 whose? *czyj, -a, -e?*
 wife *żona*
 wild *dziki*
 willing *chętny*
 win (to) *wygrać*
 wine *wino*
 winter *zima*
 wisdom *mądrość*
 wise *mądry*
 with *z*
 within *wewnątrz*
 without *bez; zewnątrz*
 wolf *wilk*
 woman *kobieta*
 wonder (to) *dziwić się*
 wonderful *cudowny.*
 wood (= forest) *las*
 world *świat*
 work *praca, dzieło (subst.); i*
     cować (verb)
 worth *wart*
 worthy *zacny*
 wrath *gniew*
 writer *pisarz.*

Y.

yard *łokieć*
 year *rok (pl. lata)*
 yellow *żółty*
 yes *tak*
 yet *jeszcze; jednak*
 you *ty (sing.); wy (plur.)*
 young *młody*
 your *twój (sing.); wasz (plur.)*
 youth *młodzież (age); młodzień*
     (youngman).

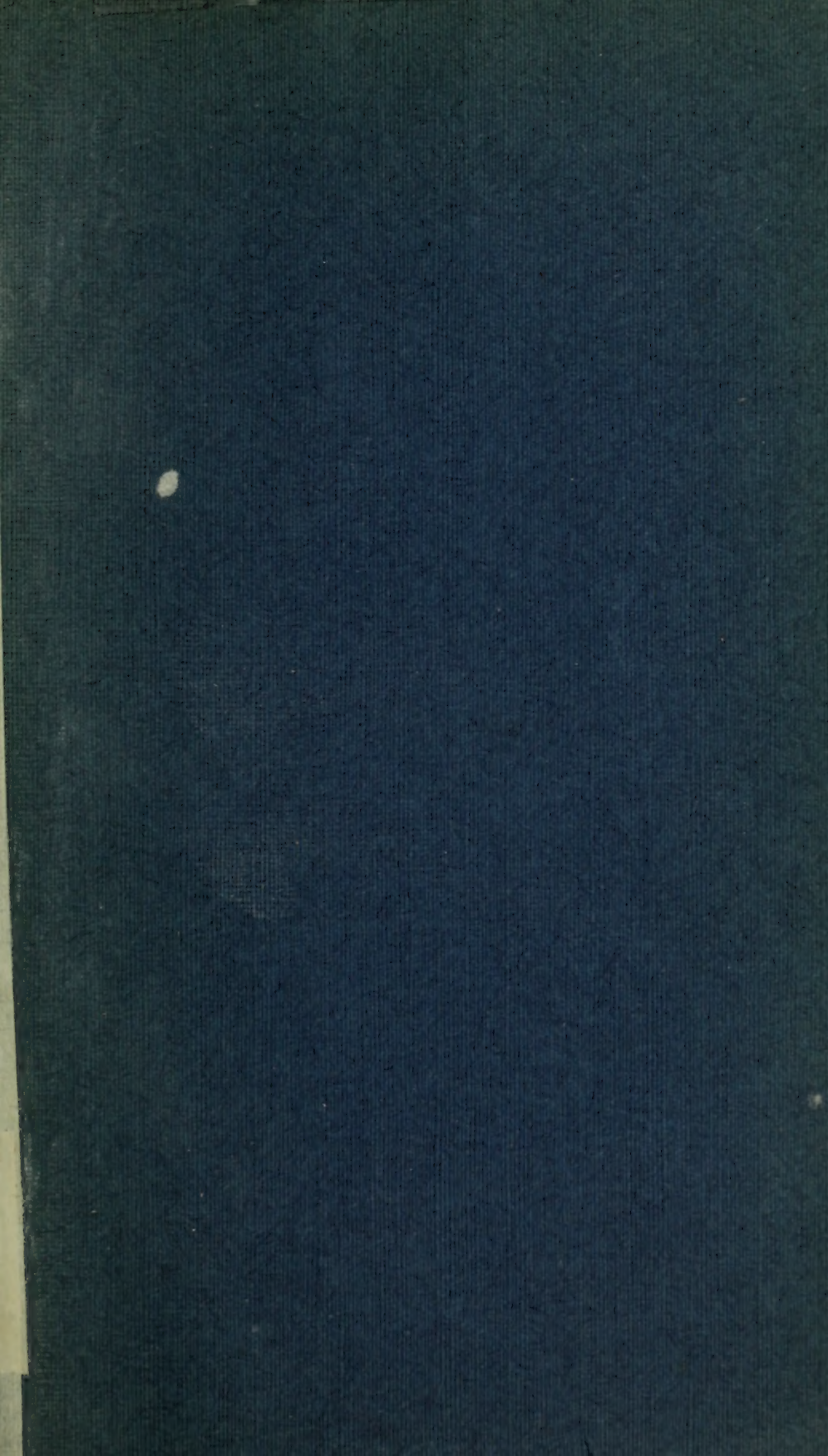
Z.

Zoppot (near Danzig) *Sopoty.*

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

LaP.Gr   Ssymank, Paul
S7745e1   Elementary Polish grammar

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 29 05 01 014 0